

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 05 03 08 016 3

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

K

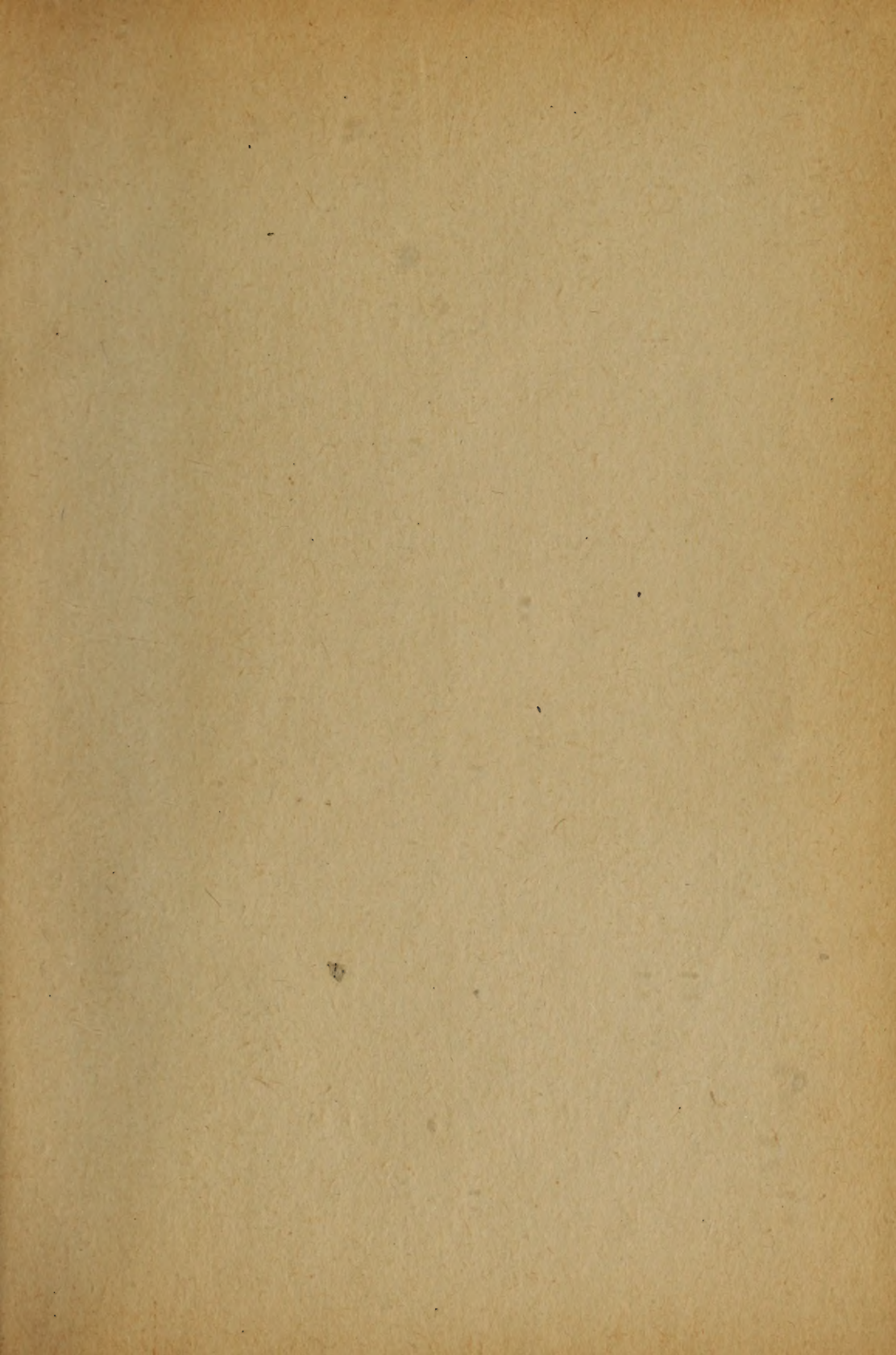
Hasbi, Suleyman
Tefsil

H3445T4

1881

561

12/137

Hasbī, Süleymān

Tefsīl

✽ تفصیل ✽

✽ توضیح القواعد الفقہیة والاصولیة فی اول المجلة الاحکام العدلیة ✽

بوکره عینتاب قائمما ملغدن منفصل ار باب فضل وکالدن سابقاً
پراوشته مفتیسی سلیمان حسبی افدینک مسائل فقہیہ نک مأخذ و مرجعی

مثابه سندہ بولنان و مجله احکام عدلیہ نک کتاب اولی

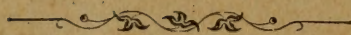
مقدمہ سنہ درج ایدلمش اولان قواعد فقہیہ

واصولیہ نک لایقیلہ نقاب حقایقنک

کشف وایضاحنه دائر جمع

وتألیف ایلدیکی

اثر جلیدر

اشبو کتابک طبع ونشری حقنده معارف نظارت جلیله سندن

ارزان بیوریلان امتیاز اوزرینه برنجی دفعه اوله رق (مطبعه

عثمانیده) طبع و تمثیل قندی

فی ۲۰ محرم سنہ ۲۹۹ و فی ۱ کانون اول سنہ ۹۷

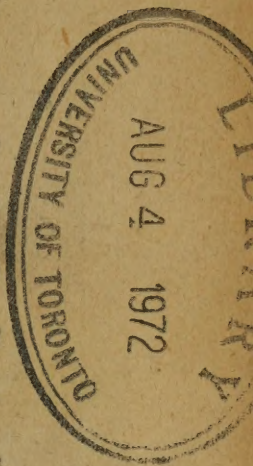
K

H3445 T4

1881

*** ❁ ***

ثنای جمیل بی عدیل اول بی مثل و بی نظیر (لیس کثله شیء وهو
السمیع البصیر) حضرت تریسک بارگاه احدیت والو هیئتہ احق
واحری درکہ (خلق الانسان علمہ البیان) فرمودہ سبحانیسنجہ نوع
انسانی نطق و بیان و عقل و فکر عیان ایله ممتاز و مقاصد امور
واحکامی فهم و افہام و درک و اذعان ایله سرافراز ایلدی
وصلوات زاکیات و تحیات و تسلیات تاجدار رسالت و مشکات
نبوت افندمز حضرت ترینه سزادرکہ (الحمد لله الذی وفق رسول
رسوله بما یرضی به رسوله) حدیث تحدیث نعمت ردیفیله طریق
قیاس و مقایسه و اجتهادی ارأه و بیان ایلدی و ترضیة متوالیات
اول مجتمع الحركات ال واصحابی حضراته روادرکہ جله سی کتاب
وسنتدن استنباط احکامه سعی موفور و بذل مقدور ایلدی و قدر
وشانلری (اصحابی کالنجوم بیهم اقتدیتم اقتدیتم) حدیث شریفیله
(اعلا)

اعلا و اعلان ایدلدی و هر بر لرلی نجم اهتدا و سراج اقتدا و مصباح
هویدا ایدوکی بلدی رلدی

بعد ذابو فقیر پر تقصیر سابقاً پراوشته مفتیسی سلیمان حسبی اشبو
اثر عاجزانه سنک سبب ترتیب و تالیفی بیاننه شو و جهله ابتدار ایدر که
مسائل فقهیه نك مأخذ و مرجعی مثابه سنده بولنان و مجله احکام
عدلیه نك کتاب اولی مقدمه سنه درج ایدلمش اولان اصول فقهک
نقاب حقایق و تحقیقی کشف و ایضاح ایدر بر کتابک قلمه آلمسنی
ایلد کوری حسن ظنرینه مبنی بعضی اصداقا و یاران بو حقیردن التماس
ایتمش لر حالبو که قواعد و اصول مذکورہ مخرج لؤلؤ و مرجان
بردر یای بیکران اولوب و بونلردن هر ایکی اصلک میانه سنده ده بر
برزخ جسیم و حاجز عظیم اولسی و (ینهما برزخ لایبغیان) دینککه
شایان بولنسی جهته بضاعه مزجاة ایله زورق فکری اول سمته
یورتمک وانک غواص و شناور لکیله درر غررین اله کچورمک بزله
ایچون پک مشکل کورینور کیفیاتدن ایدیسنده هم اصداقا موعی
الیهمک الحاح و ابراملرینک اسعافی و همده (اثر المرء عمره الثانی)
مدلولنجه انبای وطن ایچون اثر خیره نائلیت امنیه سیله توفیقات
صمدانیه استناداً مقصوده شروع اولنمش و بو کره عینتاب
قائم مقاملغندن وقوعبولان انفصالمز زمانی مساء و نهار و بالعشی
والابکار او یولنده بدل و ایثاره حصر ایدلمشیدی فله الحمد شو ایام
میامن اقرتارنده پادشاه دین پرور و شهنشاه معارف کستر ظل ظلیل
الهی (غازی عبدالحمید خان ثانی) افندمز حضر تلرینک

هر خصوصه شایان بیور یلان حسن نظر و عاطفت ملو کانه لری آثار
 جیمه سی جمله سندن اولمق اوزره نام همایونلرینه اوله رق کتاب
 مذکور رسیده ختام اولمسیله (تفصیل لتوضیح القواعد الفقیهیه
 والاصولیه فی اول المجمله الاحکام العدلیه) نامیله بنام ایدلمشدر
 ۱ (ماده) علم فقه مسائل شرعیه عملیه بی بیلکدر

فقه فانک کسری وقافک سکونیه اصلنده فهم یعنی الکلک معناسنده
 تکم کسر قافله فقه الرجل دیرلر علم وفهم معناسنی ویرلر ایدی
 وضم قافله دخی فقه الرجل دیرلر رجل فقیه اولدی معناسنی
 ویرلر ایدی بعد زمان عرف ناسده لفظ فقیه علم فروعه اطلاق
 ایدلیکه بر کیمسه بو علمده ممارسه ومهارت کسبیه حفظ مقالات
 ایدلیکنده ونکاح وطلاق و بیع وشرا واجاره وهبه وسائر معاملاته
 دائر سوز سولیدلیکنده عرف ناسده اول کیمسه یه فقیه دیندی
 فقه شریف فائده سی اعم وعائده سی اتم بر فن جلیل القدر در که عوام
 وخواصک و ذکور و انا تک والی یوم التناد هر حالده هر کسک کندویه
 اشد احتیاجلری و (مالها وما علیها) بی یعنی هر بر امور و معاملاته
 منافع ومضراتی فرق ودرک ایده بیلک انجق کندوسنه وقوف
 واطلاع ایله حاصل اوله بیله جکی بیداردر وانک علو شاننه و قدر
 ومزیت ومنزلتنه وتحصیل واکتسابی امرنده ندرجه لرده اقدام
 واهتمام اولنسی الزمیتنه الله تعالی حضرتلرینک (فلولا نفر من کل
 فرقة منهم طائفة لیتفقها فی الدین ولینذر واقومهم اذا رجعوا
 الیهم لعلمهم یحذرون) کلام منینی برهان وافی وفم درر سعادت
 (نبویه دن)

نبویه دن صدور این (من یردالله به خیراً یفقه فی الدین) حدیث
شریفی دخی دلیل کافیدر

علم فقهه بر بحر بی پایان اولدیغندن ذکر اولنان آیت جلیله ده
تفقهک تکلف صیغه سیله ورودی علم فقهک دفعه حصولی و پک
قولای او کره نلسی ممکن اوله میوب آنجق (شیئاً فشیئاً) یعنی
تراخی و تدریج له و مسئله بعد مسئله تعلم و اکتسابه سعی و ورزش
ایله حاصل اوله بیله چکنه و فن مذکورک تحصیل او یولده کلفت
وزجت و شدتی اختیار ایتکه متوقف ایدوکنه اشارتدر

۲ (ماده) برایشدن مقصد نه ایسه حکم اکا کوره در

بوماده اصولیونک (الامور بمقاصدها) قاعده سندن اخذ اولمش
و آندن مترجم بولمشدر که هر برایش فاعلنک مقصدیله دائر در و فاعل
مکلفی هر نه بی قصد ایتش ایسه ترتب ایده جک حکم اکا کوره
اجرا قلنور و اول قاعده دخی مشهور و متواتر (انما الاعمال بالنیات)
حدیث شریفی مفادندن مستنبط اولوب حدیث مذکوره ثلث علم
و رباع علم دینلدیکی کبی بوقاعده یه دخی علم اصولک ثلثی و ربعی
و بلیکیده نصفی دینسه سزا و بچادر و بوند نصکره بیان قلنه جق
قواعد و اصولک پک چوغنی بو اصلک حکمنه توفیق و تطبیق
قابلدر و بوکا اصل الاصول دینکده لایقدر آنجق نیتک معنای
لغو یسی قلبک بر عملی قصدی و معنای عرفیسی دخی حالاً و مآلاً
دفع ضریا جلب نفع غرض و مقصدینه موافق اوله رق بر فعلک
ایجاد و یا ترکی جاننه قلبک توجهی و اول ایجاد و ترکی قصداً

قورمقلغیدر زیرا نیتسز عمل باطل ومدخورایدو کندن عاقل ومکلفدن
 صدوری استبعاد اولنور ومجانین وصبیانه و(کالا نعام بل هم
 اضل) قبیل وعدادندن بولنانلره عزو ونسبت اولنور بو اصول
 و بونک فروعی مسائل ایله ایسه معاملات عباد وعقوبات خلق
 ونکاح وطلاق کبی مواده متدائر احکام اجرا واستنباط قلنه جغندن
 بونده بیان اولنه جق اعمال واموردن فاعل مکلف وعاقلک عن قصد
 میدانه قویه جنغی ایجاد وترک اثرلری مراد اولنور فقط قصد امر
 قلبی وعزم باطنی اولوب اصل وحقیقته وقوف امکانسز اولغین
 (دلیل الشیء فی الامور الباطنة یقوم مقامه) مانجه امور باطنه دن
 اولان شیئک مقامنه قائم اوله جق فعلی وقولی دلیل ظاهر یسیله حکم
 اولنور وانکله فاعل مکلفک مرادی نه ایدوکی بیلنمک لازم کلور
 بنابرین محاکم شرعیه ونظامیه ده طرفینک تقریرلری التمسی ودوائر
 جزایئه ده استنطاق اوراقی طوتلمسی ومصالح افلاسک تحقیق
 وتسویه سی ضمنده تجارت محکمهلرندن مأمور ووکیلار تعیین
 ایدلمسی ودها بونلر کبی یا بلمسی لازم کلان خصوصاتک ایجاباته محاکمه
 تشبث قلمسی خصمینک قصدو مرادینی آکلامق وجانینک مقصدینی بیلنمک
 وافلاسنی خبرو یرمش وادعاسنده بولنمش اولان کیمسه نک مفلس حقیقی
 ویا تقصیراتلی ویا مفلس حیلله کار اولدیغنی درک واذعان ایتک
 واکاکوره حکم وجزانک ترتیبی یولنه کیدلمک اوزره دلیل ظاهری
 و اماره سیله وقول وفعلنک تحریر سیله مافی الضمیری وقصد درونی
 اکلاشلمسی مقصدینه مبتنیدر

(انسان)

انسان مدنی الطبع اولوب سائر حیوانات کبی منفرداً یا سایه میوب
 بسط بساط مدنیت ایله یکدیگره معاونت و مشار کته محتاج ایدو کندن
 انلر اوزرینه ابناء جنسک معینی و یکدیگرینک مظاهر و معاونی
 اولمق ونوع و فردینک عرض و جاننی و مالنی کندی عرض
 و مالی و حرز جانی کبی جیب و جنبده و سینه و صدرنده و قایه
 و جایه سی التندده طومتق واجب و لازمدر و هرکس بو باده
 (وتعاونوا علی البر) امر صریحی حکمیه مأمور و ملزمدر بناء
 علیه کشی صاحبی معلوم اولماق اوزره یوله و یا خود دیگر محله
 دوشمش بر مالی کور دیکنده آنک التقاطنه و حفظیه و صاحبنه ردایتمک
 قصدیه یردن آلوب قالدیر مقلغنه شرعاً مأذوندر

و آنک بو فعلی اوزرینه حکم اباحه مترتبر و بو صورتله آنان شیء
 آنک یدنده امانت اولوب صنع و تقصیری اولمق سزین آنک یدنده تلف
 و یا ضایع اولسه ضمان لازم کلز زیرا (جواز الشرع ینافی الضمان)
 قاعده سنجه جواز شرعی ضمانه منافیدر و مانعة الجمعدر که برشیده
 هم جواز شرعی بولنسون و همدده ضمان لازم کاسون و ایکی صورت
 دخی بردن مسئلهء واحدهده جمع اولنسون بو اولمز اما کندوسنه
 مال اولمق اوزره اخذ ایلدیکی صورتده ملتقط اوزرینه حکم حرمتک
 ترتبیه غاصب اولور و شو حالده لقطه آنک یدنده تلف و یا ضایع
 اولسه کندوسنک صنع و تقصیری اولسه بیله ضامن اولور زیرا
 بو قصد ایله اخذه قبل شارع حقیقیدن مأذونیتی یوقدر بناء علیه
 ضمانک وجود و ثبوتی لازم کلشدر شو قدر وار که قصد امور

باطنه دن اولمغین ایکی صورتده دخی ملتقطك قصدینی و اباحه و حرمت
جهتلرندن قنغیسنی قورمش اولدیغنی حقیقیله اکلماق مشكل
ایدو کندن آنفاً بیان قیلندیغنی وجهله دلیل ظاهرسی آنک مقامنه
قائم اولوب حکم اکا بناقنور شویله که ملتقط اوللقطه یی اخذ
ایدرکن (من سمعتموه ینشد لقطه فدلوه علی) معناسنجه و (من وجد
لقطه فلیشهد ذوا عدل) حدیث شریفی مؤداسنجه بن بونی بولدم
صاحبنه رد ایتمک اوزره اخذ ایدیورم بر آریانی ایشدرسکز بکا
خبر و یریکز و یا آنی بکا کوندریکز دیواشهادی و یا خود حین اخذنده
اشهاد ممکن اولیوبده صکره دن تعریف و اعلانی (و انما اللسان
علی الفؤاد دلیل) مفهومانجه صاحبنه رد ایتمک قصدیله اخذینه ظاهرده
دلیل اولمغله قصد مقامنه قائم اولوب حکم اکا بناقنور صورت
دیگر دخی عکساً بوکا تطبیق ایله معلوم اولور الحاصل نظر محاکمه
هر بر اجرات و احکام فاعلک فعلنه و قاصدک قصدینه استحصال
قلنه حق و قوف و استطلاعات اوزرینه اجراقنور و فاعل و قاصد
دخی فعل و قصدیله ذاتنده ملزم بولنور

مثلا و دیع کندوده امانت اولان اثوابی مودعک اذنی اولیه رق بر کره
کیوب بعده ینه کیمک قصدیله اوزرندن چیقاردقدن صکره اول اثواب
تلف و یا ضایع اولسه کندوسنک صنع و تقصیری اولسه بیلد ضامن
اولور فقها عظام حضراتنک (المودع اذالبس ثوب الودیعه یوماً
فترع ناویاً لبسه ثانیاً فتلف الثوب فی خلاله یضمن) اقوال و بیانلری
اوزرینه بومسئله ده و دیعک امانت اولان اثوابی کیمسیله قیمتنه
(نقصان)

نقصان کاسه و یا کلاً تلف اولسه (فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم)
 امر مشر و عنجه نقصان قیمتی و یا جیعیستی ضامن اولسی لازم کلور
 ایدی آنجق اثواب مذکور هی کیش و کلاً تلف و یا قیمتنه نقصان
 و خلل طاری اولمق سزین اوزرندن چیقارمش اولسیله (فان زال التعدی
 زال الضمان) مفهومی اوزره خلاف و فاقه عودت ایدرک و دیعک
 ضماندن برائیتی لازم کلور ایسه ده بر کره کیوب بعده ینه کیمک قصدیه
 اوزرندن چیقارمش اولسی تعدی و حکم خلافک دوام و بقاسنی قصد
 و التزام ایش و اثواب مذکور نك تلف و ضیاعنه د کین مستمر امتداد
 ایتدرمش بولمسی جهتله صکره دن صنع و تقصیری اولسه یله ضامن
 اولمقلغنی لازم کلشدر و قصد مذکور ی اولکی تقصیر و تعدیسنک
 زوالنه و خلافک و فاقه عودتنه مانع اولشدر زیر اینه کیمک قصدیه
 اوزرندن چیقارمسی تعدی و خلافنده ثبات کوسترمش و و فاقه عودتنه
 میدان و یرمیوب بر کره کیشیله تلف و ضایع حصوله کلش حکمنی
 حاصل ایشدر

و قصد مذکور ایسه مودعک طلب و ادعاسی اوزره و دیعک اقراری
 و یایمندن نکولیه ثابت اوله جغنی و اضحاتدن بولمشدر
 و کذا بر کیمسه یغمور صوی المق قصدیه بر محله بر قاب قوید قده
 اول قاب ایچنده طو پلنان یا غمور صوی اول کیمسه نك مالی اولور
 و کذلک صو بر کدیرمک ایچون انشا اولنان حوض و صهر یجده کی
 صو صاحبنک مالیدر اما بر کیمسه نك بغیر قصد بر محله وضع ایتدیکی

قاب دروننده بر یکن یاغور صوی کندوسنک مالی اولماز بشقه
بر کیمسه آنی اخذ ایله استملاک ایده ییلور

و کذلک بر کیمسه آغنی قورتمق ایچون بر محله سرو بده اکا بر آو
طوتیلو یرسه آنک مالی اولماز بر یبانی حیوان بر کیمسه نک باغچه سنده
یوه یاغمله و یور طله مغله آنک مالی اولماز دیکر بر کسه آنک
یمور طله رینی یا خود یاور یلرینی اخذ ایدو یرسه باغچه صاحبی
استرداد ایده منر فقط اول کسه باغچه سنی یبانی حیوان کلوبده
یمور طلامق و یاور یله مق ایچون تمیه ایشم ایسه کلوب یمور طلایان
و یاور یلیان حیوانلرک یمور طله لری کندوسنک اولور

تفصیلاتیله ذکر اولنان امثله و صور دن احرازک قصده مقرون
بولنسی لزومی حقیقیته ا کلا شمشدر چونکه بر ایشدن مقصد نه ایسه

حکم اکا کوره در

۳ (ماده) عقودده اعتبار معانی و مقاصده در الفاظ و مبانی به
دکدر بوماده اصولیونک (العبرة فی التصرفات للمقاصد والمعانی
لالالفاظ والمبانی) قاعده سنندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولنمشدر
اما ایمانده اعتبار الفاظه اولوب اغراض و معانی به اولدیغی
و بوبابده کی هزلک لغو و باطل عد اولندیغی (ثلث جد هن جد
وهزلهن جد) حدیث شریفیله منصوصدر بناء علی ذلک بیع بالوفاده
رهن حکمی جریان ایدر (فرهان مقبوضه) ذس شریفیله مشروعیتی
ثابت اولان رهن ایسه (حبس شیء بحق یمکن استیفاؤه منه کالدین)
تعریفیله معرف اولوب بر مالی اندن استیفاسی ممکن اولان بر حق
(مقابلنده)

مقابلنده محبوس و موقوف قبلتدن عبارت اولسيله كرك بيع بالوفا
 و كرك بطريق الاستغلال بيوعك عقدنده متعاقدین بونره هر تقدیر
 بيع تسمیه ایدر لر ایسه ده حقیقتده بونرك غرض و مقاصدی رهن
 و استیثاق بالدين یعنی دینی وثوق و اعتماد اولنه جق و اندن استیفا سی
 ممکن اوله جق بر صورتده بولندیر مقدن عبارت اولوب و عقود
 و تصرفاتده ایسه اعتبار معانی و مقاصده اولمغین بیعین مذکورینده
 رهن حکمی جریان ایلشدر (مثلا بیع بالوفا ایله صاتیلان مبیعی
 كرك بايع و كرك مشتری آخره صاته مز) و كذا راهن و مرتهندن
 بریسی دیگرینك رضاسی اولدقچه رهنی آخره صاته مز بیع
 وفاده متبايعاندن بریسی فوت اولدقده حق فسخ وارثه انتقال ایدر
 و كذا راهن و مرتهنك وفاتيله رهن باطل اولمز رهنی حپس و توقیف
 و تخلیص حققری وارثلرینه انتقال ایدر (كذلك طرفیندن و یا احد
 طرفیندن ایجاب و قبوله دلالت ایدر الفاظ اصلا قاله آلمیه رق مجرد
 تعاطی ایله بیع و اجاره و هبه نك انعقادینه حکم اولنور) زیرا بیع
 ایجاب و قبولدن عبارت اولوب ایجاب و قبولدن مقصد اصلی ایسه
 تراضی طرفیندر و بونراضی طرفینه دلالت ایدن مبادله فعلیه ایله
 دخی بیع منعقد اولور و بوکا بیع تعاطی دینلور مثلا بازار لقسمز
 و ایجاب و قبوله دلالت ایدر لاقیردیسمز مشتری آقچه یی و یروب
 اتمکچی دخی اتمکی ویرسه بیع منعقد اولور چونکه عقودده
 اعتبار معانینك ظهورینه و مقاصدك حصولنه در بونده ایسه
 اتمکچینك قصدی آقچه یی قایوب اتمکنی سو رمك ایدی مشتری نك

مرادی دخی یدنده کی آقچه بی ویروب آمکی قایمق ایدی تعاطی و مبادله فعلیه ایله ایکسینکده معانی و مقاصدی حصول بولمش اولسیله ایجاب و قبوله دلالت ایدر الفاظک قاله آنمسنه حاجت ولزوم قالمشدر (و کذا اجاره دخی تعاطی طریقیله منعقد اولور نتکم بازارلق اولمقسزین یولجی واپورینه وایسکله قایغنه و کیرا بار کیرینه بنمک کبی که اجرت معلوم ایسه اولقدر و دکل ایسه اجر مثلی اعطاسی لازمکلور) و کذا هبه دخی تعاطی ایله منعقد اولور و هبه ده قبض بیعه قبول کبدر بناء علیه و اهبک ایجابی مثلا شومالی سکا هبه ایتدم دیمسی اوزرینه موهوب له قبول ایتدم و یا خود اتهاب ایلدم دیمکسزین مجلس هبه ده اول مالی قبض ایتسه هبه تمام اولور (و کذا اصیلک بری اولسی شرطیله واقع اولان کفالتده حواله و محیلک بری اولماسی شرطیله منعقد اولان حواله ده حکم کفالت و اجرت مقاوله اولنان و کالتده حکم اجاره اجرا قننور) کفالت عقد وثیقه و غرامت شرعیه در که دفع حاجت ایچون مشروع قیلنمشدر و مشروعیتنه (الزعیم غارم) حدیث شریفی (و انا به زعیم) آیت جلیله سی دلالت ایلنمشدر و مکفول له حتمینک استیفا و احیاسنه آنکله و اصل اوله کلمشدر و کفالت (ضم ذمه الی ذمه فی المطالبه تعریفیه معرفه اولوب بر شیکلک مطالبه سی حقیقده ذمتی ذمه ضم ایتکلدر یعنی بر کسه ذمتنی دیکرک ذمتنه ضم ایدوب آنک حتمنده لازم کلان مطالبه بی کندودخی درعهده و التزام ایتکلدر بناء علیه اصیل و کفیلک ایکسینکده مطلوب و احدک بر منوال

(مشروح)

حشرو ح متعهد و ملتزمی بولند قرضند طالب مطالبه ده مخیر در
 آله جغنی دیلر سه کفیلدن و دیلر سه اصیلدن مطالبه ایدر و برندن مطالبه سی
 دیگرندن مطالبه سی اسقاط ایتوب برندن مطالبه ایتد کد نصکره
 دیگرندن و یا خود معاً ایکسندن دخی مطالبه ایدر (فقط اصیلک
 برائتیه و یا ایفاء دین ایتسیله کفیلک دخی برائتی لازم کلور زیرا
 دین اودانمش و مطالبه ایچون بقا و محل قالمشدر لکن کفیلک برائتیه
 اصیلک برائتی لازم کلمز زیرا دین اصیلک ذمتنده باقیدر (و من علیه
 الدین) اودر کفیل اوزرنده ایسه ذاتاً دین اولیوب فقط حق مطالبه
 واردر او ایسه صاحب دینک ابراسیله ساقط اولمشدر انجق کفالتده
 اصیلک بری اولسی شرط قلنور ایسه کفالت حواله یه منقلب اولور
 زیرا بو صورته آغفاً تعریف و بیان اولندیغی و جهله تعریف
 کفالتک صدق و شمولی اولیوب بلکه بونده دینک بر ذمتدن دیگر
 ذمته نقل و تحویلی معناسی بولندیغی اکلالمشدر و بو معنایی افاده
 ایدن عقده دخی حواله تسمیه اولمشدر عقودده ایسه اعتبار معانی
 و مقاصده در الفاظ و مبانی یه دکدر

حواله دخی عقد مشروعدر و مشروعیتی (من احویل علی ملی فلیتبع)
 حدیث شریفیه ثابتدر و بو حواله (نقل الدین من ذمه الی ذمه)
 تعریفیه معرفه اولوب دینی بر ذمتدن دیگر ذمته نقل ایتکدر حواله
 صحیحه نك حکمی محیل بور جندن و کفیلی وار ایسه کفالتدن بری
 اولور زیرا بر زمانده بر شیئک ایکی محمله بقاسی محالدر و محال
 علیهدن اول بور جی مطالبه ایتک حق محال لهه ثابت اولور آنجق

حوالده محيلك عدم برائتي شرط قلنورايسه حواله كفالته منقلب
 اولور زيرا بوكا حواله نك تعريفنك صدق وشمولى اوله ميوب بلكه
 برشيئك مطالبه سي حقنده ذمتي ذمته ضم ايتك معناسي مستفاد
 اولديني اكلاشمشدر و بومعنايي ايتا و بيان ايدن عقده دخي كفالت
 تسميه قيلمشدر عقودده اعتبار ايسه معاني و مقاصده در الفاظ
 و مباني يه دكلدر بناء عليه بر كمسه مديونه سننده كي آلا جفهي سندي
 ضامن اولوق اوزره فلانك اوزرينه حواله ايت ديسه اودخي
 اولوجهله حواله ايتسه طالب آلا جفهي هر قنغينندن ايستر ايسه
 آلور زيرا حكم كفالت بودر

و كالت اصطلاح فقها ده (اقامة الغير مقام نفسه في التصرف)
 تعريفيله معرفه اولوب يعني بر كيسه ايشني بشقه سنه تفويض
 ايتك و اول ايشده آني كند و يرينه اقامه ايتلكدر هر عقد كه انسان
 آني بنفسه عقد و ر بط ايتلك جائزدر اول عقدي غير يسنه تفويض
 ايتكده جائزدر

زيرا انسان بعضا بعض احوالي و موانعي اعتباريله ايشنه بنفسه
 مباشرتدن عاجز بولنمي جهتهله غيري تو كيله مضطر و محتاجدر
 (ولعل احدكم الحن بحجته من بعض) حديث شريف مشهوريله
 مشروعيتي احتياجات و حاجات نامي دفعه مبتنيدر تو كيكلك ركني
 ايجاب و قبولدر شوييله كه موكل شو خصوصه سني و كيل ايتدم
 ديوبده و كيل دخي قبول ايتدم ديسه يا خود بو قولي مشعر بشقه
 برسوز سويلسه و كالت منعقد اولور كذلك و كيل برشي سويليوب

(اول)

اول خصوصاً اجراسنه تشبث ایسه دلالة وکالتی قبول ایتش اولغله تصرفی صحیح اولور و بونده حکم وکالت اجرا قنور لکن اجرت مقاوله اولسان وکالتده حکم اجاره اجرا قنور یعنی اکر وکالتده اجرت شرط ایدیلو بده وکیل دخی ایفای وکالت ایلر ایسه اجرت مستحق اولور و اکر شرط ایدیلو بده وکیل دخی اجرت ایله خدمت ایدر مقوله دن دکل ایسه متبرع اولوب اجرت ایسته یه مز

اجاره اصطلاح فقهاده (بیع منفعة معلومة باجر معلوم) تعریفیه معرفه در یعنی منفعت معلومه بی عوض معلوم مقابله سنده بیع ایتمک دیمکدر

بوکایع منافع دخی دینور زیرامضای بیع کندوسنده وجودی ثابتدر و منفعت مقابله سنده بذل اعواض واقعدر اجاره احتیاجات ناس ایچون تجویز اولمشدر چونکه فقیرک غنینک مالنه احتیاجی محقق اولدیغی کبی غنینک دخی فقیرک عملنه احتیاجی مطلقدر (والله الفنی وانتم الفقراء) مضمون جمیلی مصدقدر احتیاجات ناس ایسه عقود شرعیه ده اصل و اساس اولمسیلله اول حاجاتک دفع وار تقاعی ایچون مشروع قیلنمشدر وجواز و مشرووعیتنه (علی ان تأجرنی ثمانی حجج) آیت کریمه سی و امثالی دلیل واقع اولمشدر وکالت منجونه ده رکن وکالت الفاضلیله ایفا ایلمش و تماماً یرینه کتورلمش آنجق اجرت مقاوله سی و شرط محاوره سی جریان ایتش و بیع منافع و بذل اعواض مقاصد و معانیسی مقصود

متعاقدين ايدوی معنا منفهم اولسيه اجرت مقاوله اولنان
 وكالته حكم اجاره اجرا قيلمشدر چونكه عقودده اعتبار معانی
 ومقاصده در الفاظ ومبانی به دكادر
 ۴ (ماده) شك ايله يقين زائل اولمز

بماده اصوليونك (اليقين لا يزول بالشك) قاعده سندن اخذ اولمش
 وآندن مترجم بولممشدر شكی (هو التردد بين النقيضين لا ترجيح
 لاحد هما على الآخر عند الشاك) ديوت تعريف ايتمشدر كه شك
 بر شيك وقوع و ياعدم وقوعنده طرفين سيان اوله رق ايديلان ترردن
 عبارتدر يعنى نقيضين وضدين بيننده اويله برتردد و تحير كه
 عند الشاك احد همانك آخر اوزرينه ترجیحی يوق زيرا ترجیح
 اولسه ایدی تعريف مذکور اوزره شك ایچون معنا و محل قالمیوب
 طرفیندن بریسی مجزوم و یاظن قوی وغالب ايله مظنون اولور ایدی
 اولخالده ايسه حكم يقینی حائز اوله جغی وز یرده بیان اولنه جق
 تعريف يقينك كندوسنه صدق وشمولی بولنه جغی بیدار ایدی آنجق
 عند الشاك احد طرفينك آخر اوزرينه عدم مرجحیتی جهته
 شاكك نفسنده اضطراب وقلق و بی قرار اولق حصوليله ذهننده
 متصور خصوصه صورت وقرار و یره میوب شك و شبهه ده ووادی
 حیرته مذذب قالمش ومرة بعد اخرى نقيضين حقتده ايديله جك
 تصور لر يكديكري منع ايتش و بریسی آخرین ایلدخی او بریسی
 اختیار و ترجیح میدان و یرمش اولسيه (لالی هؤلاء و لالی
 هؤلاء) مضمونجه شكك عدم زوالی واستمرار و بقاسی دوام ايتش
 (و باب)

و باب ترجمه قیامش قالمشدر و بیایونک استعاره مصرحه تمثیلیه
 بیان صد دنده ایراد ایلدکاری و مفتی متردد فی القوی ده استعمال
 ایلدکاری (انی اراک تقدم رجلا و تؤخر اخری) مثالی مؤداسی دخی
 بوشک و تردد مزایاسنی افهام و افاده یه کافل بر مثال قابل اولمشدر
 و بعضیلر دخی شک تعریف مذکور حکمنجه احد طرفین ایچون
 ترجمه اولنمیا نه اطلاق اولندیغنی کبی علمک مقابلی اولان جهل و عدم
 العلم اوزرینه دخی اطلاق قلندیغنی ادعا و بیان و مدعا لرینی
 (وان الذین اختلفو فیه لنی شک منه) آیت جلیله سنک (مالهم به
 من علم الا اتباع الظن) قول شریفی ایله تأکید ایدلمسی و استثناء منقطع
 صورتنده کتورلمسیله اثبات ایشلردر و اتباع ظن جنس علمدن
 دکلدردیمشدر

یقین شکک ضدی و مقابلیدر که احد طرفینک مجزوم و یاظن غالب ایله
 مظنون اولمسندن عبارتدر بعضیلر یقینی (علم یحصل به اطمینان
 النفس و یزول ارتیابها و اضطرابها) دیو تعریف ایشلر یعنی یقین
 بر علمدر که کندوسیه نفسک اطمینانی و سکونت و آرامی حاصل
 اولور و تن شک و تب ریب و کمانی و قلق و اضطرابی زائل
 و مندفع اولور و کندیسنده صدق و سکینت رشحات بارده سی
 حصوله کاورده کوکلده آرام بولور تکم بعضیلری ده یقینی (علم
 یحصل به تلج الصدور) ایله تعریف ایدوب بوکا بردالیقین نامنی
 و یرمشلردر و بونک اوزرینه حکم تغیر و تبدلک طاری اولدیغنی
 سولشلردر یقین کرکسه عیانا یقین اولسون و کرکسه خبر و دلالت

جهت تر یله یقین بولنسون و کر کسه منطقیونک تعداد و بیان ایتدکاری
 اولیات و مشاهدات و مجربات و حدسیات و متواترات و قضایا قیاساتها
 معیها کبی انتاج یقین ایچون مقدمات یقینیه دن مرکب یقینیات
 و قیاسات قبیلندن صایلسون کندو سیله هر صورتله اتقان و ایقان
 و اطمئن حاصل اولور و صاحبی وهم و کاندن قور تیلور شک صاحبی
 دائمًا وهم و کان و تر دده و شره جکی و دریای بی پایان حیرتده نه ایده چکنی
 شاشیرده جغی و ضد و مقابلی بولنان یقین ایسه از بابی ساحل ثبات
 و سکینت و تمکینده تبدل و تغیردن محفوظ طوته جغی و ایمان و اتقان و ایقان
 و اطمئن ایله مطمئن و متیقن ایده جکی تفصیلات مبسوطه مفادندن
 اکلا شمشدر یقین اصلدر شک اصل اوزرینه طاری اوله جق احوالدر
 یقین اصلی ثابت و مستقر صفات اصلیه دندر و شک ایسه اصلی غیر ثابت
 وهم و تر ددز، و صفات عارضه دن عبارتدر صفات اصلیه ده اصل اولان
 وجود اولدیغی کبی صفات عارضه ده دخی اصل اولان عدمدر
 عدم ایسه یوق و یوقلق دیمکدر یوق اولان بر شیک اصلا ثابت و سابق
 بولنان بر شیء ایله مقاومت ایده میه جکی و مدافعه ده بولنه میه جغی
 در کاردر بنابرین شک ایله یقین زائل اولمز قاعده سی مفهومی محققدر
 یعنی اصلی متیقن و ثابت اولان بر شیک خلافنه دلیل اولمدجه مجرد شک
 ایله اول شیک زوالنه حکم اول نماز دیمکدر زیر اعارض و طاری اولان شک
 اصلی ثابت و سابق بولنان یقینه قارشو طوره مز و یقینی از اله ایده مز چونکه
 یقین مقابلی شکه و وجود مقابلی عدمه اعتبار یوقدر شک خاطره سی احتمال
 (مجرد)

مجرد و توهم محضدن عبارتدر (فلا اعتبار بالتوهم) قاعده سی معلومدر الحاصل شك ايله يقين زائل اولماز بلكه يقين مثلى يقين ايله زائل اولور زيرا اصلى وثابت بولنان برشئك خلافه حجت و دليل ظهور ايديجك يقين حاصل اولور و بوده يقين اولك مثلى بر يقين اولمش اولور يقين ايسه مثلى يقين ايله زائل اولور

اما شك ايله يقين زائل اولماز بوقاعده نك حكمى حل و حرمت و طهارت بختنده توجهله جريان ايدرايسه معاملات خلتقه و دعاوىء حقوق عبادده و مواد تحقيقه ده و استنطاق فذلكه لرنده دخی بويه جريان ايدر و اولصورته حكم و يرملكلكى اقتضاليدر مثلاً ببعده اصل اولان طوع و رضادر زيرا متبايعان دن ايجاب و قبولك صدورى تحقنه مبنى مبايعه ده طوع و رضا محقق و متيقن اولسيلاه طوع و رضا اصل اولمشدر

اكره ايسه خلاف اصل و منافی ظاهر در زيرا اكره مشكو كدر بايع و مشتريدن هر بر يسي طوع و اكره ده اختلاف ايتسه لر يعنى بر يسي ايجاب و قبولك بالطوع و الرضا وقوعنى ديكرى دخی مكرهاً اولديغنى ادعا ايتمش اولسه لر قول مدعى طوع كدر زيرا طوع اصل و سابق و متيقندر سابق و متيقنك حكمى طارى اولان شك ايله مرفوع اولمز انجق كندى مثلى اولان متيقن لاحق ايله مرفوع و زائل اولور اما اكره لاحق بينه ايله ثابت اوليجق طوع متيقن سابقك حكمى ثبوت و يقينده كندى مثلى اولان اكره متيقن لاحقك حكميله زائل و مرتفع اولور بناء على ذلك ببعده طوع بينه سيلاه اكره

ینہ سی جمع اولسہ اکراہ ینہ سی اولی کور یلور بو حالده شک ایله
 یقین زائل اولماز اما یقین مثلی یقین ایله زائل اولور ای دوکی اکلاشیلور
 مجله احکام عدلیه نك بیانی او زره ابرایکی قسم اولوب بری ابرای اسقاط
 ودیکری ابرای استیفا در ابرای اسقاط بر کیسه دیگر کیسنده اولان
 حقنک تمامی اسقاط و یا خود بر مقدارنی حط و تنزیل ایله او کسنه یی
 بری قیلقدر کتاب صلحه موضوع بحث اولان ابراده بودر ابرای
 استیفا بر کیسه دیگر کیسنه دن حقنی قبض و استیفا ایش او بلدیغنی
 اعتراف ایتمکن عبارت اوله رق بر نوع اقرار در ابرای خاص بر خانه
 یا خود بر چفتلک و یا خود بر جهتندن طولایی آله جق دعواسی کبی
 بر خصوصه متعلق دعوا دن بر کیسنه یی ابرای ایتمکن ابرای عام
 کافه دعا ویدن بر کیسنه یی ابرای ایتمکن بر کیسنه فلانی کافه دعا ویدن
 بری قیلدم یا خود آنده اصلاحتم یوقدر دیسه ابرای عام اولوب
 آرتق ابرادن مقدم اولان هیچ بر حقن دعوی ایده مز و دعوی ایتسه
 استماع اولماز زیرا ابرای عام صحیح ایله ایدیلان ابرانک حکمی
 ماقبلنده کی جمیع حقوقه شمولی و جمله سنک محیط و مستوعی اولمغین
 ابرادن مقدم اولان جمیع حقوقی ساقط اولور چونکه ابرای عام جمیع
 حقوقنی کندی اختیار یله ذمت خصمندن اسقاط دیمکنر بو جهته له
 حقوقی ساقط اولور و (الساقط لایعود) قاعده سنجه ساقط اولان
 شیئک بردها عودتی چاره و امکانسنز قالور (من سعی فی نقض ماتمن
 جهته فسعیه مردود) قاعده سنجه آنک نقضنه سعی ایدر ایسه
 سعی مردود و دعواسی غیر مسموع بولنه جنغی و محاکمکن اولماز جوابی
 (آلنه جنغی)

آلنه جنغی بدیهیاتندیر بو بر کیسه دیگر بر کسنه نك ذمتنی ابرای عام ایله ابرامی ثابت ایکن تاریخ بیان ایتمدین او کیسنه دن برحق دعوی ایتمسنه مبتنیدر زیرا اول حق ابرادن مقدم اولوب ابرا ایله ساقط اولمق و یا خود ابرادن مؤخر اولوب حالا ذمتنده باقی قالمق احتمالی سیان اولدیغندن بووجه اوزره واقع اولان شك ایله یقیناً ثابت اولان ابرانك زواننه حکم اولنماز زیرا شك ایله یقین زائل اولماز

آنحقی ابرانك مابعدینه شمولى اولدیغندن (لایسمع الدعوی بعدالابراء العام الایحقی حادث) قاعده سنجه ابرای عام ایله ساقط حقوق خارجنده ابرادن مؤخر تاریخ بیانیه برحق دعوی ایتسه اولخالده دعواسی استماع اولنور زیرا ابرانك بوحق حادثه شمولى یوقدر

زیرده محرر ۵ و ۶ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ نجی ماده لره بوقاعده دن استخراج اولنمشدر بناء علیه اصل قاعده ده معتبر و ملحوظ اولان قیدلر بونلرده دخی معتبر و ملحوظدر مثلا برشیئك بولندیغنی حال اوزره قلمسی اصلدر دیمك خلافنه دلیل اولدیغنی تقدیرده حالی اوزره قلمسی اصل وراجحدر دیمكدر یوخسه خلافنه دلیل اولدیغنی صورتده دخی حالی اوزره قلمسی اصل وراجحدر دیمك دکلدر

۵ (ماده) برشیئك بولندیغنی حال اوزره قلمسی اصلدر

بوماده اصولیونك (الاصل ابقاء ما كان علی ما كان) قاعده سندن اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر که زمان ماضیده ثابت اولان برشیئك خلافنه علم و دلیل اولدقجه بولندیغنی حال اوزره قلمسی اصل وراجحدر دیمكدر بواصله استحباب اطلاق اولنور استحباب بدایه و استحقیاقاً

بر شیئی اثباته حجت اوله من ایسه ده فی الاصل ثابت اولان بر شیئی
 ابقاده حجت اوله یلور

علم اصول فقہی (علم یبحث فیہ عن احوال الادلة الاربعة من حیث
 ایصالها الی الاحکام الشرعیة) دیو تعریف ایتمشلر دیر که احکام
 شرعیه یه ایصال جهتی ایله کندوسننده ادلهٔ اربعه نك احوالندن
 بحث اولنان و تفتیش و تفحص قلنان بر علم دیمک اولور ادلهٔ اربعه
 قرآن کریم احادیث شریفه اجماع امت قیاسدن عبارتدر که بر ماده
 قرآن کریمده بولنماز ایسه احادیث شریفه یه مراجعت اولنور و اگر
 اکادائر بر حدیث دخی بولنماز سه اجماع ایله عمل اولنور و اگر اول
 خصوصده اجماع و اتفاق دخی بولنماز سه اول ماده یی صراحة آیت
 یا خود حدیث اینه ثابت اولمش اصوله قیاس ایله ای دیلان اجتهاد
 اوزرینه عمل اولنور اما تحری و عرف و تعامل و قطع نزاع و تطیب
 قلوب ایچون قرعه و شهادت قلب و عموم بلوی و تحکیم حال
 و استحباب مثللو ادله لر ایله عمل دخی ادلهٔ اربعه یه راجعدر
 الحاصل بونلر ادلهٔ اربعه یه راجع اولدیغی کبی ادلهٔ
 ثلثه دخی ک کتاب اللهه راجعدر کتاب اللهمک ایسه جمیع احکام
 اوزرینه شمولی واردر زیرا احکامک کلیسی و ما کان وما یكونیسی
 عباره و اشارتیه و یادالالت و اقتضا جهتمز یله کتاب اللهده واقع
 و ثابتدر

تکرم (فزولنا علیک الکتاب تبیاناً لكل شیء) (و ما فرطنا من شیء)

(آیات)

آیات جلایه لرك مضامین شریفه لری حکم مدعایی مثبت و مصدق
 تحکیم حال یعنی حال حاضری حکم قیلق استحباب قبیلندندر
 استحباب دخی عدمی مظنون اولیان بر امر محقق بقاسیله حکم
 ایتمکدر که ابقاء ماکان علی ماکان دیمک اولور

علماء اصولیونک بونوعه استحباب تسمیه لری زمان ماضیده ثابت اولان
 بر حکمی زمان حاله مصاحب یاخود حال حاضری حکمه مصاحب
 قلملرندندر استحباب ماده سی احکامنده امام شافعی ایله ائمه حنفیه
 رجة الله علیهم اجمعین حضراتی میانده اختلاف وقوعه کلشدر
 امام شافعی استحباب دلیل ملزم و حجت ملزومه در دیمش ایسه ده
 سادات حنفیه استحباب یالکز حجت دافعه اولوب حجت ملزومه
 اولدیغنی بیان ایتمشدر

علماء اصولیون فائده خلافک ظهور و کشف واستیضا حیچون
 مسئله آیه بی سرد و اتیان ایتمشدر شویله که مشترک بر ملک خانه ده
 اولان حصه سنی صاحبی آخره بیع و شریکی شفعه طلبنه قیام
 ایتدکده مشتری شریک طالبک یدنده بولنان سهمی انکاره تصدی
 ایدوب (لیس لك فيه ملك وانما هو في يدك بالاعارة) معناسیجه خانه
 مذکورده سنک ملکک و حقک یوقدر آنجق بالاعاره یدکده بولنشدر
 دینسه حنفیه عندنده قول مشتری نکدر

شفیع طالب ایچون شفعه ثابته اولماز آنجق یدنده بولنان سهمک
 کندی ملکی اولدیغنه بینه اقامه سیله ثابته اولور زیرا شفیع اصله
 متمسکدر و وضع یدی ظاهراً دلیل ملک کورینه یور ایسه ده ظاهر

مجرد دفع ایچوندر الزام ایچون دکلدر امام شافعی مسئله مذکوره ده شفیع ایچون بغیر بینه شفعه ثابته در زیرا استحباب دفع و الزامی صالحه حجت ملزمه در دیشدر

بناء علی ذلك مفقودك یعنی غائب اولو بده زرده اولدیغی و حیات و مماتی معلوم اولیان کیمسه نك حقیقه و یا حکما موتی تین ایتدیگجه ورثه سی جائز که وفات ایتشدر دیو آنک بر آدمه ایداع ایتش اولدیغی مالنی و دیعدن اخذ و اقسامه قادر اولمازلر زیرا حکم مفقود مفقود کندی ذاتنه و نفسی حقیقه حی اولمقلغیدر موت ایسه محتملدر یقین ایله ثابت اولان بر شئیك احتمال ایله زائل اولیه جغی بدیهیاتندر مادامکه غائبك حقیقه و یا حکماً موتی تین ایتمه مشدر حیاتی معلوم کبی طانیلور که بین الورثه مالی تقسیم اولنمز و اجاره سی فسح اولنماز و ایداع ایتش اولدیغی مالی و دیعدن آنه مز زیرا حفظده و دیعک یدی یدنیابت اولمغین و دیعه معناً غائبك حفظیله محفوظ دیمکدر فقط و دیعه طور مغله بوزیله جق شیلردن اولدیغی حالده حاکمک اذنیله صاتوب ثمنی نزدنده امانت اوله رق حفظ ایده بیلور اما صاتیمو بده طور مغله بوزلسه ضمان لازم کلز

اما غیر حقیقه یعنی غیره نسبتله مفقودك حکمی مفقودك میت اولمقلغیدر که حال فقدانده اقرار بدن وفات ایتش بر کیمسنه یه وارث اوله مز چونکه غیبوتی اوانده حیسانده طانیلسی و صاغدر اعتبار اولنمسی مجرد استحباب حال دلالتیله در استحباب ایسه استحقاقده حجت اوله مز آنجق فی الاصل ثابت اولان بر شئی ابقاده حجت (اوله)

مشور

اوله بیلور بوندن اصلا ثابت اولان شی ایسه مفقودك حین غیبوتی
 قبیلنده حیاتده اولسی مادهسی اولمغین برمنوال مشروح حقیقه
 و یا حکما موتی تبینه دکن اولخالک کوزه دلسی و معتبر طوتلسی
 لازمدر زیرا برشیئک بولندیغی حال اوزره قالمسی اصلدر
 بنا برین بر آدم مفقود عندنده دین و یا ودیعه دن و یا خود جهت
 شرکتدن شوقدر حقم وارد دیو دعوی ایلسه دعواسنه
 التفات اولنماز

زیرا دعوی خصم اوزرینه دکنور ورته ایسه آنجق بعد موت
 المورث خصم اوله بیلور حالبوکه مورث مفقودك هنوز موتی
 ظاهر اولمامشدر و بوصورت کتب فقهیه ده تصریح ایدلمشدر
 آنجق صاحب و لوالجیه بحث مفقوده بوصراحتی عینیه
 بیاندنصرکه (وان رأی القاضی سماع البینه و حکم بذلك نفذ حکمه
 لیکونه مجتهدا فیه) دهرک بونده قاضینک اجتهادینه منی بو باده
 اولان دعوی و بینهنک استماعنه رأی ایدوب آنکله حکم ایلسه
 حکمی نافذدر دیو بیان ایلشدر

یوقارودن بروتحکیم حال واستصحاب مسائلی احکامی تفصیلات
 وایضا حاتیه بیان ایدلمش و ذکر آتی مواد دخی بونلرک فروعاتندن
 بولنمشدر

مثلا بردکرمانک مدت اجاره سی منقضى اولدوقده مستأجر مدت
 اجاره اثناسنده صویک انقطاعی حسیبیه اول مدتک اجرتدن
 حصه سنی تنزیل ایتمک ایسته یه رک موجرایله بینلرنده اختلاف

مثلا

واقع اولو بده بینه دخی اولدیغی تقدیرده نظر اولنور اکر
 اختلافری مدت انقطاعک مقدارنده ایسه مثلاً مستأجر اون کون
 وموچر آنجق بش کون انقطاعنی دعوی ایسه سوز مع الیمین
 مستأجر کدر واکر اختلافری اصل انقطاعده ایسه یعنی موچر
 صویک انقطاعنی کلیا انکار ایسه حال حاضر تحکیم اولنور
 یعنی حکم قلنور شو یله که صو وقت دعوی وخصومتده جاری
 ایسه سوز مع الیمین موچر کدر واکر اول وقت منقطع ایسه
 سوز مع الیمین مستأجر کدر زیر ابرشئیک بولندیغی حال اوزره
 قلمسی اصلدر

وکذا بر کیمسه نک خانه سنه آقان صویولی حقتده حادثدر یاخود
 قدیمدر دیو اخلاف اولنوب صاحب خانه مسیلك حادث اولدیغی
 ادعا یله دفعنی ایسته دکده و طرفینک بینه لری اولدیغی صورتده
 نظر اولنور

اکر وقت خصومتده اول مسیلدن صو جریان ایدر یاخود جریانی
 معلوم اولور ایسه حالی اوزره ابقا اولنور وسوز مع الیمین
 صاحب مسیلك اولور یعنی مسیلك حادث اولدیغنه یمین
 ایتدیر یلور واکر وقت خصومتده صو جریان ایتزو یا آندن
 اوجه جریانی معلوم اولمز ایسه سوز مع الیمین صاحب
 خانه نکدر چونکه برشئیک بولندیغی حال اوزره قلمسی اصلدر

۶ (ماده) قدیم قدیمی اوزره ترک اولنور

بوماده اصولیونک (القدیم یتروک علی قدمه) قاعده سندن اخذ اولنمش
 (و آندن)

وآندن مترجم بولمشدر فقهاء عظام حضراتی قدیمی (ان لایحفظ اقرانه
 وراء هذا الوقت كيف كان) دیوتعریف ایشدر و قدیم اکا دیشدر در که
 اولنک نیجه اولدیغنی بیلور کیمسنه اولمیه مثلا الده موجود و ققیه سی
 اولمیوبده واقفک شروطی دخی معلوم اولیان اوقاف قدیمده تعامل
 قدیم نه ایسه یعنی قدیمدن برو نه یولده عمل اولنه کلمش ایسه انک
 اوزرینه ترک وابقا قننور

برواقف و ققیه سنده هر نه وجهله شرط ایش ایسه اکا اتباع واجبدر
 زیرا (شرط الواقف کنص الشارع) بیورمشدر که کندیله عملک
 وجودنه و مفهوم و دلالتده واقفک شرطی شارعک نصی حکمنده در
 تبدیل و تغییر اولمز و خلاقیله عمل معتبر اولمز اما و ققیه سی موجود
 اولیان و واقفک شروطی بیلنه میان اوقاف مشهوره و قدیمده
 اوتنه دنبرو نه یولده عمل اولنه کلمش ایسه (ما کان قدیما یترک علی قدمه
 و علی حاله و لایغیر الابحجة) مؤداسنجه ینه اول وجهله عمل اولنور
 و آنک اوزرینه ترک وابقا قننور خلافته حجت و دلیل اولمدقجه
 بوزیله مز زیرا من القدیم اولوجهله عمل اولنه کلمش بولنسی اول
 عملک تابدا یتندبرو شرط واقفه موافقتله ایشلنمش و اولوجهله تأسس
 ایش اولسنه دلالت ایلدیکی ظاهر در

مثلا بروققک قدیمدن و ققیه سی اولمیوب لکن قدیمدن غله سنک نصفی
 و ققک بنا ایلدیکی مدرسه نک مدرسنه و ماعداسی متولی یه و سائر
 مرتزقه یه و یریه کلمش اولسه متولی اول مدرسه نک مدرسنه شرط
 واقف بووجه اوزرینه اولدیغنی اثبات ایله و الاغله نک نصفی سکا

تماماً و یرمیوب نصفنک عشرینی نفسم ایچون الیقورم دیوعمل قدیمی
تغیره قادر اوله مز زیرا برشیک بولندیغی حال اوزره قالمسی اصل
اولور و قدیم قدیمی اوزره ترک اولنور

حق شرب وسقی و مجرا نزا عنده انجق تعامل قدیمه اعتبار اولنور
و حق مرورده دخی قدم معتبر طوتیلور مثلا برخانه نک یاغور
صولری از قدیم قومشونک خانه سنه آققده اولدیغی حالده قومشوسی
بولندن صکره آققم دیو منع ایده مز و کذا بر طریقه اولان خانه لک
طامله لری از قدیم اول طریقه منصب و اورادن آلت طرفنده واقع
بر عرصه ایچندن جاری اوله کلور کن عرصه صاحبی عرصه سنده
مسیل قدیمی سد ایده مز سد ایدرسه محاکم طرفندن سدی رفع ایله
وضع قدیمه ارجاع اولنور و کذا برنهر مشترکده حصه دار اولان
کیمسه دیگر لک اذنی اولدقچه آندن دیگر برنهر یعنی جدول و یا خرق
آچه مز و قدیم نوبتنی تبدیل ایلیه مز و کذا نوبتنی اول نهر دن حق
شربی اولیان دیگر اراضی سنه سوق ایده مز و بوشیلره دیگر
حصه داران رضا و رسه لر بعده کندولری و یا خود وارثلری رجوع
ایده بیلور زیرا (وللمبیح الرجوع عنها) قاعده سنجه میبیک
ایاحه سنندن رجوعه صلاحیتی واردر

اراضی قانوننامه هما یوننده تفصیلاتیله بیان قلنان قوری و اورمان
و طریق عام و پنایر و بازار و خرمن یرلری و مرعی و قشلاق و یایلاق
مثلاو من القدیم اهالی یه تخصیص و ترک اولنمش اولان اراضی
متر و که یه و کذا برقریه و قصبه نک قدیمدن ممتاز و معین اولوب

(بوزیلوب)

بوز یلوب بلور سز اولان حدود و سنورینه متعلق مسائل هب
 بو اصوله مبتنیدر که بر شینک بولندیغی حال اوزره قلمسی اصل اولور
 و قدیم قدمی اوزره ترک اولنور

۷ (ماده) ضرر قدیم اولمز

التنجی ماده حکمنجه قدیم اولان شی حالی اوزره ایقا اولنور
 خلافنه دلیل اولمدقجه تغییر اولمز اما شرعه مخالف اولان قدیمه اعتبار
 یوقدر یعنی فی الاصل نامشروع اوله رق یا پیلش اولان شی قدیم
 اولسه ده اکا اعتبار اولنمیوب ضرر فاحشی و ارایسه ازاله اولنور
 (و لافرق بین القدیم و الحادث حیث کان الضرر یبناً) ولا عبرة
 للقدیم و الحادث فی هذا و یؤمر بدفعه دیو محققین فقههاجا بنندن بیان
 ایلمش و (الضرر یزال) قاعده سی قواعد فقهیه دن بولتمشدر
 و (لاضرر و لاضرار) حدیث شریفی مقتضاسنجه هر شخص بنی
 نوعنه کرک ابتداء و کرک جزاء ایراث و ایقاع ضرردن نهی ایلمشدر
 بناء علیه طریق عام اوزرنده الحق چیقندیلر و شه نشینلر کبی ماره یه
 ضرر فاحش اولان شیلر قدیم اولسه بیله رفع ایتدیر یلور و کذا
 بر خانه چیرکابی از قدیم طریق عامه جاری اوله کسه و ماره یه ضرری
 اولسه قدمنه اعتبار اولنمیوب ضرری دفع ایتدیر یلور

طریق عامه هر بر احادناس ایچون بنفسه اولسون و کرک حیوانیله
 بولسون حق مرور اولدیغی کبی ماره یه ضرری اولان شیلرده دخی
 هر کسک محاصمه یه و رفع و دفع و منع و نزعه حق واردر زیرا
 عابرسبیلی متأذی قیله حق نسنه لری بغیر حق طریق عامه آقتمق و آنده
 بولندیر مق انلره محض ظلمدر

واولحالاتدن توقي صريحاً عدلدر ظلم ايسه ايندائی مستلزم اولمغين
 دفعي واجب وتقرير وابقاسي حرام ومنهي عنهدر نتکم (ان الله
 لا يحب الظالمين) بيورلمشدر مقابلي بولنان عدل واجب الاتصاف
 بولمغين هرکس آنکله مأمور بولتمشدر چونکه (ان الله يأمر
 بالعدل والاحسان) امر جليلي وارد اولمشدر

۸ (ماده) برائت ذمت اصلدر

بناء على ذلك برکيمسه برينک مالني اتلاف ايدوبده مقدارنده اختلاف
 ايتسه لر سوز متلفک اولوب مال صاحبي ادعا ايتديکي زياده بي اثباته
 محتاج اولور

بوماده اصوليونک (الاصل براءة الذمة) قاعده سندن اخذ اولمش
 وانندن مترجم بولتمشدر برائت ذمت اصلدر زير اذمناس في الاصل
 عقوق وحقوقدن عاري و بري خلق اولتمشدر فقهاء عظام حضراتنک
 (فاذا اختلف في قيمته المتلف والمغصوب فالقول قول الغارم لان الاصل
 البراءة عما زاد) ديو کتب فقهيه ده ايلدک لري تصریحات اوزره
 صورت مذکورده ايديلان زياده دعواسندن ذمتنک برائتي اصل
 اولسي وز ياده بي منکر بولتمسي جهته له قول مع اليمين مدعي عليه
 دنيلان غارم ومتلفک اولديغندن (اليينة للمدعي واليمين على من انکر)
 حديث شريفي مضمونجه مدعي ادعا ايلديکي زياده بي اثبات ايلسي
 لازم کلور زيرا (اليينات شرعت لاثبات خلاف الظاهر واليمين لابقاء
 الاصل) قاعده سنجه بينات خلاف ظاهري اثبات ويمين ايسه اصلي
 ابقا اچون مشروع قيلتمشدر بونده مدعي في الاصل ثابت و راجح
 (اولان)

اولان برائت ذمتك خلافی ومدعی علیه ذمتك زیاده ایله عدم شغلنی
ادما ایتسپیه مدعی دلیل و اثباته محتاج اولمشدر مدعی دعوا ی
مشروحه سنی بالینه اثبات ایلدیکی صورته حاکم مدعی علیه اوزرینه
حکم ایله و ایشده بیتر

زیرا مدعی ادما سنی معارضه دن سالم حجت قویه ملزمه ایله اثبات
ایتمش و موجبنجه حکم و قضا ده لاحق اولمش اولور (فان اقرا وانکر
فبرهن المدعی قضی علیه و الاحلف بطلبه) معناسنجه اثبات ایده مدیکی
صورته بریمین حقی قالمخه طالب اولور ایسه حاکم آنک طلبی اوزرینه
اصلی ابقا ایچون مدعی علیه یمین تکلیف ایله مدعی علیه یمین ایدرسه
یا خود مدعی یمین و یردیر مزایسه حاکم مدعی بی مدعی علیه معارضه دن
منع ایدر مدعی علیه یمیندن نکول ایدرسه حاکم نکولیه حکم ایدر و
نکولیه حکم ایتد کدنصکره یمین ایدرم دیسه آرتق التفات اولتماز
سأردعا ویده دشخی جهریان ایده جک احکام و معامله نووجهله در و اصل
مذکوره مبنی آنلر ده ده سوز مع الیمین مدعی علیه کدر چونکه برائت
ذمت اصلدر

۹ (ماده) صفات عارضه ده اصل اولان عدمدر

بوماده اصولیونک (الاصل العدم فی الصفات العارضة) قاعده سندن
اخذ اولمش و آندن مترجم بولنمشدر صفة عارضه تجارت و کار
و عیب و علل کبی اصل موصوفک وجودیله موجود اولمیوب
صکره دن عارض اولان حالتدن عبارتدر
مثلا شرکت و مضار به ده کار اولوب اولدیغنده اختلاف اولنسه

عدمی اصل اولدیغنه بناء سوز مضاربك اولوب صاحب سرمایه
کار اولدیغنی اثباته محتاج اولور

مضارب به ضرب لفظنك مفاعله سیدر و بووزنك اثین بینده مشارکتی
باهر در ضرب ایسه سیر فی الارض معنا سنه در بنابرین (و اذا ضربتم
فی الارض) کلام شریفی ادا سا فرتم فی الارض ایله تفسیر ایدلمشدر
فقهای عظام حضراتنك تصرفات و معاملاتدن بو نوعه مضارب به
تسمیه ایللمی بوندن ظهور ایده جک ربح و فائدهنك اکثر یا سیر و سفر
و مشی و اقدامله حصوله کله بیلسنه مبنی و نص قرآنه موافقت
حصولنه مبتنیدر چونکه (و آخرون یضربون فی الارض یتغون
من فضل الله) بیورلمش و مضارب به آیت و سنتله مشروع بولنمشدر
مضارب به بی (هی شرکه بمال من جانب و عمل من جانب) دیو تعریف
ایتمشدر که مضارب به بر طرفدن سرمایه و دیگر طرفدن سعی و عمل
اولق اوزره بر نوع شرکت دیمکدر بونده رب المال مالی ایله ربحه
مستحق اولدیغنی کبی مضارب به عملی مقابله سنده ربحه مستحق اولور
عمل ایسه عقد ایله مقوم بولندیغندن عقد مضارب به ده حاصل اوله جق
ربحدن مشام مضارب ایچون نمقدار شرط ایدلمش ایسه اکاکوره
ربحدن حصه اله بیلور انجق مضارب به ده کار اولوب اولدیغنده
اختلاف اولنسه و مضارب کار بولندیغنی ورب المال کارک حصولنی
ادما ایتسه (القول قول الشریک و المضارب فی مقدار الربح و الخسران
مع یمینه) دیو کتب فقهیه ده تصریح ایدلدیکی اوزره صاحب
سرمایه نك کارک وجودینی اثبات ایلسنی لازم کلور

(واصله)

و اصله متمسک بولنسی جهتله قول مع یمینه مضاربك اولور زیرا
 ربح فی الاصل سرمایه نك وجودیله موجود اولیوب صکره دن عارض
 اولور حالات و صفاتنددر صفات عارضه ده ایسه اصل اولان
 عدمدر

❖ صفات اصلیه ده اصل اولان وجوددر ❖

صفات اصلیه سلامت و صحت و حیات و بکارت و بعهده طوع و رضا کبی
 اصل و مو صوفک و جودیه موجود اولان حالات و کیفیاتدن عبارتدر
 مثلاً نکاح لغتده ضم و جمع معناسنده در و شرعه ضم و جمع مخصوص صدن
 عبارتدر اولدخی حل استماع و و طئدر زیرا زوجیندن هر بریسی
 حالت و طئه صاحب و رفیقنه و یکدیگرینه اجتماع و انضمام حاصل
 ایلرلر و شخص واحد کبی اولورلر و بونلر ذاتاً جهت جامعه یه
 محتاج بولنورلر و بونکاحدن طبعاً مقصد عندالتوقان دفع حاجت
 و قضاء شهوت اولدیغی کبی شرعاً دخی مقصود اولان تولد و تناسل
 و توالددر بنا برین (تناک و اتکثر و ا) بیورلمشدر طرفیندن
 هر هانکی سنده قرن و رتق و جب و عننت و سایرله مثللو بومقصدی فاقد
 و فائت اولان حالاتک وجودی عیددر و رفیق و صاحبی حقنده
 باعث تنافر و مورث غدر و ضرردر و زوج ایسه ایقاع طلاقه
 صاحب و مالک بولنسی جهتله نفسندن ضرر واقعی دفع و رفعه قادر
 اولدیغی کبی خصوصی بعض مسئله ده دفعاً للضرر زوجه ایچون
 دخی تخمیر وارددر زیرا (ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف) آیت

جمله سی مفادی حکم بجه زوجتک دخی زوج اوزرنده حتوق معروفه

ومشروعده سی بولندیغی ثابت و باهردر

کتب فقهیه ده و باب عنینده (واجل سنه لو عنینا او خصیما فان و طی ء
والابانت بالتفریق ان طلبت) دیوتصریح ایدلدیکی اوزره بر خاتونک
زوجم فلان کیسنه رجلیتی کامل اولمق اوزره بوندن مقدم مهر مؤجل
تسمیه سیله بنی تزوج ایش و طرفدن مانع و مزاج و وقوع بولمق سزین مدت
مزبورده دنیرو میانه مزده نیجه کره خلوت صحیحه و انقیاد و مطاوعت
حقیقه و صمیمیه بولمش ایکن هنوز بکا و اصل اوله مامش اولمسیله
مرقوم عنین اولوب و صوله مکنت و قدرتی اولدیغندن و حال ابن بکر
بولندیغمدن اقتضاء شرعیسنی استدعا ایلرم دیو حضور حاکمه زوجی
علیهنده و مواجبه سنده اقامه دعوا ایلدکده و کلمات مشر و حه سیده
زوجی جانبندن تامیله تصدیق ایلدکده عدم وصول و امتناعک علت
معرضه دن حصوله کلمش اولسی و یا اصلی بولمسی احتمالرینه مینی
بو حالک استکشاف و استبانیچون فرض و تعیینی لازم کلمش اولان مدت
معرفه و معینه فقهاء عظام حضراتی طرفندن برسنه کامله تقدیر ایدلمش
بولمسیله زوج مزبور یوم خصومتدن برسنه تمامنه د کین تأجیل اولنور
زیرا مرض اغلب حالده برودت و حرارت و رطوبت علتلرندن
حصوله کلور و سنه نک ایسه فصولار بعهدی اشمالی جهته فصول
اربعه مذکورده دن بریسی طبعنه موافق کلمسی و مزاج و طبعنک کسب
اعتدال ایده بیلمسیله مبتلاسی بولندیغی مرض و عرضک زوالی
واوار القده ایشنی کوره بیلمسی امید اولنور

اگر مدت مذکوره بلامانع مرور اید رده زوجه مزبوره یهینه عدم وصول
 واصابتی ظاهر اولو رایسه عدم قدرت و مکننت و عجزک اصلی اولسی
 وعارض قبیلندن بولنماسی تبین ایدوب (فامساک بمعروف اوتسریح
 باحسان) مضمونجه بو باده امساک بالمعروفه محل قالماش و تسریح
 بالاحسان واجب اولمش اولسیله زوجه مزبوره زوج مذکوری
 اختیارایله فرقت بینلرنده تحجیر اولنور

اگر فرقتی اختیار اید رده زوج مزبور مزبوره بی تطلیقندن ابواستماع
 ایلرسه حاکم زوجان مزبورانک بینلرینی بینوثله تفریق ایدر آنجق
 (لو ادعی الوطی وانکرت و قلن بکر خیرت وان قلن ثیب فالقول قوله
 لکونه منکرا استحقاقی الفرقة علیه والاصل السلامة من العنة) دیو
 فقه انک حکم و بیانلری اوزره زوج مزبور مدت مرقومه ایچنده
 زوجه مزبوره بی وطی و ایصال واصابتی ادعا ایدوب زوجه مزبوره
 انکار ایلرسه قوابله ونسوانه ارائه ایدیلور نسوان مزبوره نک حالا
 بکر اولدیغنی خبر و یرلرایسه زوجه مزبوره یهینه زوج مزبوری
 اختیارایله فرقت بینلرنده مخیر طوتیلور اگر نسوان زوجه مزبوره نک
 هنوز ثیب بولندیغنی اخبار ایلرایسه قول یمینیه زوج مزبور کدر
 زیرا کندی اوزر یهینه تفریق استحقاقی منکردر ورجلده عنندن
 سلامت اصلدر و صفات اصلیه ده اصل اولان وجوددر

و کذا بایع و مشتریدن هر بریسی طوع واکرا هده اختلاف ایتسه لر
 قول مدعی طوع کدر و کذا مفقودک حقیقه و یا حکماً موتی تبین
 ایتدکجه مالی ورثه سی بیننده تقسیم اولنه مزومو مدعی بندنه کی مالی اننه مز

وشاید وفات ایشدر دیو حکم اولنده من چونکه صفات اصلیه ده

اصل اولان وجوددر خلاقی اثبات و ثبوته محتاجدر

۱۰ (ماده) بر زمانده ثابت اولان شیئک خلافده دلیل اولمدقجه بقاسیله

حکم اولنور

بوماده اصولیونک (ماثبت بزمان بحکم بقیاهه مالم یوجده المزیل)

قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

بناء علی ذلک بر زمانده برشی بر کیمسه نک ملکلی اولدیغی ثابت اولسه

ملکیتی ازاله ایدر بر حال اولمدقجه ملکیتک بقاسیله حکم اولنور

مثلا بر کیمسه ترکه دن شو قدر غروش اله جق دعوی ایتدکده شاهدلر

ا کر متوفانک اول کیمسه یه او قدر دینی اولدیغنه شهادت ایتسه لر کفایت

ایدر و فاته قدر ذمتنده دینی ایدی دیو تصریح حاجت یوقدر دین

یرینه عین ادعا اولندیغی صورته یعنی اول کیمسه متوفانک یدنده

کندوسنک بر مال معینی اولدیغنی دعوی ایتدکده دخی حال بونوال

اوزره در شاهدلرک بو وجهله جر و تصریحلری و ذکر و ترکیاری

مساویدر

بوماده دخی استحباب ایله عمل قیلندندر استحباب ایسه فی الاصل

ثابت اولان برشیئ ابقاده حجت اوله ییلور صورت مذکورده

مادامکه متوفانک اول کیمسه یه اولمدقار دینی اولدیغی شاهدلرک

شهادت لریله بر کره ثابت اولمشدر بحکم الاستحباب مبلغ مذکور

متوفانک الی الوفات ذمتنده باقی دینی دیمک اولور جر و تصریح حاجت

کوتور ریری یوقدر خلافده و حیاتنده رد و دفع و ایفاسنه ینه

(بو)

بولمدقه بولنديغي حال اوزره قالور چونكه بر زمانه ثابت اولان
شيئك خلافة دليل اولمدقه بقاسيله حكم اولنور

۱۱ (ماده) بر امر حادثك اقرب اوقاته اضافتي اصلدر

بوماده اصوليونك (الاصل اضافة الحادث الى اقرب اوقاته) قاعده سندن
اخذا و لشمش و آندن مترجم بولمشدر

يعني حادث اولان بر شيئك سبب وزمان وقوعه اختلاف اولنسه زمان
بعيده نسبتى اثبات اولمدقه حاله اقرب اولان زمانه نسبت اولنور بناء
على ذلك متوفان صادر اولان اقرارك سبب وزمان وقوعه اختلاف
اولنسه اول سبب و يا اقرارك زمان بعيده يعنى متوفانك حال صحته نسبتى
ثبات اولمدقه حاله اقرب اولان مرض موتى زمانه نسبت اولنور

فقهاء عظام حضراتى اقرارى (هو اخبار عن ثبوت حق للغير على
نفسه) ديوتعرف ايشلدر كه بر كيمسه ديكر كيمسنة كند و ذمتنده
اولان حقنى خبر و يرمكدن عبارتدر اول كيمسه به مقر و اول كيمسه به
مقر له و اول حقه دخى مقر به ديلور

بتاواى بزازيه و قاضى خنده مرض موت (و يعتبر فى كونها صاحبة
تراش العجز عن المصالح الداخلة و فى حقه العجز عن المصالح الخارجة
من مات بعد ذلك بسنة فهو بمنزلة الصحيح و ان مات قبل سنة فهو بمنزلة
المريض) ديو بيان و توضيح قلمش

آنقرو ينك ايضاحاتنده دخى (حد مرض الموت تكلموا فيه و المختار
فتوى انه اذا كان الغالب منه الموت كان مرض الموت سواء كان صاحب
تراش اولم يكن) ديو مختار و مفتى بهى بيان ايدلمشدر

یعنی مرض موت اول خسته لکدر که اکثر یا آندہ اولوم قور قوسی
 وهلاک خاطرہ سی اولدیغی حالده خسته ذکور دن ایسه خانہ سی
 خار جندہ و انان دن ایسه خانہ سی داخلندہ اولان مصالحنی کور مکدن
 عاجز اولوب بو حال اوزره برسنه مرور ایتمدن وفات ایلیه کرک صاحب
 فراش اولسون و کرک اولسون واکر مریضک مرضی تمتد اولوبده
 دائماً بر حال اوزره برسنه پکرایسه اول مریضک مرضی مشتد و حالی
 متغیر اولدقجه صحیح حکمنده اولوب تصرفاتی صحیحک تصرفاتی
 کبیدر اما مرضی مشتد و حالی متغیر اولوبده برسنه پکمدن وفات
 ایدرسه وقت تغیر دن اعتباراً وفاتنه دک اولان حالی مرض موت عد
 اولنور و بواقرار مقرک یا حال صحتندہ اولور و یا خسته لغندہ
 و مرض موتندہ وقوع بولور انسان مالنک و حق خالصنک حسب
 یختار متصرفی بولنسی جهتله کندوسنک صحتی حالندہ اولان اقراری
 کرک ورثه دن بر یسی ایچون اولسون و کرکسه اجنبی ایچون بولنسون
 هر وجهله صحیح اوله جنغی باهر ایسه ده مرض موتندہ کی اقراری فقہا
 عظام حضر اتنک (وان اقر لاجنبی صحیح وان احاط بماله) دیو
 ایلدکری تصریحات اوزرینه انجق اجنبی و ورثه ننگ غیر ی حقندہ معتبر
 طوتیلور و مریضک جمیع مالنی محیط و مستوعب بولنور ایسه ده صحیح
 دینلور اما مریضک مرض موتندہ ورثه سندن بر یسی ایچون حادث
 اولان وصیت و اقراری بقیه ورثه سی طرفندن تصدیق اولنقسز یز
 باطل اولور زیرا مریضک مالنه مرض موتندہ ورثه ننگ حقی تعلق
 ایلش اولسایله وارثلردن بعضیلرینی تخصیصده باقیلرینک حقی ابطال
 (تممتی)

تمهتی وارد در بوايسه ممنوعدر تکم حدیث شریفده (لاوصیه
للوارث ولااقرارله بالدين) وارد اولمشدر

بنابرین بر کيسه بر مالی ورثه سندن برینه هبه ایدو بده وفات ایتدکده
دیگر ورثه آنی مرض موتنده هبه ایتمش اولدیغنی وموهوبله دخی
حال صحتنده هبه ایتمش ایدو کنی ادعا ایتدکده امر حادث اولان هبه نك
زمان بعیده یعنی متوفانك حال صحتنه نسبتی اثبات اولمدقچه حاله اقرب
اولان مرض موتی زمانه نسبت اولنور و مرض موتنده هبه ایتمشدر
دنیلور و بو بابده صاحب قاضیخانك (فالقول قول من يدعی الهیة
فی المرض) دیو ایلدیکی بیان اوزرینه سوزهبه نك مرض موتنده
وقوعنی ادعا ایدن دیگر ورثه نکدر زیرا بر امر حادثك اقرب اوقاته
اضافتی اصلدر

و کذا اشباه ونظائرک (ومنها ادعت ان زوجها بانها فی المرض وصار فاراً
فترث وقالت الورثة بانها فی الصحة فلا ترث كان القول قولها فترث) دیو
ایلدیکی تصریح اوزره متوفانك زوجة مطلقه سی متوفازوجم بنی مرض
موتنده ایکن تطلیق ایتمشیدی بناء علیه ترکه سندن حصه ارثیه می
ایسترم دیو دعوی وورثه متوفاسنی حال صحتنده تطلیق ایتمشیدی
اولجهتله سن متوفایه وارث دکاسین دیو دعوی ایتدکارنده امر
حادث اولان طلاقك زمان بعیده یعنی متوفانك حال صحتنه نسبتی
ثابت اولمدقچه حاله اقرب اولان مرض موتی زمانه نسبت اولنور
و مرض موتنده تطلیق ایتمشدر دنیلور و سوز مرض موتنده تطلیق

ادعا ايدين زوجه مطلقه نك اولور زيرا امر حادث اقرب
اوقاتنه مضاف قلنور

وكذا قاضيخانك (رجل قال لامرأة زوجك منى ابوك وانت صغيرة
وقالت بل زوجني وانا كبيرة لم ارض كان القول قولها والبينة بينة
الزوج) ديو صراحت مبسوطه سى اوزره بر كيمسه بر بالغه خاتون دن
باباك صغر كده سنى شو قدر اقچه مهر تسميه سيلاه بكا تزويج ايتشيدى
ديو دعوى ايدوب بالغه مزبوره دخى بابام سكا بنى بالغه ايكن تزويج
ايدوب بن عقده راضيه اولمش ايدم ديو دعوى ايدوب طرفينك
بينه لرى اولسه قول بالغه مزبوره نكدر زيرا تزويج امر حادث
مادامكه مزبوره نك حال صغرينه نسبتى ثابت اولماشدر حالك اقرب
اوقاتى بولنان بلوغى زمانته نسبت اولنور وبالغه ايكن عقد
ايتشدر دنيلور چونكه بر امر حادثك اقرب اوقاتنه اضافتى اصل
اولور

١٢ (ماده) كلامده اصل اولان معنای حقيقيدر بوماده اصوليونك
(الاصل فى الكلام الحقيقه) قاعده سندن اخذ اولمش واندى مترجم
بولمشدر تنقيح حامديه نك درر واشباهدن نقلا (وقف على ولده
او اوصى لولد زيد لا يدخل ولد ولده ان كان له ولد لصلبه فان لم يكن له ولد
لصلبه استحقه ولد الابن لان اسم الولد حقيقه فى ولد الصلب او البطن
للانثى والافالولد مفرداً وجمعاً حقيقه فى الصلبي) ديو بيانى اوزره بر
كيمسه وفاتمدن صكره ثلث مالم فلان كيمسه نك اولادينه ويريله ديو
وصيت ايدوب مصراعلى ايصائه وفات ايتدكده او كيمسه نك اولادى
(وار)

وار ایکن احفادینه و اولادی اولادینه نسنه و یرلمز زیرا ولد
لفظنک کرک مفرد اولسون و کرک جمع بولنسون ذکور ایچون ولد
صلبیده و اناث ایچون ولد بطنیده استعمالی حقیقیدر بر کلامک ایسه
حقیقت معناسنه جلی ممکن اولوب متعذر بولنمد قبحه معنای مجازی یه
جلی او یامز و حقیقت ایله مجاز بر یرده جمع ایدیله من بنابرین
موصینک اولاد اولادینک موصینک کندی اولادینه ثلث مذکورده
مشار کته حق و قدر تتری یوقدر

و کذا واقف و قفک غله سنی آنجق اولادینه شرط ایلسه واقفک
اولاد بناتک غله مذکورده اولاد واقفه مشار کته حق و صلاحیتلری
یوقدر زیرا کلامده اصل و راجح اولان و اعتبارده مقدم بولنان
معنای حقیقیدر

آنجق علماء اصولک (اعمال الکلام اولی من اهماله متی امکان)
قاعده سنه بناء و اشباه و نظائر صاحبک (و منها لو وقف علی اولاده
ولیس له الا اولاد اولاد جل علیهم صوتاً لفظ عن الایهمال عملا
بالمجاز) دیو واقع اولان بیاننه ابتناء مسائل دبسوطه ده واقف
و موصینک صلبی و اور اولادی بولنمد یعنی تقدیرده (اذ اتعذر الحقیقة
یصار الی المجاز) قاعده سی حکمنجه اولاد لفظنک بوضوورتلرده ذکر
اولنان معنای حقیقی سنه جلی متعذر و امکانسز بولنمغله لفظ مذکور
ایهمال دن و معناسز بر اققدن محفوظ و سالم طوتمق ایچون مجازه کیدلمک
و قرینه نک تعیین و مقامک اختیار ایلدیکی دهنای مجازی ایله عمل ایدلمک
لارم کلکین لفظ مذکورک موصی و واقفک اولادی اولادینه و اولاد

بناتہ جل اولنہ جنی و عملاً بالمجاز اور ایہ صرف ایدیلہ جکی جہتہ
 موصی و واقفک اولاد اولادینک و اولاد بناتنک برمنوال مشروح
 ثلث مذکور ایہ غلہ مذکورہ یہ مستحق اولہ جقلمی محمقدر دنیلمور
 چونکہ کلامک اعمالی اہمالندن اولی کوریلور و معنای حقیق متعذر
 اولدقہ مجازہ کیدیلور

۱۳ (مادہ) تصریح مقابلہ سندہ دلالتہ اعتبار یوقدر

بومادہ اصولیونک (لا عبرة للدلالة في مقابلة التصريح) قاعدہ سندن
 اخذ اولمش و اندن مترجم بولمشدر یعنی دلالت ایہ تصریح تعارض
 ایتد کدہ دلالتہ اعتبار یوقدر زیرا دلالت تصریحہ قیاس و نسبتہ
 ضعیفہ در ضعیف ایسہ قوی مقابلہ سندہ ساقط و بی اعتباردر و تقریر
 دیگر ایہ (الصريح يفوت الدلالة في مقابلة) دیشدر کہ صریح
 مقابلہ سندہ کی دلالتی ابطال و ازالہ ایلد کندن تصریح قارشو سندہ
 دلالتہ اعتبار یوقدر

و صاحب مجامعک (والاصل في الكلام هو التصريح) دیو ایلدیکی
 بیانی اور زہ افادہ مرام ایچون سوق اولنان کلامدہ اصل و راجح
 اولان و اعتباردہ مقدم بولنان تصریحدر
 علم لعقجہ صریح اشکار و واضح و آچیق و بیدار اولان نسنہ یہ
 دینور بناء علیہ کمال ظهور و وضوحنہ و ابنیہ سائرہ اور زینہ
 ارتفاعنہ مبنی قصرہ دخی صرح تسمیہ قلمش و (یاہامان ابن لی صرحاً)
 نظم جلیلی مفادی بومدعای مثبت بولمشدر

اما اصطلاح اصولیونده صریح (فاظہر المعنی المراد بہ ظهوراً بیناً
 (تاماً))

تأماً استعمالاً) دیو تعریف ایدلمشدرکه کثرت استعمالی و استعمالده
غلبه سی جهته مراد و مقصود اولان معنا ظهوری بین تام ایله ظاهر
و باهر و واضح و آشکار اوله رق کندوسیه میدانه چیقان برسوزدر
منوال مشروح اوزره بیان اولنان ضریح و تصریح حکمی ایسه
بلا توقف و لا تراخی موجبک ثبوتدر بنا برین تصریح مقابله سنده
دلالت اعتبار یوقدر

اما دلالتک موجبیه عمل اولندقدنصکره تصریحک حکمی قلمز
درر صاحبک (لان الدلالة تعمل عمل الصریح) دیو اتیان و سرد
و بیان ایلدیکی دلیلی اوزره بدایه صراحت بولمدیغی برده دلالت
صراحت کبی عمل ایدر و صریحک حکمی اخذ ایدر و بردها کرک
رد و کرک تصدیق جهتلیله تصریح حاجت کور یله من بناء
علی ذلك دلالتک موجبیه عمل اولندقدن صکره تصریحک حکمی
قلمز زیرا تصریحی صرفه محل بولنه من

مثلاً صاحب قاضیخانک (اذا باع الرجل مال الغير يتوقف البيع علی
اجازة المالك) دیو بیانی اوزره بر کیسه بر کیسنه دن اذنسر اول
کیسنه نك بر مالنی آخره بیع ایسه بیع مذکور او کیسنه نك اذن
واجازته موقوفاً منعقد اولور

کثر الدقایقک (ومن باع ملك غيره للمالك ان یفسخه او یجیره) دیو
بیانی موجبجه فضولی بیع اولنان مالک مالکی اول بیعی فسخ و یا
اجازه مالکدر دیلرسه فسخ ایدر و استرسه اجازه ایله بیعک تقریر
وامضا و ابقاسنه مساعده ایدر بیع موقوف عندالاجازه حکمی افاده

ایدر آنجق شرائطی موحود اولدیغی حالده اجازت صراحت
جهتیه اوله جغی کبی دلالت طریقیله ده اولور نتکم بیع فضولیده
مال صاحبی بیع ایشد کدنصرکه ثمن مبیعی فضولیدن طلب ایتسیله
دلالة بیعی مجیز اولمش اولور

جامع الفصولینک (قبض الثمن اجازة وكذا طلبه) دیو واقع اولان
تصریح و بیانی اورنه قبض ثمن اجازة اولدیغی کبی طلب ثمن دخی
اجازة دیمک ایدوکنندن صورت مذ کورده ثمن مبیعی فضولیدن
طلبی بیع مذ کوری تقریر وابقا ایش و دلالة مجیز اولمش دیمکدر
اجازت لاحقه وکالت سابقه حکمنده در

مال صاحبی ابتدا بووجه اورزه ثمن مبیعی طلب ایدوبده موجبیه
حکم اولندقدنصرکه بن بو بیعه راضی دکم مالی ایسترم دیو صراحة
ردیته اعتبار اولنمز چونکه دلاتک موجبیه عمل اولندقدنصرکه
تصریح حکمی قالمز

دلالة اذنه صراحة اذن کبدر فقط صراحة نهی واریسه دلاته
اعتبار اولنمز جناب حقمک (لاتدخلو بیوتاً غیر بیوتکم حتی تستأ
نسوا وتسلموا علی اهلها) نظم جلیلی حکمنجه هرکس بلاذن
ولا اجازة غیرک خانه سنه دخولدن ممنوعدر (وان قیل لکم ارجعوا
فارجعوا) حکم شریفی منطوقجه دخی صاحب خانه دن اولندان
استیدان اوزرینه دخوله مساعده اولنمیو بده کیرو کیدک دنیلورسه
رجوع ایتک و کیرو دونمک ایله و نزد ابوابده وقوف و الحاحدن توقی
و مجانبته هرکس مأمورددر

اما اذن واجازته و يا مدعو صورته بر كيمسه بر كيمسنةك خانه سته
 كيرديكنده اول كيمسه صاحب خانهك مسافري ديمك اولوب خانه
 صاحبي ايسه (اكر مواضيفكم) حديث شريفي مزايای عالمينجه
 مسافرينه اكرام ايله مأمورد و مسافر دخي مادامكه منوال
 مشروح اوزره قبول اولمشدر بعض خصوصاته امتيازي حائز
 بولمشدر

بناء على ذلك بر كيمسه بر ينك اذنيه خانه سته داخل اولدقه ميدانده
 طوران قدح ايله صو ايچمكه دلالة مأذوندر و صو ايچرايكن قضا را
 يدندن قدح دوشو بده قيرلسه ضمان لارم كلز زير ادلالة اذن صراحة
 اذن كيدر و جوار شرعي ضمانه منافيدر

فقط صاحب خانه اول قدحه طوقمه ديونهي ايتمشيكن البته آلوبده
 دوشهرك قيرلسه ضمان اولور چونكه تصریح مقابله سنده دلالته
 اعتبار يوقدر

و كذا منافع الدقايقك (فان ادعى اثنان شراء فرس من اخر ولم
 بينا تاريخ شراهما يحكم الفرس لذي اليد لان اليد دلت على سبق
 الشراء فان اشهد الخارج ان شراؤه قبل شراء صاحب اليد يحكم الفرس
 للخارج لان سبق الشراء في الاول بدلالة اليد وفي الثاني بشهادة الشهود
 و بالتصريح منه فير جمع اي الثاني فيحكم للخارج بصريح منه) ديوايلديكي
 ايضاحات اوزره ايكي كيمسه دن هر برى بر حيوان حقه تاريخ بيان
 ايتمهرك ياخود مساوي تاريخ بيانله شخص واحد دن صاتون النمه مالي
 اولديغني دعوى ايتدكري تقديرده اول حيوان انلردن بر ينك يدنده

ایسه انک یینه سی ترجیح اولنور زیرا اول حیوان انک یینده
اولغله انک سبق شراسنه دلالت ایدر اما خارج تاریخ اسبق ایله شرا
دعوی ایدوبده مدعاسنی اثبات ایتدیکی تقدیرده اول حیوان خارجه
حکم اولنور چونکه صریح مقابله سنده دلالتیه اعتبار یوقدر

۱۴ (ماده) موردنصده اجتهاده مساع یوقدر

بوماده اصولیونک (لامساع للاجتهاد فی موردالنص) قاعده سندن
اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

ظاهر ونص و مفسر و محکم بختلری مفصل بر بحث اولوب
تعریفات و توضیحاتی تفصیلاتیه کتب اصولده بیان ایداشدر
بولردن هر بررلری حکمی ایجاب ایدر و قطع و یقینی اثبات ایدر
آنجق بولرک هر بریسنک قطعیتی تفاوتی عندالتعارض ظاهر اولور
و اولخالده نص ظاهر اوزرینه و مفسر دخی ایکیسنک اوزرینه
و محکم ایسه کایسی اوزرینه تقدیم قلنور زیرا اوضح و اقوی
ایله عمل اولی و احری کوریلور نص دلیل و ظهور و هرشیئک
منتهاسی و غایه سی معنارینه کاور و مجلس عروسه و کردک وزفاف
خانه لرینه منصفه دینسی کندوسنه اتصال ایدن فضل تکلف و نوع
مباشرتله مجالس سائره اوزرینه زیاده ظهور و کمال وضوحنه
مبتیدر

نص لفظی عربک (نصصت الدابة) قولندن مأخوذدر دنیشدرکه
خصوص اوزره قصد و عزم ایله دابه سیر معتادی فوقنده سوق

(ایدیلوب)

ایدیلوب یوریدلدکنده نصصت الدابة دینور و عادتندن زیاده آتی
 دورتوب سوردی و یورتدی دیمک اولور
 و کذا مقصود اولان معنائک حالا زیاده ظهور و وضوحی ایچون
 عن قصد متکلمک مقصود جهته سوق ایدلیکی کلامه دخی
 اصولیون بطریق التشبیه نص تسمیه ایشلدر . نصده زیاده وضوح
 و انکشاف ظاهرک فوقدهدر زیرا ظاهرده مراد اولان معنائک
 انکشافی نفس صیغه سی و اهل لسانک سماعی جهتلرلهدر نصده
 ایسه مفهوم ظاهر اوزرینه مقصود اصلی اولان معنای زائد، دلالت ایدر
 سباقی و سیاقی قرینه نطقیه ضم ایدلمش اولمسیله زیاده وضوح ایله
 برابر ظاهر دن اکلاشلیان بعضی معنا دخی نصدن منضم اولور
 و اصطلاح اصولیونده نص (فاازداد وضوحا علی الظاهر بمعنی
 من المتکلم هو سوق الکلام له) دیو تعریف ایدلمشدر
 نص عندالفقهاء اجاع ایله قیاسک مقابله سنده استعمال اولندیغی کبی
 مطلق لفظ اوزرینه ده اطلاق اولنور زیرا قول حاله نسبتله زیاده
 وضوحی مشتملدر و بعضی کرده مخصوص اوله رق لفظ قرآن
 و حدیث اوزرینه اطلاق اولنور زیرا قرآن و حدیثک اکثریسی
 منصو صدر و قرآن کریم و حدیث شریفده بولنوب معناسنده اصلا
 شبه اولمیان کلام و دلیل و حجت و برهانه نص دینور
 ظاهر و نصک حکمی کندولریله واضح و منکشف اولان شیئله
 عملک و جویدر (منه آيات محکمات) بیان منینی اوزره بونلرک دلالتلری
 قطعیه و عبارهلری محکمهدر و قطع و یقینی مفیددرلر تکم (النص

قاطع والنص والظاهر كلاهما محكم (دینشدر حقوق عبادده
 نصاب شهادت ایکی ار یاخود بر ار ایله ایکی خاتوندن عبارتدر
 بو ایسه جناب حنک و استشهدوا شهیدین من رجالکم فان لم یكونا
 رجلین فرجل وامرأتان) قول شریفی ونص جلیلی حکمیله مثبت
 و عبارۀ نص ایله مستدلدر فقههای عظام حضرتانک (فانه تعالی
 لما اوجب علی الجميع مراعات العدد لزم منه نفي قبول شهادة الفرد)
 دیو واقع اولان تفسیر و تشریحلری اوزره مادامکه جناب حق
 حقوق عبادده متعلق شهادت حنقنده مراعات عددی جمیع خلقی
 اوزرینه واجب قلمشدر بوندن شهادت فردک قبولنک نفی لازم
 قلمشدر

قود و قصاص مثالورده شهادتک نصابی ایکی ار ککک وجودیدر
 درر و غررک (ولایقبل فیها شهادة النساء لما فیها من شبهة البدلیة) دیو
 وارد اولان بیانی اوزره بونلرده شبهۀ بدلیتدناشی نسوانک شهادتی
 مقبول دکادر اما ولادت و بکارت و عیوب نسا کبی رجالک
 اطلاعی ممکن اولمیان برلرده امرأۀ واحدهنک شهادتی مقبولدر
 حدیث شریفده (شهادة النساء جائزة فیما لا یتطیع الرجال النظر الیه)
 دیو وارد اولشدر و مجله احکام عدلیه نک بیک التیوز سکسان بشنجی
 مادهسی فقرۀ اخیره سنده فقطار ککارک اطلاعی ممکن اولمیان برلرده بالکر
 خاتونلرک مال حنقنده شهادتلری قبول اولنور دیو تصریح ایدلمشدر
 تفصیلات مبسوطه ایله نصک تعریف و حکمی و قطع و یقینی افاده
 ایلدیکی اکلاشلش اولسیمیله مورد نصده اجتهاده محل قالمدیغی
 (و مساع)

و مساع اولديغى مستبان اولمشدر و علماء اصول (لان حجة القياس والاجتهاد مشروط بعدم النص فى الفروع) ديو بيان اولمشدر در كه اجتهاد و قياسك صحى فرعه نصك عدميله مشروطدر نصك بولنديغى محله آرتق اجتهاد و قياسه مساع و جواز يوقدر بنا برين ظاهر و نص قاطع اوله رق آيت جيله ايله حقوق عبادده نصاب شهادتك ايكي ار يا خود بر رجل ايله ايكي خاتوندن عبارت اولديغى و مسئله مذكوره بو وجهله منصوص عليه بولنديغى حالده ادما اولنان بر ماده ايچون اكر فلان كيسه يالكز كلوب شهادت ايدرسه انك شهادتى ايكي كشينك شهادتى يرينه چكر و حكم و قضايه يالكز آنك شهادتى كفايت ايدردينه مز چونكه بو ماده منصوص صدر مورد نصده ايسه اجتهاده مساع يوقدر

١٥ (ماده) على خلاف القياس ثابت اولان شىء ساثره مقيس عليه)

اولماز

بو ماده اصوليونك (مائت على غير القياس فغيره لا يقاس عليه)

قاعده سندن اخذ اولمش و اندن مترجم بولمشدر

مثلا سلم و اجاره و استصناع معاملاتى خلاف قياس اوزره واقع و ثابتدر

زيرا حديث شريفده (لاتبع ماليس عندك) ديو وارد اولمشدر كه

انسان عندنده اولميان شىء بيعدن نهى اولمشدر بناء عليه معدومى

بيع باطلدر و بيعك موجود اولسى و مال متقوم بولمى بيعك شرأطندندر

بونلك هر برنده ايسه عقد معدوم اوزرينه يعنى حين عقدده موجود

اولميان شىء اوزرينه واقع اولديغى سندن مقتضاي قياس بونلك عدم

جوازی ایدی لکن سلم و اجاره معامله لری نص ایله و استصناع معامله سی
دخی تعامل و اجاع ایله و هر بری احتیاج اوزرینه علی خلاف القیاس
استحساناً تجویز اولمشدر

سلمه قیاسک ترکی کتاب و سنت و اجاع ایله واقعدر که نظم جلیله
(اذاتبایعتم بدین الی اجل مسمی فاکتبوه) وارد اولمشدر و ابن
عباس رضی الله تعالی عنه حضرت لری (اشهد ان الله تعالی اجاز السلم
و انزل فیہ اطول آیه فی کتابه) دیوب بوآیت کریمه بی او قومشدر

و سنتله ثبوتی ایسه (من اراد منکم ان یسلم فلیسلم فی کیل معلوم و وزن
معلوم الی اجل معلوم) حدیث شریفک و رودینه مبتنیدر که عندنده
موجود اولمیان نسنه بی بطریق السلم بیعه انسانه رخصت و یرلمشدر

و اجاع دخی بونک اوزرینه در سلمک مشروعیتی ناسک رأس ماله
احتیاجنه منیدر که اغلب حالده عقدسلم ایدن مسلم فییه یعنی مبیع ملکنده
اولمیان در زیرا مبیع ملکنده اولسه ایدی مبیعی او فدمن ایله بیع
ایدردی و سلمه محتاج اولمز ایدی بنساء علی ذلك سلمه بیع المغاليس دخی
دیشدر

اجاره معامله سی دخی ناسک احتیاجنه مبنی خلاف قیاس اوزره استحساناً
تجویز اولمشدر چونکه فقیر غنینک مالنه و غنی دخی فقیرک عملنه
محتاجدر حاجت ناس ایسه عقود شرعیه ده اصل اولمغین احتیاجک
رفع و ارتفاعی چون مشروع قلمشدر مشروعیتی (علی ان تأجرنی
ثمانی حجج) آیت جلیله سی (و اعطوا الاجیر اجرته قبل ان یحف
عرقه) حدیث شریفیله ثابتدر و اجاع عده بونک اوزرینه
(واقعدر)

واقعدر وكذا استصناع معامله سید ناسده كور يلان احتياج
 وجميع بلادده جاری اولان عرف وتعامل اوزرینه علی خلاف القیاس
 استحسانا تجویز اولمشدر و بونك اوزرینه اجاع دخی منعقد
 اولمشدر سلم و اجاره و استصناع معاملاتك خلاف قیاس اوزره
 وقوع و ثبوتی تفصیلات مبسوطه دن منفهم اولمشدر و علی خلاف
 القیاس ثابت اولان شینك سائره مقیس علیه اولمدیغی قواعد کایه دن
 بولمشدر زیرا اصولیون قیاسك شرطنی (فان لایكون حکم
 الاصل مخصوصاً به بنص او اجاع) دیو بیان ایشملردر که قیاسك
 شرطی اصلك یعنی مقیس علیهك حکمی نص آخر سببیله یا خود اول اصله
 اختصاصی اوزرینه دلالت ایدر اجاع سببیله اول اصله مخصوص
 اولما مقدر

بونلرده ایسه كرك نص و كرك اجاع ایله مقیس علیهك حکمی نص
 و اجاع ایله ینه کنندینه مخصوص صدر و کتب اصولده (النص علی
 خلاف القیاس یقتصر علی موردده) دیو تصریح ایدلمشدر که خلاف
 قیاس اوزره وارد اولان نص موردینه مقصوردر اول نص ایله
 تملیل صحیح دکادر و غیره سرایت و تعدیه سی یوقدر و نتکم ایجاب
 کلیبی رفع معنا سنده (لیس کل ما فیہ معنی الشیء حکمه حکم ذلک الشیء)
 دیشدر که ایجاب للبعض و سلب عن البعض مفیددر

یس سلم و اجاره و استصناع معاملاتنده تجویز قلنان شیء بونلره قیاساً بونلرك
 ماعدا سننده ده جائز اولمق لازم کلز چونکه بونلرده معدومی بیع
 نص و تعامل و اجاع ایله علی خلاف القیاس ثابت اولمش و استحساناً

تجويز قلمشدر على خلاف القياس ثابت اولان شىء ايسه سائره
مقيس عليه اولماز

۱۶ (ماده) اجتهاد ايله اجتهاد نقض اولمز

بوماده اصوليونك (الاجتهاد لا ينقض بالاجتهاد) قاعده سندن اخذ
اولمش و آندن مترجم بولمشدر

كتب اصولده تفصيلا تيله بيان و توضيح و عيمان ايدلديكى اوزره
ادله شرعيه درتدر قرآن كريم احاديث شريفه اجماع امت
قياس دركه برماده قرآن كريمده بولمزشه احاديث شريفه مراععت
اولنور و اكر اكا دائر بر حديث شريف دخي بولنمار ايسه اجماع
ايله عمل اولنور و اكر اول خصوصده اجماع و اتفاق دخي بولمزشه
اول ماده بي صراحة آيت يا خود حديث ايله ثابت اولمش اصوله قياس
ايله مجتهدلر اجتهاد ايدوب اولوجهله عمل اولنور

اجتهاد لغتده برايشك اجراسى حتمنده بدل جهد و صرف مقدور
ايتك ديمكدر

اصطلاح اصوليونده (استفراغ الوسع لتحصيل ظن بحكم شرعى
فرعى عن دليله) ديو تعريف ايدلمش (و حكمه غلبه الظن) ديو
اجتهادك حكم و اثر يده بيان قلمشدر كه ادله سندن احكام شرعيه بي
استنباطه ملكه سى حاصل اولان ذاتك حكم شرعى فرعى يه اصابت
حكمده ظن غالبى و غالب رايى دليل شرعى سندن تحصيل و اكتساب
ايچون تمام طاقتنى و وسع كليسى بدل و صرف ايتلسندن عبارتدر

فقهاى عظام حضراتك فالجتهاد يخطى و يصيب فالحق واحد
(عندالله)

عند الله (ديو تصريح و بيانلى و بو بابه واقع اولان اجماعلى اوزره اجتهاد خطايي محتمل اولوب تغير و تبدلى جائز اولديغي كبي مجتهدك اجتهادندن رجوعيده جائزدر . بومسئله برمجتهدندن ايكي زمانده ايكي قولك متنافي و متعارض اوله رق صدور و ظهور يينه مبتئيدر چونكه حق واحد در تعددى قابل دكادر انسان كندى وسعى مقداريله مأمور و مكلفدر انساندن خطا و نسيانك صدورى مسلدر مجتهدين ايسه عندالله ثابت و معلوم اولان حقه اصابتله مكلف دكادر لر بلكه اول حقه اصابتله اجتهاد و بذل مقدورايله مأمور و مكلفدر لر بنا برين انلر اجتهاد لر نده مصيددر لر بعضاحقه و وصولده هر نقدر خطا ظهور ايدر ايسه ده و استنباط ايلدكارى مسائل شرعيه نك بعضيسنده خطا ايتش اولسه لر بيله كنهكار اوليوب بلكه اجتهادلى سبيله مثبدر لر

فقهانك (فلا ينقض مجتهد حكم نفسه اذا تبدل اجتهاده حكم غيره) ديو واقع اولان تصريحات و ايضاحاتى اوزره برمجتهدك اجتهادى مجتهديندن غيرك حكمنى نقض ايتد يكي كبي اول مجتهد اجتهادينك تبدل و تغيرنده اوليكي اجتهاديله حكم ايتديكي برشيبى اجتهاد ثانيا سبيله نقض ايتز آنجق ثانياً واقع رأى و اجتهادى اوزره مستقبليه ظهور ايله جك حادثه حتمده حكم ايله جكنى صاحب اشباه (و منها لو حكم الحاكم بشى ثم تغير اجتهاده لا ينقض الاول و يحكم فى المستقبل بما راه ثانيا) ديو موضحاً بيان ايتشددر

كتاب قضاده (و اذا رفع الى القاضى حكم قاض آخر فى امر اختلف

فيه الصدر الاول امضاه ان لم تخالف الكتاب والسنة المشهورة اولا (جماع)
 ديوبيان قلنديغى وجامع الصغيره (وما اختلف فيه الفقهاء فقضى به
 القاضى ثم جاء قاض آخر يرى غير ذلك امضاه) ديوعيان ايدليكي وجهله
 مسائل اجتهاديه دن اختلاف اولنان برمسئله ده ايلديكي اجتهاد
 اوزرينه برقاضينك حكيمى ديكر برقاضى يه كوتورلسه وانكده
 رأى واجتهادى انك خلافته اولسه قاضى اولك حكم واقعى
 كتاب وسنت واجماعه مخالف دكسه اول حكم معروفى امضا
 وقبول ايدر

كتب معتبراته (والاصل ان القضاء متى لاقى محلا مجتهداً ينفذ
 ولا يرده غيره لان الاجتهاد الثانى كاجتهاد الاول والاوول ترجيح
 بالسبق لاتصال القضاء به) ديوايديلان ايضاح اوزره محل مجتهده
 ملاقى اولمش واجتهاده متصدا ف دوشمش بر حكمه اصل وراجح
 اولان واعتبارده مقدم بولنان اول حكمك انفاذ وتفيذيدر
 غيرك اجتهادى حكم سابق وواقعى رد ونقض ايمزيرا اجتهاد
 ثانيله اجتهاد اول كبييدر حالبوكه اجتهاد اول حكم وقضيانك
 لحوق واتصاليله بالسبق ترجيح اولمشدر برمنوال مشروح اجتهاد
 اول اجتهاد ثانيدن اقوى اولمسيه (فلاينقض بماهودونه) مفادى
 حكممنجه كندوسنك مادونيله نقض اولنه ميه جنجى باهر ومع مافيه
 اجتهاد ثانى حكمك عدم استقرارنى مؤدى اوله جنجى و بونده ايسه
 مشقت شديدتهك حصوله كله جكي بديداردر بناء على ذلك مسائل
 اجتهاديه دن برنده حاكم شافعيدين صادر اولان بر حكيمى حاكم حنفى
 (نقض)

نقض ایتمز چو نکه اجتهاد ایله اجتهاد نقض اولنمز

۱۷ (ماده) مشقت تیسیری جلب ایدر

بوماده اصولیونک (المشقة تجلب التيسير) قاعده سندن اخذ اولنمز
واندن مترجم بولنمشدر صعوبت سبب تسهیل اولور و طارلق
وقتنده وسعت کوسترملک لازم کابور

امر دین و شرع مبین عسر و صعوبتیه مبین دکدر یسر و سهولته
مبتئیدر جناب جقک (وما جعل علیکم فی الدین من حرج) و
(یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر) آیات متوارده سی و نبی
ذیشانک (لإحرج فی الدین) و (احب الدین الی الله تعالی الخنیفة
السمحة السهلة) احادیث شریفه سی امر دینده عسر و صعوبتک
ودینده حرجک انتفاسنی ناطق حکم قاطعدر الله تعالی حضرتتری
امر دینده کو چلاک قیلماش و قولرینه کرك عبادات و کرك
معاملاتجه احتیاجات و مضایقه و ضرورتلرینک اندفاعی ضمننده
بونجه رخص و تخفیفات و یک چوق و سعتلر احسان ایلمش و بوجهته
امور عبادک تسهیلاتی ایچون طارلق وقتنده وسعت و فسحت
کوسترلمسی لزومنی ارائه و اراده بیورمشدر چونکه مشقت تیسیری
جلب ایدر و طارلق وقتنده وسعت کوسترملک ایجاب ایدر

اجاره و اعاره و قرض و وکالت و ایداع و شرکت و مضاربه و مساقات
و مزارعه و حواله و رهن و صلح و ابراء کبی احکام فقهیه نک یک
چونغی و غالب ابوابی بواصله متفرعدر الحاصل مسائل فقهیه نک
کرك امر آخرته متعلق احکام عبادات و محرمانده و کرك امر دنیایه

تعلق ایدن مناسکات و معاملات و عقوباتی احکامنده احسان
 بیوریلان مساعده و مأذونیت جمله بواصله راجعدر چونکه
 فقهای عظام حضراتک (یتخرج علی هذه القاعدة جمیع رخص
 الشرع و تخفیفاته) دیو واقع اولان ایضاحات و بیانلری اوزره آنلرک
 معامله شرعیده کوسترمش اولدقلری رخص و تخفیفات هب
 بوقاعده دن استخراج اولمشدر آنجق ققمانک (المشقة و الحرج
 انما یعتبر فی موضع لاذن فیہ و امامع النص بخلافه فلا) دیو صادر
 اولان تصریحلری اوزره قاعده مذکوره مطلق اولمیوب حقنده
 نص اولیان موادده جاری اولور امامنصوص علیه اولان موادده
 مشقت تیسیری جلب ایده مز حکم نص هر نه ایسه انک یرینه
 کتورنسی ایجاب ایدر

انسان مدنی الطبع اولوب باشلی باشنه یشایه میه جنی جهتله امور
 و معاملاتده غیریدن استعانه و اعانهیه محتاج بولندیغی کبی غیرک
 ملکیده انتفاعه محتاجدر و کذا مدیونی ذمتنده کی حقنی صاعلم
 واسلم بز صورتدر بطایده بیملکه محتاج بولندیغی کبی حقنی مدیونک
 غیریدنده استیفایه محتاجدر و کذا حق و مطلوبنک کاملاً اخذینه
 موفق اوله مدیغی تقدیرده دخی دینک بعضیسنی و یا کایسنی اسقاط
 یداقتدارنده بولمسنده محتاجدر زیرا هر کسک انتفاعی کندی مالنه
 و ماملکنه و استیفای حقوقی من علیه الدینه و اندن کاملاً اخذ ایتسنه
 و تعاطی اموری و تمشیت خصوصی دخی کندی نفسنه مخصوص
 و منحصر اولیدی و اولو جهله مکلف بولنه ایدی مصالح و اموری
 (مشکلات)

مشکلات عظیمه به دو چار اوله جنی وحقيله احتیاجاتنی دفع
ایدهمیه جکی بیدار ایدی بناء علی ذلک اشبو مشکلات و احتیاجاتک
دفعی ضمننده اجاره و اعاره و قرض طریقله غیرک مالیه انتفاعک
و وکالت و ایداع و شرکت و مضاربه و مزارعه و مساقاة و حواله
جهت لریله ده غیر یدن استعانه و استیفانک و گذارهن و کفیل ایله
توثیق علی الدینک و صلح و ابرایله ده دینک بعض و یا کایسنی
اسقاطک اباحه و مشر و عتیله خلفک امور و خصوصلری تسهیل
و تیسیر و دائرة معاملاتنی توسیع ایدلمشدر و سلم و بیع بالوفا و عموماً صبیان
و مجانین حق لرنده کی امتیازات و رخص و تخفیفات دخی بو حکیم و اساسه
مستند بولنمشدر

جناب حقک (ذلک تخفیف من ربکم و رجة) افاده سبحانیه سی
حکمنجه قصاصده دخی مقتولک و ارثی و ولی دمی ایچون تخفیف
و تیسیر و تسهیل و توسیع واردر زیرا (کتب علیکم القصاص
فی القتلی) (فن عفی له من اخیه شیء فاتباع بالمعروف) مضمون
عالمینجه ولی الدم اولان وارث قصاص و دیت و عفو بینلرنده
مخیر قلمشدر یعنی (و من قتل مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً)
نظم جلیلی منطوقجه ولی الدم بولنه جق ذاتک مقصدی تشفیء
صدرا یسه قصاص و ترفه ایسه دیتی و مکرمت و فضل و احسان ایسه
عفوی آرزو و طلب و ترجیحی کنندی اختیارینه براغلمشدر و کذا
(یرید الله بکم الیسر و لا یرید بکم العسر) و اذا ضربتم فی الارض
فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوة) کلام الهیسی حکیم

و یا آنچه سفر و مرض حالرنده مسافر و مریضك افطارینه
 و مسافرینك قصر صلوة ایلمسنه و (فن اضطر فی مخصوصه الایة)
 مؤداسنجه دخی بر محله میده دن بشقه ییه جك بوله میو بده آچلقدن
 هلاکی خوف اولنان آدمه اکل میده مساعده وارد زیرا بونلرده
 مشقت وارد مشقت ایسه تیسیری جلب ایدر و طارلق وقتنده
وسعت کوسترلك ایجاب ایدر

۱۸ (ماده) برایش ضیق اولدقده متسع اولور

بوماده ماده سابقه ده ذکر اولنان قاعده نك فروعاتنددر و اصولیونك
 (الامر اذا ضاق اتسع) قاعده سندن اخذ اولمش وانندن مترجم
 بولمشدر که برایشده طارلق کورلدکده وسعت کوستریلور تکیم
 جناب حنك نظم جلیلنده (وان کان ذوعسرة فنظرة الی میسرة)
 وارد اولمشدر و غریم و مدیونك ادای دیننده عسری تبین و تحقق
 ایتدکده آنده کی حکمک مدیونك یسار و سهولتنه و آسانلق وقتنده
 انظار و امهالندن عبارت ایدوکی بیان بیور لمشدر مثلاً کفیل
 ملیسی او لیان مدیونك عسری تحقق ایتدکده وقت یسرنده ادا
 ایتک و دفعة ادای دینه عدم اقتداری تبین ایتدکده دخی مقسطاً
 تأدیه ایتک اوزره وسعت کوستریلور و بو صورتله مدیون عاجزک
 امورینك تیسیر و تسهیلی چاره سنه باقیلور چونکه برایش ضیق
 اولدقده متسع اولور و طارلق کورلدکده وسعت کوسترلك
لازم کلور

۱۹ (ماده) ضرر و مقابله بالضرر یوقدر

(بوماده)

بوماده (لاضرر ولا ضرار) حدیث شریفندن اخذ اولمش وانندن
 مترجم بولمشدر و حدیث مذکور ایسه (لا یضر الرجل اخاه
 ابتداء ولا جزاءً) دیو تفسیر ایلمشدر که شرعه بدایه ضرر جائز
 اولدیغی کبی مقابله و جزاء دخی ضرر جائز دکادر

اصولیونک (الضرر یزال) و (الضرر لایزال بالضرر) قاعده لری
 حکمنجه ضررک ازاله سی لازم و واجبدر آنجق ضرر ضرر ایله
 ازاله اولتماز چونکه ضرر و مقابله بالضرر یوقدر

فقهای عظام حضر اتنک (فالمغصوب منه لایجوز له الغصب والمسروق
 منه لایجوز له السرقة و کذا مقطوع الطریق لایقطع ونحوها) دیو
 واقع اولان ایضاحات و بیان لری اوزره مفصوب منهک بالمقابله غاصبک
 مالی غصبه و مسروق منهک دخی سارقنک مالی سرقته و کذا
 مقطوع الطریق دخی یولنی اوران کیمسه نک یولنی اورمغه و یابشقه
 بر صورتله آنلره ضرر ایتمکه ابتدار و جسارت لری جائز اولماز زیرا
 ظلم حرام قطعیدر هیچ بروجهله تغیر ایتمز و وجهاً من الوجوه ظلم
 مباح اوله من و مظلومیتمی ظلمک اباحه سنی افاده ایتمز و اصولیونک
 (المظلوم لایظلم غیره) قاعده لری حکمنجه بر کیمسه مظلوم اولمغه
 آخره ظلم ایتمکه صلاحیتی اوله من

مثلا بری دیگرک مالینی اتلاف ایتمکه اودخی بالمقابله انک مالی اتلاف
 ایسه ایکیمی دخی ضامن اولدیغی کبی بر قبیلهدن بری دیگر قبیلهدن
 بر شخصک مالی اتلاف ایتمکه اودخی اولکی قبیلهدن دیگر برینک

مالینی اتلاف ایلسه هر بری تلف ایتدیکی مالی ضامن اولور
وایکسینکده تادیبی و مجازات کورمه لری لازم کاور

چونکه طباع بشریه و شهوات نفسانیه قضاء شهوت و اقتصاص
خصوصیت و نهب و ضرب مثللو حالات ایله ایقاع جور و ظلمه مائلدر
خصوصیه قوینک ضعیف و عالینک سافل علیهنده وهله بوکبی
آرزو کشلکری واردر بنابرین اقویا میل نفسانیلری اقتضاسنجه
ضعفا حقنده قوهده ظهور ایدن جور و اذانک فعلا ایقاع و ابرازینه
میدان بولسه لر بوندن پک چوق فسادک ساحه ظهورده باش
کوستره جکی و مقصد اصلی اولان خلقک راحت و امنیتلرینک
انسلابنی نتیجه ویره جکی بیدار اولمغین ملحوظ اولان فسادک جسم
وزجری و امر تمدنک بومنوال اوزره پایدار ایدلمسی ایچون حدود
و تحذیر و تعزیر و زواجر و عقوباتک اقامه سی لازم کلمشدر زیرا
جناب حنک (ولکم فی القصاص حیوة) نظم بلیغ و معجز نمودی
مفاد جلیلی ایجابجه حیات قصاصده اولدیغی کبی عباداللهک دوام
حضور و آسایش و آرامشی دخی ارباب جرایم و فسادک و حدود
مشروعهلرینی تجاوز ایتش بولنلرک جزاء سزالرینی حقیله
کورملرینه وابسته بولتمشدر

تفصیلات مبسوطه دن مستبان اولدیغی و جهله بر کیمسه دیکرندن
کورمش اولدیغی ضررینی حکومته مراجعتله ازاله ایتدیرمسی
لازم کلور بویله ایتیموبده مادامکه اول کیمسه بنم خانه مک دیوارینی
(بیتمشدر)

بقیمشدر بنده آنک خانه سی دیوارنی یقرم و یاخانه سنی یقارم یولو
بر صورتله اکاضرر ایتکه قیامی مشروع دکادر چونکه ضرر
ومقابله بالضرر یوقدر

٢٠ (ماده) ضرر ازاله اولنور

بوماده اصولیونک (الضرر یزال) قاعده سندن اخذ اولنمش وانندن
مترجم بولنمشدر مجله احکام عدلیه کتاب شرکتک باب ثالثده
حیطان وجیرانه متعلق مسائله منع ودفعی وستره اتخاذه لازم
کلدیکی تفصیلات وایضاحاتیه بیان قلنان موادو کذا کتاب الاجاراتی
فصل ثالثده وکتاب الغصبده ماده مخصوصه لرنده تفرعاتیه کوستریلان
ضمان متلفات دخی هب بوقاعدهیه متفرعدر

صاحب اشباهک (و یبتنی علی هذه القاعدة کثیر من
ابواب الفقه فن ذلك الرد بالعيب وجميع انواع الخيارات والشفعة
و ضمان المتلفات والجبر علی القسمه بشرطه ونصب الائمة والقضاة)
دیو واقع اولان ایضاحاتی اوزره عیب ابله رد وانواع خیارات
وشفعه و ضمان متلفات و شرطیه قسمت و یامهایاته جبر و ائمه و قضاة
نصبی کبی یک چوق احکام شرعیه دخی بوقاعدهیه مبتنی و آندن
استخراج اولنمشدر

مثلا بیع مطلق ایله صاتیلان بر مالک عیب قدیمی تدین ایتد کده مشتری
نخیردر دیلر سه ثمن مسما ایله قبول ایلر زیرابع مطلق میبعک
عیبدن سالم اولسنی اقتضا ایدر قههائک (فلن وجدنی مشریه
عیبارده او اخذه بكل الثمن) دیو واقع اولان بیانلری اوزره بیع

عیدن سالم اولدیغی تقدیرده مشتری مبیعی مجموع ثمنیه اخذ و عیدیه رد بیننده مخیردر و کند و سیچون حق رد واردر و اگر مشتری نیک رد ایتمکله که حتی اولسه ایدی راضی اولدیغی بر حال ایله مبیعک قبولی لزومیه متضرر اولسی لازم کلور ایدی مشتری نیک بو صورتله متضرر اولسنه شرعاً مساع اولدیغی جهتله مبیع رد اولنور

شفعه (هی تملك العقار علی مشتری به بماقام علیه جبراً) دیو تعریف ایلمشدر که بر ملک مشتری ای مشتری به هر قچه مال اولور ایسه اولمقدار ایله تملك ایتمکدر شفعه نیک سبیلری شرکت و یا خود جواریتله اتصالدر حدیث شریفده (الشفعة لشريك لم يقاسم) و (جار الدار احق بالدار) وارد اولمشدر کتب فقهیه ده (وتجب للخليط في نفس المبيع ثم للخليط في حق المبيع ثم للجار الملاصق) دیو بیان اولنان ترتیب اوزره حق شفعه اولان نفس مبیعه مشارک اولان کیمسه نیک ثانیاً حق مبیعه خلیط اولانک ثالثاً جار ملاصق کدر

منوال مشروح اوزره بیان اولنان شفعه نیک ثبوت و مشروعیتی ایسه ایقاد نار و آتاره غبار و اعلاء جدار و علی الدوام سوء الفت و عدم انسیت کبی حالات ملحوظه دن طولایی جار سوؤدن لاحق اوله حق ضررک دفع و ازاله سنه مبتئیدر فقهانک (و یملك بالاختذ بالتراضی او بقضاء القاضی) دیو ایلمکدری تصریحاته مبنی مشتری نیک بالتراضی تسلیمیه یا خود شرائطیه ای دیلان دعوی اوزرینه حاکم حکمیه شفیع اولان کیمسه مشفوعه مالک اولور چونکه ضرر ازاله اولنور

قسمت (هی جمع نصیب شایع فی معین) دیو تعریف ایدلمشدرکه
 قسمت نصیب شایعی مکان معیندجمع ایتک یعنی حصه شایعه بی کیل
 ووزن و ذراع کبی برده تپاس ایله تعیین ویکدیگر کردن تمیز و افرازدن
 عبارتدر

قسمتک مشروعیتی کتاب وستله ثابتدر نتکم جناب حنک نظم
 جملینده و نایمهم ان الماء قسمة بینهم) بیورلمشدر وعهد سعادتده موارث
 و سایرده قسمت اجرا ایدلمش واجاع دخی بو وجهله منعقد اولمشدر
 صاحب دررک (وسببها طلب الشركاء او احدهم الانتفاع بحصته
 و شرطها عدم فوت المنفعة) دیو ایلدیکی بیانی اوزره سبب قسمت
 جمیع شرکانک یا خود آنلردن بریسنک حصه سیله انتفاعی طلب
 ایلسیدر زیرا آنلردن طلب بولنمیچق قسمت صحیح اولماز قسمتک
 شرطی دخی قابل قسمت بولنان مال مشترکدن مقصود اولان منفعتک
 قسمت ایله فوت اولمامسیدر

مجله احکام عدلیه نك کتاب شرکتی باب ثانسی فصل اولنده توضیح
 قلندیغی اوزره قسمت ایکی وجهله اولور شویله که یا اعیان مشترکه
 یعنی متعدد و مشترک شیلر قسملره بولنهرک هر فردنده شایع اولان
 حصه لر برر قسمنده جمع ایدلمش اولور اوچ کشی بیننده مشترک
 اولان او توزقیونی اوزر اوچه تقسیم کبی بوکا قسمت جمع دنیلور
 یا خود برعین مشترک تقسیم اولنوبده هر جز ننده شایع اولان
 حصه لر برر قسمنده تعیین ایدر برر صه نك ایکی به تقیمی کبی
 بوکا قسمت تفریق و قسمت فرد دنیلور

کتب ففیهده (وتشمّل علی الافراز والمبادلة والافراز اغلب فی المثلیات والمبادلة اغلب فی غیرها) دیو بیان ایدلیکی اوزره قسمت افراز ومبادله بی مشتملدر یعنی قسمت برجهتمله افراز و برجهتمله مبادله در افرازده شریک عین حقنی ومبادلهده حتمک عوض و بدلنی آخذدر مثلا ابکی کیسه بیننده مناصفة مشترک اولان برکیله بغدادیک هر حبه سنده هر برینک نصف حصه سی اولدیغی حالده مجموعی قسمت جمع قبیلندن اوله رق ایکی قسمه تقسیم ایله بر قسمی برینه و دیگر قسمی دیگرینه و یرلدکده هربری کندوسنک نصف حصه سی افراز ونصف دیگرینی آخرک نصف حصه سیله مبادله ایش اولور کذلک ایکی کشی بیننده مناصفة مشترک اولان بر عرصه نک هر جزئنده هر برینک نصف حصه سی اولدیغی حالده قسمت تفریق ایله ایکی یه تقسیم اوله رق هر برینه برر قسمی و یرلدکده هربری کندو نصف حصه سی افراز ونصف دیگرینی آخرک نصف حصه سیله مبادله ایش اولور

مثلیاتده افراز جهتی راجددر بناء علیه مثلیات مشترکده متشارک اولنلردن هربری دیکرینک غیابنده وانک اذنی اولمقصرین کندو حصه سی اخذایده بیلور فقط غائبک حصه سی کندوسنه تسلیم اولنمدقجه قسمت تمام اولماز و قبل التسلیم غائبک حصه سی تلف اولسه مشارکنک قبض ایش اولدیغی حصه بینلرنده مشترک اولور قیامتده مبادله جهتی راجددر مبادله ایسه تراضی یا خود حکم (قاضی)

قاضی ایله اوله بیلور بناء علیه مثلیاتدن اولیان اعیان مشترکه ده
متشارک اولانلردن بری آخرک غیابنده و آنک اذنی اولقسزین
کندو حصه سنی اخذ ایده مز

بیان اولنان قسمت جمع ایله قسمت تفریقدن هر بری ایکی نوعه
تقسیم اولنور نوع اول قسمت رضا ونوع ثانی قسمت قضا در قسمت
رضا متقاسینک یعنی ملک مشترک صاحب برینک رضایله اجرا اولنان
قسمتدرکه بالتراضی بیلنرنده تقسیم ایدرلریا خود جله سنک رضایله
حاکم تقسیم ایلر قسمت قضا مقسوم له اولنلردن یعنی ملک مشترک
صاحبلرندن بعضیسنک طلبی اوزرینه قاضینک جبراً و حکماً تقسیمیدر
قسمت رضاده متقاسیمندن هر برینک رضاسی شرط قلندیغی کبی
قسمت قضا ده دخی حصه دارلرک بریسی طرفندن اولسون طلب
مشروطدر

صاحب دررک (وان کانت اجناساً مختلفه لایجبر القاضی علی قسمتها
لتعذر المبادلة باعتبار فحش التفاوت فی المقاصد ولو تو افقوا جازلان
الحق لهم) دیو ایلدیکی تصریح و بیانی اوزره مختلف الجنس اولان
اعیان مشترکه ده کرک مثلیاتدن اولسون و کرک قیامتدن بولسون
قسمت قضا جاری اولماز و قسمت اوزره قاضی جبر ایده مز زیرا
حقا صده کی تفاوت فاحش اعتباریله مبادله متعذر در یعنی شرکادن
بعضیسنک طلبی اوزرینه اجناس مختلفه دن بولنان اعیان مشترکه کی
حاکم جبراً قسمت جمع ایله تقسیم ایده مز اما شرکانک موافقت
ورضاری حاصل اولدیغی حالده حق کندولرینکدر (وهم اعرف

بشانهم) معناسنجه آنر کندو ایشلرینی و حال و شانلرینی کندولری
 زیاده بلدکاری جهتله قسمت رضا جائز اولور
 كنز الدقایق صاحبك (و یجبر فی متحد الجنس عند طلب الشركاء)
 دیو ایلدیکی توضیح و بیانی اوزره ابل و بقرو غنم و بر مقدار بغدادی کبی
 جنسلری متحد بولنان اعیان مشترکه ده کرک مثلیاتدن اولسون و کرک قییماتدن
 بولنسون قسمت قضا جاری اولدیغی و قاضینک اجباره ولایتی بولندیغی
 جهتله مشار کردن بری قسمت ایستیو بنده دیکر لری امتناع ایلسه لر واقع
 اولان طلب اوزرینه دیکر شرکا قسمتله جبر اولنور و مالیت
 و منفعت جهتلیله اعیان مشترکه مذکورنک تقسیمنده معادله نك
 امکانه مبنی حکام طرفندن حکما تقسیم ایدیلور زیرا بعض
 شرکانک امتناعی شریک دیکر حقنده جور و ضرردر ضرر ایسه
 ازاله اولنور و هر کس حصده سنه اصابت ایدنه مستقلا مالک اولور
 مهائیه لغتده نوبتشمک دیمکدر اصطلاح شرعهده قسمت منافعدن
 عبارتدر مهائیه منفعتی جنسیله مبادله دیمک اولدیغندن قیاس عدم
 جوازنی اقتضا ایدر ایسه ده استحساناً قیاس ترك اولنمش و مهائیه
 اجاع ایله تجویز قلمشدر و جناب حقك (لها شرب و لکم شرب
 یوم معلوم) قول شریفنک بالمهائیه قسمت منافعك جوازینه دلیل
 ایدوکی (وهذا هو المهايية) ديه رك مفسرین کرام و فقههای عظام
 حضراتی طرفندن بیان ایدلمشدر
 چونکه اعیان انتفاع ایچون خلق اولنمش و انتفاعه مالک مستحق
 بولنمش اولسیله مالک مشترك اولدیغنده انتفاعك دخی مشترك اولسی
 (لازم)

لازم کلور آنجق محل عیناً قسمتی قابل اوله میه جق وعلی الاشتراک
 یرزمانده انتفاعه چاره و امکان بولنده میه جق بر حال و شانده بولندیغی
 صورتده بالضرور مهائیه به محتاج اولنور و مهائیه ده جبر قاضیده
 جاری اولور لکن قسمت ممکن اولان یرده قسمت استکمال منفعت
 مهائیه دن اقوی کوریلور زیرا قسمتمده منافع زمان واحده
 جمع اولور و هرگس حصه مصیبه سنده و قتیله انتفاع ایده بیلور
 مهائیه ده ایسه نوبت و تعاقبه ظهوره کلور بنا برین قابل قسمت
 اولان بر مال مشترک صاحب لرندن بری قسمت و دیگری مهائیه ایستسه لر
 قسمت ادعای قبول اولنور و هیچ بریسی قسمت طلبنده اولدیغی
 حالده بری مهائیه ایستیه بنده دیگری امتناع ایلسه مهائیه به جبر اولنور
 اما قابل قسمت اولیان بر عین مشترک صاحب لرندن بری مهائیه ایستیه بنده
 دیگری امتناع ایلسه مطلقاً مهائیه به جبر اولنور زیرا بعض
 شرکانک امتناعی شریک دیگر حقنده جور و ضرردر ضرر ایسه
 ازاله اولنور و مناوبه و مهائیه لر آنجق بعد الخصومه جاری
 و معتبر طوتیلور

أمه امامک چچی اولوب امام ایسه بر منطوق (انی جاعلک للناس اماماً)
 ناسک متبوع و مقتداسی و امور دینی و دنیوی به لرنده ناس اوزره ریاست
 عامه سی بولنان ذات عالیقدر دیمکدر نتکم نجم الملة والدين
 عمر النسفینک عقائد متننده (لابدلهم من امام) کلاننده امام لفظنی
 شارح محقق علامه تفتازانی علیه رجة الباری (وهو الذی له الریاسة
 العامة فی الامور الدینیة) و الدنیایه دیوتعریفین و بیان و تفسیر و عیان ایشلمش

وقضاة وولاة ومجتهد مثلولر تعريف مذکورک خارجنده قلمشردر
 زیرا قضاة وولاة امام طرفندن منصوبدر لر وریاستلری
 خصوصیدر مجتهد ایسه شرح موافک (وینخرج المجتهد اذلا یجب
 اتباعه علی الامة كافة بل علی من قلده خاصة) دیو بیانی اوزره
 یالکز کندویه تقلید ایدن اوزرینه اتباع واجب اولور كافة امت
 اوزرینه اتباع واجب اولماز

عین الملك نام کتایده (واعظم خلاف بین الامة خلاف الامامة
 اذماسل سیف فی الاسلام علی قاعدة دنیة مثل ماسل علی الامامة
 فی کل زمان) دیو بین الامة یک بیوک خلافک امامت مسئله سنده
 وقوع بولدیغی و صدر اسلامده اصول دینیله اوزره مسئله مذکوره
 حقیقه سل سیف اولنوب اوغراشلدیغی کبی بشقه برشیده هیچ
 برزمانده بویله اوغراشش اولدیغی بیان ایدلمشدر و کتب کلامیه ده
 وبعض تاریخ کتابلرنده بومجتمده هر طرفدن اتیان اولنان ادله و براهین
 وبالمقابلة ایدیلان ردوتزیف تحقیقات وتفصیلاتیله میندر

شرح موافق صاحبک (واختلف القائلون بوجوبه فی طریق
 معرفته كما اشار الیه بقوله نصب الامام عندنا واجب سمعاً) دیو
 بیانی اوزره جمهور معتزله ایله زیدیه طائفه لری نصب امامک
 وجوبنده اهل سنت ایله همدست وفاق اولوب وجوب عقلی ایله
 وجوبنه ذاهب اولهرق ادله عقلیه ایله اثباته چالشمش لر ایسه ده
 کتوردکری دلیللری اهل سنت طرفندن جرح اولنهرق دلیل عقلی
 ایله ثبوتی حلیه صحتدن عاقل اولدیغی میدانه قونمشدر

(اهل)

اهل سنت قنده نصب امامك وجوبى اجماع امت ايله يعنى كبار صحابه و تابعين رضوان الله عليهم اجمعين حضراتك اتفاقريله ثابتدر و اجماع قطعى ايسه احكام شرعيه يه دلالتده سند قوى اولمغله نصب امامت سادات اهل سنت عندنده دليل شرعى سمعى ايله ثابت اولمش اولور و بودليل سمعى ايله وجوبده ايكي وجهه مبتنى بولنور وجه اول اولدركه زمانك خليفه و امامدن حالى اولمهنك امتناعى اوزره صدر اولده اصحاب كزينك اجماع و اتفاقرى متواتردر زيرا سلطان تاجدار رسالت رونق طراز اريكه نبوت عليه افضل التسليم و التحيت افندمز حضرتلرينك روح پرفتوحلى سرادقات لاهوته شهپر كشاي عزم اولدوقده اول نور اقدسك دفن جسده مقدسلى ايله صندوقه زمينى تشرىف ايتزدن مقدم صحابه كرام رضى الله عنهم اجمعين حضراتى امامك نصب و تعيينى خصوصيله مشغول اولديلر و نصب امامى جلهسى اهم مهماتدن بيلوب حضرت رسول اللهك دفنى اوزره تقديم ايتديلر و صدر اسلام و عهد تابعيندن الى يومنا هذا هر عصرده و هر بر امامك وفاتنده بويله ايتديلر الحاصل ناس بوسنت متبوعه يه مراعاتى هيچ بروقنده ترك و اهمال ايله امرلنده انفراد و استقلال داعيه سنده اولديلر

وجه ثانى اولدركه امامك نصيبيله ضرر مظنون دفع ايديلور زيرا اجماع ايله دفعه قدرتلى تعلق ايتدكه عباد اوزرينه ضرر مظنونك دفعى واجب اولور شرح مواقفك (فى نصب الامام دفع مضرة لا يتصور اعظم منها) ديو ايلديكى بيانى اوزره نصب امامده فوق

مايتصور مضرات عظيمه و جسميه يى دفع واردر چونكه ناسك
 امنيت ورفاهيتى ووديعه الهيه اولان فقرا و برايانك ظلم و عدواندن
 واطاله دست عناد اعايدن محافظه و صيانت و حيايتلىرى ايچون
 در بندلر سدى و جينوش تجهيزى و متلصصه و متغلبه نك قهر و تدميرى
 و بين العباد خصوصات و منازعات واقعه نك فصل و حسمى كبي يك
 چوق و اجباتك يرينه كتورلمسى امامك وجودينه متوقف بولنور
 بنا برين اكر امامك عدم وجودى فرض اولنسه و اجبات مذكوره نك
 حكيمى ايضا ايديه مامش اولور و بو حال اوزره ناسك وجه ارضده
 امن و سلامتله انتعاش و تعيشلىرى متعذر اولوب امامك فرض اولنان
 وجودسزلكى ضررى موجب اوله جغندن نصب امامله ضررك
 دفعى و (اطيعوا الله و اطيعوا الرسول و اولى الامر منكم) نص جليلى
 حكيمه تمسك و امتثال ايدلمسى لازم كلور چونكه ضرر ازاله اولنور
 قضاة قاضينك جمعيدر و لاة و الينك جمعى اولديغى كبي قضا حكم
 و حاكمك معنارينه كلور قاضى و حاكم لفظلىرى الفاظ مترادفه دن
 اولوب ايكي سيده بر معنايه درلر حاكم بين الناس و وقوع بولان دعوى
 و محاصمه يى احكام مشروعه سنه توفيقا فصل و حسم ايچون طرف
 سلطانيدن نصب و تعيين بيور يلان ذاتدر

فقهاى عظام حضراتى حكامك او صافنى (ولاينبغى ان يكون القاضى
 فظاً غليظاً جباراً عنيداً الخ) ديو بيان بيور مشلر و قاضينك بدخوى
 و جبار و عنود اولمقغنك و قلبى قاسى و غليظ بولمقغنك لايق
 اولمديغنى سونلشدر

و مجله احكام عدليه دن كتاب قضاده دخی حاکم حکیم فہیم مستقیم
 و امین مکین متین اولمیدر حاکم مسائل فقہیہ و اصول محاکمہ یہ
 واقف و دعاوی واقعه یی انلرہ تطبیقا فصل و حسمہ مقتدر اولمیدر
 حاکم تمیز تامہ مقتدر اولسی لازمدر دیو مواد مخصوصہ ایلہ بیان
 ایدلشدیر اشباہ و نظائر صاحبی (القضاء یجوز تخصیصہ و تقییدہ
 بالزمان و المكان و استثناء بعض الخصوصات) دیو قضانک زمان
 و مکان ایلہ و بعض خصوصاتک استثناء سیلہ تقید و تخصص ایدر
 اولدیفنی تصریح ایتشدیر

مثلا بر سنہ مدت ایلہ حکمہ مأمور اولان حاکم آنجق اوسنہ ایچندہ
 حکم ایدر اول سنہ حلولندن اول و یا موروندن صکرہ حکم ایدہ من
 و کذا معین بر قضاده حکم ایتک اوزرہ نصب اولنان حاکم اول قضانک
 هر محلندہ حکم ایدر اما دیگر قضاده حکم ایدہ من و بر محکمہ
 معینہ دہ حکم ایتک اوزرہ نصب اولنان حاکم آنجق اول محکمہ دہ حکم
 ایدوب دیگر محلدہ حکم ایدہ من و کذلک مصلحت عامہ ملا حظہ
 عادلہ سنہ بناء فلان خصوصہ متعلق دعوی استماع اولنیمہ دیو امر
 سلطانی صادر اولسہ حاکم اول دعوی استماع و حکم ایدہ من
 و کذا اولاتک دخی وظیفہ موکولہ و امور سیاسیہ لرینی ایفارنجہ مکان ایلہ
 بعض خصوصاتک استثناسیلہ تقید و تخصص لری واردر الحاصل ولایة
 و قضاء طرف سلطانیدن نصب و تعیین قلمشردر و بر منوال
 شروح تقید و تخصص لری جائزدر و بونلر ایچون ریاست عامہ
 و قدر بونلرک ریاست و حکومت لری خصوصیدر آنجق بونلرکدہ

ولایات والویہ وقضاہادہ بولملری واجدر بولناملری ضرری موجب
اولہ جنغدن طرف سلطانیدن بولنلرک بولندیرملریلہ ضررک دفعی لازم
کلور چونکہ ضرر ازالہ اولنور

و بوندنصرکہ بیان اولنہ جق ۲۱ و ۲۲ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷
و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ نجی مادہ لر هب بوقاعدہ نک
متفرعاتندندر

۲۱ (مادہ) ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلر

بو مادہ اصولیونک (الضرورات تبیح المحظورات) قاعدہ سندن
اخذ اولنمش و اندن مترجم بولنمشدرکہ ضرورت وقتندہ ممنوع اولان
شیلرہ مباح نظر یلہ باقلمسی وفقهای عظام حضراتنک (ان مواقع
الضرورات مستثناات من قواعد الشرع) دیو مواقع ضروریہ نک
قواعد شرعیہ دن مستثنا برحالدہ بولندیغنی سردو بیان ایلمش اولملری
جهتله بویله یرلرده بومادہ نک حکمنک کوزہ دلمسی اقتضا ایدر
اون یدنجی مادہ نک تفصیلندہ کشیدہ سلاک سطور قلنان آیات
الهیہ واحادیث نبویہ دیندہ خرجک انتقاسنی ناطق حکم قاطعدر
جناب حق عبادنک هر جهتجه احتیاجات و ضرورتلرینک
اندفاعی ضمنندہ بونجه رخص و تخفیفات و پک چوق وسعت و فسحتلر
احسان ایتمشدر

ازان جله (حرمت علیکم المیتة الخ) آیت جلیله سندہ محرمات سائرہ
ایله اکل میتہ نک حرمت و ممنوعیتی بیان ایلمش و محرماتک ذکر و بیانہ
متصل (فن اضطر فی مخصمة) کلام شریف حکمت ردیفی حکمیله

(دخی)

دخی مضطر حقنده محرمانک اکل و تناولنه رخصت ربانیه و مساعدهٔ صمدانیه بخش اولمش (اضطرار بوکالمق دیمکدر مخمسه وزناومعناً مسغبه کبی آچلق معناسنه در) یعنی بر محله میده دن بشقه یه جک بوله میوبده آچلقدن بوکالوب فوت و هلاکی و یامبادیسنگ ظهور ووقوعی خوف اولنان آدمه حفظ حیاتیچون اکل میده مآذونیت ویرلمش و ضرورت وقتنده ممنوع اولان شیرله مباح نظریله بقلمسی لزومی کوسترلمشدر

صاحب اشباه (و اباحه النظر للطیب حتی للعورة و السوئین و اکل المیتة و مال الغیر مع ضمان البدل اذا اضطر) دیو طیبیک مریض و مریضه نیک موضع مرضه و محل عورت و سوؤت عد اولنور اعضاسنه نظریک و مضطروعا جز قالمش و آچلقدن تلف اولمه درجه سنه کلمش اولان کیسه نیک بعده بدلنی ضامن اولمق اوزره بلا اذن غیرک مالنی تناولنک اباحه لرینی دفع ضرورته مبتنی ایدوکنی بیان ایتمشدر زیرا بو مثل اولر حقنده ممنوعیتک بقاسنده مشقت واردر مشقت ایسه تیسیری جلب ایدر ضرور تدره ممنوع اولان شیرلی مباح قیلر

۲۲ (ماده) ضرور تدر کندو مقدار لر نجه تقدیر اولنور

بوماده اصولیونک (ما ابیح للضرورة یتقدر بقدرها) قاعده سنندن اخذ و آندن مترجم بولنمشدر که ضرورتک اندفاعیچون مباح قلنان شی ضرورتک کندی مقدار نجه تقدیر اولنور

مثلا چیتدن معمول بر حائطک ارالغندن قومشونک مقر نسوان اولان محلی کورینور اولسه اول ارالقلری سدا تمک اوزره حائطک

صاحبی امر اولنور اما یقوبده دیوار یامق اوزره جبر اولنماز
 جامع الفتاوانک (لایجر الابی علی العماره غیران الحاکم یأمره باتخاذ
 السترة) دیو واقع اولان بیانی اوزره ایکی خانه بیننده کی دیوار
 منهدم اولوبده برنده دیکرینک مقر نسوان اولان محلی کورینور
 اولدیغی جهته برینک صاحبی مشترکا دیواری بنا ایتک ایستدیکی
 حالده دیکرینک صاحبی امتناع ایلسه بنایه جبر اولنماز فقط
 تخته دن یا خود سائر نسنه دن بالاشترک بینرنده برستره اتخاذا ایتلمی
 ایچون حاکم طرفندن جبر اولنور زیرا ضرر بقدر الامکان دفع
 اولنور ضرور تکرده کندو مقدار لر بنجه تقدیر اولنور

منافع الدقایقک وصاحب اشباهک (فالمرض لا یأکل من المیتة الا قدر
 سدر المق والطیب انما ینظر من العورة بقدر الحاجة) دیو ایلد کلمی
 تصریحات اوزره ویکرمی برنجی ماده ده بیان قلندیغی وجهله
 مضطرقلان و آچلقدن بوکالان کیمسه میده دن آنجق سدر مق مقدار
 وحیاتنی حفظ ایده جک قدر اکل ایده بیلور وطیب دخی محل
 عورت وسوئه آنجق حاجت مقداری بقه بیلور چونکه ضرور تکر
 کندی مقدار لر بنجه تقدیر اولنور

۲۳ (ماده) برعذر ایچون جائز اولان شی اولعذرک زوالیه باطل
 اولور بوماده اصولیونک (ماجاز لعذر بطل بزواله) قاعده سندن
 اخذ اولمش و اندن مترجم بولمشدر حجر و فک حجره متعلق بعض
 مسائل بوماده نک تفصیل و ایضاحنه کافل ومثل لهه توفیق وتطبیقه
 (قابل)

قابل بر مثال اوله یله چکی جهتله مسائل مزبور دنک بو مقامده بسط
و تمهیدی بجا و سزا عدایدلشد

حجر لغتده منع معناسنده در عقله دخی حجر تسمیه قلمشدر وجه تسمیه سی
عقل صاحبنی ارتکاب قبایحدن و ناهموار کار و حرکاتدن منع ایتسنه
مبتنیدر تنکیم (هل فی ذلک قسم لذی حجر) آیت جلیله سنده کی حجر
لفظی ای لذی عقل دیو تفسیر ایدلشد

اصطلاح فقهاده حجر (منع عن التصرف قولاً لافعلاً) دیو تعریف
ایدلشد که حجر بر شخص مخصوصی یا لکنز تصرف قولیسندن منعدر
زیرا صاحب دررک (خاصه بالذکر لان الحجر لا یتحقق فی افعال
الجوارح آه) دیو ایلدیکی ایضاحاتی اوزره حجر افعال جوارحده
تحقق ایتز چونکه تصرف قولی آنجق شرعک اعتبار ایلدیکی
بر امر در اثری خارجه موجود دکادر بیع و شرا و بونرک امثالی
کی اما جوارحدن صدور ایدن تصرف فعلی بونک خلاف و عکسنه در که
اثری وجود خارجی ایله موجوددر قتل و اتلاف مال کی درر
و غررک (وان اتلفوا ای المحجورون سواء عقلو اولاً شیئاً ضمنوا المامر
انه لا حجر فی افعال الجوارح) دیو ایلدیکی توضیح و بیانی اوزره
محجورینک بیع و شرا کی تصرفات قولیه سی معتبر اولماز ایسه ده
ایسترایشک انجام و عاقبتنی تعقل ایتسون استرسه ایتسون کندو
فعلرندن نشئت ایدن ضرر و زیانی همان ضامن اولور لر زیرا افعال
جوارحده حجر یوقدر مثلاً بر چوجق غیر ممیز اولسه یله برینک
مالنی اتلاف ایتدکده ضمان لازم کلور

بعد الحجر اول شخصه محجور دینور جرك مقابلی اذن و محجور
مقابلی مأذوندر اذن جری فك ایتك و حق منعی اسقاط ایلمكدر که
اذن و یریلان شخصه مأذون دنیلور بعضیلر دخی جری (هو منع
نفاذ تصرف قولی) دیو تعریف ایتشلردر که جرز تصرف قولینك
نفاذینی منعدن عبارتدر

صغر و جنون و عته کبیلر جرك اسباب موجب سیدر لر و صغیر و مجنون
و معتوه ذاتنده محجور در لر بنا برین صغیر غیر میرك و لیسلی اذن
و یرسه بیله آنك تصرفات قولیه سی اصلا صحیح اولماز و صغیر
میرك قبول هبه و هدیه کبی حقه نفع محض اولان تصرفی و لیسنك
اذن و اجازتی اولسه بیله معتبردر

و آخره برشی هبه ایتك کبی حقه ضرر محض اولان تصرفی
و لیسنك اذن و اجازتی اولسه ده معتبر اولماز اما ذاتاً نفع ایله ضرر
بیننده دائر اولان عقودی و لیسنك اجازته موقوفا منعقد اولور
مثلاً بر صغیر میرك بلا اذن بر مال صائسه ولو که دکرندن زیاده ثمن
ایله صائشم اولسه بیله بیعك نفاذی و لیسنك اجازته موقوفا
زیرا عقد بیع ذاتاً نفع ایله ضرر بیننده متردد اولان عقود دندر
صاحب دررك (فان کان غیر میرك کان عدیم العقل و ان کان میرك
ففعله ناقص فالضرر محتمل و اذا اذن له الولی صحیح تصرفه لتر جم جانب
المصلحة) دیو واقع اولان ایضاح و بیانی اوزره اگر صغیر صغیر غیر
میرك ایسه عقلی یوقدر و اگر میرك ایسه فعلی ناقصدر و تصرفاتنده
ضرر محتملدر

واما ولینسک اذنی و اجازتی لاحق اولیحق اذن ولی صغیر مز بورک
اهلیتته دلالت ایلدیکندن مصلحت جهتنک ترجیح و رجحانیتچیون
صبی میرک تصرفی صحیح اولور

جناب حقا (وابتلوا الیتامی حتی اذا بغلوا النکاح فان آنستم منهم
رشداً فادفعوا الیهم اموالهم) نظم جلیلی حکمنجه صغیر میری
تجر به ایچون مالنک برمقدارینی ولیسی کندوسسنه تسلیم ایله اخذ
واعطایه اذن و یره بیلور و آنده عقل و رشدک اثرینی کوررده رشدینی
درک و اذعان ایدر ایسه اموالی دخی کندوسسنه دفع و تسلیم
ایده بیلور چونکه برعذر ایچون جائز اولان شیء اولعذرک زوالیله
باطل اولور

مجنون ایکی قسمدر بری مجنون مطبقدرکه جنونی جمیع اوقاتی مستوعب
اولان کیسنه در دیکری مجنون غیر مطبقدرکه گاه مجنون اولوب گاه
افاقت بولان کیسه در مجنون مطبق صغیر غیر میر حکمنده در مجنون
غیر مطبقک حال افاقتنده اولان تصرفاتی عاقلک تصرفی کبیدر
فقها صفت معتوهی (قلیل الفهم مختلط الکلام فاسد التذیر) دیو
بیان ایتشلر و مختل الشعور اولوب فهمی قلیل و سوزی مشوش و تدبیری
فاسد اولان کیسه یه معتوه دیمشله معتوه اولان کیسه صغیر میر
حکمنده در

کتب فقهیه ده (و عندهما یحجر علی السفیه ولا یدفع الیه ماله مالم
یؤنس رشده ولا یصح تصرفه فیه) دیو تصریح ایلدیکی اوزره
امامین حضراتی عننده سفیه اولان کیسه حاکم طرفندن حجر اولنور

رشدی و کسب صلاح ایتدیکي اکلا شمدیچه مالی کندوسنه ویرلر
 ومالنده تصرفی صحیح اولماز عرف فقهاده سفیه مالی بیهوده یرد
 صرف ایله و مصارفنده تبذیر و اسراف ایله اضاعه و اتلاف ایدن
 کیمنه یه اطلاق اولندیغی کبی مقابلی بولنان رشیددخی مالی محافظه
 خصوصنده تقید ایدرک سفیه و تبذیر دن توقی ایدن کیمنه یه دینور
 سفیه محجور معاملاتده صغیر میر کبدر فقط سفیهک و لیسلی آنجق
 حاکمدر انک اوزرنده اب وجد و وصیلرینک حق ولایتی یوقدر
 سفیهک بعد الحجز معاملاتجه تصرفات قولیه سی صحیح اولماز ایسه ده
 قبل الحجز تصرفاتی سائر لرینک تصرفاتی کبدر سفیه محجورک
 آخره دین اقراری مطلقا صحیح اولماز یعنی کرک وقت حجزده موجود
 و کرک بعد الحجز حادث اولان اموالی حقیقده اقرارینک تأثیری اولماز
 صاحب دررک (و اذا طلب غرماء المفلس الحجز علیه حجزه القاضی
 ومنعه من البیع والاقرار) دیو ایلدیکی توضیح و بیانی اوزره مدیون
 مفلس یعنی دیونی مالنه مساوی یا خوداز ید اولوبده غرماسی تجارتله
 مالنک ضایع اولمسندن و یا خود مالی قاچر مه سندن و یا آخر اوزرینه
 کچورمه سندن خوف ایله حاکمه مراجعت ایدرک مالنده تصرفدن
 و یا خود آخره بورج اقرارندن حجز اولنمسی طلب ایتدکارنده حاکم
 اول کسه بی حجز ایدر و اصول اوزره اموالی صاتوب اثمانی
 بین الغرماء تقسیم ایلر و کبدا مدیونک قدرتی و ارایکن دیننک اداسندن
 ممالطه ایلدیکی نزد حاکمه ظاهر اولوبده دائلری مالی صاتیلهرق
 (دیننک)

دينك تأديه سنی حاکدن طلب ایتد کړنده حاکم انی حجر ایدرو کندوسی
مالنی صا تو بده دیننی ایفادن امتناع ایتدیکی تقدیرده حاکم انک مالنی
اصول و ترتیبی اوزره صا تو ب دیننی تأدیه ایله

حجرک مشروعیتی (لا ضرر ولا ضرار) حدیث شریفی و اصولیونک
(الضرر یزال) (الضرر الخاص یتحمل لدفع ضرر عام)
قاعده لری حکمنجه ملحوظ اولان ضررک دفع و ازاله سنه مبتنیدر
زیرا محجور ینک تصرفات قولیه لری ینک معتبر طو تلمسی خصوص
و یاعمو ایچون ضرری داعی اوله جغی و اضحدر صاحب اشباهک
(ومنها جواز الحجر علی السفيه عندهما و عایه الفتوی لدفع ضرر العام)
ومنها بیع مال (المدیون المحبوس عندهما القضاء دینه دفعا للضرر عن الغرماء
وهو المعتمد) دیو ایلدیکی بیانی اوزره سفیهک محجور یتی ضرر عامک
دفعنه و مدیونک محجور یتی دخی غرمادن ضررک دفعی مقصدینه
مبتنی ایلدیکی منضم اولمشدر

آنجق صغیرک بلوغی ورشید اولدیغی تحقق ایتد کده اموالی کندوسنه
و یر یلوب مآذون قلندیغی کبی بجنون دخی افاقت بولدیغنده و معتو هدن
دخی عتیه زائل اولوب بیعک سالب و شرانک جانب ملک اولدیغی
تعقل ایدوب اکلا دیغنده و سفیه دخی کسب صلاح ایتد کنده و مدیون
مقتدر دخی دیننی ایفا ایلدیکنده حاکم طرفندن محجور یتلری فک و منع
اولنور و کندولر ایچون ولایت ثابت قلنور چونکه بر عذر ایچون
جائز اولان شی اول عذرک زوالیه باطل اولور

۲۴ (ماده) مانع زائل اولدقه ممنوع عودت ایدر

بوماده اصولیونك (اذازال المانع عاد المنوع) قاعده سنندن اخذ
اولنمش واندن مترجم بولمشدر منافع الدقایك (فاذا حدث عیب
فی ید المشتري يمنع الردای رد المشتري واذازال ذلك العیب الحادث بنفسه
او بالمعاجلة جازرده بالعیب القديم) دیو ایلدیکی بیانی اوزره بر حیوان
اشترا اولنوبده مشتری عندنده خسته اولدقدنصکره عیب قدیمی
میدانه چیقسه مشتری انی بایعه رد ایده میوب نقصان ثمن آکور فقط
اول خسته لق زائل اولسه مشتری عیب قدیمی ایله اول حیوانی بایعه
ردایدرد چونکه مانع زائل اولدقده ممنوع عودت ایدرد فقهانك
(التناقض يمنع الدعوى) (والتناقض يمنع دعوى الملك للاحرية
والطلاق والنسب) دیو کتب فقهیه ده بیان ایلدکری اوزره تناقض
دعوانك جتئی منع ایدرد

وتناقض ملکیت دعواسنه مانع اولور حریت وطلاق ونسب
دعوالرینه مانع اولماز مدعینك کندی دعواسنه مناقض ودعواسنك
بطلاننی موجب سويلش اولدیغی سوزه تناقض دینور و بوتناقض
قولینك اجتماع وتوفیق صورت امسکانده اولمیدرق وجوداً وعمداً
مدعینك قولینی بیننده کی منافات ذاتیه دن عبارت بولنور

تکم بر کیسه بر مالی استشرا ایدوبده یعنی صاتون آلمق ایستیبوبده بعده
اول مال قبل الاستشرا کندوسنك ملکى ایدوکنی دعوی ایتسه و کذا
بر کیسنه فلان کیسنه ده هیچ بر حقم یوقدر دید کدن صکره اول کیسنه دن
برشی دعوا ایتسه و کذا بر کیسه بر خاتونه نفسکی با که تزویج ایله
دیوب خاتون دخی امتناع ایتد کدنصکره قبل الاستنکاح سن نفسکی با که

(تزویج)

تزوج ایتشیدک دیو اول خاتوندن دعوی ایتسه مسموع اولماز
 زیرا جامع الفصولین و تاتار خانیه و بزازیه نیک (استباعت المدعی اقرار
 بانه ملک ذی الید) (و اذا قال لادعوی لی قبل فلان ثم ادعی علیه شیاً
 لا تسمع دعواه) و طلب نکاح الحرة مانع من دعوی نکاحها) دیو بیان
 ایلدکاری اوزره اولکی صورتده اول کیسه اول مالی صاتون آلمغه
 چالشمسیله اول مال ذی الیدک ملکی اولدیغنی اقرار ایتش اولمغله
 بعده اول مال قبل الاستشرا کندوسنک ملکی ایدوکنی دعوی ایتسی
 تناقضدر چونکه بودعوا سنک بطلانی موجب کندوسندن برسوز
 سبقت ایتشدر که اول سوز اول مال ذی الیدک ملکی اولدیغنی اقرار یدر
 بوایسه تناقضدر تناقض ایسه ملکیت دعوا سنه مانعدر ایکنجی
 و اوچنجی صورتلردخی بومسئله یه توفیق و تطبیق ایله منقهم اوله جغی
 واضحدر صاحب اشباه و حامدیه و در رک (التناقض غیر مقبول
 الا فیما کان محل الخفاء) و التناقض فی محل الخفاء عفو (و التناقض فیما
 فی طریقہ خفاء لایمنع صحه الدعوی) دیو واقع اولان بیانلری اوزره
 تناقض غیر مقبولدر و دعوانک صحته مانعدر انجق محل خفا

اولو بده مدعینک معذرتی ظاهر اولور ایسه تناقض معفو اولور
 تکم بر کیسه بر خانه بی استیجار ایتدکدنصکره و قتیله اول خانه
 کندوسنه پدرندن ارثاً انتقال ایش ایدوکنه واقف اولوبده موجردن
 ادعا ایلسه دعوا سی استماع اولنور زیرا بو مثلور محل خفادر
 و مدعینکده معذرتی ظاهردر محل خفاده ایسه تناقض معفو
 ایدوکندن دعوانک صحته مانع دکادر حریت و طلاق و نسب

دعواری دخی بوقیلدندر خفایه مبنی آنردهده تناقض معفودر
 جامع الفصولینک (اماالتناقض انما ینع الدعوی ان لم یوفق اولم یمکن
 توفیقه) دیوایدیکی بیانی اوزره تناقض دعوانک صحتسه مانعدر
 اگر مدعی متناقض بولنان ایکی کلامنی توفیق اتمز و یا خود توفیقی ممکن
 اولماز ایسه اما متناقض کورینان ایکی کلامک توفیقی ممکن اولوبده
 مدعی دخی توفیق ایدرسه تناقض مرتفع اولور تکم بر کیسه
 برخانهده مستأجر اولدیغنی اقرار اتمش ایکن بوخانه بندر دیو دعوا
 ایسه استماع اولنماز اما مستأجر ایدم صکره صاحبندن صاتون آلدیم
 دیو توفیق ایسه دعوانسی استماع اولنور
 طحطا و ینک (التناقض یرتفع بتصدیق الخصم و بقول المتناقض
 ترکت الدعوی الاول و ادعی بکذا و بتکذیب الحاکم ایضا) دیو بیانی
 اوزره خصمک تصدیقیله تناقض مرتفع اولور تکم بر کیسه جهت
 قرضدن اوله رق دیگر کیسنه دن شوقدر غروش اله جق دعوا
 ایتد کدن صکره مبلغ مز بورک جهت کفالتدن اولدیغنی دعوی
 ایدوبده مدعی علیه دخی بونی تصدیق ایسه تناقض مرتفع اولور
 و کذا حاکمک تکذیبیله دخی تناقض مرتفع اولور تکم بر کیسه
 دیگر کیسنه نک یدنده اولان مالی بندر دیو دعوا ایدوب مدعی دخی
 اول مال فلانک ایدی بن آندن صاتون آلدیم دیو انکار اتمکله مدعی
 اقامه بینه ایدوبده حکم اولنسه محکوم علیه اول مالک ثمنیله بایعه
 رجوع ایدر واکرچه ابتدا اول مال بایعک ایدوکنی اقرار اتمسیله
 صکره کی رجوعی بیننده تناقض واریسهده حاکمک حکمیله بواقراری
 تکذیب اولندیغندن تناقض مرتفعدر

(اشبو)

اشبو بیان قلنان ایکی مسئله ده دعوانک استماعنه مانع تناقض
 کورینه یور ایسه ده اولکنده خصمک تصدیقیله ایکنجه ده دخی
 حاکمک تکذیبیله مرتفع اولمش اولغله ممنوع اولان دعوی رجعت ایدر
 ومدعینک دعواسنه باقلمق ایجاب ایدر چونکه مانع زائل اولدوقده
 ممنوع عودت ایدر
 (وان عدتم عدنا) (نظم جلیلی مفادی دخی بومدعانک صدقنه شهادت ایدر

۲۵ (ماده) بر ضرر کند و مثلیله ازاله اولنمز
 بوماده اصولیونک (الضرر لایزال بمثله) قاعده سندن اخذ اولنمز
 واندن مترجم بولمشدرکه (الضرر لایزال بالضرر بل یزال بلاضرر)
 قاعده سی حکمنجه ضرر ضررایله یعنی کند و مثلیله ازاله اولنماز بلکه
 بلاضرر ازاله اولنور

یا خود کند و دن اخف بر ضررایله و امکانی قدر یله ازاله اولنور
 صاحب اشباه و منافع الدقایقک (ومن فروعها عدم وجوب العمارة
 علی الشریک) فلا یلزم تعمیر الشریک فلو عمر احد هما لا یرجع علی الشریک
 الاخر) دیویانلری ویکر منجی ماده نک تفصیلنده دخی بعض تقرعاتیله توضیح
 ایدلدیکی اوزره بر کیمسه قابل قسمت اولان ملک مشترکی تعمیر ایتمک استیوبده
 مشارکی امتناع ایتمشیکن خود بخود تعمیر ایلسه متبرع اولور و مشارکنه
 حصه سیله رجوعی امکانسز قالور واکر اول کیمسه مشارکنک
 بو وجهله امتناعی اوزرینه حاکمه مراجعت ایتسه شریکی آنجق ملک
 مشترکی تقسیم ایله جبر اولنور تعمیر ایله جبر اولنماز چونکه
 بر ضرر کند و مثلیله ازاله اولنماز
 وکذا جامع الفتاوانک (حایط بینهما ولا حد هما بنات و عورات لایجبر

على العمارة قال الفقيه لا بد من ستره بينهما في هذا الزمان وقال القاضي
 الامام فخر الدين لا يجبر الابي على العمارة غير ان الحاكم يأمره
 باتخاذ السترة) ديو ايلديكي توضيح و بيانى اوزره ايكي خانه بيننده كي
 ديوار منهدم اولو بده برندن ديكر ينك مقرنسون اولان محلي كور ينور
 اولديغى جهته بر ينك صاحبي مشتركا ديوارى بنايتك ايستديكي
 حالده ديكر ينك صاحبي امتناع ايتسييله حاكمه مراجعت اولنسه
 فقط تحته وسائر نسنه دن بالاشتراك بينلرنده برستره اتخاذا ايتلمرى ايچون
 حاكم طرفندن جبر اولنور اما بنايه جبر اولتماز چونكه بر ضرر
 كند و مثليه ازاله اولتماز

۲۶ (ماده) ضرر عامى دفع ايچون ضرر خاص اختيار اولنور
 بوماده اصوليونك (الضرر الخاص يتحمل لدفع ضرر عام)
 قاعده سندن اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر منافع الدقايقك
 واشباه و نظائر ك (ومن فر وعها وجوب نقض حائط مملوك مائل
 الى طريق العامة على مالكتها دفعا للضرر العام ومنها التسعير عند تعدى
 ارباب الطعام في بيعه بغبن فاحش آه) ديو واقع اولان بيانلرى اوزره
 طريق عامه ميل ايدوب يقلمسى مظنون اولان ديوارى هدم ايتك اوزره
 صاحبه امر ايتك وارباب طعام واصنافك غبن فاحش ايله خلقه
 بيع و تعديلرى وقوعنده ارزاقه نرخ تعيين ايتك و مكارى مفلسى و طبيب
 جاهلى منع ايتك و يكرمى او چنجى ماده نك تفصيلنده دخى بيان قلنديغى
 اوزره سفيه اولان و غرمانك طلبيله دخى مديون بولنان كسنه لرى حجر ايتك
 مسائلى هب بو قاعده يه رجوع ايدر و بو اصلدن تفرع ايدر
 (ذكر)

ذکر اولنان مسائلک جمله سنده اجرا ایدیله جک اولان احکام ضرر
 عامک دفعیچون ضرر خاصک اختیار ایدلمسی مقصدینه مبتنی بولنور
 چونکه ضرر عامی دفع ایچون ضرر خاص اختیار اولنور

۲۷ (ماده) ضرر اشد ضرر اخف ایله ازاله اولنور
 بوماده اصولیونک (الضرر الاشد یزال بالاخف) قاعده سندن اخذ
 اولنش واندن مترجم بولنمشدر ملتقی الایحکام (ومن بنی فی ارض
 غیره او غرس امر بالقلع والرد) دیو بیانی اوزره مقصوب ارض
 اولو بده غاصب آنک اوزرینه ابنیه انشایا خود اشجار غرس ایتسه
 بولنری قلع ایله ارضی رد ایتک اوزره غاصبه امر اولنور زیرا
 ارض حقیقه غصب اولماز مالکنک حقی کا کان انده باقیدر آتجق
 غاصب اول ارضی مشغول قیلش اولمغله قلع وتفریق ایله امر اولنور
 کنز الدقایقک (وان نقصت للارض بالقلع ضمن له البناء والغرس
 مقلوعا و یكون له) دیو ایلدیکی بیانی اوزره اگر ابنیه یا اشجارک
 قلعی ارضه مضر ایسه مقصوب منه انلرک مستحق القلع اوله رق
 قیتملرینی اعطا ایله انلری ضبط ایده بیلور

فظ صاحب اشباهک (فان كانت قيمة الارض اكثر قلعا وردت
 والا ضمن له قيمتها) دیو ایلدیکی تصریح و بیانی اوزره ابنیه یا اشجارک
 قیتملری ارضک قیتمندن زیاده اولو بده سبب شرعی زعیله انشا
 یاخو غرس اولنش ایسه اولخالده ابنیه یاخود اشجارک صاحبی
 ارضک قیتمینی اعطا ایله ارضی تملک ایده بیلور
 اگرچه قیتمینی اعطا ایله اولور ایسه ده ابنیه و یا اشجار صاحبک

ارضی تملك ایتسی وارضك صاحب و مالکی یدندن آلمش اولسی مالکی حقنده غدر و ضرر کبی کورینه یورایسه ده منوال مشروح اوزره انشاو یاخود غرس ایدلمش بولنان ابنیه و یا اشجارك قیمتلی ارضك قیمتندن زیاده بولمش اولملری جهتله عدم تملکی صورتی بالنسبه حقنده ضرر اشدی داعی اوله جفندن ابنیه و یا اشجارك صاحبی ارضك قیمتنی و یرهرك اول ارضه مالك اولور چونکه ضرر اشد ضرر اخف ایله ازاله اولنور و صورت دیگر دخی بوکاتوفیق و تطبیق ایله معلوم اولور

۲۸ (ماده) ایکی فساد تعارض ایتدکده اخفی ارتکاب ایله اعظمنك چاره سنه باقیلور

بوماده اصولیونك (اذاتعارض مفسدتان روعی اقلهما ضرراً بارتکاب اخفهما) قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

صاحب اشباهك (الاصل فی هذا ان من ابتلی بلبیتین و هما متساویتان یاخذ بایمه ماشاء وان اختلفا یختار اهو منهما) دیو بیانی اوزره بومثلو مسائله اصل و اساس اتخاذا قلنان قاعده بر کیمسه ضرر و فسادده بر برینه متوازی و متساوی ایکی بلیه یه دوچار و مبتلا اولسه ایکیسندن دیلدیکنی ارتکاب و قبول ایلر واکر اول بلایا و مصائب مفسدت و مضر تجه یکدیگرینه متخالف بولنسه انلرك الك اهوئی انتخاب و اختیار ایلر

جامع الفصولینك (حرق ثوبه بامر غیره ضمن المحرق لا الامر والذی ضمن بالامر السلطان) دیو واقع اولان بیانی اوزره بر محلهده (حریق)

حریق وقوع بولمغله بر کیمسه بر خانه بی صاحبنک اذنی اولقسزین
 یقوبده اوراده حریق منقطع اولدقده اگر امر ولی الامر ایله
 یقیش ایسه ضمان لازم کلز

زیرا خانه صاحبی حقنده خانه سنک ییقلسی غدر و ضرر اید و کی
 اکلاشیله یور ایسه ده ییقلدیغی صورته دخی قارشوسنده کی حریقک
 محله نک ایلروسنده و جهت سائر ده کوستره جکی تأثیراتی و ایراث
 ایده جکی مضراتی بالنسبه اهون قاله جنی جهته متخالف ایکی
 ضررک ناچار اهونی اختیار اولنور چونکه ایکی فساد تعارض
 ایتدکده اخفی ارتکاب ایله اعظمنک چاره سنه باقیلور و ولی الامرک
 امری ایسه امور عامه یه متعلق حکم و مصلحته مبتنی بولندیغی درک
 اولنور

۲۹ (ماده) اهون شرین اختیار اولنور

بوماده کچن یکر می سکرنجی ماده ایله مقید اولوب ماده مذکورده نک
 ایسه اصولیونک (اذا تعارض مفسدان روعی اقلهما ضرراً بارتکاب
 اخفهما) قاعده سندن اخذ اولندیغی و آندن مترجم بولندیغی بیان
 ایدلشدز

ضمانات فضیلیه نک غصب عقارده (لوزل جبل بما علیه من الحدیقة
 علی حدیقة اخری لاخر فی اسفل الجبل یضمن صاحب اکثرها قیمة
 الاخری و یتلکها علی صاحبها جبراً) دیوایلدیکی توضیح و بیان
 اوزره برطاغ اوزرنده کی باغچه ایله برابر الت طرفنده کی دیگر بر باغچه
 اوزرینه یقلوب دوشمک کبی بر وجهله من غیر قصد بر کیمسه نک

ملکی یدندن چیقسه قیمته اقلی اکثره تابع اولور یعنی قیمتی اکثر اولانک صاحبی قیمتی اقل اولانی ضامن اوله رق یری تملک ایدر مثلا طاع بیقلمزدن مقدم اوست طرفنده کی باغجه نك قیمتی بشیوز و آلت طرفنده کی باغجه نك قیمتی بیک غروش اولسه ایکنجیسنک صاحبی بشیوز غروش اولکیسنک صاحبنه اعطا ایله اوراسنی ضبط و تملک ایدر

و کذا فتاوی بزازیه نك (الدجاجة اذا ابتلعت لوءة غیره او یقطین رجل انعقد فی جرة آخر اورأس ثور تدلی فی جب غیره و لایمکن الفصل الالبکسر احدهما ینظر الی قیمتہما ایہما اکثر فیلکک صاحب الا اکثر و تضمن القيمة لصاحب الاقل) دیو کوستردیکی تصریحات و توضیحاتی اوزره بر کیسه نك الندکی انجوسی دوشو بده دیکرک طاوغی آنی یوتسه و یاخود باغجه سسندہ کی قباق اغاجنک براوجی دیکرینک دستیسی ایچنه کیر و ب منعقد اولسه و یا بر کیسه نك او کوزی باشینی دیکرینک کوپی ایچنه صارقتسه و بونلرک یکدی کیرندن فصل و تفریق دخی صورت امکانده اوله میوب آنجق ایکیسندن برینک قطع و کسرینه متوقف کورنسه بو حالده ایکیسنک قیمتلرینه نظر اولنور هر هانکیسنک قیمتی اکثر ایسه قیمتی اکثر اولانک صاحبی قیمتی اقل بولنانک صاحبنه قیمت اقلی ضامن اوله رق اول نسنه بی تملک ایدر تکم یوتیلان انجونک قیمتی الی غروش اولو بده طاوغک قیمتی بش غروش اولسه انجو صاحبی بش غروش و یروب اول طاوغی آلور و قباق ایله دستینک و او کوز ایله کوپک معاملاتی دخی بو صورتہ (توفیقاً)

توفیقاً اجرا قلنور چونکه اهون شرین اختیار اولنور

۳۰ (ماده) دفع مفاسد جلب منافعدن اولادر

یوماده اصولیونک (درء المفاسد اولی من جلب المصالح) قاعده سندن
 اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر منافع الدقایقک (فاذا تعارض
 مفسده و مصلحة قدم دفع المفسده) دیو واقع اولان تشریح و بیانی
 اوزره برشیده مفسدت و مضرت ایله مصلحت و منفعت تعارض
 ایتدکده مفسدت و مضرتک دفعی تقدیم اولنور و مفسدتک رفع
 و زاله سی جلب منافعدن اولی کوز یلور

فتاوا ی خیر الدینک (یبقی القدیم علی قدمه اذالاصل ابقاء ما کان
 علی ما کان) دیو واقع اولان بیانی اوزره قدیم قدیمی اوزره ترک
 اولنور و برشیئک بولندیغی حال اوزره قلمسی اصل و راجح اولور
 و اعتبار ده مقدم بولنور بنا برین بر کیسه نک قدیمی پنچره لرندن
 دیگر کیسه نک محدث خانه سنک مقرنسوان اولان محلی کورینور
 اولسه محدث خانه صاحبی مضرتی کند و دفع ایتک لازم کلور

عتیق خانه صاحبندن ادما یه صلاحیتی یو قدر

و کذا اسکیدن خرمن یری اولان بر محلاک قر بنده بری خانه احداث
 ایتدکده خرمنک توزی خانه م اوزرینه کلیور دیو خرمان صاحبنه
 بوراده خرمن دوکه دیمکه صلاحیتی یو قدر و کذا بر منزلک قدیمی
 یعنی عتیق پنچره لرندن قومشوسنک عرصه خالیه سی کورینور کن
 منزل محترق اولدقده اولاقومشوسی اول عرصه ده خانه احداث
 ایتدکده نصرکه اول منزل صاحبی وضع قدیمی اوزره بنا ایدرک

آچدیغی پنچره لردن اول محدث خانه نك مقرنسوان اولان محلی
کورینور اولسه بومضرتی خانه صاحبی ککندو دفع ایتک
لازم کلور صاحب منزله نظارتکی کس دیوجبر ایتکه حق
وصلاحیتی یوقدر

اولکی صورتده محدث خانه صاحبی عتیق خانه صاحبندن ادمايه
قیامی وسعی واهتمامیله دفعی کندو اوزرینه لازم کلان مضرتی
عتیق خانه صاحبنه کوردیره رک بوسورتله جلب منافعه چالشمش
وچباله مش اوله جغی بیداردر انجق قدیم قدمی اوزره ترک
اولنه جغی جهتله بر منوال مشروخ محدث خانه صاحبنک واقع
اوله جق ادمايه عتیق خانه صاحبینی محضاً مفسدت و مضرته
دوچار ایتک وککندو منفعتی انک مضرتنده ارامقندن عبارت
بولنه جنندن و بوکارو جهله مساغ اولدیغندن عتیق خانه صاحبندن
قطعا ادمايه صلاحیتی یوقدر چونکه دفع مفاسد جلب منافعدن
اولی درودیکر صورتلردخی بوکا توفیقا اکلاشلمش بولنه جغی هویدادر
۳۱ (ماده) ضرر بقدر الامکان ازاله اولنور

یوماده اصولیونک (الضرر مدفوع بقدر الامکان) قاعده سندن
اخذ اولمش وآندن مترجم بولمشدر

فقهای عظام حضراتی غصبی (هو ازالة الید المحققة باثبات ید المبطله)
دیوتعرف ایتمشدر که غصب برمالده ید مبطله یی اثبات ایله ید محقه یی
کدرمک دیمکدر بوايسه بر کیسه نك اذنی اولمقسزین مالنی اخذ و ضبط
(ایتمکدن)

ایتمکن عبارت اولوب اول اخذ این کیسه یه غاصب و اول
ماله مغصوب و صاحبنه مغصوب منه دینلور

غصبك حرمتی كتاب وسنتله ثابتدر نتكم جناب حقك نظم
جلیلنده (ولاتأكلوا اموالكم بینكم بالباطل) دیو بیورمش و حدیث
شریف نبویه (من غصب شبراً من ارض طوق الله تعالى من سبع
ارضین) دیو وارد اولمشدر

کنز الدقایقك (ویجب رد عینه فی مکان غصبه او مثله ان هلك وهو مثل
وان انصرم المثل فقیمته یوم الخصومه وما لامثل له فقیمته یوم غصبه) دیو
ایلدیکی ایضاحاتی اوزره مال مغصوب عیناقائم و موجود ایسه تفاوت
اما کن ایله مالک قیمته فرق و تفاوتی اوله جغندن مکان غصبه صاحبنه
رد و تسلیمی غاصب اوزرینه و اجبدر تارد ایتمدکجه و جوب رد ساقط
اولماز نتکم حدیث شریفده (علی الید ما اخذت حتی ترده) دیو
وارد اولمشدر زیرابو و جهله آخرک مالنی آلق و مالکنی ملککنک
ثمرات و انتفاعندن دور ایتمک محضاً ظلمدر ظلمک ایسه دفعی واجب
و ابقا و تقریری قطعیا حرام اولدیغندن مغصوبی مغصوب منه رد
و تسلیم ایله ظلم و ضرری دفع ایتمک غاصب اوزرینه و اجبدر نتکم
(لا یحل لاحدکم ان یأخذ ملک اخیه لاعباً ولا جاداً و ان اخذه
فلیرده) دیو نطق کهر باز رسول اللمهدن صدور ایتمشدر

واکرمال مغصوب عیناً موجود اولیوبده غاصب یدنده هلاک و تلف
اولمش و مکیلات و موزونات مثللو مثلیاتدن بولمش برنسنه ایسه مثل
مثلنک صورت و معنا جهتلرنجه معادل و اعدلی بولنه جغندن (فاعتدوا

عليه مثل ما اعتدى عليكم) نظم جليلي حکم منيفجه غاصب اوزر يثا
مغصوبك مثلي تسليم لازمدر

اكر مثلنك انصرام وانقطاعي وايدى ناسدن كسيلمش بولنمسي جهتله
غاصب مغصوبك مثلي تسليمه مقتدر اوله مز ايسه حضرت امامه
كوره مغصوبك يوم خصومت و يوم قضاده كي قيمتي مغصوب
منهه ويرمسي لازم كلور

واكر مغصوب مستهلك ثياب و دواب مثلوه عدد يات متفاوته دن
اولور ايسه جنسيته حقه مراعات متعذر اوله جنمي و جنسندن مثليه
تضميني امكانسز بولنه جنمي جهتله يالكز ماليت و قيمته سنه رعايت
قلنور و غاصب اوزر يثه آنجق يوم غصبده اولان قيمتي ضامن اولمق
واولصورتله ضرر يني كيدر مك لازم كلور
چونكه ضرر بقدر الامكان ازاله اولنور

وكذا جامع الفتاوانك (لايجبر الابي على العمارة غيران الحاكيم يامر
باتخاذ السترة) ديو واقع اولان بياني اوزره بر كيمسه نك خانه سنده
احداث ايلديكي پنچره سندن يا خود مجدداً انشا ايلديكي بناسنك
پنچره سندن جار ملاصقنك يا خود زقاق اشوري خانه سي اولان
بر كيمسه نك مقر نسوان اولان محلي كور ينور اولسه بهر حال پنچره سي
سد ايتك اوزره اول كسنيه يه جبر اولنه ماز

امانسوان كور نيمه جك صورتده ديوار يا خود تخته دن پرده ياپه رق
ضرر ك دفع و رفعيله امر اولنور

وكذا قاضيخانك (ولور خوة يتعدى ضرره فله منعه) ديو بيان ايلديكي
(اوزره)

اوزره بر کیمسه نك صوقیوسی قر بنده قومشوسی بر کنیف یا کاریز
یا یوبده اول قیونك صوینی افساد ایسه ضرری دفع ایتدیر یلور
و بوجهله دفع ضرری قابل اولماز ایسه او کنیف یا کاریز قیاتدیر یلور
زیرا ضرر بقدر الامکان ازاله اولنور

۳۲ (ماده) حاجت عمومی اولسون خصوصی اولسون ضرورت
منزله سنه تنزیل اولنور

بوماده اصولیونك (الحاجة تنزل منزلة الضرورة عامة كانت او خاصة)
قاعدہ سندن اخذ اولمش واندن مترجم بولمشدر

حاجت تخفیفله احتیاج معناسنه در جمعی حاجات و حوائج کور تکم عجزه
و مضطربین طرفلرندن یا قاضی الحاجات دیو جناب حقندن نیاز و استمداد
اولنور و بعضی سنه لره دخی خلقك حوائج ضروریه سندنر یه
سویلنور جناب حقك (و لایجدون فی صدورهم حاجة مما اوتوا) نظم
جلیلنده حاجت لفظی (ای شیئا محتاجاً الیه) دیو تفسیر ایدلمشدر
(قال الراغب الحاجة الى الشئ الفقر الیه مع محبته) یعنی راغبك
بیاننه کوره شیئه حاجت اول شیئه محبتله برابر احتیاجدر

صاحب اشباهك (ومنها الافتاء بحجة بيع الوفاء حين كثر الدين على
اهل بخاری وهكذا بمصر وقد سموه بيع الامانة) دیو ایلدیکی بیانی
اوزره بیع بالوفانك جواز و صحتنه و یریلان فتوا بوقبیلدندر که
بخاری وهكذا مصر اهالیسی اوزرنده بوج چوغالدقده کوریلان
احتیاج اوزرینه بیع بالوفا معاملهسی تجویز اولندی و صحت

و جواز ینه فتوا و یرلدی و بو صورتله خلقک احتیاجات و ضروراتی
 دفع ایدلدی و بوکا بیع الامانت تسمیه ایدلدی
 و کذا امامت و اذان و تعلیم فقه و قرآن کبی طاعت اوزرینه استیجار
 و اجرت ایله جامه دخول معامله لرینک تجویزی بوقیلدندر
 زیرا فقهانک (والاصل ان کل قاعدة یختص بها المسلمون فالاستیجار
 علیها باطل) دیو ایلد کبری بیانلری اوزره طاعت اوزرینه
 استیجار باطلدر

و صاحب اشباهک (و منها جواز الاستصناع للحاجة و دخول الحمام
 مع جهالة مکته فیها و ما یستعمله من مأها) دیو ایلدیکی بیانی اوزره
 جام مسئله سنده مستأجرک جامده مکتی و نمقدار صو استعمال ایده جکی
 مجهول اولدیغندن اجاره فاسددر آنجق امامت و اذان و تعلیم فقه
 و قرآن کبی طاعت اوزرینه استیجارک جوازی ناسده کوریلان
 احتیاج و ضرورته مبنی خلاف قیاس اوزره استحسانا تجویز اولمش
 و صحت و جواز ینه فتوا و یرلمش و کنز الدقائق صاحبی (و الفتوی
 الیوم علی جواز الاستیجار لتعلیم القرآن) دیو ایضاح ایلمش و جام
 مسئله سی دخی بوقیلدن بولمشدر

و کذا اون بشنجی ماده نک تفصیلنده بیان ایدلدیکی اوزره اجاره
 و سلم و استصناع معاملاتدن هر بری خلقک احتیاج و ضرورتلرینه
 و ضیق و مشقته کرفتار اولملرینه مبنی علی خلاف القیاس استحساناً
 تجویز اولمشدر

زیرا (الامر اذا ضاق اتسع) دیو اصولیونک بیان ایلدیکی قاعده نک
 (مفادی)

مفادی حکمنجه برایش ضیق اولدقده متسع اولور و طارلق وقتنده
وسعت کوستریلور و مشقت جالب تیسیر اولور و حاجت عمومی
اولسون خصوصاً اولسون ضرورت منزله سنه تنزیل اولنور و ممنوع
اولان شیرله ضرورت وقتنده مباح نظریله بقیلور

۳۳ (ماده) اضطرار غیرک حقی ابطال ایتمز

بو قاعده اصولیونک (الاضطرار لایطل حق غیره) قاعده سندن
اخذ اولنمش و اندن مترجم بولنمشدر (اضطرار بو کالمق معناسنه در
یکرمی برنجی ماده نک تفصیلنده (فن اضطرار فی مخصوصه) کلام شریف
حکمت ردینی مفاد جلیلی حکمیله بر محله اکل میته دن بشقه ییه جک
بوله میوبده آچلقدن بو کالوب فوت و هلاک و یا مبادیسنک ظهور
و وقوعندن خوف اولنان آدمه حفظ حیاتی ایچون اکل میته یه دفع
ضرورته مبنی مآذونیت و یرلمش اولدیغی بیان قلندیغی مثللو صاحب
شباهک (واکل المیتة و مال الغیر مع ضمان البدل اذا اضطر) دیویانی
اوزره مضطر و عاجز قالمش و آچلقدن تلف اولمق درجه سنه کلمش اولان
کیسه نک بعده بدلنی ضمان اولمق اوزره بلاذن غیرک مالنی تناولنک
باحه سی دفع ضرورته مبتنی ای دوکی دخی بیان ای دلشیدی بنابرین بر آدم
ج قالوبده برینک بلاذن ایتمکنی ییسه بعده قیمتی و یرمسی لازم کلور
کرچه بر کیسه نک عوارض سماویه دن بولنان مجاعه و آچلغه
و چار اولسی و مضطر قالمسی جهته دفع ضرورت و سدرمق ایچون
غیرک مالنی تناوله بر منوال مشروح مساعده شرعیه وار ایسه ده
غیرک حقی اوزرینه یکمش بولنه جنی و حقوق عباد ایسه عفو

واستحلال واحلالك وياقمت و بدلنى تأديه نك غير يله ساقط
 اوله ميه جنى جهته عفو واستحلال واحلال اوله مديغى صورته
 حال اضطرارده يمش بولنديغى اتمك قيمت و بدلنى ويرمى ايجاب ايدر
 و بن مضطر قالمش و اولحال ايله اكل و تناول ايمش اولامله ضمانى
 و قيمتك تأديه سى اوزريمه لازم كلز ديه رك بدلنك ايفاسنده مخالفت
 و ممانعت كو ستره من چونكه اضطرار غيرك حقنى ابطال ايمز

۳۴ (ماده) آلمسى ممنوع اولان شينك و يرمسى دخى ممنوعدر

بوماده اصوليونك (ما حرم اخذه حرم اعطائه) قاعده سندن اخذ
 اولمش و اندن مترجم بولمشدر . صاحب اشباهك بوماده حقه
 بيان ايلديكى مثاللردن بريسى دخى رشوة ماده ممنوعه سى اولمشدر
 رشوة كسر و ضمه معروفدر كه كندو مرانى حاصل ايمك ايجون
 حاكم مقوله سنه و يا غير يسنه و يريلان اچه و عطيه دن عبارتدر

نتكم مصباح صاحبي (الرشوة ما يعطيه الشخص للحاكم
 او غيره ليحكم له) ديو تعريف ايلمشدر رشوتك حرمت
 و ممنوعيتى كتاب وسنتله ثابتدر نتكم (ولا تأكلوا اموالكم
 بينكم بالباطل و تدلوا بها الى الحكم لتأكلوا فريقا من اموال
 الناس بالباطل) آيت جليله سنده كى باطل و اثم لفظلرى غصب
 و نهب و سرقت و يمين كاذبه و قمار و رشوة كى اكتساب خبيثه ايله
 تفسير ايلمشدر

وكذا (ان كثيرا من الاخبار و الرهبان لياكلون اموال الناس
 بالباطل) نظم جليلى دخى ياخذونها بطريق الرشوة ديو تشریح قلمشدر
 (واحاديث)

واحادیث نبویه ده دخی (لعن الله الراشی والمرثی فی الحکم) (لعن الله الراشی والمرثی والریش الذی یشی بینهما) دیو وارد اولشدر وراشی رشوتی ویرن مرثی دخی رشوتی آلان رایش ایسه بونلرک آره لرنده توسط ایدوب آزو چوغله بازارلق ایدن کیمسه دن عبارت بولدیغی اکلاشلشدر

حدیث شریف حکمت ردیفک حکم عالینبجه رشوتک حرمت و ممنوعیتی و رشوتی ویرن و آلانک و توسط ایدونک دخی قبل حقدن لعنته دوچار اوله جنی و ممنوعیت و حرمت آلا نه نیجه ایسه ویرن حقدنه دخی طبق و عینیه او یله اولدیغی مستبان اولشدر چونکه آلمسی ممنوع اولان شیئک و یرمسی دخی ممنوعدر

۳۵ (ماده) ایشلنسی ممنوع اولان شیئک استنسی دخی ممنوعدر بوماده اصولیونک (ماحرم فعله حرم طلبه) قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر که بر شیئک ایشلنسی حرام اولدیغی کبی اول شیئک وجوده کتورلمسنی غیریدن استمک و میدانه کتورتمک دخی حرامدر مثلاً ظلم کبیکه دفع و ازاله سی واجب و تقریر و ابقاسی قطعیا حرامدر و حرمتی هیچ بروجهله تغیر اتمز و وجهاً من الوجوه ظلم مباح اوله ماز

و جناب حقتک نظم جلیلنده (والله لایحب الظالمین) بیورلدیغی و محبتی نفی بغضدن کنایه ایدوکی اکلاشلش اولدیغی کبی حدیث شریفده دخی (ایاکم والظلم) دیو وارد اولوب هر کسه ظلمدن حذر ایله امر اولمش و ظلمک حرمت و ممنوعیتی بیان قلمش (ولاتعاونوا

علی الاثم والعدوان) کلام شریفی حکم منیفیلده کرک جلب منافع
 ایچون اولسون و کرک اخذ نارتوشقی صدر ایچون بولسون معاصی
 وظلمه مظاهرت ومعاونتدن ناس منع اولمشدر
 و بر کیسه نك بالذات ظلم ایتمی نجه حرام ایسه بالواسطه آخره
 ظلم ای تدرمی دخی او مرل کزده بولمشدر
 چونکه ای شامسی ممنوع اولان شیئک استمسی دخی ممنوعدر

۳۶ (ماده) عادت محکمدر

بوماده اصولیونک (العادة محكمة) قاعده سنندن اخذ اولمش و آندن
 مترجم بولمشدر یعنی حکم شرعی بی اثبات ایچون عرف وعادت
 حکم قنور کرک عام اولسون و کرک خاص اولسون وقاعده
 مذکوره نکه اصلا واساساً ابناً واستنادی (مارأه المؤمنون حسناً
 فهو عندالله حسن) حدیث شریفی اولمشدر که جله نك خوش
 کوردیکی شی عنداللهه خوشدر اشباه ومنافع الدقایق صاحببری
 (اعلم ان اعتبار العرف والعادة مرجوع الیه فی الفقه فی کثیر
 من المسائل حتی جعلوا ذلك اصلا وقالوا فی الاصول تترك الحقيقة
 بدلالة الاستعمال والعادة) دیه رك فقهمك پك چوق مسائلنده عرف
 وعادت اعتبار نك مرجوع الیه اولدیغنی ولدی الحاجة عرف
 وعادته مراجعتك لزومنی تنبیها بیان واصولیون بوماده بی اساس
 طوته رق استعمال وعادتك دلالتیه معنای حقیقینك ترك اولنور
 ایدوکنی کتب اصولده سالك تقرير وسمط تحریره آلمش اولدقلرینی
 تصریح ایلمشدر

(فقهای)

فقهای عظام حضراتی عادی (ما استمر الناس علیه وعاوده مرة بعد اخرى) ایله و عرفی دخی (ما اشهر بشهادة العقول وتلقته الطبايع السليمة بالقبول) دیو تعریف ایتشلر یعنی برشیده عادتک ثبوتی اول شیئک مرة بعد اخرى یعنی چوق کره تکرر یله و ناسک اول شی اوزرینه دوام و استمرار لر یله حاصل اولدیغنی و عرف دخی شهادات عقول ایله شهرت بولوب طبايع سلیمه نك تلقی بالقبول ایلدکاری شیلردن عبارت بولندیغنی بیان ایتشلر و عرفی ایکی قسمه تقسیم ایله اگر متعارف اولان شیلرک تعامل و تعارفی جمیع بلادده ایسه اکاعرف عام و اگر هر بلدهده اولمیو بده یالکز بر قوم معین و یا خود بر بلده و یار قریه اهلینسه مخصوص ایسه اکاعرف خاص اطلاق ایتشلردر

صاحب مجامع و در المختارک (العرف انما یکون حجة اذالم یخالف نص الفقهاء) (و ما لم یخص علیه جل علی العرف) دیو بیانلری اوزره حقیقه نص اولیان خصوصلرده بالاتفاق عرف و عادت حجت اولور و حکم قلنور اما صاحب اشباهک (و انما العرف غیر معتبر فی المنصوص علیه) دیو واقع اولان بیانی اوزره حقیقه نص وارد اولان و منصوص علیه بولنان خصوصلرده امامین حضرتلرینه و امام یوسفدن بر روایت کوره عرف ایله نص تعارض ایتدکده نص معتبر طوتیلور زیرا نص قاطع و عرفدن اقوادر

اقوی کندودن دون اولان ایله ترک اولنماز و امام یوسفدن دیگر روایت تفصیل اوزره در شویله که اگر نصک ورودی عرف و عاداته مبتنی ایسه اعتبار عرف و عاداته در دکل ایسه اعتبار نصه در

صاحب دررک (البر والشعیر و التمر و الملح کیلی و الذهب و الفضة
وزنی لایغیران بعرف) دیو واقع اولان بیانی اوزره بوالتی نسنه نك
یعنی بغدادی وار په و خرمالك اخذ و اعطاری کیلا و التون و کموشك
اخذ و اعطاری وزنا اولسی حتمده احادیث شریفه وارد اولمغله
امامین حضرت تلمینه و امام ابی یوسفدن برروایته کوره بونلرک معاملات
عرف ایله تغیر ایتمز هر حالده نصه اعتبار اولنور و خلاف نص
اوله رق ناسک تعاملنه اعتبار یوقدر

مجمع الانهرک (و عن الثانی ان یعتبر العرف علی خلاف المنصوص علیه
ایضاً لان النص علی ذلك بمكان العرف وقد تبدل فیتبدل حکمه)
و در المختار و طحطاوینک دخی) و عن الثانی اعتبار العرف مطلقاً لو ورد
الشرع بخلافه لان النص من الشارع انما ورد بالکیل او الوزن
بکریان العادة به فی زمانه فاذا تبدلت العادة یؤخذ بها) دیو بیانلری
اوزره امام ابی یوسفدن دیگر روایته کوره اشیاء ار بعه یعنی بغدادی
وار په و طوز و خورمالك اخذ و اعطاری کیلا و التون ایله کموشك
معاملاتی وزناً اولسی حتمده وارد اولان نص اولوقتهده عصر
سعادتده ناسک عرف و عاداتی او یله اولسنه مبنیدر زمانک تغیر یله
احکامک دخی تغیری غیر منکر بولنمی جهته بوی عرف و عاداته
مبنی اولان نصک حکمی دخی اعصارک و عرف و عادتک تبدیلیه تبدل
ایدر و عرف و عادتک معتبر طوتلمسی و بالمراجعة آنکله عمل اولنمی
اقتضایدر

بعض محققین امام ابی یوسفدن ایکنجی روایته تقویت و یره رک
(انی)

فی ترجیح ایش و اشباهه صاحبی دخی (وقواه فی فتح القدر)
 یرک امام ابی یوسف قولنه فتح القدره تقویت و یرلدیکی
 بیان ایلشدر

الیوم ناسک طوز و خورمای و زناً و التون ایله کوشی عدداً آلوب
 یرلمری آنجق مشار الیهک ایکنجی روایتنه توافق ایده بیلشدر
 در صاحبنک (بخلاف ماعداها ای ماعدا الاشیاء الستة فان ما لم ينص
 علیه فهو محمول علی عادات الناس) دیو بیانی اوزره ذکر اولنن
 والی نسنه نك ماعدا سنده کیلی ووزنی اولمری حقهده نص و رود
 یتامش اولغله بونلرک معاملاتنی ناسک عرف و عادتنه محمولدر
 مثلاً زیتون و صابون و اوزم کی شیلرک اخذ و اعطاری کیلاً یا وزناً
 ولسی حقهده نص اولدیغنی جهتهله بونلرک معاملاتنه لدی الحاجة
 بالتفاق عرف ناسه مراجعت اولمق ایجاب ایدر

عرف عام ایله حکم عام ثابت اولور و آنکله نص تخصیص قلمور
 صحاب اصول اصطلاحاتنه تخصیص (قصر العام علی بعض متناوله
 کلام مستقل موصول) دیو تعریف ایشلردر که تخصیصک کلام
 مستقل موصول سببیه عامی بعض متناولی اوزرینه حصر و قصر دن
 ببارت بولندیغنی بیان ایلشدر در فقهانک (العام اما باق علی عمومه
 اما ان یخصص عنه فالعام فی الباقي قطعی) دیو بیانی اوزره عام
 عمومی اوزره باقی قالور و یا عمومی تخصیص قلمور

بعداً التخصیص باقیرده عامک حکمی ینه قطعی اولور
 صول کتابلرنده امثله و تفصیلاتنی بیان ایدلدیکی اوزره استثنا و شرط

وصفت مثل لور ايله عام تخصيص قلنديغي كبي (وقدي تخصص العام بحسب التعامل) ديو عرف قولى و تعامل جهتمز يله ده عامك تخصيص قلنديغي تصریح ايدلمشدر

مثلا اون بشنجى ماده نك تفصيلنده دخى كوستر لديكى وجهله (لا تبع ما ليس عندك) ديو حديث نبوى وارد اولمشدر و انسان عندنده اوليان شيعى بيعدن نهى اولمشدر بناء عليه معدومى بيع باطلدر ديمشدر و بو ايسه نص عام ايله ثابت بر حكم شرعيدر آنجق ناسده كوريلان احتياج و جميع بلادده واقع و جارى اولان عرف و تعامل اوزرينه استصناع معامله سى على خلاف القياس استحساناً تجوز قلوب و بونك اوزرينه اجاع دخى منعقد اولوب استصناع و امشالك ماعداده نص مذكور ايله عمل اولنور و عامك حكيمى ماعداده ينه قطعى اولور

مقدمه سيله بسط و تمهيد اولنان اشبو مثال و تفصيل و بيان دن عرف عام ايله حكم عامك ثبوتى و آنكله نصك نوجهله تعيين و تخصيص قلمش بولنديغي عيان و واضح اولور

اصوليونك (الحكم العام لا يثبت بالعرف الخاص) ديو واقع اولان يسانى اوزره عرف خاص ايله حكم عام ثابت اولماز آنجق عرف خاص ايله متعارف اولان نسنه لرى كندولره عرف و عادت اتخا ايدن كسنه لره مخصوص اوله رق حكم ثابت اولور

مثلا مجله احكام عدليه نك يوزسكسان سكرنجى ماده سى حكمنجه عرف و عادت بلده ده جارى اولان شرطه بيع صحيح و شرط معتبر اولور (بناء)

بناء علی ذلک کورکی قیلاقی شرطیله صاتیق متعارف اولان بلده اهلایسندن بری شرط مذکور ایله اول بلده ده برینه کورک صاتیسه ایتمک شرط مذکوره رعایت ایتمسی لازم کلور فقط شرط مذکور ایله بیع متعارف اولمیان بلده ده برکیسه شرط مذکور ایله کورک صاتیغی حالده شرط مفسد بیع فاسد اولور

(العادة المطردة تنزل منزلة الشرط) قاعدة کلیه سی مفادینجه معاملا تده عادت مطرده شرط منزله سنه تنزیل اولور و عرفاً معروف اولان شی شرط ایله مشروط حکمنده طوتیلور نتکم مجله احکام عدلیه نک ایکیوز الی برنجی ماده سی حکمنجه بیع مطلق پشین اولمق اوزره منعقد اولور فقط بیع مطلق برمدت معلومه ایله موقت و مقسط اولمق اوزره عرف و عادت اولان یرلرده اولمدته مصروف اولور

مثلا پشین یا ویره سی لاقیردیسی اولمق سزین چارسودن برشی آلسه آنچه سنی پشین و یرمسی لازم کلور فقط آی باشنده ثمنک تمامی یا خود بر مقدار معینی آلمق عادت بلده ایسه اول عاده رعایت اولمق لازم کلور

مجله احکام علیه نک مواد مخصوصه سنده بیان قلنان ز یرده محرر مواد هپ بوقاعده یه متفرعدر

اوچیوز الی اوچنجی ماده بغدادی و امشالی حبوبات طوپراقلی چقیدیغی تقدیرده عاده قلیل عداونلور ایسه بیع صحیح و لازم اولور اکر بین الناس عیب عداونلور درجده ایسه مشتری مخیر اولور

او چيوز اللى در دنجى ماده يمورطه وجوز مقوله سى شيلك بعضيسى فنا
 وچورك چيقسه يوزده اوچ كى عرفا وعادة استكثار اولميه جق
 درجه سى معفو اولور واکر قصورلى چيقان يوزده اون كى
 چوق اولور سه معفو اوليوب مشترى جله مبىعى بايعه ردايله تماماً
 ثمنى كى والور

درت يوز طقسان بشنجى ماده بر كيمه بر كون اشلك اوزره بر اجير
 طوتديغى صورته طلوع شمدن عصره قدر ياخود غروب شمسه
 قدر اشلك خصوصنده عرف بلده نه ايسه اكا كوره عمل اولنور
 بشيوز اللى بشنجى ماده يوكل مقدارى بيان ياخود اشارتله تعيين
 ايدلميه رك حيو ان استكرا اولند قدده مقدارى عرف وعادته محمول
 اولور آلتىوز يكرمى ايكنجى ماده كفيلك ايجابى يعنى الفاظ
 كفالت عرف وعادته تعهد والتزامه دلالت ايدن سوز زردر مثلا كفيل
 اولدم وياخود كفيل وياضامنم ديسه كفالت منعقد اولور
 سكر يوز يكرمى طقوز نجى ماده مجوهرات كى اشياى نفيسه دن
 اولان عارىتى معيرك كندوسنه تسليم ايتك لازمدر اما ساى عارىتى
 عرف وعادته تسليم اولنان محله كتورمك ويا معيرك خدمتكارينه
 ويرمك ردو تسليمدر مثلا عارىت حيوانى معيرك آخورينه كتورمك
 ياخود سائسنه ويرمك تسليمدر

بيك درت يوز اون بشنجى ماده مضار به مطلقه ده مال مضار به يى
 مضارب كندو ماليله قارشدير مغه ومضار به يه ويرمكه مجرد عقد
 مضار به ايله مأذون اولماز فقط مضار بلك مال مضار به يى كندى
 (ماللى)

ماللری ایله قارشیدرملری عادت اولان بلدهده ایسه مضاربه
مطلقهده مضارب اکادخی مآذون اولور

منوال مشروح اوزره بسط و بیان قلنان موادك جملهسی عرف
وعادته مبتئیدر ولدی الخاجة عرف وعادته مراجعتله تعامللرینك
كوزه دلسی و اولصورتلهده معامله لرینك اجرا ایدلسی لازمدر
چونكه عادت محكمدر

۳۷ (ماده) ناسك استعمالی برحمتدرکه آنكله عمل واجب اولور
بوماده اصولیونك (استعمال الناس حجة يجب العمل بها)
قاعدهسندن اخذ اولنمش و آندن ترجه ایدلمشدر و بوماده اوتوز
التنجی ماده نك مأل و مفادیه متحد بولنمشدر

كتب اصولده (اذا تعارض العرف والشرع قدم عرف الاستعمال)
دیو بیان ایدلمشدرکه عرف ایله شرع تعارض ایتدكده عرف
استعمال تقدیم اولنور و عرف راجح طوتیلور مثلاً برکیمسه
فراش و بساط اوزره اوطورمام یاخود سراجدن استضائه ایتیم دیو
یمین ایلسه ارض اوزره اوطورمقله و یا شمسدن استضائه ایله حانت
اولماز هر نه قدر جناب حقل نظم جلیلنده (جعل لكم الارض
سباطاً) و جعل الشمس سراجاً) دیو ارضه بساط و شمسه سراج تسمیه
نلنمش ایسه ده زیرا عرف ناسده شمسه سراج و ارضه بساط اطلاق
بو قدر و حالقك قصد و غرضی ناسك استعمالنده متعارف اولاندر
خالقك بو یمنی قصد و غرضیله مقید بولنور و برایشدن مقصدنه ایسه
حکم اکا کوره اولور ناسك استعمالیده برحمتدرکه آنكله عمل
اجب اولور مجله احكام عدلیه نك اوچیوز سکسان سکزنجی

ماده سی حکمبنجه بر کیمسه اهل صنایعدن برینه بکاشوقدر غروشه شو یله برشی یاپ دیوب اودخی قبول ایته استصناع منعقد اولور مثلا مشتری پابوشجی به ایاغنی کوستره رک فلان نوع سختیانندن شوقدر غروشه بکارچفت پابوش یاپ دیوب اودخی قبول ایته یاخود مرقوز ایله طول وعرضنی وسائر اوصاف لازمه سنی بیان ایده رک برقایق یاخود برکی یایمق اوزره بازارلق ایته استصناع منعقد اولور

وکذالك طول وحجمی وسائر اوصاف لازمه سنی بیان اولنهرق هر بری شوقدر غروشه اولق اوزره برقار بقه جی ایله شوقدر ایکنه لی توفنک یایمق اوزره بازارلق اولنسه استصناع منعقد اولور ذکر اولنان اشبو موادک اساسی ناسک استعمالنه وعرف وعادته مستند اولور ناسک استعمالی ایسه برحجتدرکه آنکاه عمل واجب اولور

۳۸ (ماده) عادةً تمتنع اولان حقیقه ممتنع کبیدر

بوماده اصولیونک (الممتنع عادة کالممتنع حقیقه) قولندن اخذ اولنمش وآندن مترجم بولنمشدر منافع الدقایق صاحبی بوماده بی تشریحده (ولهذا لزم علی المقر ماقر به للمقر له لان اقراره للغير کاذباً ممتنع عادة) دیو بسط مقال ایلشدرکه عادة ممتنع اولان حقیقه ممتنع حکمنده اولمغیر بر ماده ده مقر اقرار یله الزام اولنور ومقر اوزرینه اقرار ایلمدیکی تسنه بی مقر لهه ویرمی لازم کاور زیرا مقر غیر ایچون کاذباً اقراری عادة ممتنع در وعادة ممتنع اولان حقیقه ممتنع کبیدر

صدر الشریعہ صاحبک (ومن المسائل الکثیر الوقوع انه لو اقر ثم ادعى انه کاذب فی الاقرار فعندابی حنیفة و محمد لایلتفت الی قوله) دیو بیانی اوزرہ یک چوق و قوعبولان مسائلدندر که بر کیمسه بر سنہ بی اقرار ایتد کدنصکره اول اقرارنده کاذب اولدیغنی ادعا ایلسه امام اعظم و امام محمد حضراتی عندلرندہ قولنه التفات اولنماز

مثلا بر کیمسه دیکر بر کیمسنہ دن فلان جهتدن ذمتکده شو قدر غروش الا جفم وارد در حتی اقرار دخی ایتمش ایدک دیو دعوی ایتد کده اولدخی جوابنده بنانی کاذباً اقرار ایتمشیدم دیسه امامین حضر تدرینه کوره مقرک کاذباً اقرار ایتمشیدم سوزینه التفات اولنمیدرق مقر بهی مقرلهه تسلیمی ایله امر اولنور و قیاس اولانده بودر زیرا اقرار حجت قاصره در و اقرار بینه کبی حجت ملزمه در و بلکیده آندن اولی در زیرا اقرارده کذبک احتمالی ابعده و عادهً ممنعدر عادهً ممنع اولان شی حقیقه ممنع کبیدر

اماینه صدر الشریعہ وز یلعیدن نقلا درر غررده (اقر بدین ثم قال کنت کاذباً فی اقراری حلف المقرله انه ای المقرلم یکن کاذباً فیسه عندابی یوسف وعلیه الفتوی) دیرک بر کیمسه دیکر بر کیمسنه یه دینی اولدیغنی اقرار ایتد کدنصکره و قوعبولان اقرارنده کاذب اولدیغنی ادعا ایلسه امام ابی یوسف حضر تدری عندنده مقر اقرارنده کاذب دکل ایدوکنه مقرله تحلیف اولنور استحسان اولنان بودر فتوی دخی بونک اوزرینه در دیو بیان ایدلمش ووجه استحسانی دخی ناس بننده عادت اوله جریان ایتکده در که استدانه مراد ایتد کارنده

مالی آلمزدن اول سند یازوب و یررلر صکره مالی اخذ ایدرلر بنابرین
 مقرک بوصورتله واقع اولان اقراری وهله صحیح بورجی ایدوکنه دلیل
 اوله میه جنندن منوال مشروح اوزره مقرله تحلیف اولنور زیر
 احوال ناسک تغیری و خداع و خیاناتک کثرتی جهتهله مقرله تحلیف
 اولنمقسنرین اقرار اولنان نسنه بی مقرلهه تسلیم ایله مقره امر اولنسه
 مقر متضرر اولور

مدعی یه ایسه یمین ضرر و یرمز اکر ادعا سننده حقی و صادق ایسه
 یمینه میل و رغبت ایدر دیو تشریح و عیان ایدلشدیر
 مثلا برکیمسه فلانن شو قدر غروش استقراض ایتدم دیو سندو یرده
 ایسه ده هنوز مبلغ مذکوری آندن آلمدم دیسه آنک بو اقرارنده کاذب
 اولدیغنه مقرله تحلیف اولنور

۳۹ (ماده) زمانک تغیری ایله احکامک تغیری انکار اولنه من بو ماده
 اصولیونک (لاینکر تغیر الاحکام بتغیر الزمان) قاعده سنندن
 اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر یعنی اختلاف قرون و اعصار ایله
 مصالح و حوایج عباد و عرف و عادات و اوضاع و اطوار و آثار خلق
 تبدل ایتدکده بونلرک اوزرینه مترتب و مبتنی بولنان فروعک احکامنک
 دخی تبدلی انکار اولنه من

زیرا برعصرده نافع و مصالح کورینان برشی دیگر بر زمانده مضر
 و مفسد کورینور و یاغیر نافع بولنور جناب حقیق (ماننسخ
 من آیه اوننسه نأت بخیر منها او مثلها) نظم جلیلی مفاد عالیسنده اکر
 بعض مصالح و مقتضای حکمت و قتله آیتدن بعضیسنی ازاله و یاخود
 (تأخیر)

تأخیر ایدر ایسک عبادا ایچون نفع و ثوابده آندن خیر لوسنی یا خود آنگ
 مثلنی کتور یز بیور لشدن

بو آیت جلیله نك تفسیرنده قاضی بیضاوی حضرت لری (لان الاحکام
 شرعت و الایات نزلت لمصالح العباد و تکمیل نفوسهم فضلا من الله
 و رحمة و ذلك یختلف باختلاف الاعصار و الاشخاص کاسباب المعاش
 فان النافع فی عصر قد یضر فی غیره) دیو احکامک مشروعتی و آیات
 الهیه نك نزولی محضاً عبادك اكمال مصالحی و تکمیل نفوس لری ایچون
 طرف باریدن فضل و رحمت اولدیغنی و بوايسه اسباب معاش یعنی
 مأكولات و مشروبات و ادویه دن مصالح بدن مثللو اعصار
 و اشخاصك اختلافیه مختلف بولندیغنی و بر عصارده نافع اولان
 بر شیئك اولعصرک غیر یده مضر ایدو کنی تصریح و توضیح ایتش
 و بعض محققین دخی بو بابده (ان الاحکام یختلف باختلاف العنوان)
 قاعده سنی بسط و مقاله آله رق عنوان و اوصافك اختلافی ایله
 احکامکده دکیشور ایدو کنی بیان ایلشدن

قواعد اصولندر که (الامر اذا ضاق اتسع و اذا اتسع ضاق) یعنی
 برایشده طارلق کورلدکده وسعت کوستریلور و وسعت کورلدکده
 دخی طارلق کوستریلور و امور عامه ایچون منفعت و مصلحت
 و ضرردن توقی و مجانبت قنغی جهتله بولنو رایسه اولجهت
 کوزه دیلور اصولیوندن بعضیلری بوايکی قاعده نك بیننی (کل
 ما تجاوز عن حده انعکس الی ضده) کلامیله جمع ایلشدر که برشی
 حدنی تجاوز ایتدکده ضدینه منعکس اولور و بوقاعده نك حکمی
 زیده بیان اولنه جق مثالرده و فقهای متأخرین جانبندن بولر کی

پك چوق یر لده کوستر یلان مساعدا توتوسیعات وتجو یزاتده دخی
کوزه دلش بولندیغی اکلاشیلور

مثلا در المختارک (ورؤیة ظاهر ثوب مطوی) وقال زفرلابد من نشره
کله و هو المختار (و داخل الدار) وقال زفرلابد من رؤیة داخل البيوت
وهو الصحيح و عليه الفتوى وهذا اختلاف زمان لا برهان (دیو
واقع اولان بیانی اوزره قدماى فقها عندنده اشترا اولنه جق بوکلمش
ودورلمش ثوبك ظاهرینی رؤیت وآله جغی خانه نك داخلنی کورمك
کفایت ایدر

آنجق متأخریندن امام زفره کوره بوکلمش ودورلمش ثوبك نشریله
هر طرفنی کورمك و خانه نك دخی هراوطه سنی رؤیت ایتك لازمدر
صحيح اولانده بودر وقتوا دخی بونك اوزرینه در بوایسه
عن دلیل براختلاف اولمیوب بلکه عصر وزمانك دکشمسیله ظهوره
کلمش براختلاف زمانیدر که کرك انشآت و کرك خیاطت حقنده
عرف وعادتك اختلافندن نشئت ایتشدر که طحطاوینك (والاصح ان
هذا بناء على عادتهم فى الكوفة او بغداد فان دورهم لم تكن متفاوتة
الافى الكبير والصغر وكونها جديدة اولاً) دیو بیانی اوزره بو حال
اولزمانده کوفه و بغداد مثلور یر لده خلیقك عادتنه مبتنی ایدیکه
خانه و منزل لرینك بیوکلک و کوچکك و جدید واسکیلکنندن بشقه
فرق وتفاوتی اولمیوب هراوطه سی برطرزا اوزره یاپیله کلمش ایدوکنندن
داخل داری و براوطه سنی کورمك کفایت ایدر ایمش ومؤخرأ
خانه لرك اوطه لری هر بری برر درلو یابلسی و خصوصیه صورت
(مختلفه ده)

مختلفه ده شتو به و صیفیه و علو به و سفلیه و مرافق و مطامح و سطوح
 و سائره یا بدیر لمسی عادت ایدلدیکنندن هر اوطه سنی و بلدکیده
 هر جهتنی کورمک لازم کلمشدر

حیاطت دخی بوقبیلدن بولمشدر که ثوبکده ایچی و طشی نسق و احد
 اوزره یا بلز اولمشدر و بونلر حتمنده برمنوال مشروح امام زفر
 قولیه حکم و عمل اختیار اولمش اولمغله انک خارجه چیقیه من
 چونکه زمانک تغیر یله احکامک تغیری انکار اولنه من

و کذا طحطاوی و در المختارک (و منافع الفصب غیر مضمونه الافی ثلث
 فیجب اجر المثل و قفا و مال یتیم او معداً للاستغلال الا اذا سکن بتأویل
 ملک او عقد) دیو بیانلری اوزره غاصبه منافع منصوص بی ضمان لازم
 کلز یعنی بر کیمسه بر مالی صاحبک اذنی اولمشدرین استعمال ایش
 اولسه غصب قبیلندن اوله رق منافعنی اوده مک لازم کلز زیرا
 بونده کی منافع غاصبک فعل و کسبیه حادث اولمشدر و کسبده
 کاسب ایچوندر و غصب دخی یدعادیه و مبطله اثباتیه یدمالکی
 ازاله دن عبارتدر منافع غصبده ایسه بو حال تصور اولنمز
 زیر امانع اغراضدر اعراضک ایسه ایکی زمانده بقاسی اولمز آنجق
 متأخرین فقها ناسک مال وقفله اموال ایتامی اکل و بلعه زیاده
 حرص پیدا ایش اولدققرینی حس و مشاهده ایتلریله کرک سکنی
 و کرک استغلال ایچون اولسون وقف خانهک و مال ایتامک تلف
 و ضیاعدن صیانت و حایه سیچون بو ایکی صورته واحد شرکادن
 بر یسنک ساکن اولسی و یا خود مرتهنک ساکن اولسی کبی تأویل

عقد بولنقمسزین معد للاستغلال اولان یعنی غله و کیراسنی آلمق
ایچون بنا و اشترا قلنان خانه ده دخی منافع غصبک ضمانیله افتا
بیورمشدر

و کذا صاحب اشباهک (ولم یوجب ابو حنیفة تزکیة الشهود جلا
لحال المسلمین علی الصلاح) دیو واقع اولان بیانی و (خیر القرون
قرنی ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونها ثم یفشوا الکذب) حدیث شریفنک
مفاد عالیسی اوزره قرونک خیر لوسی بنم بولندیغم زماندر صکره
اصحابک صکره تابعینک بولندیغی زماندر صکره کذب و دروغ فاش
و ظاهر اولور دیو بیورمشدر امام اعظم و همام اقدم حضر تلی
تابعین زمانه ایر شمش اولملری و زمان عالیلری نص حدیث ناطق
اولدیغی اوزره او چنجی در جده خیر القروندن بولنمی جهته ناسده
صلاح مشاهده بیورمش و ناسک حالی صلاح و فلاحه جل ایلمش
اولملریله خصم طعن ایتمدیکی حالده شهودک تزکیه لرینه لزوم
کورمیه رک ظاهر عدالت لرینه بناء حکمی تجویز بیورمشدر و درر
و غرر و طحطاوینک (و عندهما یسئل فی الكل سرا و علنا و به یفتی)
دیو واقع اولان بیانلری اوزره امامین حضر تلینک زمانلری حدیث
مذکورده (ثم یفشوا الکذب) مضمون حکمت مشحونیه بیان بیوریلان
زمانکه قرن رابعدر اولزمانه متصادف بولملری و ناسک فساده
میللرینی حس ایتملریله کرک خصم طعن ایتمسون و کرکسه ایتمسون
شهودک ظاهر عدالت لرینه بناء قضاتی حکمدن منع ایتمیلر و سرا
و علنا شهودک تزکیه لری لزومنی بیان بیوردیله

(زیرا)

زیر احکام و قضا حجت اوزرینه مبتنیدر حجت ایسه عادل اولان
 کیمنه لک شهادت لریدر بنابرین عادل اولدق لری بلمک اوزره تعدیل
 و تزکیه لری لازمدر الی یومنا هذا تعامل و اجرا بونک اوزرینه در
 و الیوم ناسک اول وقتدن دهها زیاده فساده میللری باهر اولمغین
 مجله احکام عدلیه ده دخی امامین قوللری اختیار اولمشدر و مفتی به
 اولانده بودر

۴۰ (ماده) عادتک دلالتیه معنای حقیقی ترک اولنور
 بوماده اصولیونک (الحقیقة تترك بدلالة العادة) قاعده سنندن اخذ
 اولمش و آندن مترجم بولمشدر اوتوز التجی ماده نک تفصیلنده
 دخی فقهک پک چوق مسائله عرف و عادت اعتبارینک مرجوع
 الیه اولدیغنی ولدی الحاجة عرف و عاداته مراجعتک لزومی و استعمال
 و عادتک دلالتیه معنای حقیقینک ترک اولنور ایدوکنی اصولیون کتب
 اصولده یازمش اولدق لری بیان ایدلمشیدی

منافع الدقایق صاحبی بوقاعده بی توضیح ایچون (فلو حلف لا یأکل
 لحمًا لا یحنت بأکل لحم الادمی لان التعامل و العادة لا یقع علیه لان
 لحمها لا یوکل عادة هذا عندهما) دیو بر مثال کتور مشدر که بر کیسه
 بن ات یمهم دیو یمین ایتسه امامین حضراتی عندنده اول کیسه
 انسان اتنی یمکله حانت اولماز زیر تعامل و عرف و عادت بونک اوزرینه
 واقع اولز چونکه انسان اتی عادة یمناز دیو بیان ایلمشدر
 علماء اصول مجازک صحتک شرائطنی و معنای حقیقی بی اراده دن صارف

قرینه مانعه نك لزومنی وقرینه مانعه بی تعداد صرهنده عرف و عادتك

دخی قرینه مانعه دن بولندیغنی بیان ایلمشدر

مثلا بر کیمسه بن فلان کیمسه نك خانه سنه ایانغی قومده دیسه عرف

و عادت بو کلامك مطلقا یعنی حافی ومنعل وراجل وراکب حالفك

اول کیمسه نك خانه سنه دخولی اوزرینه جلنی اقتضا ایدر

جزء اولان قدمی ذکر وکل اولان مطلقا دخولی اراده ایله دیمشدر

بو صورتله معنای حقیقیجه مجرد داره وضع قدمك عادة مهجور بولندیغنی

ا کلاشیلور چونکه عادتك دلالتیله معنای حقیقی ترك اولنور

کنز وملتقی ودرر صاحببری مسائل شتی و متفرقه بی ذیل و بیانده

(مایبطل بالشرط الفاسد ولا یصح تعلیقه بالشرط) دیو شرط فاسد

ایله باطل و شرطه تعلیق صحیح اولیان اون درت نسنه بی تعداد

و توضیحبری صره ده اقرارك دخی شرطه تعلیقك صحیح اولدیغنی

و شرطه تعلیق قلنان اقرارك باطل ایدوکنی بیان بیورمشلدر

و مجله احکام عدلیه نك بیک بشیوزسکسان درنجی ماده سنه دخی

شرطه تعلیق اولنان اقرار باطلدر فقط عرف ناسده حلول اجله

صالح اولان بر زمانه تعلیق اولنور ایسه دین مؤ جلی اقراره

حل اولنور

مثلا بر کیمسه دیگر برکسنه یه بن فلان محله وارر ایسه م یاخود فلان

مصلحتی درعهده ایدرسم سکا شو قدر غروش دیندر دیسه اشبو اقراری

باطل اولوب مبلغ مزبورك تأدیسه سی لازم کلز

اما فلان آیک ابتداسی یاخود روز قاسم کلورسه سکا شو قدر غروش

(دیندر)

دیندر دیسه دین مؤجلی اقراره جل اولنور و اولوقتک حلولنده مبلغ
مزبورک تأدیسه سی لازم کلور دیو تصریح ایلمشدر

کرچه اقرارک شرطه تعلیق باطلدر اما فلان آیک ابتداسی وروز
قاسم وروز خضر کلورسه کبی عرف ناسده اجل ومیعادک حلول
ودخولنه صالح بولنان زمانره اقرار تعلیق ایلمش بولندیغی حالده
عرف وعادت دلالتیه مؤجلی اقراره جل اولنور ومقرک مقرلهه
مؤجل دینی وارایمشده انی اقرار ایلمش اولدیغی اکلاشیلور چونکه
عادتک دلالتیه معنای حقیقی ترک اولنور

۴۱ (ماده) عادت آنجق مطرد یاخودغالب اولدقده معتبر اولور
یوماده اصولیونک (انما تعتبر العادة اذا اطردت او غلبت) قاعده سندن
اخذ اولمش وآندن مترجم بولمشدر کنز الدقایقک (ومطلقة علی
النقد الغالب) دیو بیانی اوزره ثمنک یالکز قدر ومقداری ذکر اولنوب
جنس وصفتی اکلیمه رق مطلق ثمن اوزرینه بازارلق اولندقده عقد
بلدهنک رواجده نقد غالبی اوزرینه واقع اولور زیرا بین الناس
متعارف اولان بلدهنک رواجده غالب اولان نقدی ایله معامله در
وعرف ایله تعیین ایسه نص ایله تعیین کبی اولدیغندن مطلق ثمن
تسمیه سی اول بلدهنک رواجده غالب اولان نقدی اوزرینه مصروف
اولور چونکه عرف وعادت آنجق مطرد ویاغالب اولدقده
معتبر اولور

۴۲ (ماده) اعتبار غالب شایعه در نادره دکلدر

بوماده اصولیونک (العبرة للغالب الشایع لالنادر) قاعده سندن اخذ
اولمش و آندن مترجم بولمشدر

کتب فقهیه ده (وعندهما یحجر علی السقیه) دیو بیان قلندیغی
اوزره سقیه اولان یعنی مالی بیهوده یره صرف ایله و مصارفنده
تبذیر و اسرافله اضاعه و اتلاف ایدن کیسه امامین حضرتلرینه
کوره حاکم طرفندن حجر اولنو کسب صلاح ایتمدیکجه جبری فک اولنماز
واموالی کندوسنه و یرلمز

اما امام اعظم حضرتلرینه کوره منافع الدقائق صاحبنک (ینمع مال
من بلغ سقیها الی ان ینبع سن الرشد . وهو خمس عشرون سنة وهو
لا ینفک عن ذلك السن الانادراً و النادر کالمعدوم و یدفع الیه المال
بعد البلوغ الی هذا السن اونس من الرشد اولم یونس) دیو بیانی اوزره
برچو جق سقیه و غیر رشید اوله رق بالغ اولور ایسه رشدی تحقق
ایتمدیکی تقدیرده امام اعظم حضرتلرینه کوره سن رشد اولان یکریمی
باش یاشنه و ارنجه سنه د کین اموالی و اصیسی طرفندن کندوسنه
و یرلمز اما سن مذکوره ایرشد کدن صکره کرکسه کندوسندن رشد
و صلاح حس اولنسون کرکسه اولنسون آرتق اموالی کندوسنه
و یریلور زیرا رشد غالباً اول سنده اولور و اکثر اوزره آندن
انفکامی غیر متصور بولنور نادراً منفک اولور ایسه ده نادر معدوم
کیندر اعتبار ایسه غالب شایعه در نادره دکدر

کنز الدقائق صاحبی سن بلوغک مبدأ و منتهاسنی و بلوغک
ظهور ایده جک آثار و اماره سنی فصل مخصوصنده تفصیلیله

(توضیح)

توضیح و بیانده دیرکه (وادنی المدة فی حقه اثنتان عشرة سنة
 و فی حقه تسع سنین) یعنی بلوغک ادنای مدتی و مبدئی ارکک حقه
 تام اون ایکی و قز حقه دخی تام طقوز یاشدر ارککک بلوغنه
 اختلام و احبال ایله (یعنی کبه ایلک ایله) و قزک بلوغنه دخی اختلام
 و حبل ایله) یعنی کبه اولمق ایله حکم اولنور و اکر بو آثار
 و علامات ظهور ایتمز ایسه امام اعظم حضرتلرینک عندنده ارککک
 اون سکز و قزک دخی اون یدی یاشنی تمام ایلسیله بلوغلرینه حکم
 اولنور یعنی هر نقدر کندولرنده آثار بلوغ ظاهر اولماش ایسه ده
 مادامکه منتهای سن بلوغه وارمشدر حکماً بالغ عد اولنور
 امامین حضرتلرینه کوره ایکیسنکده اون بش یاشنی تمام ایلسیله
 عادت غالبه یه مبنی بلوغلرینه حکم اولنور

و مجله احکام عدلیه ده دخی امامین قولی اختیار اولنمشدر
 زیرا بومثللو آثار و علامتک شو مدت ایچنده ظهوری غالب و تخلفی
 نادر در اعتبار ایسه غالب شایعه در نادره دکدر

۴۳ (ماده) عرفا معروف اولان شی شرط قلمش کبدر
 بوماده اصولیونک (المعروف کالمشروط) (المعروف عرفا کالمشروط
 شرعاً) قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولنمشدر فقها
 اجاره بی (هی بیع منفعة معلومة باجر معلوم) دیو تعریف ایتمشدر که
 اجاره منفعت معلومه بی عوض معلوم مقابله سنده بیع ایتمک دیمکدر
 صاحب غررک (و یعلم النفع بیان المدة کالسکنی و الذراعة مدة کذا
 او بیان العمل او الاشارة لنقل هذا الی ثمه) دیو بیانی اوزره اجاره ده

منفعت مدت اجاره نك بيانيله يعنى خانه ودكا كين مثل اولرده نقدر مدت
 ساكن اوله جغى و اراضيده نقدر وقت زراعت ايديه جكى
 ونه اكييله جكى و يا مستأجر هر نه ديلرسه اكك اوزره تعميم
 ايدلسى و ارباب صنعتك استيجارنده دخی عملاك بيانيله يعنى
 نه يپاجغنى و نصل يپاجغنى تعيينيله و اشيا نقلنده دخی اشارتله يعنى
 شو يوكى فلان محله نقل ايديه جك سمين ديهر ك نقل اولنه جق محلاك
 بيلديرلسيله منفعت معلوم اولور كرك بونلرك تعين و بيانى و كرك
 اجرتك معلوم اولسى اجاره نك صحتى شرائطندوز زيرا منافع
 و اجرت معلوم اولمىق اجاره نك صحتى يوقدر **تكم** حديث
 شريفده (من استأجر اجيراً فليعمله اجره) وارد اولمش و بر كيمسه
 اجيرى استيجار ايديه جكنده اجر و اجرتك كندوسنه بيلديرلسيله
 امر اولمشدر فقهانك (وثبت الحكم فى المنفعة دلالة لان
 الاشتراط لقطع المنازعة والمنفعة يشار كها فى هذا المعنى ولان
 جهاتهما مفضية الى المنازعة فشرط اعلا مهبها قطعاً للنزاع) ديو
 ايلدكارى توضيحات اوزره حديث شريفك حكيمى دلالة منفعتده
 دخی ثابت اولور زيرا بيان اولنان اشراط منازعه نك قطعنه
 ميتيدر . . . منفعت ايسه شو معناده اجرته مشار كدر
 و منافع و اجرتك جهالتى ايسه منازعه يه مفضى اولمغين قطعاً للنزاع
 منافع و اجرتك اعلامى شرط قلمشدر
 اجاره نك شرائط و انعقادى بولنوبده شرائط صحتدن بر يسى بولمسه
 فاسد اولور قاضينانك (و اذا فسدت الاجارة و عمل و اتم العمل
 (كان)

كان له اجر مثله) ديو بياني اوزره اجاره فاسد اولدوقده وعمل دخي
وجوده كلوب ايش بتدكده عقد صحیحه رجوع ایتسميله آجراچون
اجر مثل لازم كلور

اجاره فاسده يي بيانده غررك (تفسد بالشرط المفسد للبيع والشيوخ
الاصلي الامن شر يكه وجهالة المسمى وعدم التسمية فان فسدت بهما وجب
اجر المثل بالغاً ما بلغ والان لم يزد على المسمى وينقص عنه) ديو اجاره بيعي
مفسد اولان شرط ايله وحصه شايعه يي شريكنك غيري يه ايجار ايله
ومسمانك جهالتيله يعني اجرت و بدل منفعتك بلاتعيين برثوب
ويا برحيوان وياساره كبي غير معين برنسنه قلمسيله واجرتك عدم
تسميه سيله يعني شو قدر غروشه سكا ايجار ايتدم ديو بدل منفعتك ذكر
اولنم سيله اجاره فاسد اولور

واكر مسمانك جهالتى واجرتك عدم تسميه سيله اجاره فاسد اولور ايسه
واستيفاي منفعتده حصوله كلور ايسه بالغاً ما بلغ اجر مثل لازم كلور
زيرا ائمة حنفيه عندنده منافع ايجون نفسنده قيمت يوقدر انجق عقدايله
تقوم ايدر نفسنده عقد ايله تقوم ايتديكي وقتده عقدده تقويم
اولنه جق نسنه يه رجوع لازم كلور الحاصل مسمانجهول اولدوقده
ياخود تسميه بولنديغنده مرجع منتفي اولور وموجب اصلي

واجب اولور موجب اصلي ايسه بالغاً ما بلغت قيمتك وجو بيدر
واكر بيان اولنان بوايكي صورتك غيري ايله يعني شرط مفسد
وشيوع ايله اجاره فاسد اولور ايسه مسمايي تجاوز ايتامك اوزره
اجر مثل لازم كلور اكر اجر مثل مسمانن زياده ايسه زياده سي لازم كلور

زیرا موجرو مستأجر حققرینک اسقاطنه راضی اولمشلردر که حین عقدده
 مسمای اقل تسمیه ایتمشلردر واکر اجل مثل مسماندن ناقص
 اولور ایسه مسمانک مقرداری لازم کلز تسمیه نک فسادینه مبنی
 اجر مثل مسماندن تنقیص ایدیلور

اما بعض خصوصلرده تسمیه نک عدم وجودی یعنی اجرت و بدل
 منفعتک ذکر اولندیغنی اکلاشیلور ایسه ده او مثللو لرده خلقک
 عرف و عادتته مبنی صریحاً اجرت شرط قلمش ومقاوله ایدلمش
 کبیدر

صاحب اشباه (ومن هذا القبیل نزول الخان ودخول الحمام والدلال)
 دیو خانه نزول وجامه دخول ودلالک بوقیلدن بولندیغنی بیان ایلر
 یعنی خانه نزولده وجامه دخولده ودلاله صاتمق ایچون مال
 ویرلدکده صراحتله اجرت ذکر اولنمیوب سکوت ایدلدیکی
 کوریه یور ایسه ده بونلرده وکرك بونلر کبی عرفامعرف اولان
 خصوصلرده اجرت و بدل منفعت عرفاً بیان ایدلمش کبیدر چونکه
 عرفاً معروف اولان شیئی شرط قلمش کبیدر

وکذا برکیمسه قاش طوقومق صنعتنی کندو سنه او کرتماک او زره
 چوجغنی جلاسه ویرسه و بونلردن هیچ بریسی اوزرینه اجرت شرط
 ایدلمسه چوجغنی صنعت مذکوریه بی او کوندکده چوجغنی اوسته سی
 باباسندن باباسی دخی اوسته سندن اجرت طلب ایتدکده بو عملده
 اول بلده نک عرفنه نظر اولنور اکر عرف بلده اوسته نک لهنه
 شهادت ایدرایسه چوجغنی باباسی اوزرینه اول عملده اجر مثل ایله

(حکم)

حکم اولنور واکر عرف چوجغک باباسی لهنه و اوسته سنک
 علیهنه شهادت ایدر سه اوسته سی اوزرینه اجر مثل ایله حکم اولنور
 اگر چه بو مثالده طرفین ایچون هر نقدر شرط قلمامش ایسه ده اجرت
 مذکوره هر جهتله عرفا ذکر اولمش کبیدر چونکه عرفا معروف
 اولان شی شرط قلمش کبیدر

۴۴ (ماده) بین التجار معروف اولان شی ییلرنده شرط قلمش
 کبیدر

بوماده اصولیونک (المعروف کالمشروط) قاعده سندن اخذ اولمشدر
 صاحب اشباهک (لو باع التاجر فی السوق شیئاً بثمن ولم یصر حاجلاً
 ولاتأجیل وکان المتعارف فیما بینهم ان البایع یاخذ کل جمعة قدر معلوماً
 انصرف الیه بلا بیان) دیو بیانی اوزره بر تاجر پیشین ویاویره سی
 لاقر دیسنی تصریح ایتکسزین چارشوده ثمن معلومه ایله بر شی صاته
 و بابعک آی و یا هفته باشنده بونک ثمنندن بر مقدارینی آلمسی بین التجار
 متعارف اولسه بلا بیان بیع مذکور متعارف اولان زمانه صرف اولنور
 و اول عرف و عاده رعایت اولتمقده لازم کلور

و کذا درر و ملتقی و کنز صاحبک (والوکیل بالبیع یجوز بیعه بما
 قل او کثر و یجوز بیعه بالنسئة) دیو بیانلری اوزره علی الاطلاق بیعه
 وکیل اولان کیسه موکلنک مالنی ازه چوغه یعنی مناسب کوردیکی
 بها ایله و پیشین اچه ایله صاته بیلدیکی کبی اول مال حقنده بین التجار
 معروف اولان مدت ایله ویره سی یه ده صاته بیلور چونکه بین التجار
 معروف اولان شی ییلرنده شرط قلمش کبیدر

۴۵ (ماده) عرف ايله تعين نص ايله تعين كيدر

كنز الدقايق صاحبك (وان اطلق له ان ينتفع اى نوع فى اى وقت شاء) ديو بياني اوزره اعاره مطلقه ده يعنى معيرك اعاره يى زمان و مكان و بر نوع انتفاع ايله تقيد ايتديكى صورتده عارىتى مستعير ديله ديكي زمان و مكانده ديله ديكي وجهله استعمال ايدم ييلور فقط عرف و عادت ايله تقيد ايدر مثلاً بر كيمسه بار كير ينى اولو جهله مطلق اوله رق اعاره ايتد كده مستعير اكا ديله ديكي وقت بينرو ديله ديكي محله كيدر فقط عادت اوزره ايكي ساعتده كيديله جك محله بر ساعتده كيده من

كذلك مطلق اوله رق اعاره اولنان بر خان او طه سنده مستعير ديلر سه ساكن اولور و ديلر سه امتعه وضع ايدر فقط عرف و عادتك خلافى اوله رق ايچنده تيمور جيلك ايدم من

گرچه بونلر اعاره مطلقه ايله اعاره ايدلمش ايسه لرده اعاره مطلقه نك عرف و عادت ايله تقيد و تعينى جهتمله بونلرده و كر ك بونلر كيبيلرده مستعير طرفندن عرف و عادتك خلافنه بر ايش يايلا ميه جغى آشكاردر چونكه عرف ايله تعين نص ايله تعين كيدر و عرفاً معروف اولان شى شرط قلمش كيدر

او توزيدنجى ماده دن بورا يه كلنجه سنه دكين بيان اولنان مواد او توزالتنجى ماده ده ذكر اولنان قاعده نك تفرعاتنددر

۴۶ (ماده) مانع و مقتضى تعارض ايتد كده مانع تقديم اولنور بوماده اصوليونك (اذا تعارض المانع والمقتضى فانه يقدم المانع) قاعده سندن اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر

(فقها)

فقهارهني (هو حبس شيء بحق يمكن استيفاؤه منه) ديوتعريف
 ايتشدردرکه رهن برمالی آندن استيفاسی ممکن اولان برحق مقابلنده
 محبوس وموقوف قیلمقدر واول ماله مرهون دینلدیکی کبی رهن دخی
 دینلور رهنی ویرن کیمسه یه راهن و آلان کسیمه دخی مرتهن دینور

کنزالدقایق صاحبک (و یوقف بیع الراهن علی اجازة مرتهنه
 او قضاء دینه) دیویانی اوزره رهنه مرتهنک حتی تعلق ایش بولنمی
 جهتله راهنک رهنی صامسی مرتهنک اجازت نه یا خود مرتهنه
 اولان بورجنی قضا و ایفاسنه موقوفدر راهن مرتهنک اذنسز
 مرهونی بشقه سنه بیع ایلسه مرتهن حقتده نافذ دکلدر

اگر مرتهن طرفندن اجازت و یریلور ایسه بیع مذکور جائز و نافذ
 اولور زیرا توقیف مرتهنک حقتک صیانت و محافظه سی ایچون ایدی
 مرتهن ایسه کندوسی حقتک سقوط وانتقالنه رضا کوسترمش
 اولسبیله مانع زائل اوله رق ممنوع عودت ایش بولنور

بنابرین بیعده جائز و نافذ اولور وفقهانک (فان اجاز صارثمنه
 رهنامکانه) دیویانلری اوزره بوسورتده مال مذکور رهنیتدن
 چیقهرق بورج حالی اوزره قالور و مرتهنک حتی بدلنه انتقال
 ایدوب مبیعک ثمنی مبیع مقامنده رهن اولور

زیرا مرتهنک برمنوال مشروح بیان اولنان رضاسی حقتک انتقالنه در
 رأسا سقوطنه دکلدر

وکذا راهن مرتهنه اولان بورجنی ایفا ایلسه ینه بیع جائز و نافذ اولور

زیرا بیعک نفوذینه عارض اولان مانع که مالک برحق مقابلنده
 مرتهن یدنده توثیق دین ایچون محبوس بولنملغنی ایدی دین ایسه
 تأدییه ایدلمش اولمسایله مرتهنک حق تعلق زائل اوله رقیینه مانع
 کیدوب ممنوع رجوع ایش بولنور و مقتضی دخی محلنده اهلندن
 و عاقلدن صدور ایدن تصرفدر موجود اولمغله بو بابه واقع
 اولان بیع ینه جائز و نافذ اولور

درر و غرر صاحبک (و اذابق موقوف صبر مشتری الی فکه اورفع
 الامر الی القاضی لیسخ) دیو بیانی اوزره اگر مرتهن اجازت
 و یرمیو بده مرتهن حقنده بیع موقوف قالورسه مشتری و بایعه نظرله
 بیع ینه نافذ اولور . شو قدر وارکه مشتری مخیر اولوب دیلرسه
 رهنک فکنه قدر بکرو دیلرسه ولایت فسخ قاضی یه تفویض ایدلمش
 امور دن بولنملغین راهنک تسلیدن مجزینیه حکم ایله بیعی فسخ
 ایتدیرمک اوزره حاکمه مراجعت اینر

تفصیلات دبسوطده مانحن فیه مزه برمثال بیع مذکورک نفاذی
 راهنک بورجنی ایفاسنه و یا مرتهنک اجازتیه موقوف اولوب
 بو صورتدن بریسی بولنملحق بیع مذکورک مرتهن حقنده غیر نافذ
 بولنمی ماده سیدر زیرا اول مال راهنک ملکی اولمق بیعک
 فی الحال نفوذینی مقتضی و اول ماله مرتهنک حق تعلق ایتک بیعک
 فی الحال نفوذینه مانع اولمغله مانع و مقتضی تعارض ایش اولور
 مانع و مقتضی تعارض ایتدکنده ایسه مانع تقدیم اولنور

(و کذا)

و کذا ملتی الاجرک (صح خیار الشرط لكل من العاقدين ولهما
 معاً) دیو بیانی اوزره بایع و مشتری و یا خود ایکیسی مدت معلومه
 ایچنده بیعی فسخ ایتک یا خود اجازت ایله انفاذ ایتک خصوصنده
 مخیر اولق اوزره بیعده شرط قیلق صحیح و جائز اولمغین بایع
 و مشتری ایکیسی بردن مخیر اولدق قری صورتده آنلردن بری مجیز
 اولوب دیکری فسخ ایلسه بیع منفسخ اولنور زیرا اجازت همان
 بیعک نفاذینی مقتضی فسخ ایسه اولخالده نفوذینه مانع بولنمغله مانع
 و مقتضی تعارض ایش اولور مانع و مقتضی تعارض ایتدکه
 ایسه مانع تقدیم اولنور بنا برین فسخ معتبر طوتیلور
 و کذا (المرا متصرف فی خالص ملکه) قاعده سی حکمنجه هر کس
 ملکنده و حق خالصنده کیف مایشاء تصرف ایدر انجق بشقه سنک
 حق تعلق ایدر سه مالکی ملکنده استقلال اوزره تصرفدن منع ایدر
 کنز الدقایق و تنقیح حامدینک (لا یتدزو سفلیه و لا یتقب کوة
 بلارضاء ذی العلو) و لیس لذی العلو ان یبنی بناءً یضر بالسفل یقیناً
 دیو بیانلری اوزره فوقانیسی برینک و تحتانیسی دیکرک ملکی اولان
 ابنیده فوقانی صاحبک تحتانیده حق قراری و تحتانی صاحبک
 فوقانیده حق سقفی یعنی کونشدن و یا غوردن تستر و تحفظ حق اولمغله
 بریسی دیکرک اذنی اولمدقچه اکا مضر اوله یله جک برشی پیامز
 و کندی بناسنی یقعه مز

و کذا صاحب بزازیته نک (وان جرح اثنان وعدله عشرة فالجرح
 اولی) دیو بیانی اوزره مز کیلردن بعضیسی شاهدلری جرح و بعضیسی

تعديل ايلسه جرح طرفى مرجح طوتيله رق حاكم آنلك شهادتيله
 حكم ايدى من بونلرده دخى مانع ومقتضى نك تعارض ايتمش
 بولنديغى اكلاشيلور ومانع ومقتضى تعارض ايتدكده ايسه مانع
 تقديم اولنور

۴۷ (ماده) وجودده برشيئه تابع اولان حكيمده دخى اكاتباع اولور
 بوماده اصوليونك (التابع تابع) التابع لايفرد بالحكم (قاعده سندن
 اخذ اولمش واندى مترجم بولمشدر منافع الدقايق واشباه صاحبي
 بوقاعده يى توضيح و بيانده) ومن فروعها الحمل يدخل فى بيع الام تبعاً
 ولايفرد بالبيع والهبة فلا يجوز بيعه بدون الام وكذا لايجوز هبته ومنها
 الشرب والطريق يدخلان فى بيع الارض ولايفردان بالبيع على الاظهر)
 ديو حلك بيع امدى تبعاً دخولنى وبيع وهبه ده حلك ايرى طوتلديغى
 يعنى بدون الام حلك بيعى وكذا هبه سى جائز اولمديغى بوقاعده نك
 فروع سندن عد ايتمشلر واطهر روايت اوزره شرب وطريقك دخى
 بيع ارضده داخل بولندقلرينى وبيعه كندولر ايچون بشقه چه بر حكم
 اولمديغى بيان ايتمشلر در

مثلا بر كبه حيوانك قرنده كى ياوريسى وجودده اناسنه تابع بولمىسى
 جهتهله حكيمده دخى اكاتباع بولنور وكبه حيوان صاتلدقده قرنده كى
 ياوريسى دخى تبعاً صاتلمش اولور بيع وهبه ده حل ايچون ايروجه
 حكم ومعامله يوقدر بناء عليه قرنده حلك بدون الام صاتلمسى جائز
 اولمديغى كى هبه سى دخى جائز دكلدر يعنى بر كبه اينك ويا بر
 قصر اعك طوغه جق ياوريسى هبه صحيح دكلدر چونكه موهوبك

(وقت)

وقت هبه ده موجود اولسی هبه نك شرائطنددر بونك ايسه حقیقه
ومنفرداً وجودی یوقدر

فقهاء عظام حضراتك بومجتمده واقع بیانلری اوزره بر کیمسه بر کبه
حیوانی جانی استئنا ایدرك بر یسنه هبه ایتسه هبه صحیح واستئنا
باطل اولور زیرا استئنا عقدك تأثیر و اثری بولنان بر محله عمل
ایدر واوراده استئنانك حکمی جریان ایدر هبه نك ايسه جمله
قصداً تأثیری یوقدر زیرا بطنده اولان مستقلاً مالدن عد اولمديغی
وحقیقه وجودی معلوم اولمديغی جهتله استئنا باطل اولوب هبه
کندیسیله برابر تبعاً جلنده صحیح اولور چونکه وجودده بر شینه
تابع اولان حکمده دخی اکا تابع اولور

وارضك بیعنده دخی اول ارضه تابع بولنان حق شرب و طریقندن
هر بر یسی مبیعدن آیرلیوب من غیر ذکر ولاتصریح بیعده تبعداخل
اولورلر ویالکز اوله رق صاتیله مزله زیرا وجودده ارضه تابع
واکا مضاف بولملری جهتله حکمده دخی اکا تابع اولورلر

وکذا ملتقى الابحرک (یدخل البناء والمفاتیح فی بیع الدار بلا ذکر)
وکذا الشجر فی بیع الارض بلا ذکر) دیویانی اوزره بنانك ارض
ایله و غلق متصلك دخی باب دار ایله اتصال و قرار لری بولنسی جهتله
خانه بیعنده بنا و مفاتیح من غیر ذکر بیعده داخل اولدقلری کبی
ارضی بیعده دخی اول ارضه غرس اولنان و موضوع و مستقر بولنان
اشجار ذکر و تصریحسز تبعاً بیعده داخل اولورلر و ارض صاتلدقه
انلر دخی تبعاً صاتلمش اولورلر

۴۸ (ماده) تابع اولان شیئہ آیروجه حکم ویریلہ من
 بومادہ قرق یدنجی مادہ نك و آندہ بیان ایدیلان قاعدہ نك حکمیله
 مقید درکہ بر ارضك بیعندہ اول ارضہ تابع بولنان حق شرب
 و طریقك بشقہ جہ بیع اولنہ میہ جغی و کذا بر کبہ حیوانك قرندہ کی
 یاور یسنك آیریجه صاتیله میہ جغی کبی منفرداً آنی هبه ایتك جائز
 اولیہ جغی مادہ مذکورہ نك تفصیلندہ بیان ایدلمشیدی
 آنجق (و تصح الوصیة للحمل بان یقول اوصیت لجل فلانہ کذا
 درهماً ان ولد الحمل لاقل من ستة اشهر من وقتها ای وقت الوصیة)
 دیو درر و غرر و مجمع الانهرک کوسنترد کلری تصریحات اوزره بر
 کیسه و فاندن صکره ثلث مالمدن فلان خاتونك قرندہ کی اولان
 جلنہ شو قدر غروش ویریلہ دیو وصیت ایلسہ جل ایچون منوال
 مشروح اوزره ایدیلان وصیت صحیح و ثابت اولور زیرا وصیت
 اخت میراندر چونکہ وصیت من جهة استخلافدرکہ موصی له
 موصی یه یعنی وصیت ایتش اولان کیسه یه ارث کبی بعض مالندہ
 خلف اولور

نتکم (الورثة خلفاء المیت) دیتش وورثہ میتك خلفا و قائم مقاملری
 بولندیغی بیان ایدلمش جنینك ایسه ارثندہ خلیفه اولمقنغی صحیح اولدیغی
 کبی و صیتندہ دخی خلیفه اولمسی صحیح اولور بو صورتچہ وصیت
 مذکورہ بعد الانفصال ولد ایچون اولمش بولنور

اما فقها نك (ولا یلزم الوصیة من القبول) دیو بیانلری اوزره ایصا
 تملیکدن عبارت اولمغین و صیتندہ قبول شرطدر جلہ و صیتندہ ایسه
 (قبول)

قبول بولنه ميور دينلسه وصيت من جهة هبة ومن جهة ميراثه
 مشابهدر هبه يه مشابه بولنديغي جهته ممكن اولديغي زمانده قبول
 شرط قلينور وميراثه بکره ديکی صورتله ده امکانسر بولنديغي
 اوانده عملا بالشبهين قبول ساقط اولور جوابی ويريلور ايدوکی
 بعض شراح محققين طرفندن تصريح ايدلمشدر الحاصل جل
 ايچون منفرداً وصيت صحیح اولديغي کبی جلنی استثنا ايدرک حاملنه
 وصيت دخی صحیح اولورز يرا عقد ايله افرا دی یعنی عقد ده يالکز جه
 وآروجه طوتلمسی صحیح اولان شئيک استثناسی دخی صحیح اولور
 اما عقده مستقل طوتلمسی صحیح اولميان شئيک استثناسيده صحیح
 اولماز جلک ايسه وصيته افرا دی صحیح اولمسيه استثناسی دخی
 صحیح بولنمشدر بناء علی ذلک جل ايچون وصيت ايتمش اولان
 کيمسه وفات ايتدکده موصی له اولان یعنی کندوسنه وصيت
 ايدلمش بولنان جل حین وصيته اول خاتونک قرننده موجود ايسه
 وصيت مذکور حکمنجه وصيت ايدیلان مبلغه مستحق اولور
 وجلک حین وصيته موجود اولمسی وقت وصيتدن اعتبارا التي
 آيدن اقلده دنيايه کلمسيه معلوم اولور
 وصيتک غير يده ککریع و کرک هبه مثلا ورده جل ايچون منفرد
 ومستقلا معامله ايديله من چونکه تابع اولان شئيّه ايروجه
 حکم ويرينه سر

۴۹ (ماده) برشيئه مالک اولان کيمسه انک ضرور ياتندن اولان
 شئيّه دخی مالک اولور

بوماده اصولیونك (من ملك شيئاً ملك ما هو من ضروراته) قاعده سنند
 اخذ اولمش وانن مترجم بولمشدر فنافع الدقابق صاحبي
 بوقاعده بي توضيحه (فلذا يدخل في بيع الدار العلو والكنيف) ديو
 برخانه بي بعهده اولخانهك ضرورياتندن بولنان علونك وشمش
 وابدستخانه سنك بعهده داخل اولديغني بيان ايشدر ومذكور
 خانهك مطبخ وكيلاري وصوقوييسى وزرباني وطريق عام
 وياخود چيمماز زقاغه متصل اولان طريق وحق شربني هب
 بوقيلدن بولمشدر كه ذكر اولنان خانه بي اشترايدن بولري دخ
 اشترا ايش بولنور چونكه برشيئه مالك اولان انك ضرورياتندر
 اولان شيئه دخي مالك اولور وكذا بر كيدي اشترايدن او
 كليك اناختارينه ويوك بار كيريني وبر آتي صاتون آلان دخي آنلر
 بولارينه ده مالك اولور

۵۰ (ماده) اصل ساقط اولدوقده فرع دخي ساقط اولور

بوماده اصولیونك (يسقط القرع بسقوط الاصل) قاعده سنند
 اخذ اولمش وانن مترجم بولمشدر وبوقاعده بي توضيح ضمنده
 (فاذا برى الاصيل برى الكفيل دون عكسه) ديو اصييك برائو
 كفيلك برائتي موجب اولور اما كفيلك برائتندن اصييك برائو
 لازم كليه جكني مثال ايراد ايشلدر

فقها كفالتى (هى ضم ذمه الى ذمه فى المطالبة) ديو تعريفه
 ايشلدر كه كفالت برشيئك مطالبه سي حقنده ذمتي ذمته ضم ايلكده
 يعنى بر كيمسه ذاتني ديكر كذاته ضم ايدوب انك حقنده لازم كلا
 (مطالبه بي)

مطالبه بی کندو در عهده والتزام اینکدر بناء علیه اصیل و کفیلک
 اینکسیده مطلوب و احدک بر منوال مشروح متعهد و ملتزمی
 بولندقرندن طالب مطالبه ده مخیردر آلا جغنی دیلر سه کفیلندن
 دیلر سه اصیلندن مطالبه ایدر و برندن مطالبه سی دیگرندن
 مطالبه سی اسقاط ایتیموب برندن مطالبه ایتد کد نصرکه دیگرندن
 یا خود معاً اینکسندن دخی مطالبه ایدر

مثال مذکورک مفاد و حکمندن مستبان اولدیغی و جهله اصیلک
 برائتیه کفیلک دخی برائی لازم کلور لکن کفیلک برائتیه
 صیلک برائی لازم کلز زیرا دین اصیلک ذمتنده باقیدر فن
 بلیه الدین اودر کفیل اوزرنده ایسه ذاتاً دین اولمیوب یا لکنز حق
 طالبه واردر اول حق ایسه طالب و صاحب دینک ابراسیله
 باقط اولمش بولنور

عک سقوطیه اصل ساقط اولماز اما اصل ساقط اولدقده فرع
 دخی ساقط اولور

ه (ماده) ساقط اولان شیء عودت ایتز یعنی کیدن کلز
 ماده اصولیونک (الساقط لایعود) قاعده سندن اخذ اولنمش
 نندن مترجم بولنمشدر

نہا وصیتی (تملیک مضاف الی ما بعد الموت) دیو وصیتک
 الموته یعنی مالکیتک وقت زوالنه مضاف و مشروع و مستحب
 تملیک و تبرعدن عبارت بولندیغنی تعریف و بیان اینشلردر جمع
 نهرک (ولا تصح الوصیه بما زاد علی الثلث الا باجازة الورثة)

دیو بیانی اوزره وصیت مو صینک آجق ثلث مالندن معتبر اولور
 ثلث مالی اوزرینه اولان زیاده ده وصیت صحیح اولماز انج
 مو صینک وفاتندن صکره ورثه کبارک اجازت لریله صحیح و معتبر اولور
 صاحب دررک بومجشی (لان الامتناع لفهم وهم اسقطوه فلید
 لهم ان یرجعوا عنه لان الساقط لایعود) دیو توضیح و بیانی اوز
 ثلث مالی اوزرینه زانده وصیتک عدم صحت و جوازی مو صینه
 اموالی متروکه سنه ورثه نک حقی تعلق ایش اوملسنه مبتنی اید
 ورثه ایسه حقلرینی اجازتله اسقاط ایش اولمیریله آنرا ایچون آنا
 رجوع جائز اولماز زیرا ساقط اولان شی عودت ایتز

فقها صلحی دخی (هو عقد یرفع النزاع وهو جائز باقرار و سکوت
 وانکار) دیو صلحک بین الحصوص تشاجر و تنازعی دفع رفع اید
 و (والصلح خیر) نظم جلیلی مضمون حکمت مشحونی مفادمالیسینه
 ایجاب و قبول ایله انعقاد ایدر بر عقد شرعی اولدیغنی و مدعی علیه
 اقرار و سکوت و انکاری اوزرینه جوازی بی تعریف و بیان ایتشلر
 صاحب بزازیه و مجمع الفتا و انک (بعد تمام الصلح بینهم بالتراه
 لیس لواحد منهم ان یرجع عنه) دیو بیانلری اوزره صلح د
 و مدیون بیننده بالتراضی اصولیله تمام اولدقدن صکره طرفین ایچ
 صلحدن رجوع جائز اولماز

مثلا بر کیمسه آخر کیمسنه ذمتنده کی آلا جفتک بر مقداری اوزر
 صلح اولسه آلا جفتک بعضیسنی استیفا ایله باقیسندن اول کیمسنه
 ابر او اسقاط ایش اولور ارتق اول صلحی نقض و فسخنی صحیح او
 (و کذا)

و کذا مجله احکام عدلیه نیک ایکویز یکر می یدنجی ماده سی
 حکمجه بر نیک عرصه سندن بر ممر معینده حق مروری اولان
 کیسنه نیک اذنیله صاحب عرصه اول ممر اوزرینه بنا احداث ایسه
 اول کیسنه نیک حق مروری ساقط اولوب صاحب عرصه ایله آرتق
 خاصمه یه حق قالمز چونکه ساقط اولان شی عودت ایتمز

۵۲ (ماده) برشی باطل اولدوقده انک ضمنده کی شی دخی باطل اولور
 ماده اصولیونک (اذباطل الشیء بطل مافی ضمنه) قاعده سندن
 خذ اولتمش و اول قاعده دخی اصولیونک (اذباطل المتضمن بالکسر
 بطل المتضمن) قولر نیک معناسی بولمشدر

بافع الدقایق و اشباهده بوقاعده یی (فلوقال بعتمک دمی بالف درهم
 تلافیفته و جب القصاص فاذا بطل العقد بطل مافی ضمنه و هو
 اذن) مثالیله توضیح ایشلردر که بر کیسه دیگر کیسنه یه بن قانمی
 کا شوقدر التونه صاتم دیوب اول کیسنه دخی آنی بو وجه
 زره قتل ایسه قاتله قصاص لازم کلور زیرابیع مذکور باطل
 لمغله انک ضمنده کندوی قتل اولان اذنی دخی باطل اولور

چونکه شرعه بیع (مبادله مال بمال) تعریفیله معروفدر که بیع مالی
 ده د کشمکدن عبارتدر مال ایسه (مایجرز و یدخر لوقت الحاجة)
 قیفی حکمجه طبع انسانی مائل اولوبده وقت حاجت ایچون
 اخار اولنه ییلان شیدر انسان ایسه جناب حقک (ولقد کرنا
 آدم) نظم جلیلی مقتضاسنجه هر بر مخلوقادن معزز و مکرم
 رنیش و هیچ بر اجزاسنک بیله بیعله مهان و مبتذل طوتلسنه جواز

ویرلماش وانسانک قانی مالدن معدود بولنماش و بین الناس
 اولیان شیء صاتمق یاخود انکله برمال صاتون المهنک بطلا
 باهر اتدن بولنسیله بیع مذکور باطل اولمغین انک ضمننده کندو
 قتله اولان اذنی دخی باطل اولور چونکه برشی باطل اولد
 انک ضمننده کی شی دخی باطل اولور بنا برین قتله قصاص لازم کا
 و کذا بر کیمسه نک زوجه سیله بینلرنده بولنسان نکاح لری حالی او ز
 قائم و ثابت بولندیغی حالده یکیدن تسمیه مهرايله نکاحی تجدید ایلس
 عقد ثانیده کی مهر لازم گلزیرا اولکی نکاح کما کان ثبوتی ج
 نکاح ثانینک صحتی اوله میوب لغوو باطل اولدیغی کبی انلرک ضم
 تسمیه قلنسان مهر دخی باطل اولور چونکه برشی باطل اولد قده ا
 ضمننده کی شی دخی باطل اولور
 و کذا بمجله احکام عدلیه نک بیک بشیوز التمش التنجی ماده سی حکم
 بر کیمسه مال صاتوب و ثمنی قبض ایدو بده مبیعه متعلق کافه دعاو
 مشتری یی ابرا ایتدیکی کبی مشتری دخی انی ثمن مذ کوره متعلق
 دعاو یدن ابرا ایتمش و بو وجهله بینلرنده سند تعاطی ایدلمش
 مبیع بالاستحقاق ضبط اولنسه ابرانک تأثیری اولمیوب مشتری ویر
 اولدیغی ثمنی بایعدن استرداد ایلر
 چونکه بلاذن و لاو لایه غیرک مالنی تصرف ایتک و غیرک مالنی آ
 بیع ایتک باطل اولدیغی کبی انک ضمننده بایع و مشتری نک بر
 مشروح یکدیگری ابرالری و سند تعاطیلری جمله لغوو باطل اولد
 بنا برین مشتری ویرمش اولدیغی ثمنی بایعدن استرداد ایده پیلور
 ۵۳ (ماده) اصلک ایفاسی قابل اولدیغی حالده بدلی ایفا اولن
 (بوماده)

ماده اصوليونك (اذا بطل الاصل يصار الى البدل) قاعده سنندن
 عند اول نمش و آندن مترجم بولنمشدر منافع الدقايق صاحبي
 قاعده بي ايضاح ايجون (فاذا اجر رجلا دار اشهر اقل الهلال اصل فيه
 وكان العقد في اثناء الشهر تعذر اعتبار الهلال في صار الى البدل
 الايام) ديو بر مثال ايراد ايلشدر كه بر كيمسه بر كيمسنيه بر خانه بي
 ساهرة يعني آيلق ايله ايجار ايلسه بو صورتله منعقد اولان اجاره ده
 اصلدر لكن عقد اثناء شهرده واقع اولو بده اصلك ايفاسي يعني
 ك و هلال اعتباري متعذر و غير قابل بولنو رسه بدلنه كيديلور
 شهر ك بدلي اولان ايام اعتبار اولنور

هيا عظام حضراتي (الاجل تنوعت بالاوقات) ديومدت و آجالك
 قاتله تنوعني بيان ايتشدر و بوكا (يسئلونك عن الاهلة قل هي
 قيت للناس) آيت جليله سني دليل كتور مشدر كه جناب
 الرسلندن اهله دن يعني قرك تبدل و تجدندن اولنان سؤاله هي
 قيت للناس ديو جوابو يرمكله طرف سبحانيدن امر اولنمش و وعده
 ن و عقود و سلم و اثمان مبيعات و مدت اجارات و عدت نسا و بونلرك
 كبي عبادك معاملات و امور و مصالحى و امور مفروضه مواسمي
 ك ايجون اهله نك اوقاته علامت اولديغني بيلديرلشدر

الدقايقده (و ابتداء المدة وقت العقد و ان كان حين يهل يعتبر
 الاقلايام) ديو مدت اجاره نك ابتداسي وقت عقدن اعتبار
 ليكي يعني وقت عقد ايك ابتداسي اولور ايسه سنه نك جله آيلرنده

اهله و شهور و اكر آيك بر ازی پشمش و عقد اثناء شهرة تصادف اینه
بولنور سه ایام اعتبار اولنور دیو بیان ایدلمشدر

و محققین شراح طرفندن دخی (لان الاهلة اصل فی الشهور دون
لان الايام بدل عن الاهلة) دیو اهله نك شهورده اصل اولد
و ایام ایسه اهله دن بدل بولندیغی و اصلک اعتباری متعذر و این
غیر قابل بولندیغند ه بدلنه کیدیلور ایدوکی توضیح ایدلمش
و (صومو الرؤتیه فان غم هلال فاکلوا شعبان ثلثین یوما) ح
شربی دخی اصلک ایفاسی قابل اولدیغی تقدیرده بدلی ایفاق
ایدوکنه شاهد عادل و اقوی دلیل بولنمشدر و هلالک رؤ
وا کره و امغموم بولنو بده رؤیت هلال ممکن اوله مز ایسه شه
او توز کونک بالتعداد اکلیله صیامه امر اولنمشدر

بنابرین آیک ابتدا سنده ایکن اجاره کرک بر آیلق اولسون و کرک
اولسون شهریه اوله رق مقاوله اولنور ایسه ایلق اولمق اوزره
اولور زیر ا مشاهرة منعقد اولان اجاره ده شهر اص
و بو صورتده آی او توز کوندن ناقص اولسه دخی تمام آیلق اء
لازم کلور

اما آیک بر ازی پشمشیکن بر آیلق اولمق اوزره مقاوله اولندیغی ص
بولندن اهله اعتباری غیر قابل بولندیغندن بر آی تمام او توز کون
اوله رق اهله نك بدلی اولان ایام ایفا اولنور چونکه اصلک
قابل اولدیغی حالده بدلی ایفا اولنور

و کذا فقها نك (و یجب رد عینه فی مکان غصبه و مثله ان هله
(مثلاً))

لی و مالاً مثل له قیمتہ یوم غصبہ (دیو بیانری اوزرہ مال مغصوب
 یناً موجود ایسہ قیمتک اما کن ایله متفاوت بولنسی جهتله غاصبک
 ل مغصوبی مکان غصبده صاحبنہ رد و تسلیمی لازم و واجب اولور
 مال مغصوب هلاك اولمش و مثلیاتدن بولنمش ایسہ برشی مثلنک صورت
 یعنی جهتله ایله امثل و اعدلی بولنه جغندن مثلنی و یرمسی لازم کلور
 کم جناب حقک (فن اعتدی علیکم فاعتدو علیه بمثل ما اعتدی
 بیکم) نظم جلیلی بی مثل و عدیلی مفادعالیسی بومدعایی مثبت و ناطق
 لنور واکر مال مغصوبک هلاکی جهتله عیننک ردی و مثلیاتدن
 لیو بده ثیاب و دواب مثللی قیامتدن بولندیغی صورته ده مثلنی
 یرمسی امکانسز بولنور ایسہ جنسیت و مثلتیجه حقه مراعات متعذر
 لغله بقدر الامکان ضررک دفعی ایچون یالکز مالیته سنه رعایت
 لنه رق مال مغصوبک بدلی اولوق اوزرہ مغصوبک یوم غصبده اولان
 ننی مغصوب منه یعنی صاحبنه و یرمه سنک لز و میله غاصبه حکم
 لنور چونکه اصلک ایفاسی قابل اولدیغی حالده بدلی ایفا اولنور

ه (ماده) بالذات تجوز اولنمیان شی بالتبع تجوز اولنه بیلور
 صاحب اشباهک (شراکر برعیناً و امر المشتري البایع بقبضه
 شتری لم یصح و لو دفعه الیه غرارة و امره ان یکیله فیها صح اذ البایع
 یصلح و کیلا عن المشتري فی القبض قصداً و یصلح ضمناً و حکماً
 اجل الغرارة) دیو توضیح و بیانی اوزرہ مشتری مبیعی قبض ایچون
 بی توکیل ایتسه جائز اولماز اما اشترا ایلدیکی ذخیره بی اولچوب

قویمق ایچون بایعه چوالی و پروب اودخی ذخیره یی چواله وضع ایتد
ضمناً و تبعاً قبض بولنور

بوماده قرق سکر نجی ماده مثللو قرق یدنجی ماده نك و آنده بیان ایدیل
(التابع تابع) (التابع لایفرد بال حکم) قاعده سنک حکمیه مقیددر که وجود
بر شیئه تابع اولان حکمده دخی اکا تابع اولور و تابع اولان شیئ
آیروجه حکم و یر یله من اما بالذات تجویز اولنمیان شی بالتب
تجویز اولنه بیلور یعنی تابع اولان شیئه مخصوص و مسته
اوله رق حکم و یر ملک تجویز اولنه من ایسه ده بالتبع تجویز اولنه بیلو
منافع الدقایق صاحبی حقوقک آیروجه صاتمسنک عدم جواز
(بیع الحقوق لایجوز بالانفراد) قاعده سیله بیان ایلمش و ابن نج
دخی حقوقی مجرددن اعتیاضک یعنی حقوق مجرده مقابله سنده عوض
و بدل آلمنک جائز اولدیغنی (الحقوق المجرده لایجوز الا اعتیاض عن
دیهر لئسائر امثله سیله برابر حق شفعه یی دخی بر مثال ایراد ایلمه
و شفیع حق شفعه سندن مشتری ایله بر مال مقابله سنده صلح اولد
صلحک باطل اولدیغنی و مشتری بدل صلح دیو شفیع و یردیکی مبالغه
استرداد ایده بیلور ایدوکنی تصریح ایلمشدر

حق شرب و حق مسیل و حق مرور دخی حقوق مجرددن بولنمین بالذا
بونلری بیع جائز اولماز ایسه ده ارضه تبعاً یعنی ارضه بر لک
بونلریده بیع اجماع و اتفاق روایاتله جائز اولور چونکه بالذات
تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنه بیلور
قرق یدنجی ماده نك تفصیلنده دخی بیان ایدلدیکی اوزره حل ایچو
(آیروجه)

یروجه حکم و معامله اولدیغی و بدون الام جلك بیع و هبه سی جائز
اولدیغی کبی جلك بالذات رهن ایدلسی دخی جائز اولماز

تجق مرهونه کبه بولنوبده ابن نجیمک (فاذا ولدت المرهونه کان
یهناً معها) دیو بیانی اوزره مرهونه مرتن نزدنده یاور یله سه
اورسی کندیسیله برابر مرهون اولور زیرا مرهونه نک برمنوال
شروح ظهوره کلان نماسی کندوسنه تابع اولسی ورهن ایسه
حق متأ کد و لازم بولنمسی جهته رهنک حکمی بالتبع اکه دخی سرایت
یلش اولور چونکه بالذات تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز
ولنه یلور

۵ (ماده) ابتدا تجویز اولنمیان شی بقاء تجویز اولنه یلور

۵ (ماده) بقا ابدان اسهلدر

ماده اصولیونک (البقاء اسهل من الابتداء) قاعده سندن اخذ اولنمش
آندن مترجم بولمشدر و بوماده ماده سابقه نک اصلیدر یعنی
ابتدا تجویز اولنمیان شی بقاء تجویز اولنور زیرا بقا ابدان
اسهلدر و کتب اصولده (یفتقر فی الدوام مالا یفتقر فی الابتداء
یفتقر فی الابتداء مالا یفتقر فی البقاء) قواعدی تعاکس طریقیله
ذکور و محرر بولمشدر

کتب فتهیه ده (و تصح الهبة بايجاب و قبول و تتم الهبة بالقبض
کامل) و لاتصح هبة مشاع یحتمل القسمة (دیو تصریح ایدیلهرک
به ایجاب و قبول ایله صحیح و منعقد و قبض کامل ایله تمام اولور

ایدوکی وقابل قسمت بولنان حصه شایعه له هبه صحیح اولمدیغی
بیان قلمشدر

زیرا هبه ده قبضك لزومی نص ایله ثابتدر نتکم حدیث شریفده
(لا تجوز الهبة الا مقبوضة) وارد اولمش وجوازی دکل ملکی نؤی
معنا سنجه یعنی موهوب له قبضسز موهوبه مالک اوله میه جغی
بیان نیورلمشدر

مشاعده ایسه قبض کامل دیگر حصه لرك ضمنه متوقف دیگر حصه له
دخی غیر موهوب بولمسپله حصه شایعه ده قبض کاملک بولنه میه جغی
مستبان اولمشدر اما قابل قسمت بولنمیان حصه شایعه ده هبه نؤی
جوازی ضروره قبض قاصر ایله اکتفا اولمسنه مبتنیدر آنجوق
منافع الدقایقک (فالشیوع فی الهبة یمنع فی البداية لانی النهایة کاستحقاق
النصف فی الموهوب) دیو بیانی اوزره قبض کامل منتفی اوله جغی
جهتله هبه نك تمامیتنه مانع اولان شیوع بدایتده کی یعنی عقده مقار
بولنان و حین عقده موجود اولان شیوعدر یوخسه نهایتده کی
یعنی بعد العقد عارض و طاری اولان شیوع دکلدر زیرا شیوع
طاری هبه بی مفسد دکلدر بنابرین حصه شایعه بی هبه صحیح
دکلدر اما برمال موهوبک بر حصه شایعه بر مستحق چیقو بده ضب
ایتسه هبه باطل اولمیوب حصه باقیه موهوب لهک مالی اولو
چونکه بقا ابتداء دن اسهلدر و ابتداء تجویز اولنمیان شیوع
تجویز اولنه بیلور

و کذا مجمع البحرینک (ولا تصح اجارة المشاع الا من الشریک) دی
(بیانی)

بانی اوزره حصه شایعه بی حصه دار لر ینک غیر یه ایجار صحیح دکلدز زیرا مأجوری ایجار مأجورک عینله انتفاع ایچوندز و انتفاع ایسه مشاعد غیر متصوردر چونکه تسلیمی ممکن دکلدز یکن مثالده بیان قلندیغی و جهله اجاره نکرده صحتنه مانع اولان و اجاره بی فسد بولنان شیوعده شیوع اصلیدر صکره دن ظهور ایدن شیوع دکلدز یرا شیوع طاری عقد اجاره بی افساد ایتمز

بارین حصه شایعه بی حصه دار لر ینک غیر یه ایجار صحیح اولماز مابر کیسه خانه سنی برینه ایجار و تسلیم ایتد کدن صکره نصف حصه سی مستحق طرفندن ضبط اولنسه باقی حصه شایعه حقه ده اجاره باقی لور چونکه بقا ابتدادن اسهلدر وابتدا تجویز اولنمیان شی بقاء تجویز اولنه بیلور

ه (ماده) تبرع قبض ایله تمام اولور

ماده اصولیونک (التبرع لایتم الابالقبض) قاعده سندن اخذ اولنمش آندن مترجم بولنمشدر مثلا بر آدم برینه هبه ایتسه قبل القبض به تمام اولماز و قبض بولنمشدن موهوب له دخی موهوبه مالک اوله ماز

به عقد مشروعدر تکم حدیث شریفده (تهاد و اتحابو) وارد لمشدز که بر بر یکر ایله هدیه لشکر و سوشکر زیور لمشدر ماده سابقه نک صیلنده دخی ذکر و بیان قلندیغی اوزره هبه ایجاب و قبول ایله صحیح و منقعد اولور و قبض کامل ایله تمام اولور زیرا هبه ده

قبضك لزومي نص ايله ثابتدر بنا برين موهوب له قبضسز موهوبه
مالك اوله ميه جغى باهر در

قواعد اصوليه دندر (لا يملك احد اثبات ملك لغيره بلا اختياره)
ديمشدر كه هيچ بر كيسه بر كيسه ايچون رضا و اختياري اولمقسز ين
ملك اثباته مالك دكلدر بناء على ذلك بر كيسه بر كيسه يه برشي
هبه و يا تصدق ايتسه اول هبه و تصدق موهوب لهك اختياري
وعقار و منقولانده ممكن و مناسب اولان قبضيله تمام اولور مثلا
موهوب دار اولسه موهوب لهك اولدار موهوبه نك مفتاحنى اخذ
ايلسى قبض اولور اما بر كليدى صندوق ايچنده بولنان اثواب
يالكر هبه اولنوب اناختاري و يرلسه و موهوب له اول صنديغى
اخذ ايدوب قالديرمش اولسه بووجهله اخذ و رفعى قبض اولماز
وهبه ده تمام اولماز

جامع الفصولينك (هبة المريض تبطل بموته قبل التسليم اذا لهبه
في المرض ولو كانت وصية حتى تعتبر من الثلث لكنها هبة حقيقة
فلا بد من القبض ولم يوجد) ديوياني اوزره مريض مرضى موتنده هبه
ايلديكى نسنه بي موهوب له تسليم ايتكسز ين وفات ايلسه هبه باطل
اولور زيرا مرض موتندكى هبه هر نقدر و اهبك ثلث مالندن معتبر
طوتيلور بروصيت ايسه ده حقيقتده هبه اولمغين و هبه نك تماميتى دخى
موهوب لهك قبضنه متوقف بولمغين و بونده ايسه قبض بولنماش
اولغله هبه مذكوره باطل اولور

مجمع البحرينك (و هبة شىء في يد الموهوب له تتم بلا تجديده قبض)
(ديوياني)

دیو بیانی اوزره موهوب لهه ذاتاً یئنده بولنان برشی هبه قبض جدیدسز تمام اولور زیرا شرط هبه دن بولنان قبض تحقق ایتش اولور

و کتب فقهییه ده (وهبة الاب لطفه تم بالعقد) دیو تصریح قلندیغی اوزره بر کیسه نك کندی صغیر اوغلنه هبه سی مجرد عقد ایله تمام اولور زیرا موهوب صغیرک باباسی وولسی قبضنده بولمغین هبه یی قبض ایتش دیمک اولور و کذا برطفله آخر کیسه برشی هبه ایتدکده ولیسنک و یاخود مر بیسنک قبضیه هبه تمام اولور

و کذا برصبی میره برشی هبه اولندقدده ولیسی اولسه بیله کندوسنک قبضیه هبه تمام اولور زیرا صبی میر حقه نفع محضی اولان شیده عقل بالغه ملحق بولنور اما قبل القبض و اهب یاخود موهوب له فوت اولسه هبه باطل اولور چونکه تبرع قبض ایله تمام

۵۸ (ماده) تبعه اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر

بوقاعده اصولیونک (تصرف الامام علی الرعیة منوط بمصلحته)

قاعده سندن اخذ اولمسی و آندن مترجم بولمشدر

یکر منجی ماده نك تفصیلنده دخی بیان قلندیغی وجهله جناب حقا

(انی جاعلاک للناس اماماً) قول شریفی منطوق منینی اوزره ناسک

امامی ناسک متبوع و مقتداسی و امور دینییه و دنیوییه لرنده ناس

اوزرینه ریاست و ولایت و نظارت عامه سی اولسی جهته له امور عامه یه

متداثر خصوصاً صاده تبعه اوزرینه تصرفلری مصلحته منوطدر

الله تعالی حضر تفرینک (ومن قتل مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً)

نظم جلیلنده بر کیمسه مظلوماً بلا موجب قتل اولنسه بزاول مقتولک
 وقتاندن صکره ولیسی اولان وارثنه قاتل ایچون قوت و تسلط قیلارز
 یعنی اجرای قصاصه و یا اخذ دیته قدرت و مکنت و پررز بیورلمش
 اولسلیله مقتولک ورثه سی و ولی دمی بولنانلرک قصاص و یادیت طلبنه
 حقلری ثابتدر امامقتولک ورثه و ولیسی بولنمدیغی تقدیرده مقتولک
 ولیسی امام المسلمین حضرتلریدر

بنابرین صاحب دررک (قتل رجل عمداً رجلاً لاولی له للامام قتله
 والصلح لان السلطان ولی من لاولی له) دیو بیان اوزره ظاهرده وارث
 معروف اولیو بده ترکه سی بیت الماله عائد اولان و ولایتی امام المسلمینه
 راجع بولنان بر مقتولک قاتل و جائیسی حقنده مصلحت عامه ملاحظه
 عادلنه مبنی قاتلک قصاصاً قتلی و یا قاتلک رضاسیله قاتلدن بیت المال
 ایچون دیت اخذ اولنمی صورتلرندن هر هانکیسنه فرمان بیوررلر
 ایسه صحیح اولور چونکه تبعه اوزرینه تصرف مصلحت منوطدر

۹۵ (ماده) ولایت خاصه ولایت عامه دن اقوادر

مثلاً متولی و قفق ولایتی قاضینک ولایتندن اقوادر وصی و ولینک

ولایتلری دخی بویله در

بوماده اصولیونک (الولاية الخاصة اولى من ولاية العامة) قاعده سندن

اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر ولایت غیرک اوزرینه

تصرفی نافذ اولمقدر

ماده سابقه نک تفصیلنده دخی بیان قلندیغی وجهله دولتک امور

عامه یه متعلق تبعه سی اوزرینه اولان ولایتی ولایت عامه اولوب تبعه

(اوزرینه)

اوزرینه تصرفلری مصلحتہ منوط اولدیغی کبی قضاة و حکام دخی طرف دولتدن نصب و تعیین قلمش نابلر بولملری جهتله بونلرک دخی ایتم و مجانین و معتوه کبی نفسلرینه و امور و خصوصاته نظر دن عاجز اولانلر حقلمرنده و ترکات و اوقاف و سائر بونلرک امثالررنده ولایتلری ولایت عاده در بنابرین خصوصات مجعوثه ده بونلرک ده تصرفلری مصلحتہ منوطدر

کتب فقہیه ده و مجله احکام عدلیه ده دخی در جاتیلہ تصریح ایلدیکی اوزره صغیرک و لیس اولا باباسی ثانیاً باباسی فوت اولمش ایسه وصی مختاری یعنی باباسنک حال حیاتنده اختیار و نصب ایش اولدیغی وصی ثالثاً وصی مختاردخی وفات ایدرسه آنی حال حیاتنده نصب ایلدیکی وصی رابعاً جد صحیحی یعنی صغیرک باباسنک باباسی یا خود باباسنک باباسنک باباسی خامساً اشبو جدک حال حیاتنده اختیار و نصب ایش اولدیغی وصی سادساً اول و صینک نصب ایلدیکی وصی سابعاً حاکم یا خود وصی منصوبی یعنی حاکمک نصب ایلدیکی و صیدر حاکمکن ماعدا بیان اولنان ولی و وصینک ولایتلری جملة ولایت خاصه در

صاحب قنیه نک (لایمک القاضی التصرف فی مال الیتیم مع وجود وصیه) دیو بیانی اوزره بریتیمک و صیسی موجود ایکن حاکم اول یتیمک مالنه تصرفه مالک دکلدر و تصرف ایش اولسه دخی تصرفی غیر نافذدر

چونکه حاکم ولایتی ولایت عامه در وصینک ولایتی ولایت
 خاصه در ولایت خاصه ایسه ولایت عامه دن اقوادر
 وکذا صاحب اشباهک بوماده بی توضیحده (ولهذا ان القاضی
 لایزوج الیتیم والیتیمه الا عند عدم ولی لهما فی النکاح) دیو بیانی
 اوزره یتیم ویتیمه نکاحده ولیلری وار ایکن حاکم آنلری تزویج
 ایده من

زیرا حاکم ولایتی ولایت عامه در ولینک ولایتی ولایت خاصه در
 ولایت خاصه ایسه ولایت عامه دن اقوادر
 وکذا کتب فقهیه ده (لایملک القاضی التصرف فی الوقف مع
 وجود ناظره) دیو تصریح ایلدیکی اوزره بروقفک متولی ویاناظری
 موجود ایکن حاکم اول ووقفده تصرفه مالک دکدر وتصرف ایش
 اولسه دخی تصرفی غیر نافذر چونکه ولایت خاصه ولایت
 عامه دن اقوادر

آنبحق بحررائقک (ان عزل القاضی للخائن واجب علیه) دیو بیانی
 اوزره کرک وصی وکرک متولینک خیانتلری ثابت اولسه آنلری
 عزل حاکم اوزرینه واجب اولسیله ولایت عامه سی اولسی جهتمله آنلری
 عزل ایدوب یرلرینه امور وقف ووصایتی اداره یه مقتدر واطواری
 مستقیم دیکرلرینی متولی ووصی نصبنه مقتدردر زیراماده سابقه
 حکمنجه ولایت عامه مصلحتنه منوطدر

۶۰ (ماده) کلامک اعمالی اهمالندن اولی در

بوماده اصولیونک (اعمال الکلام اولی من اهماله متی امکان الان
 (لایمکن))

لا يمكن (قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدرکه
بر کلامک بر معنایه جلی ممکن اولدقچه اهمال اولناملیدر یعنی
معناسز بر اغلاملیدر

ایکنجی ماده نک تفصیلنده دخی بیان ایدلدیکی اوزره نیتسز عملک
عاقل و مکلفدن صدوری استبعاد اولندیغی و بومثللو عملک مجانبین
و صبیانه و (کالانعام بل هم اضل) قبیل و عدادندن بولناتله عزو
و نسبت قلندیغی کبی هیچ بر مقصده مبتنی بولنمقسزین عاقلدن بی معنی
کلامک ظهور و وقوعی دخی بعید کور یلور بنا برین آندن صادر
اولان برسوزک امکان درجده حقیقی و یا مجازی بر معنایه جلی و مهمل
بر اغلامسی لازم کلور

عبدالوهاب شعرانی میران الکبری نام کتانبده (و اتفق الائمة علی
انه لو اوصی لبني فلان لم يدخل الا الذکور و یكون بينهم بالسوية
و علی انه لو اوصی لولد فلان دخل الذکور و الاثا و یكون بينهم
بالسوية) دیوبر کیمسه و فاتمذنصرکه ثلث مالم فلان کیمسه نک
اوغلرینه و یريله دیو وصیت ایلسه وصیت مذکوره یه اول کیمسه نک
آنجق اولاد ذکور ی داخل اولور و وصیت اولنسان مال آنله
متساویاً عائد اولور

اما فلان کیمسه نک اولادینه و یريله دیو وصیت ایلسه اسم ولدک
مذکر و مؤنثه شمولی اولسی جهته اول کیمسه نک ذکور و اناشدن
بولنسان اولادی وصیت مذکوره یه داخل اولوب موصی به ینه

اندر بیننده علی السویه اولور ایدوکنی وائمه نك اتفاق واجتماع علی
بونك اوزرینه بولندیغنی بیان ایلشدر

ملتقی الابحرک وصیت بحثنده (ولایدخل اولاد الابن عندوجود اولاد
الصلب ویدخلون عندعدمهم) دیو ایلدیکی ایضاحات اوزره
صورت مذکوره ده اول کیمسه نك صلبی یعنی اوز اولادی وارایکن
فلانك اولادینه ویر یله دیو ایدیلان وصیته اول کیمسه نك اولاد
ابنی یعنی احفادی داخل اولماز زیراکلیات ابی البقائک (اسم
الولد حقیقه فی ولد الصلب واستعمال الابن والولد فی ابن الابن مجاز)
دیوتصریح و بیانی اوزره ولدلفظنك کرک مفرد اولسون و کرک جمع
بولنسون ذکر ایچون ولدصلبنده واناث ایچون ولدبطنیده استعمال
حقیقی واحفاده استعمال مجازیدر برکلامک ایسه حقیقت معناسنه
جلی ممکن اولوب متعذر بولنمدقجه معنای مجازییه جلی جائز دکلدر
اماحین وصیته اول کیمسه نك صلبی اولادی بولنمیوب آنجق
اولادینك اولادی بولندیغنی تقدیرده درالمختارک (فلوتعذرت
الحقیقه صرف الی المجاز تحرزاً عن التعطیل) دیو ایلدیکی بیانی
اوزره بوصورتده موصینك سوزینك معنای حقیقییه جلی معتذر
اولغله تحرزاً عن التعطیل یعنی معناسز بر اغلماق ایچون موصینك
کلامی مجازه صرف اولنور ووصیت مذکوره احفاده ویریلور
چونکه کلامک اعمالی اهمالندن اولی کوریلور

وکذا صاحب اشباهک (ومنها لو وقف علی اولاده ولیس له
الا اولاد اولاد جل علیهم صونا للفظ عن الاهمال عملاً بالمجاز)

(دیو)

دیو بیانی اوزره بر واقف و قفک غله سنی اولادینه شرط ایتسه و حین وقفده
 صلی اولادی بولنمیوب آنجق اولادنک اولادی بولنسه واقفک لفظنی
 اهمالدن حفظ ایچون عملا بالمجاز واقفک کلامی اولادا اولادی اوزرینه
 حل اولنور و غله مذکوره خاصه انلره ویریلور چونکه کلامک
 اعمالی اهمالندن اولاکوریلور

۶۱ (ماده) معنای حقیقی متعذر اولدقده مجازه کیدیلور
 بوماده اصولیونک (اذا تعذر الحقیقة یصار الی المجاز) قاعده سندن
 اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر علمای اصولک (الاصل
 فی الکلام الحقیقة) دیو بیانلری اوزره کلامده اصل و راجح اولان
 و اعتبارده مقدم بولنن معنای حقیقیدر حقیقتک حکمی مطلقا معناسنک
 ثبوتی و اصلتی و قرینه دن استغناسی جهتله مجاز اوزره رجحانیتدر
 کتب اصولده (فاذا ثبت الحقیقة بالنص یخرج المجاز لامتناع الاجتماع
 بینهما) دیو توصیح قلندیغی اوزره معنای حقیقی نص ایله ثابت
 اولدقده مجاز ایچون حکم و محل قلمز و معنای حقیقی ایله معنای
 مجازی بر زمانده لفظ واحدا ایله اراده واحدهده مجتمع اولمازلر یعنی لفظ
 واحدا استعمال اولنسون و اطلاق واحدهده معنای حقیقی و مجازی ایکلیسی
 بردن مراد اولنسون بو اولماز زیرا معنا ایچون لفظ شخص ایچون
 لباس منزله سندهدر مجاز ثوب مستعار حقیقت ثوب مملوک کیدر ثوب
 واحدک حالت واحدهده ملک و عاریت طریقله جمعاً استعمالی مستحیل
 اولدیغی کبی بر لفظکده حقیقت و مجاز جهتلیله بردن استعمالی
 محالدر و صاحب الضوء شرح منارده (و الحق استحالة الاجتماع)
 دیهرک حقیقت و مجازک اجتماعلرینک استحاله سنی بیان ایش و حق

اولانده بودردیمشدر مجاز حقیقتدن خلقدر یعنی حقیقت اصلدر
 مجاز اول حقیقتک فرعیدر بناءمعنای حقیقی متعذر اولمدقچه یاخودعاده
 ویاشرعاً مهجور و متروک بولمدقچه معنای حقیقتدن مجازه انتقال
 اولنماز امامعنای حقیقی متعذر اولدقده مجازه کیدیلور
 مثلاً (لا اکل من هذه الشجرة) مؤداسنجه بر کیمسه شوواغاجدن
 یمیه یم دیومین ایلسه اکل ایله اول اغاجک ثمره و میوه سی مراد اولنور
 زیرامعنای حقیقی اولان عین شجری اکل حساً متعذر و مهجور در چونکه
 فقها اکل (ایصال مایحتمل المضع بقیه الی الجوف) دیو تعریف ایتشدر که
 اکل اغزدن چینمکی محتمل و قابل اولان نسنه یی جوفه ایصالدن
 عبارتدر شجرک ایسه آغزده چینمسی و اول صورتله جوفه ایصالی
 متعذر و غیر قابل بولنمسی جهتله مجازه کیدیلسی لازم کلور و اکل ایله
 اول شجرک ثمر و میوه سی مراد اولنور چونکه معنای حقیقی متعذر
 اولدقده مجازه کیدیلور

آنجق چینه نور وینور طاقندن بولنان و قصب الحیب اطلاق اولنان
 شکر قیشی بومثالده بیان قلنان احکامدن مستثنا طوتیلور و بونده
 معنای حقیقتک غیر متعذر بولنمسی جهتله وقوع عبوله جق یمینده
 حالف عین شجرک اکیله حانت اولور

قرقجی مادهک تفصیلنده دخی بیان ایدلدیکی او زره اصولیون مجازک
 صحتک شرائطنی و معنای حقیقی بی اراده دن صارف قرینه مانعهک
 لزومی و قرینه مانعه بی تعداد صره سنده عرف و عادتک دخی قرینه
 مانعه دن بولندیغنی بیان ایشلر مثلاً بر کیمسه بن فلان کیمسهک
 خانه سنه ایاغمی قومه مدیسه عرف و عادت بو کلامک مطلقاً یعنی کرک
 (ایاق)

ایاق قابیله و کرک ایاق قابسز اولسون و کرکسه پیاده و کرکسه بنک بولسون حالنک اول کیمسه نك خانه سنه دخول او ز رینه جلنی اقتضایدر جزء اولان قدمی ذکروکل اولان مطلقادخولی اراده ایله دیمشلدرد بوضورتله معنای حقیقیجه مجرد دباره وضع قدمک عادة مهجور بولندیغی جهتله مطلقاداره دخولی مراد اولنور چونکه معنای حقیقی متعذر اولدقده مجازه کیدیلور

شارح اشباه جوی (و مثال المهجور شرعاً مالو وکله بالخصوصه فانه ينصرف الى الجواب مجازاً فیتناول الانکار والاقرار) دیو معنای حقیقینک شرعاً مهجور بولندیغنه انی بر مثال کتور مشدرکه بر کیمسه دیگر بر کیمسنه بی طرفندن آخر بر کیمسنه ایله خصوصته وکیل ایلسه جناب حقک (ولاتنازعو) نظم جلیلی منطوقبجه معنای حقیقی اولان خصومت منازعه دن عبارت اولوب منازعه ایسه منهی و حرام و شرعاً مهجور بولنه رق رد جوابه سبب اولمغله مجازه کیدلمک لازم کلور و مؤکک بو کلامی کرک اقرار و کرک انکار جهتلیله رد جوابه توکیل حل اولنور چونکه معنای حقیقی متعذر اولدقده مجازه کیدیلور

۶۲ (ماده) بر کلامک اعمالی ممکن اولماز ایسه اهمال اولنور بوماده یکن التمشیحی ماده یه متفرعدرکه کلامک اعمالی اهمالندن اولی در و بر کلامک بر معنایه جلی ممکن اولدقجه اهمال اولنماملی یعنی معناسز بر اغلامیلیدر اما کلامک حقیقی و یا مجازی بر معنایه جلی ممکن اولماز ایسه اولخالده مهمل و بی معنابر اغیلور علماء اصول (وقد تعذر ان اذا کان الحکم متمنعاً) دیو حکم متمنع اولدقده حقیقت

ومجاز معنای نیک ایکیسنکده تعذرینی بیان ایتشدردر زیرا کلامک
 وضعی افاده مرام ایچونددر کلامده اصل اولان معنای حقیقی
 اولغین اولاکلامک حقیقت معناسنه وموضوع لهنه جلی ممکن
 اولورایسه اورایه جل ایتککه چالیشیلور واکرمعناک موضوع
 لهنه جل واثباتی متعذر اولورایسه معنای مجازی ویاکنوی جهتلینه
 مراجعت اولنور اکرانله دخی جلی متعذر اولورایسه بالضرور
 کلامک لغوو باطل و بی معنا اولدیغی اکلایشیلور

فتح القديرک (ولو قال لامرآته هذه اختی او ابنتی او امی ولهانسب
 معروف لم یفرق بینهما وان ثبت علی ذلك) دیو بیانی اوزره برکیسه
 آخردن نسبی معروف اولان زوجه سی حقننده بو بنم قیرنداشدر
 ویاخود قزمدرو یاخود انامدر دیسه مجرد بویله دیمسیله زوجه سی
 کندوسنه حرام اولمازو بینلری تفریق اولتماز هر تقدیر بو کلام اوزرینه
 ثبات کوستر ایسه ده زیرا آنک زوجه سنک آخردن نسبی معروف
 بولنسی انک بوسوزینی مکذبدر بنا برین انک بو کلامی لغوو باطل
 اولوب بر معنایه جلی ممکن اولماغله بی معنا برا غیلور چونکه
 کلامک اعمالی ممکن اولمازایسه اهمال اولنور

تفصیلی کتب فقهیه ده بیان قلندیغی اوزره ظهار اصطلاح فقهاده
 (هوشبیه المنکوحه بمحرمة علیه علی التأیید) دیو تعریف
 ایدلشدرکه برکیسه منکوحه سنی مؤبداً کندوسی اوزرینه حرام
 اولان بر خاتونه بکزتمک دیمکدر

فقهانک (فلو قال لها انت علی کظهر امی حرم علیه وطؤها
 (وداوعیه)

ودواعیه حتی یکفر) دیو تصریح لری اوزره یر کیسه زوجه سنه
سن بنم اوزریمه انامک ظهری کیسین دیسه بویله دیمسیله طلاق
واقع اولیوب ظهار واقع اولور و اول زوج اوزرینه کفارت
و یرنجه سنه قدر اول زوجه نك وطئ و دواعیسی حرام اولور
منوال مشروح اوزره مظاهر بولنان کیسه (هن لباس لکم وانتم
لباس لهن) نظم جلیل بی عدیلی مفاد نجه اقصای غایه حلدیه بولنان
زوجه سنی (حرمت علیکم امهاتکم الخ) آیت جلیله سیله بیان بیوریلان
و حرمتک درجه قصواسنده بولنان اناسنه تشبیه ایله جنایت
و قصور ایلمش اولمسایله جنایت مذکوره کفارت ایله مرتفع
اولنجه سنه دکن شارع حقیق حرمت استمتاع و تقر بی مظاهرك
ظاهر اولان جنایتنه جزا قیلشدر

یوخسه زوجه مظاهره ایلدیکی زوجه سی انا اولماز تنکم جناب
حقک نظم جلیلنده (الذین یظاهرون منکم من لسانهم ما هن امهاتهم
ان امهاتهم الا اللائی ولدنهم وانهم ليقولون منکراً من القول و زوراً)
وارد اولمشدر یعنی سزدن شونلرکه زوجه لرینه ظهار ایده لر
اول زوجه لری انلرک هیچ بوجهله انلری دکدر انلرک انلری انلری
انلری طوغر اندر اول ظهار ایدن کیسه لر مناسبتمز و کذب کلام
سو یلر لر بیورلشدر

وزوجیت واموتی یعنی زوجه لکی و انالغی الله تعالی حضر تری
برخاتونده جمع ایتماشدر مظاهره نسبتله زوجه انا و انادخی
زوجه اولهمیه جغندن نظم جلیلیک ناطق اولدیغی اوزره مظاهر
طرفندن سو یلندیکی بیان اولنان سوز قول منکر و کلام زور اولمغله

لغو عد اولنور و بی معنا براغیلور چونکه بر کلامک اعمالی ممکن اولمزا ایسه اهمال اولنور

و کذا متبینک یعنی آخردن بر یسنی اوغل ایدینان کیسه نک بو بنم اوغلمدر دیمسی دخی بوقیلندندر تکم آیت جلیله ده (وما جعل ادعیائکم ابناءکم) وارد اولمشدر که سزک اوغل ایتدیکز کیسه لری الله تعالی حضرتلری حکم میراث و حرمت و نسبده حقیقه سزه اوغل قیلدی یعنی الله تعالی حضرتلری دعوت و بنوتی بر کیسه ده جمع ایتدی زیر ادعوت عرض و بنوت نسبده اصلدر بنا برین شیء واحده اجتماع ایتازلر (ذلکم قولکم بافوا حکم واللّه یقول الحق) کلام سبحانیسی مضمونجه بو ذکر اولنانلر یعنی مظاهره یه مطلقه و دعوی یه ابن یعنی اوغلنه بو بنم اوغلمدر دیمک سزک فقط لسانکز ایله قولکزدر الله تعالی حق بیان ایدر بونک اعیانده حقیقی یوقدر بنا برین ادعیایه ابن اطلاق لغو عد اولنور و مهمل و بی معنا براغیلور چونکه بر کلامک اعمالی ممکن اولماز ایسه اهمال اولنور

۶۳ (ماده) متجزی اولمیان بر شئیک بعضیسنی ذکر ایتک کلنی ذکر کبیدر

بو ماده اصولیونک (ذکر بعضی مالا یجزی کذکر کله) قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر منافع الدقایق صاحبی بوقاعده بی توضیح ایچون (ان طلق امراته نصف تطلیقه اوثلثها کانت تطلیقه

(واحدة)

واحدة) مثالی اتیان و ایراد ایلمشدر که بر کیسه زوجه سنی نصف تطلیقه
یا خود ثلث تطلیقه ایله تطلیق ایلسه طلاق تجزی بی غیر قابل بولندیغندن
و تجزی اولیان بر شیئک بعضیسنی ذکر ایتمک کانی ذکر ایتمک کبی
ایدو کندن زوج عاقلک بو کلامی لغو و بی معنا طو تلمدن حفظ ایچون
طلاق واحده جل اولنور و زوجه مز بوره طلاق واحد ایله
مطلقه اولور

(و کذا لامهر اقل من عشرة دراهم) حدیث شریفی مفاد عالیسنجه
مهرک اقلی اون درهمدر اندن اقل مهر اولماز بنا برین اگر مهر
اون درهم یا خود اندن دون فرض و تقدیر اولنسه و طیء و یامونده
زوجه ایچون اون درهم ویرملک لازمدر چونکه تجزی اولیان
بر شیئک بعضیسنی ذکر کانی ذکر کبیدر

اون یدنجی ماده نك تفصیلنده دخی اشارت قلندیغی وجهله (ومن
قتل مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً) نظم جلیلی منطوقجه مظلوماً
مقتولک وارثی و ولی دمی بولنانلر ایچون استدکاری وجهله قصاص
و یادیت طلبنه طرف الهیدن کندولرینه مکننت و قدرت ویرلمشدر
(فن عفیله من اخیه شیء فاتباع بالمعروف) آیت جلیله سی مضمون
عالیسنجه کندولری قصاصی اجرا ایتدیرمک و یادیت آلمق و یاغفو
ایلمک بینلرنده تخیر قلمشدر

بونلرک مقصدی تشفیء صدر ایسه قصاصی و ترفه ایسه دیتی و مکرمت
واحسان ایسه عفو ی ارز و و طلب و ترجیحی کندی اختیارلرینه
براغلمشدر

منوال مشروع اوزره ورته دن هر بر سنك حصه ونصیب لرنده تصرفی
 حق خالص لرنده تصرف دیمك اوله جغندن انلك كندی حقل رنده
 کیف مایشاء تصرفی جائز اولمغله قصاصك استیفا سنه و یا عفو و صلح
 ایله قصاصی اسقاطه حق و صلاحیت لری در کار در

آتجق ملتقی الابجر و مجمع الانهرک (و یسقط القصاص بموت الفاتل
 و بعفو الاولیاء و بصلحهم علی مال و ان قل و بصلح بعضهم او عفو ه)
 دیو توضیح و بیان لری اوزره قاتلك فوتیله استیفای قصاصه محل
 قلمامش اولسی جهته قصاص ساقط اولدیغی کبی وارث لرك جله سنك
 قاتل قصاص دن عفو ی و قاتل ایله بالتراضی جزئی دخی اولور ایسه بر مقدار
 مال اوزرینه صلح اولمیر یله ده قصاص ساقط اولور

و کذا ورته دن بعضی سی حصه ونصیب دن بالتراضی قاتل ایله قصاص دن
 بر مقدار مال اوزرینه صلح اولماسی و یا مجاناً قاتلی قصاص دن عفو
 ایلمس یله ده قصاص کایاً ساقط اولور و عفو ایتیموب و صلح دخی
 اولمیا نلرك بلا عوض حقلری ساقط اولماق اوزره انلك حقلری ماله
 یعنی دیته منقلب اولور بومثللو ورته نك قصاص دن حقلر نك سقوطی
 سائر ورته نك عفو و یا صلح ایله حقلر نك اسقاط ایلمر نند ناشی ضروری
 وقوع بولمشد

زیرا قصاص تجزی بی قابل اولدیغندن بعضك سقوطیله بالضرور
 كلك سقوطی لازم كمشدر چونكه متجزی اولمیا ن بر شینك بعضنی
 ذکر کلنی ذکر کبدر

کتب فقهیه ده (و تبطل الشفعة بتسليم الكل او البعض) دیو تصریح
 (ایدلدیکی)

ایدلیکی اوزره شفیع عقار مشفوعک کلینسی و یا بعضیسنی مشتری یه
 تسلیم ایله یعنی بیع مشفوعک کلینسک و یا بعضیسنک طلب و دعوا سندن
 فراغت کتور مسیله شفعه باطل اولور و شفیع حق شفعه سنی اسقاط ایلمش
 اولور منوال مشروح اوزره کلینسی دعوا دن فارغ اولسیله حقنی
 اسقاط ایلمش اولسی صریح و واضح ایسه ده مشفوعک بر مقدار ینک
 دعوا سندن و از کچمش اولدیغی حالده ینه حق شفعه سنک کیلاً
 سقوطی کرک ثبوت و کرک سقوط جهتمز یله حق شفعه نک تجزی بی
 غیر قابل بولمسنه مبتنیدر بنا برین شفیع مشفوعک آنجق شو
 مقدار ینک دعوا سندن فارغ اولدم دیسه حق شفعه سی کیلاً ساقط
 اولور چونکه تجزی اولیان بر شینک بعضیسنی ذکر ایتک
 کافی ذکر کبیدر

۶۴ (ماده) مطلق اطلاق اوزره جاری اولور اگر نصاباً دلالة

تقیید دینلی بولماز ایسه

بوماده اصولیونک (المطلق انما یجزی علی اطلاقه اذا لم یقم دلیل
 التقیید) نصاً اولدلالة قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر
 و صاحب توضیح دخی بوماده بی حکم المطلق (ان یجزی علی اطلاقه
 کما ان المقید علی تقییده) کلامی مفاد یله توضیح ایلمش و مقیدک حکمی
 تقییدی اوزره یعنی هر نیجه قید اولمش ایسه اول قید اوزره جاری
 اولق اولدیغی کبی حکم مطلق دخی اطلاق اوزر ینه جاری اولمقغی
 ایدوکنی بیان ایلمشدر

مطلق قیددن بری و آزاده اولان و عمومی اولوب خاص اولیاندر مقید
 بونک عکسی و خلافیدر

کنز الدقایق صاحبک (و صح بیع الوکیل بما قبل و کثر) دیو
بیانی اوزره علی الاطلاق بیعه و کیل اولان کیمسه نک مؤکلنک مالنی
قلیل و کثیر ایله یعنی لایق و مناسب کوردیکی از و چوق بها ایله
صامسی صحیح اولور

زیر انصاً یا دلالة تقييد دليلی بولنماز ایسه مطلق اطلاق اوزره
جاری اولور

اما تاتار خانیه نک (الوکیل بالبیع اذا خالف لایقع له بل یقع موقوفاً
علی اجازة المالك) دیو بیانی اوزره مؤکل اکثر تعیین ثمن ایتمش یعنی
شوقدر غروشه سات دیمش ایسه و کیل مؤکلک بوسوزینه مخالفت
ایده مز و اندن نقصان صاته مز صا تر ایسه بیعی آنجق مؤکلنک
اجازته موقوفاً منعقد اولور زیرا مؤکل طرفندن تعیین ثمن ایلمش
و بوجهته نصحاً تقييد دليل بولنمش و حکم تقييده رعایت ایسه الزم
حالاتدن اولمسيله بیع مذکورک انقادی مؤکلنک اجازته موقوف اولور
بزازیه نک (الوکیل بشرأء شیء بعینه اذا خالف یقع المالك له) دیو
بیانی اوزره بعینه بر شیئک شراسنه و کیل اولان کیمسه مؤکلنک
امرینه مخالفت ایسه شراسی مؤکل حقنده نافذ اولمیوب کندو
اوزرنده قالور مثلا مؤکل قوچ آل دیوبده و کیل دیشی قیون

آلسه مؤکل حقنده نافذ اولمیوب آنان قیون و کیلک اولور

چونکه نصحاً مقید حکمی تقييد قلندیغی و جهله جاری اولور

و کذا بر کیمسه بر بها موسمنده شالی جبهه المسیچون برنی توکیل ایسه
او یازین قوللانمق اوزره جبهه المسیچون توکیل ایتمش اولور موسم

(بکد)

یکدیگر نذر کرده یا خود کله جگ سنه نك بهارنده آسه مؤکل حقنده نافذ
اولیوب وکیلک الدیغی جبه کندی اوزرنده قالور چونکه دلالة
مقیدک حکمی تقیید قلندیغی وجهله جاری اولور

درر و غررک (الاصل فی الوکالة الخصوص و فی المضاربه العموم
فان الباع الوکیل نساء فقال امره امرتک بنقد و قال اطلقت صدق
الامر علی کون التقیید اصلاً فی الوکالة) دیو بیانلری اوزره و کالنده
اصل اولان و اعتبارده راجح و مقدم بولنان خصوصدر

و مضاربه ده عمومدر بناء علی ذلك وکیل مؤکلنک مالنی و یره سی یره
صا تدره مؤکل نقد ایله بیعه امر ایش ایدم وکیل دخی سن اطلاق
ایدوب بیعی برنسنه ایله تعیین و تقیید ایتماشیدک دیسه و طرفینک
بینه لری اولماسه قول مع الیمن امر و مؤکلدر چونکه و کالنده
اصل اولان تقییددر مؤکل ایسه بونده اصله مستمسکدر

فقهانک (و القول لمن یتمسک بالاصل) قاعده لر نجح قوله اصله تمسک
اولانکدر

کتب فقهیه ده (اعلم ان المضاربه نوعان مطلقة و مقیده) دیو بیان
ایدلیکی اوزره مضاربه ایکی نوع اولوب بریسی مضاربه مطلقه
و دیگرى مضاربه مقیده در در المختارک (و یملك المضارب
فی المطلقة البیع بنقد و نسیئة متعارفة و الثراء و التوکیل بهما و السفر برأ
و بحراً و الابضاع و الایداع و الرهن و الارتهان و الاجارة و الاستیجار
و الاحتیال بالثمن) دیو بیانی اوزره مضاربه مطلقه ده یعنی زمان
و مکان و تجارتدن برنوع ایله و بایع و مشتری تعیینیه مقید اولیان

مضار به ده مضارب مال مضارب به بی کرک نقداً و کرک بین التجار عرف و عادت اولدیغی مرتبه ده ویره سی به ضامغه و مال اشتراسنه و آخر کیسنه بی بیع و شرایه توکیله و برأ و بحراً مال مضارب به ایله آخر بلده به کتمکه و مال مضارب به بی ابضاع و ایداع و رهن و وارتهانه و اجاره و استجاره و حواله قبولنه یعنی صاتیغی مالک ثمنی حواله قبوله مالک اولور الحاصل مضارب مجرد عقد مضارب به ایله مضارب به نك لوازم و تقرعاتدن اولان و تجارک صنایع و کارلردن بولنان ایشری یاغغه مالک و مأذون اولور چونکه نصاً یا دلالةً تقیید دلیلی بولنماز ایسه مطلق اطلاق اوزره جاری اولور

امامتیق الابحرک (وان قیدت بلد او سلعة او وقت او معامل معین فلیس له ان تجاوز) دیو بیانی اوزره اکر مضارب رب المال طرفندن معین بر بلده و یا امتعه و یا وقت و یا معامل معین ایله قید اولنسه یعنی رب المال مضارب به استانبولده تجارت ایله آندن غیرى محله کتمه و یازیت یاغی آل صات آندن غیرى نسنه آله و یا یاز کونلرنده بیع و شرا ایله قینش کونلرنده ایله و یا فلان و فلان تاجرلردن غیرى کیسنه ایله معامله ایله دیسه مضارب ایچون ذکر اولنان قیود و شروطی تجاوز جائز دکندر رب المالك قید و شرطی نه ایسه مضاربك اکر رعایت ایتسی لازمدر چونکه مقیدك حکمی تقیید قلندیغی وجهله جاری اولمقدر

کتاب مذکورک (فان تجاوز ضمن والربح له) دیو ایضاح و بیانی اوزره بو مثللو امکانه و امتعه و اوقات و اشخاص ایله تقیید و تخصیص

(منافع)

منافع و فوائد اولسی و تجارتک امکانه و امتعه و اوقات و اشخاصک
 اختلافیه مختلف بولنسی جهتله مضارب اکر بیان اولنان قیدی
 تجاوز ایدر و مأذونیتک خارجنه چیقار ایسه رب المالك امرینه
 مخالفتله غاصب اولور و بر شیئک نفعی ضمانی مقابله سنده اولمغین
 بو حالده ایتدیکی آیش و یرشک کار و ضرری کند و سنه عائد اولور
 و مال مضار به تلف اولور ایسه ضامن اولور

آنفاً بیان ایدلدیکی اوزره مضار به ده عمومک اصل اولدیغی جهتله
 و صاحب اشباهک (اختلاف رب المال مع المضارب فی التقیید و الاطلاق
 فالقول للمضارب) دیو ایضاح ایلدیکی و جهله رب المال ایله مضارب
 بیننده تقیید و اطلاقده اختلاف اولنسه قول مضار بکدر

مثلاً بر کیسه دیگر کیسنه دن سفینه ایله تجارت ایتک اوزره مضار به
 طر یقیله آلدیغی اموال ایله اسکندر یه یه سفرنده سفینه سنک غرقیه
 مبلغ مزبور تلف اولدقدن صکره رب المال بن مبلغ مذکور سکا از میره
 سفرا ایتک اوزره و یرمشیدم مضارب دخی سن اطلاق ایدوب نسنه
 تعیین ایتماشیدک دیسه و طر فینک بینه لری او لماسه قول مع الیمین
 مضار بکدر چونکه مضار به ده اصل اولان و اعتبارده راجح
 و مقدم بولنان عمومدر مضارب ایسه بونده اصل متمسکدر
 (فالقول لمن یتمسک بالاصل) قاعده سی مفاد نجه قولده اصله متمسک
 اولانکدر

کنز الدقایقک کتاب الاجاره ده (وان اطلق له ان یتأجر غیره) دیو
 بیانی اوزره مستأجر اجیر و عامل ایچون عملی اطلاق ایلسه اجیر

اول عملده کندودن غیر یسنی قوللانه بیلور . زیرا اجیر اوزرینه واجب و لازم اولان معقود علیہک احدیاتی و وجوده کتور لمسیدر یونک ایسه کرک بنفسه اولسون و کرک غیر یدن استعانه ایله بولنسون ایفاسی ممکن اوله بیلور چونکه نصاً یا دلالةً تقیید دلیلی بولمز ایسه مطلق اطلاق اوزره جاری اولور

مثلاً بر کیمسه درزی یه بالذات یا خود کندوک دیو تقیید ایتمکسزین شوقدر غروشه بوجه بی دیک دیوبده مقاوله ایتد کده درزی انی قلفه سنه یا خود دیکر درزی یه دیکدیرسه اجر مسمایه مستحق اولور و بلا تعد جبه تلف اولسه ضامن اولزاما کتاب مذکورده (و لایسته عمل غیره ان شرط عمله بنفسه) دیو بیانی اوزره مستأجر اول عملی اول اجیر و عاملک بالذات کندو نفسیله یا یلسنی شرط و تقیید ایلد کده اجیر اول عملده کندو یرنده بشقه سنی قوللانه من زیرا معقود علیه محل معین اولان اجیر و صانعک بالذات کندی عملی بولنمسیله غیر یسنی انک مقصامنه قائم اوله من

مثلاً بر کیمسه بر جبه بی شوقدر غروشه درزی یه کندو ایله دیکمک اوزره بازارلق ایتد کده درزی انی آخره دیکدیر میوب کندو سی دیکمک لازم کلور و آخره دیکدیردیکی تقدیرده تلف اولسه ضامن اولور چونکه مقیدک حکمی تقیید قلندیغی وجهله جاری اولور

کنز الدقایقک کتاب العاریه ده (فلوقیدهها بوقت او بمنفعه او بهم لایجاز عماسواه) دیو بیانی اوزره اکر معیر اعاره ایلدیکی نسنه بی وقتله و یا انواع انقضا تندن برنوعله تقیید ایلسه یا خود نوع انتفاع و وقت ایله معاً تقیید ایلسه اولتقید معتبر ایدو کندن مستعیر اولتقیدک

(خارجنه)

خارجنه چيقامزوا کا مخالف تايده من مثلا اوچ ساعت ويا بر کون بنک
 اوزره استعاره اولنان بر حيوانه درت ساعت و يا ايکي کون بنيله من
 کذا بالذات کندی بنک اوزره استعاره اولنان بر اته خير ايسي بنديرله من
 مستعير قيد مذکورک خلافي حالات و حرکاتده بولندقدده اول حيوان
 تلف اولسه يا خود زبون اوله رق قيمته نقصان کسه ضمانک لزومي
 محقدر چونکي مقيدک حکمي تقيد قلنديغي وجهله جاري اولمقدر
 ينه کتاب مذکورک (وان اطلاقله ان يتفع اي نوع في اي وقت شاء)
 ديو بياني اوزره يعني معيار ااره بي زمان و مکان و بر نوع اتفاعله تقيد
 ايتديکي يعني صورت مطلقده ااره ايلديکي تقيدده عاريله مستعير
 ديلنديکي زمان و مکانده ديلديکي وجهله اتفاع ايده يلمور چونکه
 نصاً يادالاه تقيد دليلي بولماز ايسه مطلق اطلاق اوزره جاري اولور
 فقط بوده عرف و عادتله تقيد ايدر مثلا بر کيسه بار کيريني اولوجهله
 مطلق اوله رق ااره ايتد کده مستعير اکاديلديکي وقت بنر و ديلديکي
 محله کيدر انجق عرف و عادت اوزره ايکي ساعتده کيديله جک محله
 بر ساعتده کيده من

۶۵ (ماده) حاضرده کي وصف لغو و غائبده کي وصف معتبردر
 بوماده اصوليونک (الوصف في الحاضر لغو وفي الغائب معتبر)
 فاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

صاحب قاموس و وانقولينک بيانلري اوزره واوله فتحی و صادق
 سکونيله و وصف وعينک کسريله عده و زنده صفة ايکيسيده بر نسنه بي

صفتلق معناسنه در که خلقاً و خلقاً بر شینک علایمی تعداد و بیاز
 اینلکن عبارتدر وصف بر کیمسه نک ذاتیله قائم اولان حالنه دخ
 دیر لر علم و سواد کبی و ترکیه ده قیر و یاغز و قرمزی و صاری کبی
 و من غیر رؤیه بر شی صاتمغه دخ بیع مواصفه دیر لر لغو لامک
 فتنی و غین معجمه نک سسکونیه فائده سز سوزو کلام باطل معناسنه در
 اما جناب حقیق (لایؤ اخذ کم الله بال لغوفی ایمانکم) قول شر یفنی
 تفسیرده مفسرین عظام حضراتی لغوی (الساقط الذی لای تعلق به
 حکم) دیو یعنی لغو حکم من ساقط بولنان و کندوسنه اصلا حکم
 تعلق ایتمیان بر سوز در دیو تفسیر و بیان اینلش در

فقهایعی (مبادله مال بمال) ایله و اجاره بی دخ (بیع منفعة معلومه
 بعوض معلوم) دیو تعریف ایتمش در که بیع مالی ماله د کشمکد
 اجاره دخ منفعت معلومه بی عوض معلوم مقابله سنده بیع ایتمک دیمکد
 یعده ثمنک معلوم اولسی لازم اولدیغی کبی بیعک دخ مشتریند
 معلومی اولیق لازمدر و اجاره ده اجرتک معلوم اولسی شره
 اولدیغی کبی معقود علیه بولنان منفعتک دخ معلوم اولیق لغی شرطد
 زیرا بونلرک جهالتی تسلیم و تسلیمه مانع منازعه ده منفعتی اولمغین و
 و اجاره نک صحت و جواز ینه مانع بولمغین بوحال او زره واقع اولا
 عقد مقصوددن عاری اولور و فائده سز قالور بنابرین بونلر

منوال مشروح اوزره بیلمسی و معلوم اولسی لازم کلور
 و بر شینک معلومیتی اولشی سائرندن تمیز و تفریق ایدر صورتد
 تسمیه و توصیف ایله و یا اولشی حاضر ایسه اکا اشارت ایله اولو
 (حاضر)

حاضر اولیان و میدانده بولنیمان شیئه اشارت ممکن اوله میه جفندن
آنده یالکز تسمیه و توصیف بولنور حاضرده ایسه هم اشارت
وهمده تسمیه و توصیف اینکیسیده بردن بولنه بیلور

برجنسندن اولان شیرده اشارت ایله تسمیه بریده جمع اولدقده
صاحب هدایه نك (فتعبر الاشارة لكونها ابلغ في المقصود) دیو
بیانی اوزره اشارت معتبر اولور زیرا اشارت مقصوده دلالتده
ابلغدر یعنی اشارت ایله حاصل اولان تعریف تسمیه و توصیف ایله
حاصل اولان تعریفدن ابغدر زیرا اشارت برشی اوزرینه وضع
یدایمک یعنی القویمق منزله سنده درکه آنکله تمیز تام حاصلدر
چونکه برشیئه اشارت اولنوبده اول اشارتله اول شیئک غیر یسی
مراد اولنمی متمنعدر و اشارت حسیه تسمیه دن اقوادر زیرا
تسمیه ده اشتراک عارض واردر و اشارت حسیه بولندیغی یرده
تسمیه لغودر تکم مقتدی شوزیده اقتدا ایدم دیسه وانک عمرو
اولدیغی ظاهر اولسه اقتداسی صحیحدر چونکه حاضرده کی وصف
لغو و غائبده کی وصف معتبردر اما تسمیه لفظی استعمال قیلندندر که
بر لفظی اطلاق ایدو بده ما وضع لهک غیر یی اراده جائزدر

اما ایکی جنسندن اولان شیرده امر بونک عکسی و خلافتدر یعنی
تسمیه و توصیف ایله حاصل اولان تعریف اشارت ایله حاصل اولان
تعریفدن ابغدر صاحب هدایه (والتسمیة ابلغ في التعریف
من حيث انها تعرف الماهية و اشارة تعرف الذات) دیو تسمیه برشیئک
ماهیتنی وکنه و حقیقتنی تعریفسایدر اولمی اشارت ایسه برشیئک

آنچق اشارت حسیه ایله مشارالیه اولسی صحیح اوله جق وجود
 خارجینی تعریف ایده جکی جهته له بو باده تسمیه نک تعریفده ابلغ
 دیندیکنی بیان ایشدر و ایکی جنسدن اولان شیرده و خصوصیه
 مختلفی الجنس بولسانلرده تمیز تامک حصولی تسمیه و تو صیف ایله
 تعریفه متوقف کورنمشدر

صاحب هدایه و ابن عابدینک بیانلری اوزره منطقیون جنسی (کلی
 مقول علی کثیرین مختلفین بالحقائق) دیو تعریف ایشدر ایسه ده
 فقها جنسی (المعقول علی کثیرین لایتفاوت الغرض منها فحشاً) دیو
 تعریف ایش او ملریله هر نقدر منطقیه جنساً متحد ایسه لرده
 فقهیجه بنی آدمدن ذکر و انثی یعنی ارک و دیشی مقاصد و اغراضده
 اولان تفاوته مبنی ایکی جنس اعتبار اولنمشدر

و حیواناتده دخی مقاصد و اغراضده اولان تقاربه مبنی حیواناتک
 ارک و دیشیسی بر جنس اعتبار اولنمشدر
 و حل ایله د بسک یعنی سرکه ایله بکمزک دخی اساس و اصلری ذاتاً
 متحد ایسه ده مقصد و منفیجه بینلرنده فاحش تفاوت بولنسیله
 بولنلرده ایکی جنس اعتبار اولنمشدر

و بونلرک و بونلر کبیرک هر بریسی حقیقه کتوریلان مثالری
 مشارالیهما کتابلرنده تفصیلاتیه شرح و بیان ایشدر
 ابن عابدینک (ان الاشارة مع التسمية اذا اجتمعتا في مختلفی الجنس
 يتعلق العقد بالسمى و يبطل لانعدامه و فی متحدی الجنس يتعلق
 بالمشار الیه و یعتقد لوجوده و یتخیر لفوات الوصف) دیو خصوصی
 (و مطلب)

و مطلب مخصوصیله ایضاح و بیان ایدلدیکی اوزره بیع و یا جاره
و نکاح و عمداً دمدن صلح و مال اوزرینه مخالعه مثللو عقودادن
بر یسنگ بدلنک بر یسنده و یا یکیسنده بردن اشارت ایله تسمیه جمع
اولدقده جنسی مختلف اولانلرده یعنی مشار الیه مسمانک جنسندن
اولیوب بشقه جنسندن بولنانلرده عقد مسمی یه تعلق ایدر

و مسمی نك عدم وجودینه مبنی عقد باطل اولور

مثلا بر کیمسه شو یاقوت طاشی شو قدر بیک غروشه سکا صاتم
دیوب مشتری دخی قبول ایتدکن صکره طاشک یاقوت اولیوب
سرچه اولدیغی ظاهر اولسه عقد باطل اولور چونکه مشار الیهک
سرچه اولدیغی و مسما که یاقوت طاشدر مشار الیه آنک جنسندن
اولیوب بشقه جنسندن بولندیغی و مسما دنیلان و عقد کندویه تعلق
ایدن یاقوت طاش اولدیغی اکلا شلمش اولسی جهتهله عقد باطل اولمشدر
اما جنسی متحد اولانلرده یعنی مشار الیه مسمانک جنسندن بولنو بده
فقط و صفنده مختلف بولنانلرده عقد مشار الیه اوزرینه واقع اولور
و مشار الیهک وجودینه مبنی عقدده منعقد اولور آنجق و صفک
بولنماسی جهتهله مشتری فحیر اولور

یعنی مشتری دیلر سه بیعی فسخ ایدر و دیلر سه مجموع ثمن مسمی الیه بیعی قبول
ایدر بو کاخیار و صف دیر لر مثلاً فتح القدرک (و لوباع یاقوتاً لیللاً علی انه
یاقوت احر فظهر اصفر صح البیع و یخیر) دیو بیانی اوزره بر کیمسه کیجه
وقتنده بر کیمسده شو قیر مزی یاقوت طاشی شو قدر بیک غروشه سکا
صاتم دیوب اولدخی قبول ایتدکن صکره طاشک قیر مزی اولیوب

صاری اولدیغی ظاهر اولسه عقد صحیح اولور و مشتری مخیر بولنور
 چونکه مشارالیه عد اولنان صاری یاقوتله مسما دنیلان قیرمزی
 یاقوتک برجنسدن اولدقلری و یالکز قرمز یلق و صاریلق و صفنده
 مختلف بولندقلری و مشار الیهکده موجود بولندیغی جهتله عقد
 مشارالیه یعنی صاری یاقوت اوزرینه واقع اولمش و وصف لغو
 یعنی قرمز یلق سوزی لغو و صاری یه اشارت معتبر طوتمشدر چونکه
 حاضرده کی وصف لغو و غائبده کی وصف معتبردر

و کذا بایع مجلس بیعده حاضر اولان بر قیر آتی صاته جق اولدقده
 شو یاغز آتی شو قدر بیک غروشه صاتم دیسه ایجابی معتبر اولوب
 یاغز تعبیر لغو اولور چونکه حاضرده کی وصف لغو و غائبده کی
 وصف معتبر اولور

امامیدانده اولمیان بر قیر آتی یاغز دیو صاتسه و صف معتبر اولمغله بیع
 منعقد اولمز زیرا میدانده اولمیان شیئه اشارت ممکن اولمادیغی
 جهتله غائب حقیقده هر حالده تسمیه و توصیف معتبردر

منافع الدقایق صاحبی بوماده بی توضیحده (قیل من فروعها لوکان
 لرجل ابنتان کبری اسمها عائشه و صغری اسمها فاطمة فقال لا آخر
 زوجتک ابنتی الکبری فاطمة لایعقد النکاح بل یبطل العدم و وجود
 الصفة) دیو بومثالی بوقاعده نک فروعاتندن دیندیکنی بیان ایشدر که
 بر کیمسه نک ایکی قزی اولسه بیوک قزک اسمی عائشه و کوچکنکده
 اسمی فاطمه اولسه و آخردن بر کیمسنه یه بیوک قزم فاطمه بی سکاکن و بیج
 (ایتم)

ایتدم دیسه نکاح منعقد اولماز بلکه بیان قلنان صفتک بولندیغی
ایچون باطل اولور

زیرا کبری و صنی فاطمه ده بولنیوب فاطمه آنجق صغری صفتیله
موصوفه در و کبری صفتی غائبه کی عائشه نك صفتیدر غائبه
ایسه و صف معتبر اولمغین و اول صفت دخی فاطمه ده بولنمغین عقد
منعقد اولیوب قالمشدر چونکه حاضرده کی و صف لغو و غائبه کی
و صف معتبر در

آنفا ذکر اولنان بسط و تمهیدده اشارت حسیه تسمیه دن اقوادر
زیرا تسمیه ده اشتراک عارض واردر و اشارت حسیه بولندیغی
یرده تسمیه لغودر و برجنسدن اولان شیلرده اشارت ایله تسمیه
بر یرده جمع اولدوقده اشارت معتبر اولور زیرا اشارت مقصوده
دلالتده ابلغدر دیو بیان ایدلمشیدی در المختارک (الایذاکانت حاضرة
واشار الیه فیصح) دیو بیانی اوزره صورت مذکوره ده مزبوره
فاطمه حاضره بولندیغی حالده ایشته بویوک قزم فاطمه یی سکا تزویج
ایتدم دیسه نکاح منعقد اولور هر تقدیر کبری و صنی فاطمه ده
بولنیوب کبری صفتی عائشه نك صفتی و فاطمه آنجق صغری صفتیله
موصوفه ایسه ده حاضرده بولنمسیله نکاح منعقد اولمشدر چونکه
حاضرده کی و صف لغو و غائبه کی و صف معتبر در

۶۶ (ماده) سؤال جوابده اعاده اولنمش عدا اولنور
یعنی تصدیق اولنان برسؤالده نه دینیش ایسه عجیب آئی سولیش

حکمنده در بوماده اصولیونک (السؤالی معاد فی الجواب) قاعده سندن

اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

ملتقی الابحر صاحبی دعوی (هی اخبار بحق له علی غیره) دیو

تعریف ایشدر که دعوی بر کیسنه اوزرنده اولان حقنی حضور

حاکمه اخبار و طلب ایتک دیمکدر

اصطلاح فقهاده دعوی ایدن کیسه یه مدعی و کندوسندن دعوی

اولنان مدعی علیه دیندیکی کبی مدعینک دعوی ایلدیکی شیئده

مدعی و مدعی به دخی دینلور

در المختارک (و شرطها مجلس القضاء و حضور خصمه و معلومیة

المدعی و کونها ملزمة و کون المدعی مما یحتمل الثبوت فدعوی مایستحیل

وجوده باطله) دیو بیانی اوزره دعوانک حکمی مدعی علیه اوزرینه

جوابک و جوبی اولسی جهته مجلس قاضینک غیر یه مدعی علیه

اوزرینه جواب واجب اوله میه جنغندن دعوانک مجلس قضاده

اولسی و خصمک حین دعواده حاضر بولمشی دعوانک صحت

و جوازنده شرط اولدیغی کبی ادعا اولنان شی مجهول اولور ایسه

دعوی صحیح اوله میه جنغی جهته مجله احکام عدلیه نک اون دردنجی

کتابنده تفصیلاتیه بیان قیلتمش بولندیغی و جهله مدعی بهک تمامیه

معلومیده شرطدر

و کذا دعوی بعد الثبوت برشی خصم اوزرینه ملزم اولماز ایسه

اول دعوا عبث اوله جنغندن دعوانک ثبوتی تقدیرنده مدعی علیهک

بر شیئله محکوم و ملزم اولسیده شرطدر

(مثلا)

مثلاً بر کیسه دیگر کیسندیه برشی اعاره و یا هبه ایتدکده دیگر
بر شخص چیقو بده بن انک متعلقا تندم و یا قومشوسی یم بکا اعاره و بکا
هبه ایتسون دیو دعوا ایتسه صحیح اولماز

زیرا اصولیونک (المرء متصرف فی خالص حقه) قاعدهسی حکمنجه
کشی مالنک و حق خالصنک کیف مایشاء متصرفی بولنسی جهته
مالنی دیلدیکنه اعاره و یا هبه ایده بیله جکندن بوادما ثابت اولدیغی
تقدیرده مدعا علیه حقنده هیچ بر حکم ترتب ایتیه جکنه مبنی بو باده
ایدیلان دعوانک صحتی اوله مز

و کذا محال عقلیده کذبک تیقی جهته عادة و عقلاً وجودی مستحیل
اولان برشیء دعوی باطل ایدو کندن مدعی بهک ثبوتی محتمل اولور
شیدن اولسی دخی شرطدر

مثلاً بر کیسه کندوسندن سنأ بپوک یا خود نسبی معروف اولان کیسندیه
حقنده بو بنم او غلدر دیو ادما ایتسه بونک عقلاً مستحیل بولنسی
جهته دعواسی صحیح دکلدر

و کذا فقر و فاقه و ضنک معیشتله معروف اولان بر کیسه آخر
بر کیسندیه دن دفعة اقراض ایتدم یا خود بدن غصب ایلدی دیو کایتلی
بر مالی ادما ایتسه بونک عادة محال اولسی جهته دعواسی صحیح دکلدر
در المختارک (ویسل القاضی المدعی علیه بعد صحتها و الا لا) دیو
بیانی اوزره مدعی و مدعی علیه برای محاکمه حاکم حضورینه کلد کلرنده
حاکم اولامدعی یه دعواسنی تقریر و یا تصدیق ایتدیرر مدعی بالاده
بسط و بیان قلنان شرائطه موافق صورتده تصحیح دعوی و تبیین مدعا

ایده مدیکی حالده دعواسنه التفات اولنه میه جغی بو حالده مدعی
 علیه اوزرینه سؤالده توجه ایده میه جکی جهتهله ذکر اولنان شروطه
 رعایتله اکاموافق ومطابق صورتده دعواسنی تصحیحه مجبوریتی
 درکار ومنوال مشروح اوزره مدعی دعواسنی تصحیح ایتد کدنصرکه
 حاکم مدعی علیه (خصمک ادعی علیه کذا فاذا تقول) مؤداسنجه
 اشته خصمک ثمن مبیعدن اولهرق شوقدر عدد عین عثمانلی لیرهسی
 الاجق حقنی سندن طلب ایدیورسن نه دیرسن بو کیسه نك ثمن مبیعدن
 سنده اولقدر عین عثمانلی لیرهسی آلاجغی وارمیدر دیوسئال ایتد کده
 مدعی علیه جو ابنده اوت یاخود وارد دیسه مبلغ مدعا به مذ کوری
 اقرار ایتمش اولور ومدعا علیهک بو باده حاکمک سؤالنه جواباً اوت
 یاخود وارد سوزی اشته مدعی بولنان وحضور کزده ثمن مبیعدن
 اولهرق بندن شوقدر عدد عین عثمانلی لیرهسی آلاجغی طلب ایدن
 کیسه یه بنم ثمن مبیعدن اولقدر عثمانلی لیرهسی بورجم وارد تقدیرنده
 اولور چونکه سؤالده جواب اعاده اولمش عدا اولنور

اصولون نعم و بلی کله لرینک حرف ایجاب و کلمه جواب اولدیغنی
 بیان ذیلنده (نعم لتقریر ماسبق موجباً او منفیاً استفهاما او خبراً لان
 السؤال معادفی الجواب) دیونعم کله سنک ماسبقی کرک موجب و کرک
 منفی اولسون و کرکسه ده استفهام و یا خبر بولنسون هر حالده نعم
 ماسبقی تقریر و اثبات ایچوندر زیرا نعم ایله جوابده سؤال معاددر
 یعنی سؤال عینیه اعاده اولمشدر دیمشدر

صاحب بزازیه (لوقال شخص امرأة زید طالق ان دخل الدار فقال

زيد نعم كان زيد حالفا لان الجواب يتضمن اعاده مافي السؤال (ديو
بومدعایی شو ووجهله بر مثال ایرادیه توضیح ایشدر که خارجدین بر آدم
اگر زید داره داخل اولور ایسه زوجه سی بوشدر دید کندن زید
دخی بوکاجو بآنم دیسه زید ایچون یمین واقع اولور زیرا جواب
سؤال ده اولان شیئک اعاده سنی متضمن اولور

وبلی کله سنی دخی (هو لایحباب النفی استفهاما او خبراً) دیو نفی کرک
استفهام و کرک خبرده واقع اولسون بلی کله سی نفی ایحباب و اثبات
ایچون اولدیغنی و (الست بر بکم قالو ابلی) نظم جلیلنده کی بلی کله سنک
(بلی انت ربنا) تقدیرنده بولندیغنی بیان ایشدر

منافع الدقایق صاحبی فقهدان بر جاعتدن نقل اولندیغنی تذکار ایله
(لو قال الیس لی علیک الف فقال بلی لزم الالف ولو قال نعم لم یلزمونی
بعض الاحادیث وقع علی ما یقتضی خلافه) دیو بیان ایله مثال ایراد
ایشدر که اگر بر کیمسه آخر بر کیمسنه یه سنک اوزر کده بنم بیک
غروش آلاجم یوقیدر دیدیکنده اولدخی جو ابنده بلی دیسه اول کیمسنه
بیک غروش دینی اولدیغنی اقرار ایش اولور و مبلغ مذ کوری
و یرمسی لازم کاور و اگر بو جو ابنده بلی یرنده نعم دیسه مبلغ مذ کورک
ایفاسی لازم کلز ایدو کنی و حالبو که بعض احادیثه بونک خلافتی مقتضی
واقع اولمش بولندیغنی ایضاح ایشدر

کلیات ابی البقاء (وقد تستعمل نعم فی العرف مثل بلی و رجحه اهل الشرع
الایری انک اذا قلت نعم فی جواب من قال الیس لی علیک کذا درهما
حل الفاضی کلامک علی الاقرار و الزمک اداء المقربه) دیو نعم کلمسی

بعضاً عرفده بلی کله سی کبی نفیدنصکره ایجاب نفی ایچون استعمال اولندیغنی واصحاب شرعک بونی ترجیح ایندیکنی بیان ایلیدر لکبر کیمسه آخر بر کیمسنه یه سنک ذمتنده فلان جهندن بنم بیک غروش آلاجم یوقیدر دیدیکنده اولدخی جوابنده نعم دیسه قاضی انک کلامنی اقراره جل ایدر

ومقریهی مقرلهه ادا ایله انی الزام ایدر ایدوکنی درج صحیفه سطور ایشدر جواب سوءالده اولان شئیک اعاده سنی متضمن ایدوکندن بو صورتده دخی سوءالک جوابده اعاده اولنمش عد اولنه جنی آشکاردر

۶۷ (ماده) ساکته بر سوز اسناد اولنماز

یعنی سکوت ایدن کیمسه یه شوسوزی سوییش اولدی دینله مز و بوماده اصولیونک (لاینسب الی ساکت قول) قاعده سنندن اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر

درالمختار عاریتی (هی تملیک المنافع مجاناً) دیو تعریف ایشدرکه عاریت مجاناً یعنی بلا بدل منفعتی تملیک اولنان مالدرکه بوکا معار ومستعار دخی دینلور اصطلاح فقهاده اعاره عاریت و یرمکدر واستعاره عاریت المقدرکه و یرن کیمسه یه معیر دیندیکی کبی آلان کیمسه یه دخی مستعیر دینلور تعریف مذکورده لفظ تملیکدن مستبان اولدیغنی اوزره ولوتعاطی مثلوه فعلاً دخی اولور ایسه ده اعاره ده ایجاب وقبول لازمدر واعاره ایجاب قبول وتعاطی ایله منعقددر

ابن عابدینک تاتار خانیه دن نقلاً (ان الامارة لا تثبت بالسکوت) (دیو)

دیویانی اوزره اماره سکوت ایله ثابت اولماز و معیرل سکوتی قبول
صائلز چونکه سا کته برسوز اسناد اولمز

بنابراین بر کیمسه برندن برشی عاریت ایستیو بده صاحبی سکوت ایش
اولدیغی حالده اول شئی آکسه غاصب اولور و اکر اول شی تلف
اولور ایسه ضامن اولور زیرا حکم غصب بودر

در المختار فضولی بی (من يتصرف في حق غيره بغير اذن شرعی) دیو
تعریف ایشدر که فضولی بغير اذن شرعی دیگر بر کیمسه نك حقه
تصرف ایدر کیمسه در صاحب دررک (ووقف بیع مال الغیر علی
اجازته) دیویانی اوزره بر کیمسه فضولی اوله رق بر کیمسنه نك مالنی
آخره بیع ایسه مال صاحبنك اجازته موقوفاً بیع منعقد اولور و بیع
موقوف عند الاجازة حکمی افاده ایلدیکی جهتله شرائطی موجود
اولدیغی حالده مال صاحبی مجیز اولور ایسه بیع نافذ اولور زیرا
اذن و اجازت توکیلدر و اجازت لاحقه و کالت سابقه حکمنده در

اما صاحب اشباهک (ولور ای المالك رجلا یبیع متاعه وهو حاضر
ساکت لایکون رضاعندنا) دیو کوستردیکی ایضاحات اوزره بر کیمسه
دیگر بر کیمسنه نك مالنی کندی حضورنده آخردن برآمده صاتسه
و مال صاحبیده سکوت ایسه مجرر سکوت ایش اولمسيله اول
کیمسه بی بیعه توکیل ایش اولور دنيله من زیرا سا کته برسوز
اسناد اولماز

و سکوت ایدن کیمسه یه شوسوزی سو ایش اولدی دنيله من
و کذا (القاضی ولی من لاولی له) مفاد نجه ولایتی آنجق حاکمه منحصر

بولنان برچوجق و یا بر معتوه صاحب اشباهك (ولورای القاضی الصبی او المعتوه یبیع و یشتري فسکت لایکون اذنأ فی التجارة) دیو بیانی اوزره مالنی بیع ایدر ایکن حاکم کورو بده سکوت ایتسه حاکمک یالکز بوسکوتی اذن اوله میه جغندن منوال مشروح اوزره سکوت ایتش اولسیله ذکر اولنان صبی و یا معتوهه تجارتیه اذن و یرمش اولدی دنیه من

و کذا طقوزنجی ماده نك تفصیلنده دخی تصریح ایدلیدیکی و جامع الفصولینک (و کذا سکوت امرأة العنین لیس برضا ولو اقامت معه سنین) دیو بیان ایدلیدیکی اوزره عنینک (عنین) زوجه سیله جاعه مقتدر اولیان و یا خود ثیب اوزره اقتداری اولوبده بکر ایله جاعه و اکا وصوله قدرت و مکنتی اولیان آدمدر زوجه سنک سکوتی رضا دکدر هر نقدر بر قاج سنه لر زوجه یله بر یرده بولنش اولسه بیه طلب تقریقده حقی یوقدر دنیه من چونکه ساکته سوز اسناد اولنه من و سکوت ایدن کیسه یه شو سوزی سویلدی دنیه من

ولکن اصولیونک (السکوت فی معرض الحاجة) بیان قاعده لری حکمنجه معرض حاجتده سکوت بیاندر یعنی سوز سویلیه جک یرده سکوت ایتسی اقرار و بیاندر و بومثلو یرلرده سکوت نطق و ایضاح کبیدر

و بوقاعده (لاینسب الی ساکت قول) یعنی ساکته برسوز اسناد اولنماز قاعده سنک مستثنیاتی اولدیغنی ایما و بیاندر

کنز الدقایق صاحبی ایداعی (تسلیط الغیر علی حفظ ماله) ایله وودیعیه بی (دخی)

دخی (مایترک عند الامین) دیو تعریف ایتشدرکه ودیعه حفظ ایچون
بر کیمسه یه ایداع اولنان یعنی امین کیمسنه نزدنده ترک اولنان مالدر
ایداع دخی مالنک محافظه سنی دیکره احاله ایتمکدرکه احاله ایدن کیمسه یه
دالک کسریله مودع وقبول ایدن کیمسه یه ودیع ودالک فتحیله
مستودع دینلور

بوایداع صراحة ایجاب وقبول ایله منعقد اولدیغی کبی دلالة وفعلاً
ایجاب وقبول ایله دخی منعقد اولور

ردالمختارک (لووضع ثوبه بین یدی رجل ولم یقل شیئا فهو ایداع)
دیو بیانی اوزره بر کیمسه بر ثوبنی بردکانجنگ یاننه براغوب کتسه
واودخی کوروب سکوت ایتسه عقدودیعه منعقد اولمش بولنور واول
مال اول دکان صاحبی نزدنده ودیعه اولور

امام جمع البحرینک (اما لوقال لم اقبله لم یضمن بالهلاک لان الدلالة لا تعارض
بالصریح) دیو بیانی اوزره صورت مذ کورده ده صاحب دکان
اولثوبی کوردکنده قبول ایتم دیهرک ردایتسه واول ثوب صکره تلف
اولسه ضمان لازم کلز زیرا اون اوچنجی مادهنک تفصیلنده دخی توضیح
ایدلیدیکی اوزره دلالت تصریح قیاس ونسبتله ضعیف اولمغین وضعیف
ایسه اقوی مقابله سنده ساقطوبی اعتبار بولمغین تصریح مقابلسنده
دلالت اعتبار اولمافغله ایداع منعقد اولمش اولور اما اولکی صورتده
دکانجی کوروب سکوت ایلمسی ورده قیام ایلماسی دلالة وفعلاً قبولنی
مشعردر چونکه معرض حاجتده سکوت بیاندر

توکیلکده رکنی ایجاب وقبولدر جامع الفصولین و صاحب اشباهک

(سکوت الوکیل قبول و یرتدبرده) دیو بیانی اوزره موکل شو
 خصوصه سنی وکیل ایتدم دیو بده وکیل دخی قبول ایتدم دیسه
 وکالت منعقد اولور و وکیل برشی سویله میهرک سکوت ایدو بده
 اول خصوصک اجراسنه تثبیت ایلسه دلالة وکالتی قبول ایتمش اولمغله
 تصرفی صحیحدر چونکه معرض حاجتده سکوت بیاندر

اما موکل وکیل ایتدم دیدکده وکیل اوله جق کیمسنه قبول ایتتم دیو
 رد ایتسه ایجابک حکمی قالمیه جغندن اندنصکره موکل بهک اجراسنه
 مباشرت ایلسه تصرفی صحیح اولماز

و کذا صاحب اشباهک (سکوت المقرله قبول و یرتدبرده) دیو بیانی اوزره
 مقرله کده سکوتی قبولدر مثلاً بر کیمسه بنم فلان کیمسنه یه فلان جتهدن
 شو قدر غروش بورجم واردر دیو اقرار ایلدیکنده مقرله سکوت ایلسه
 بو اقرار مقرلهک قبولنه متوقف بو لئمدیغندن بو بابده مقرلهک سکوتی
 قبول عد اولنور و مقرک مقرلهه اولمقدار غروشی ایفاسی
 لازم کاور

فقط مقرله اول مجلسده بو اقراری قبول ایتتم دیو رد ایلسه اقرار
 مذکورک حکمی قالمیوب مردود اولور ابرا ماده سننده دخی
 حکم و معامله بو صورتله جاری اولور

و کذا صاحب اشباهک (سکوت البایع الذی له حق حبس المبیع
 حین رأى المشتري قبض المبیع اذن بقبضه) دیو بیانی اوزره پشیناً
 صاتشده مشتری ثمنی تأدیه ایدنجه یه دکین بابعک مبیعی حبس و توقیفه
 حقی اولدیغی حالده مشتری تأدیه ثمن ایتتمکسزین مبیعی قبض
 (ایتدیکنی)

ایتدیکنی بابع کورو بده سکوت ایلسه بابعک بو وجهله سکوتی مبیعی
قبضه اذندر

و بوصورتله حق حبسنی اسقاط ایلمش اولمغله ثمنی قبض ایدنجه یه دک
توقیف اوزره مبیعی استرداده حتی یوقدر

وکذا صاحب اشباهک (سکوت الموکل حین قال له الوکیل بشراء شیء
معین انی ارید شرائه لنفسی فشرأ کان له) دیو بیان اوزره بر معین شئیئک

شراسنه وکیل بولنان کمسنه اول شئیئ کندی نفسی ایچون صاتون
آله مز انجق موکل حاضر بولندیغی حالده او شئیئ اشترا ایدر

ایکن بن بونی کندی تقسم ایچون اشترا ایدیورم دیو بده موکل
سکوت ایلسه موکلک بو سکوتی اذندر و النان شیده وکیل

ایچوندر

وکذا صاحب اشباهک (احد شریکی العنان قال للاخر انما ارید
ان اشتری هذه لنفسی خاصة فسکت الشریک لاتکون لهما) دیو

بیانی اوزره شرکت عنان ایله شریک کردن بریسی تجار تلمری جنسندن
اولان بر شئیئ کندوسی ایچون اشترایده مز فقط دیکر شریکی حاضر

اولدیغی حالده بن بو شئیئ خاصة تقسم ایچون اشترا ایدیورم
دیو بده شریکی سکوت ایلسه اشترا اولنان شی ایکیسی ایچون دکا در

یالکز مشتری نکدر چونکه معرض حاجتده سکوت بیاندر

جامع الفصولین و عمادیه نک (سکوته عند بیع زوجته او قریبه عقاراً
اقرار بانه لیس له) دیو بیانلمری اوزره بر خاتون بر منزلی ملکلی اولمق

اوزره زوجی و یا بعض اقاربی حضورنده آخره بیع و تسلیم ایتدکده

عز بورلر بونی کورو بنده بلاعذر سکوت ایللری اول مترلده حقلری
اولدیغنی اقراردر چونکه معرض حاجتده سکوت بیاندر
علمای اصول کتب اصولده بین الکتاب والسنة مباحث مشترکه دن
اولوب بش وجه اوزره بولنان باب بیانک دردنجیسی بیان ضرورت
اولدیغنی و بیان ضرورتک (نوع توضیح بمالم یوضعله) تعریفیه
معرف بولندیغنی تحریر ایتشلردرکه بیان ضرورت توضیح ایچون
وضع اولنمیان برشیده بر نوع توضیح دیمکدر ونطقک مسکوت
عنه اوزرینه عرفاً دلائلنه مبنی منطوق حکمنده بولنان شیده بیان
ضرورتدندر

تکم (وورته ابواه فلامه الثلث) نظم جلیبنده متوفی یه یالکز اب ایله
امی وارث اولدوقده ترکه نک ثلثی ام ایچوندردیو بیورلمشدر کلام
جلیک صدری یعنی (وورته ابواه) مضمونی بونلرک هر بر یسنک
نصیبی بیان اولنفسزین میراثک ابوینه مضاف قلمش اولسی جهتله
میراثک اب ایله ام ییننده مطلقاً شرکتی ایجاب ایتدیرر صکره
(فلامه الثلث) منطوقی یعنی ثلثک امه تخصیص قلمش اولسی
مؤداسی باقی یه یعنی مسکوت عنه اولان ثلثانه ابک مستحق اولمفلغنه
ضروره بیان اولدی و ابک نصیبی عرفاً منطوق حکمنده بولندی
زیرا احد شریکینک نصیبی تخصیص و بیان بالضروره اخرک
انصیبی بیاندر

علماء اصول (ومنه السکوت فی معرض الحاجة) دیومعرض حاجتده
سکوتک بیان ضرورتدن اولدیغنی بیان ایدرک بوکابکر بالغه نک و یمیندن
(نکول)

نكول ايدن كيمسه نك و شفيعك سكوتلر يني مثال كتور مشلر در
مثلا بر كيمسه بر بكر بالغه يه خطاباً طرفندن و كيلك اولوب سني فلان
كسنه يه نكاح ايده يمي ديديكنده بالغه مز بوره سكوت ايتسه بالغه
مز بوره نك حياسني موجب حالتد نناشي بوسكوتی اجازتني بياندر
چونكه معرض حاجتده سكوتدر معرض حاجته سكوت ايسه
بياندر

و كذا نك كيمسن سكوتی كندوسندن ادعا اولنان شينك كندی
اوزرنده ثبوتنی اقرار و بياندر زيرا كشي اوزرينه لازم كلان
يميندن امتناع ايتماز انجق امتناعنده حقلی اولديغی صورتده امتناع
ايدر بوايسه يمين ايتديكي صورتده كندوسنك يمينده كاذب اوله جغنی
بيلسيله اولور

و بر كيمسه نك يمينده كاذب اولسی ايسه انجق مدعينك دعواسنده
حقلی اولسيله اولور بنا برين مدعی دعواسنده حقلی اولديغی
صورتده مدعا عليهك يميندن امتناع و سكوتی اقرار و بيان اولور
چونكه معرض حاجتده سكوتدر معرض حاجتده سكوت ايسه
بياندر

و كذا شفيع يعنی بيلد كدن صكره طلب شفعه دن سكوتی شفعه يي تسليم
و منازعه و مخصوصه يي ترك ايلديكنی بياندر چونكه عادة بو مثالو
تصرفاته راضی اولميان كيمسه متصرف اوزرينه رد و اعتراضی
اظهار ايدر

و آنكله منازعه ايدر ومع القدرة منازعه و مخصوصه دن سكوتی

شفعه ي تسليمه دلالت ايدر چونكه معرض حاجتده سكو تدر
معرض حاجتده سكو ت ايسه بياندر

۶۸ (ماده) بر شينك امور باطنه ده دليلي اول شينك مقامنه
قائم اولور يعنى حقيقتنه اطلاع متعسر اولان امور باطنه ده دليل
ظاهر يسيله حكم اولنور بوماده اصوليونك (دليل الشئ في الامور
الباطنه يقوم مقامه) قاعده سندن اخذ اولمش وآنن مترجم بولمشدر
صاحب هدايه نك (واذا اطلع المشتري على عيب في المبيع فهو
بالخيار ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء رده) ديو بياني اوزره مشتري
مبيعك رديني ايجاب ايدر عيبنه مطلع اولدقه مشتري مخيردر
ديلرسه مبيعي جميع ثمن مسماسيله قبول ايدر وديلرسه صاحبنه
رد ايلر زيرا بيع مطلق مبيعك عيوبدن سالم اولسني اقتضا ايدر
چونكه سلامت صفات اصليه دندر و صفات اصليه ده اصل اولان
وجود اولسيله سلامت عرفاً وعادةً وصف مطلوب مرغوبدر
واصوليونك (المطلوب عادة كالمشروط نصاً) قاعده لري حكمنجه
عادةً مطلوب ايسه نصاً مشروط كيدر بنا برين وصف مطلوب
بولنديغي حالده مشتري ايچون مخيرلكك ثبوتى محققدر زيرا
مشتري نك مخيرلكي اولماش اولسه ايدي راضى اولمديغي بر شينك
لزوميله متضرر اولسي لازم كلور ايدي بو كا ايسه شرعاً مساع
يوقدر

اما درر و غررك (مداواة المعيب وعرضه على البيع ولبسه واستخدامه
وركوبه في حاجته رضاً) ديو بياني اوزره مشتري مبيعك عيبنه

(بعد)

بعد الاطلاع بمبیعه مداواة ایتمی و بیعه عرض ایلمسی و کیمه سی و کندی
حاجتنده بمسی عیبیه رضادر

کرچه رضا امور باطنه دن و اصل و حقیقتنه اطلاع متمسر اولان
کیفیات و حالاتدن ایسه ده منوال مشروح اوزره مشترینک مبیعه
مداوات و سائرهمسی کبی تملکک لوازمندن بولنان بر تصرفی وقوعه
کتورمسی کندوسنک رضاسنه و مبیعی ملکنده استبقاسنه ظاهرده
دلیل اولور

و بودلیل ظاهر یسیله ده مشترینک رضاسنه و خیارعیبی اسقاطنه
حکم اولنور چونکه بر شئیک امور باطنه ده دلیلی اول شئیک
مقامنه قائم اولور

منافع الدقایق صاحبی بو قاعده یی توضیحده (کھجه طلاق المخطیء
فاذا اراد ان یقول انت جالس فقال انت طالق یقع الطلاق) دیو
مخطنینک طلاقنک صحتنی مثال ایراد ایلمشدرکه بر کیمسه زوجه سنه
خطاباً انت جالس یعنی سن او طوره یورسن دیمکلیکی مراد ایتدیکی
حالده لساننده انت طالق یعنی سن بوشسک سوزی جاری اولسه طلاق
واقع اولور دیمش و سائر کتب فقهیه ده دخی بووجهله حکم ایلمش
کرچه خطا دخی امور باطنه دن و اصل و حقیقتنه اطلاع متمسر
اولان کیفیات و حالاتدن ایسه ده طلاق لفظی صریح اولوب عرفاً
نکاحدن طلاقدن غیریده استعمال اولمدیغی و نیتیه محتاج بولمدیغی
کبی بالغ و عاقلدن صدور ایتمش اولان کلامک بلاسهو و لاغفلة ظهور
ایتمش و سویلمش اولمسی حکمنده طو تلمه سنک ایجاب حالدن بولمسی

کلام صریح مذکور لزوج مزبور طرفدن خطاسز سویلشم اولسنه
 ظاهرده دلیل اولسیله بودلیل ظاهر یسیله حکم اولنور و طلاق
 واقع اولمش دینور چونکه بر شئیك امور باطنه دن دلیلی اول شئیك
 مقامنه قائم اولور

و کزا برنجی ماده نك تفصیلنده دخی بیان قلندیغی وجهله قصد امر
 قلبی و عزم باطنی اولوب اصل و حقیقتنه و قوف امکانسز اولمغین کندی
 مقامنه قائم اوله جق فعلی و قولی دلیل ظاهر یسیله حکم اولنور

مثلاً صاحب منحك (ودلیله استعمال القاتل آله فاقیم الدلیل مقام
 المدلول) دیو بیانی اوزره بر کیمه نك دیگر بر کسنه بی عمد او قصداً
 قتل ایلش اولسنه قاتل الت قاتله و جارحه سنی بالذات و بالفعل مقتول
 اوزرینه استعمال ایلش اولسی دلیل اولور و دلیلده مدلولی مقامنه
 اقامه اولنور بنابرین ابن عابدینك (اذا شهدوا انه ضرب بالسيف
 حتی مات وان لم یذکر العمد) دیو بیانی اوزره شاهد لر اول کیمه سیف
 و سلاح ایله مقتولی ضرب ایتدی و مقتوله وفات ایلدی دیو شهادت
 ایله لر هر نقدر عمد اللفظنی ذکر ایتما مثلر ایسه ده قصاص لازم کلور
 چونکه بر شئیك امور باطنه ده دلیلی اول شئیك مقامنه قائم اولور

۶۹ (ماده) مکاتبه مخاطبه کبیر

وانقولینك بیانی اوزره مخاطبه و خطاب ایکسیده بر معنایه یعنی
 بر حاضر کسنه یه سوز سوزیلک معناسنه در قاموسك بیاننه کوره مکاتبه
 مفاعله وزنده یازویاز شفق و مکتو بلشفق معناسنه در بوماده فقهانك
 (الکتاب)

(الكتاب كخطاب) والمكاتبه كالمخاطبة كلامندن اخذ اولتمش
واندن مترجم بولتمشدر

جناب حق نظم جليلنده الكاطول وابلغ بولنان (ياايهاالذين آمنوا
اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه وليكتب بينكم كاتب بالعدل)
آيت جليلهسنده معلوم ومعين وقته دكين بر بر ليله اخذ وعطاده
ويكديكره بوج ايتكده بولنانلره اول معامه لره يني يازملر يني وسنده
ر بط ايتلر يني واول سندنك مال ووقتنده نقصان وزياده اوليه رق
ينلرنده طوغرى و صحیح اوله رق بر كاتبك يازمسنى واول كاتبك
الله تعالينك امر و تعليمى اوزره آنى يازمقندن ابا و امتناع ايتامسنى
واوزرنده حق اولان كيسه حقدن قورقوب هيچ برشى نقصان
وزياده اوليه رق اول حق اقرار واملاسنى و بوكا متعلق مواد
سارهنى موضحاً بيان ايلش ومنوال مشروح اوزره يازيله جق سند
وقوداتك شائبة تزوير وشبهه تصنيعدن برى بولندير لمسيچون
احتياط واهتمام اولتمسنه تا كيد واكيد ايله تنبيه بيورمشدر

مخاطبه ايله حصوله كله جك مقصد مكاتبه ده دخى عينيله وتماميله
حاصل اولور و اوامرك تبليغات و تلقياتى دخى بوقيلدن بولنور
(فان الرسول عليه السلام كان يبلغ تارة بالخطاب وتارة بالكتاب)
ديو حضرت رسول اللهك احكامى تبليغى بعضاً خطاب و بعضاده
كتاب ايله وقوع بولديغى صاحب درر طرفندن ده توضيح و بيان اولنور
اقرار حجج شرعيه دندر (اخبار بحق لآخر على نفسه) تعريفيله
معرفدر كه بر كيسه ديكر كيسنه نك كندوسنده اولان حقنى خبر

و یرمک دیمکدر فقهانک (فانه کما یکون باللسان یکون باللسان) دیو
تصریح و بیانلری اوزره اقرار لسان ایله اولدیغی کبی بنان ایله یعنی
پارمق اوچلریله و قلم ایله ده اولور و بالماوجه و بالمشافهه ایدیلان
اقرار حکمی نصلسه بالکتابه ایدیلان اقرار حکمیده او یله اولور
چونکه مکاتبه مخاطبه کبدر

صاحب اشباه و غررک (الامر بکتابه الاقرار اقرار حکماً)
دیو بیانلری اوزره بر کیمسنه نک کندی اقرارینی یازمق اوزه اخره
امرا اتمسی حکما اقراردر بناء علیه فلان کیمسه یه شوقدار غروش
بورجم اولدیغنه دائر برسند یازدیو بر کاتبه امر ایدرک یازدیو بده
امضا ایش یا خود مهرله مش اولدیغی سندی کندو خط دستیله اولان
سند کبی اقرار بالکتابه قبیلنددر و کذا خانیه دن نقلاً صاحب
اشباهک (یعمل بدفتر السمسار والصراف والبیاع) دیو بیانی اوزره
تجارک معتمده اولان دفتر لرنده کی قیودی دخی اقرار بالکتابه
قبیلنددر و آنکله عمل جا زدر مثلاً بر تاجر بر کیمسنه یه شوقدار
غروش بورجی اولدیغی کندو دفترینه قید ایش اولسه اول کیمسه
اولدر بورج اقرار ایش اولوب لدی الحاجته اقرار شفاهیسی کبی
مقبول و معتبردر چونکه مکاتبه مخاطبه کبدر

وو یریلان دین سندنک رسم و عاده موافق اوله رق یازلمش اولسی
و خط و حتمک مشهور و متعارف بولنسی و معروف بولنمدیغی حالده
استکتاب اولنهرق اهل خبریه کوسترلسی و سندنک شائبه تزویر
و تصنیعدن وارسته لکی و شبهه دن بری اولدیغی تقدیرده و مدیون

هم سندی و همده اصل دینی منکر بولندیغی صورتده مدعینک طلبیه
مدیونک تحلیفی ماده لریله کتابتله اقرارک مواد سائر سی مجله احکام
عدلیه نک اون در دنجی کتابنک اقرار بالکتابه بحثده محرردر

ابن عابدینک (کاین عقد النکاح بالکتابته ینعقد البیع وسائر التصرفات
بالکتاب) دیو بیانی اوزره نکاح کتابتله منعقد اولدیغی کبی بیع وسائر
تصرفات دخی کتابتله منعقد اولور یعنی شفاهاً واقع اولان ایجاب
وقبول معتبر اولدیغی کبی مکاتبه ایله حصوله کلان ایجاب وقبول
دخی مقبول ومعتبردر چونکه مکاتبه مخاطبه کبیدر

۷۰ (ماده) دلسزک اشاره معهوده سی لسان ایله بیان کبیدر
بوماده فقهانک (ایماء الاخرس کالبیان) کلانندن اخذ اولنمش و آندن
مترجم بولنمشدر

ما فی الضمیرینی بیان صد دنده عاجز و بی زبان ودلسزدن کرک باش
و کرک قاش و کرک کوز وال ایله اشاره معروفه ومعهوده صادر
اولدیغی کبی مقتدر و فصیح و بلیغ و ناطقدن دخی بالایجاب اشارتله
بیان واقعدر

جناب حقک (فاتت به قومها تحمله قالوا یا مریم لقد حیثت شیئاً فرباً)
آیت جلیله سی مؤداسیله بیان بیورلدیغی اوزره حضرت عیسی
علیه السلامک ولادت لرنده والده لرینی حضرت مریم رضی الله عنها
حضرت تبری عیسی علیه السلامی تحمیل ایله مسجد اقصا اصحابنه وقومی
نزدینه کتوروب قومی آنی کورد کلرنده یا مریم سنک اهل یتنده واقع
اولمامش و کورلماش برچر کین شیئله کلدک سن بکر ایکن بوولدسکاندن

حاصل اولدی دیو طعن و توبیخه آغاز ایله سوؤالرنده (فاشارت الیه)
 الاية مضمون جلیلی حکمنجه مریم رضی الله عنها حضرتلری
 بلانطق و لاتکلم بشکده بولندیغی حالده عیسی علیه السلامه اشارت
 ایلدی یعنی بونی عیسان سوؤال ایلدیکز و جو ابنی آندن آلکز
 مفادینی مفید اشارت مخصوصه ایله اقتضاسنی بیان ایلدیکی وقعه
 غریبه معجزه نما تفصیلاتیله سوره مریمده میندر

صاحب اشباهک احکام اشارتی بیانده (الاشارة من الاخرس معتبر
 وقائمة مقام العبارة فی کل شیء من بیع و اجارة و نکاح و طلاق و ابراء
 و اقرار) دیو ایلدیکی ایضاحاتی اوزره اخرسک یعنی دلسزک اشارتی
 معتبر و بیع و اجاره و نکاح و طلاق و ابراء و اقرار مثلوه هر برشیده
 آنک اشارتی عباره و بیان مقامنده در

و کذا دلسزک یعنی و یمیندن نکولی دخی معتبر در چونکه دلسزک
 اشاره معهوده سی لسان ایله بیان کیدر

فقهاشهادتی (هی اخبار بحق للغير علی الغير) ایله تعریف ایتمشلر
 و (رکنها استعمال لفظ الشهادة) دیهرک شهادتده شهادت لفظنی
 استعمال شهادتک رکنی اولدیغینده بیان ایتشلردر که شهادت
 بر کیمسه نک آخر کیمسنده اولان حقنی اثبات ایچون حضور حا مکده
 خصمیک مواجهه لرنده شهادت لفظیله یعنی شهادت ایدرم دیو خبر
 و یرمکدر

بنا برین دلسزک شهادتی مقبول دکدر

۷۱ (ماده) ترچانک قولی هر خصوصده قبول اولنور

(بوماده)

بوماده فقهانك (يقبل قول المترجم) كلامندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر ملتقى الابحر ك كتاب قضاده (و يتخذ مترجماً عدلاً)
 ديو بياني اوزره حاكم مدعى ومدما عليهك و ياخود شاهدرلك لغت ولسانلر ينى بيلديكى و اكلايه مديغى صورته انلرك افاده و كلاملر ينى تفسير و ترجمه ايتك و اكافهام ايتك ايچون محكمه ده موثوق و موئتمن
 ترجمان بولنديرر

ابن نجيم ابن وهبان منظومه سندن نقلاً (يقبل قول الواحد العدل
 فى احد عشر موضعاً) ديو كتابنده تعداد اولنان اون بر موضعه
 عادل و موثوق و مؤتمن يالكز بر آدمك قولى قبول اولنور ايدوكنى
 و آنلردن بر يسنك مترجم و احدك قولى يعنى بر ترجمانك قولى بولنديغى
 بيان ايش و صاحب درر (و الاحوط اثنان) ديهرك ترجمانك ايكى
 اولمه سنك احوط و افضل اولديغى تصریح ايتمشدر

على كلا التقديرين ترجمانك تفسير و ترجمه و افاده سى و جهله مدعا
 هرندن عبارت بولنه يور ايسه اقتضاسى حاكم طرفندن اجرا قلنور
 چونكه ترجمانك قولى هر خصوصه قبول اولنور

۷۲ (ماده) خطاسى ظاهر اولان ظنه اعتبار يوقدر

بوماده اصوليونك (لاعبرة بالظن البين خطاؤه) قاعده سندن اخذ
 اولمش و آندن مترجم بولمشدر

اوچنجى ماده نك تفصيلنده دخى توضيحات و تصریحاتى ايله بيان
 قلنديغى و جهله كفالت (ضم ذمة الازمة فى المطالبة) تعريفيله معرفه
 اولوب كفالت بر شيئك مطالبه سى حقمده ذمتي ذمته ضم ايتمكدر يعنى

بر کیمسه ذمتنی دیکرک ذمتنه ضم ایدوب آنک حقنده لازمکلان
 مطالبه بی کندو دخی در عهده و التزام الیکدر بناء علیه اصیل
 و کفیلک ایکسیده مطلوب و احدک بر منوالی مشروح متعهد و ملتزمی
 بولند قلدن طالب مطالبه ده مخیردر آلاجنفی دیلرسه کفیلدن
 و دیلرسه اصیلدن مطالبه ایدرو برندن مطالبه سی دیگرندن مطالبه سنی
 اسقاط ایتیموب برندن مطالبه ایتد کد نصکره دیگرندن و یا خود معاً
 ایکسندن دخی مطالبه ایدر فقط اصیلک برائتیه و یا ایفای دین
 ایتسیله کفیلک دخی برائی لازم کور زیرا دین اودنمش و مطالبه
 ایچون بقا و محل قالماشدر

بنا برین کفیل اصیلک اداسنه مطلع اولیه رق کفیل اولدیغی دین
 حالا باقیدر ظنیه مکفول بهی یعنی اداسنه متعهد بولدیغی دینی ادا
 ایتد کد نصکره دین مذکورى اصیلک تأدییه سی یا خود داینک اصیلی
 دین مذکوردن ابرا ایش اولدیغی ثابت اولسه کفیل و یردیکنی
 استرداد ایدر چونکه کفیلک ظنده کی خطاسی ظاهر اولمشدر
 خطاسی ظاهر اولان ظنه ایسه اعتبار یوقدر

و کذا صاحب محیطک (کل ما اخذ بغير حق یسترد منه) دیو بیانی
 اوزره اصیل دخی کفیلک اداسنه واقف اولیه رق حالا دینم ظنیه
 تأدییه دین ایتد کد نصکره دین مذکورى کفیلک اداسی ظاهر اولسه
 اصیل تکرار و یرمش اولدیغی مبلغی استرداد ایدر چونکه اصیلک
 ظنده کی خطاسی ظاهر اولمشدر خطاسی ظاهر اولان ظنه ایسه
 اعتبار یوقدر و حقیقت آنان شیده استرداد اولنور

(و کذا)

و کذا صاحب اشباهک (ولو ظن ان عليه ديناً فبان خلافه يرجع بمادی) دیو بیانی اوزره بر کیسه دیگر بر کیسه دن فلان جهتن سنده شو قدر غروش آله جفم واردر و برید کننده اول کیسه دخی اول جهتن ا کا اول قدر بورجی واردر ظنیله مبلغ مذ کوری و یرد کدنصکره جهت مذ کوره دن اکادینی اولدیغی ظاهر اولسه و یرمش اولدیغی مبلغ ایله اول کیسه یه رجوع ایدر و آندن استرداد ایدر چونکه خطاسی ظاهر اولان ظنه اعتبار یوقدر

و کذا صاحب قنیه نك (ولو اقر بطلاق زوجته ظاناً الوقوع بافتاء المفتی قتبین عدمه لم یقع) دیو بیانی اوزره بر کیسه نك زوجه سیله بینلرده وقوعبولان بعض قول و ماجرادن طولایی طلاق وقوعبولمش ایدو کنه دائر بر دفتینک و یرمش اولدیغی فتوی اوزرینه صحیحاً طلاق واقع اولمش ظنیله طلاق اقرار ایتد کدنصکره مفتینک فتواسنک خلاف و خطاسی آندن اعلم دیگر بر دفتینک و یرمش اولدیغی فتوی ایله ظاهر اولسه منوال مشروح اوزره ایدیلان اقرار ایله طلاق واقع اولمادش اولور چونکه خطاسی ظاهر اولان ظنه اعتبار یوقدر

۷۳ (ماده) سنده مستند اولان احتمال ایله حجت یوقدر

بوماده اصولیونک (لاجحة مع الاحتمال الناش عن دلیل) قاعده سنندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولنمشدر

اون برنجی ماده نك تفصیلنده دخی بیان قلندیغی وجهله اقرار مقرك یا حال صحتنده اولور و یا خسته لغنده و مرض موتنده وقوعبولور انسان مالنک و حق خالصنک حسبما یختار متصرفی بولنسی جهته

کندوسنک صحتی حالنده اولان اقراری کرک ورثه دن بریسی ایچون اولسون و کرکسه اجنبی ایچون بولسون هروجهله صحیح اوله جغی باهر ایسه ده مرض موتنده کی اقراری فقهای عظام حضراتنک (وان اقر لاجنبی صحیح وان احاط بماله) دیو ایلدکری تصریحات اوزرینه انجق اجنبی وورثه نک غیری حقنده معتبر طوتیلور و مریضک جمیع مالنی محیط و مستوعب بولنور ایسه ده صحیحدر دینلور امامریضک مرض موتنده ورثه دن بریسی ایچون حادث اولان وصیت و اقراری بقیه ورثه سی طرفدن تصدیق اولماق سزین باطل اولور زیرا مریضک مالنه مرض موتنده ورثه نک حقی تعلق ایلش اولسیله وارثلردن بعضیلرینی تخصیصده باقیلرینک حقی ابطال تهمتی واردر بوا یسه ممنوعدر تکم حدیث شریفده (لاوصیته للوارث و لا اقرار له بالدين) وارد اولمشدر بنا برین برکیسه ورثه سندن برینه شو قدر غروش بورجی اولدیغنی اقرار ایتدیکی تقدیرده اگر مرض موتنده ایسه دیگر ورثه تصدیق ایتدیجه بواقراری حجت دکلدر زیرا دیگر ورثه دن مال قاچرمق احتمالی و بعض ورثه نک حقلرینی ابطال تهمتی مرض موته مستنددر یعنی سنده مستنددر سنده مستند احتمال ایله ایسه حجت یوقدر اما حال صحتنده ایسه اقراری معتبر اولور و اولخالده اولان احتمالی محضا برنوع توهمدن عبارت اولدیغندن اقرارک حجیتنه مانع دکلدر چونکه اصولیونک (فلا اعتبار بالتوهم) قاعده لری مفادی معلومدر بیع وهبه مثلوه شیلرده بوقبیلدندر مثلا برکیسه مرض موتنده (ورثه سندن)

ورثه سندن بر یسنه برشی صائسه و یا هبه اتسه دیکر وارثک تصدیق
 و اجازت لرینه مو قوف اولوب مریضک و فاتندنصکره اجازت
 و یررلر ایسه صحیح و نافذدر و یرمز لر ایسه دکادر چونکه سنده
 مستند اولان احتمال ایله حجت یوقدر

زوجه سندن ماعدا وارثی اولمیان کیمسه مرض موتنده جمیع اموالنی
 زوجه سنه و یا خود زوجندن بشقه وارثی اولمیان قادین جمیع اموالنی
 مرض موتنده زوجه هبه و تسلیم ایته و یا اقرار ایله نفی ملک ایته
 صحیح اولور

و بونلردن بر یسنک ترکه سنه امین بیت المالك مداخله ایتمکه حقی یوقدر
 مریضک بیع و هبه سنه و اقرارینه متداثر سائر خصوصات و لازمکلان
 معاملات مجله احکام عدلیه نک کتاب بیوعی باب سابعنک فصل
 خامسنده و کتاب هبه سی باب ثانینک فصل ثانینده و کتاب اقراری
 باب ثالثنک فصل ثالثده تفصیلاتیله مبین و محرر بولنمشدر

منافع الدقایقک (و کذا لاجحة مع الاختلاف کا اختلاف الشهود) دیو
 توضیح و بیانی اوزره سنده مستند اولان احتمال ایله حجت اولدیغی کبی
 اختلاف شهود مثللو اختلاف ایله ده حجت یوقدر

کنزل الدقایقک (و يعتبر اتفاق الشاهدين لفظاً ومعنى) دیو بیانی
 اوزره شهادتک دعوایه موافق بولماسی شرط اولدیغی کبی شاهدلرک
 ادای شهادته لفظ و معنا جهتلر یله اتفاقلریده شرطدر بنابرین
 شاهدلر مشهود بده اختلاف ایته لر شهادتلی مقبول اولماز

مثلاً شاهدلرک بری بیک غرو سلق آلتون و دیکری بیک غرو سلق سیم
مجیدیه دیوشهادت ایسه لر شهادتلی قبول اولنماز

و کذا مال مغبوب اولان حیوان حقدنه شاهدلرک بری قیرآت
و دیکری یاغز یا آلات و یا خود بری آت و دیکری قصصراق دیوشهادت
ایسه لر شهادتلی قبول اولنماز

زیرا قضا آجق حجت ایله جائز اولور حجت ایسه شاهدینک لفظاً
و معنأً اتفاقاً یله حاصل اوله بیله جکی جهتله انلرک اتفاقلی بولمادیغی
تقدیرده نصاب شهادت کامل اولمادیغندن حجت ثابت اوله من

۷۴ (ماده) توهمه اعتبار یوقدر

بوماده فقهانک (فلا اعتبار بالتوهم) قاعده سندن اخذ اولنمش و اندن
مترجم بولمشدر توهم صرف و احتمال مجرده اعتبار یوقدر
بنابرین بر کیسه دیکر بر کیسنه دن اشترا ایوب دفع ثمن ایلدیکی
منزله بر مدت ساکن اولدقدنصکره منزل مزبور ذاتاً جن یا غنی
و ایچنده جن اولدیغی بعض کیسه لر طرفدن خبر و یرلمش اولمسیله
عیبی ظهور ایتدی دیو منزل مزبوری اول کیسنه یه رد و ثمنی استرداد
ایدرم دیه من

و کذا بر کیسه کور کچیدن ثمن معلومه بر طولم کورک اشترا و قبض
ایتد کدنصکره جائزه کورکه بر مستحق یعنی بر صاحب ظهور ایوب
بندن آلور نفسکه کفیل و یردیو کورکچی یه اجبار ایده من

و کذا برینک انسان بیوندن یوکسک بر یرده پنچره سی اولوبد
احتمالکه زردبان وضعیله قومشوسنک مقرنسوان اولان محلنه نظر

(ایله)

ایلردیو قومشوسی اولپنجره یی سدایتدیره من چونکه بونلر محضا
 توهمدن عبارتدر . توهمه ایسه اعتبار یوقدر
 قرینه قاطعه حدیقینه بالغ اولان اماره در قرینه قاطعه نك اسباب
 حکمدن بریسی بولندیغنی بیان ذیلنده ردالمختار (لوظهر من دار
 خالیة انسان خائف بسکین متلوث بدم فدخلوها فوراً فرأوا مذبحاً
 حینه اخذبه اذلايمتری انه قاتله) دیو بر مثال ایراد ایلشدیر که بر کیمسنه
 النده قان بولا شمش پچاق اولدیغنی حالده خوف وتلاش ایله بر خالی
 خانه دن چیقدیغنی کبی در عقب اول خانه یه کیر یلوب هنوز بوغز لاش
 بر شخص کورلسه اول کیمسنه بو شخصک قاتلی اولدیغنه اشتباه اولماز
 شاید که اول شخص کندو کندوسنی اولدرمش اولمق کبی صرف
 احتمالات و همیه یه التفات قلماز چونکه قرینه قاطعه نك ظهور نندنصره
 آرتق بو مثللو سوزلر محضا توهمدر توهمه ایسه اعتبار یوقدر

۷۵ (ماده) برهان ایله ثابت اولان شی عیاناً ثابت کبیدر
 بوماده اصولیونک (الثابت بالبرهان کالثابت بالعیان) قاعده سندن
 اخذ اولمش و اندن مترجم بولمشدر

برهان ضمه دلیل و حجت واضحه معناسنه در جمعی براهین کلور
 و برهان معجزه معناسنده اولور تکم موسی علیه السلامه (فدانک
 برهانان من ربك الاية) دیو خطاب الهی وارد اولمش و برهانان
 لفظی حجتان نیرتان و معجزتان باهرتان ایله مفسر اولوب عصاوید
 بیضانک موسی علیه السلامه محضا جانب الهیدن احسان اولمش
 حجت نیره و معجزه باهره لر اولدیغنی آیت جلیله ایله بیان بیورلشدیر

اهل میزان برهانی (قیاس مؤلف من مقدمات قطعیة منتج نتیجة قطعیة) دیو تعریف ایدرک برهانک نتیجة قطعیة بی انتاج ایدر مقدمات یقینیه دن مرکب بر قیاس اولدیغنی بیان ایشلردر و علماء اصولی دخی (ما فصل الحق عن الباطل و میر الصحیح من الفاسد بالبیان الذی فیہ) دیو برهان کندوسنده موجود بیان ایله حتی باطلدن فصل ایدر و صحیحیده فاسد دن تمیز ایدر برشی اولدیغنی تعریف ایشلردر

منافع الدقایق صاحبی نوراده برهانن مراد بینة عادلہ در (الثابت بالبرهان الثابت بنیة عادلة) تقدیرنده در دیو ماده بی وقاعدہ بی توضیح و تشریح ایشلردر بوضورتجه برهان ایله یعنی بینة عادلہ ایله ثابت اولان شی عیاناً یعنی معاینه و مشاهدہ بصرله ثابت اولمش کیدر دیمکدر

الحاصل مدعی علیه مدعی بی منکر بولندیغنی تقدیرده مدعینک حقیلی و مدعی علیہک حقسنز اولدیغنی فصل و تمیز و تفریق ایده جک حجت واضحه بینة عادلہ در و یقینی افاده ایلدیکی جهتله بینة عادلہ ایله ثابت اولان برشی معاینه و مشاهدہ بصرله ثابت اولمش حکمنده در بنا برین مدعی علیه مدعی بی اقرار ایدر ایسه حا کم آنی اقرار یله الزام ایدر و اگر مدعی علیه دعوا اولنان سنه بی انکار ایدر سه مدعی دعوا سنی عادل شاهدلر ایله اثبات ایتدیکی تقدیرده حا کم اول سنه بی مدعی علیه اوزرینه حکم ایدر و ایکی صورتده دخی مدعی علیہک کندوسندن دعوا ایدیلان شیئی مدعی یه تسلیم و ایفاسی ایجاب ایدر

(و مدعی)

و مدعی علیه که مادامکه بنم اقرارم یوقدر مدعی بهی مدعی یتسلیم و ایفا
 یتکلمکم لازم کماز دیوسوز سو بلکه حتی یوقدر چونکه برهان ایله
 ایت اولان شی عیاناً ثابت کبیدر و برشیکه کرک اقرار و کرک
 یننه عادلله ایله مدعی علیه اوز رنده ثابت بولنسون اول شیتک ایفا
 تسلیمی لزومجه فرقی یوقدر

۷۶ (ماده) بینه مدعی ایچون و یمین منکر اوزرینه در
 و ماده (البینه للمدعی والیمین علی من انکر) حدیث شریفندن اخذ
 و انمش و آندن مترجم بولنمشدر

بینه حجت قویه دیمکدر و ظاهر و آشکار اولمق معناسنه در جمعی
 بنات کلور حق و باطل و صادق و کاذب کندوسیه و واضح و آشکار
 لسی و بینلری انکله فصل و تمیز قلمسی جهته اول حجت قویه یتینه
 طلاق اولنمشدر یمین امیروزنده صاغاله دینور یسار مقابلیدر
 جمعی ایمن و ایمان کلور زور و قوت و قدرت معناسنده مستعملدر
 یر اصاغ صولدن قوتلیدر تکلم جناب حقیق نظم جلیلنده (لاخذنا
 به بالیمین) وارد اولمش و یمین لفظی قوت و قدرت ایله مفسر بولنمشدر
 یمین اندو قسم معناسنه در سلفده عربلر عهد و حلف خصوص صنده
 صاغ الینی رفیقنک صاغالنه ضرب و مسح ایلدکاری علاقه سیله
 لطف و قسمه یمین اطلاق اولنمشدر

هایمینی (تقویة احد طرفی الخبر بالمقسم به) دیوتعریف ایتمشدر که
 بن خبرک ایکی طرفنک برینی مقسم به ایله یعنی اسم الله ایله قوتلندیر مکدر
 چونکه خبرک صدق و کذب احتمالی وارد و خبرک ایکی طرفی

صدق و کذب جهتم یدر که یمین ایدہ جک کیمسہ کندوسنک حقیقہ
 ادعا و قولندہ صادق اولدیغنی بیلہرک یمین ایدرایسہ صدق جهتمی
 و کاذب اولدیغنی بیلدیکی حالده خلاف یره یمینہ جسارت ایدرایسہ
 کذب جهتمی قوتلندر مکہ عزم و قصد ایتمش دیمکدر
 غررک کتاب دعواده (وان انکر سئل المدعی بینة فان اقام قضی
 علیه و الا حلفه بطلبه) دیوایلدیکی توضیح و بیانی اوزره مدعی
 طرفندن ادعا اولنان برشیده اکر مدعی علیه مدعی بهی اقرار ایدرایسہ
 حاکم انی اقرار یله الزام ایدر و اکر انکار ایدرسہ حاکم مدعیدن
 بینہ استر مدعی بالینة دعواسنی اثبات ایتدیکی صورتده حاکم مدعی
 علیه اوزر بنه حکم ایلر و مدعی دعواسنی اثباتدن اظهار عجز ایلدیکی
 تقدیرده مدعینک طلبیله مدعی علیه یمین تکلیف ایلر مدعی علیه
 یمین ایدرسہ یا خود مدعی یمین و یردیر مزایسہ حاکم مدعی بی بلاینة
 مدعی علیه معارضه دن منع ایدر مدعی علیه یمیندن نکول ایدرسہ
 حاکم نکول یله حکم ایدر
 فقهانک (ولا ترد الیمین علی المدعی وان نکل خصمه) دیو بیانلری
 اوزره مدعی علیه هر نقدر یمیندن نکول ایدرایسہ ده ائمہ حنفیه یه
 کوره یمین مدعی اوزر ینه رد اولماز و مدعی یه یمین ایتک لازم کلر
 زیرا مقتضاء نص جنس ایمانک مدعی علیه جانبنده اولمقلغیدر
 مدعی جانبنده یمین یوقدر بنا برین مدعی علیه یمین تکلیف اولندقد
 یمیندن نکول ایله اکر مدعی یمین ایدرسہ مدعی بهی اکا ایضا و تسلیم ایدر
 دیسه سوزی خلاف نص اولدیغندن التفاته شایان دکلدر چونکه بیند
 مدعی ایچون و یمین منکر اوزر ینه در

۷۷ (ماده) بينه خلاف ظاهری اثبات ایچون و یمین اصلی
ابقا ایچوندر

بوماده اصولیونک (البینات شرعت لاثبات خلاف الظاهر و الیمین لابقاء
الاصل) قاعده سندن خدا و لشمش و اندن مترجم بولتمشدر
بینات جمیع بینه در ظاهر و مبین معناسنه در بینه مدعینک صدقنه دلالت
ایدر شهادت مبینه در

بینه خلاف ظاهری اثبات ایچوندر زیرا ظاهره مخالف کورینان
شی اثبات و بیانیه محتاجدر اما اول شیکه حال ظاهره موافق
و مطابقدر اول شی اصل دیمکدر و برشینک ایسه بولندیغی حال
اوزره قالمسی یعنی خلافتنه علم و دلیل اولدقچه اولدیغی حال اوزره
ابقا و بقاسی اصل و راجح و اعتبارده مقدم بولتمسی جهتله اصلی ابقا
ایچون یمین لازمدر

صاحب قاضیحانک (ومن انکر فعل غیر کان القول قوله لانه متمسک
بالاصل ومن ادعی فعل نفسه لایقبل قوله الابحجة) دیو بیانی اوزره
بر کیسه که غیرک فعلنی انکار ایدر ایسه مع الیمین قول اول منکر کدر
زیرا اول منکر اصله متمسکدر اما کندی فعلنی ادعا ایدن کیسنه نک
قولی آنجق حجت و بینه ایله مقبول اولور

بنابرین بر کیسه معدللاستغلال اولمیان منزانی دیکر بر کیسنه یه و یروب
اولدخی بردت ایچنده ساکن اولدقدنصکره ییلنرنده اختلاف واقع
اولوب صاحب منزل بن منزلی سکامدت معلومه تمامنه دکین شو
قدر غروشه ایچار ایتشیدم دیوب ایچنده اوطوران کیسنه دخی بلا

اجرة اسكان ايتشيدك ديسه طرفينك بينه لری اولسه قول منزله ساكن اولان كيمسنة نكدر زيرا غيرك فعلنى انكار ايتشدر يعنى منزل مزبورك كندوسنه ايجار ايله و يرليوب بلا اجرة اسكان ايدلديكى صورت دفعده ادعا و بيان ايتشدر و منزل مزبور ايسه ذاتامعد للاستغلال يعنى كرا ايجون ياپلمش بر بنا اولديغى جهتله اول كيمسنة اصله متمسك بولنش اولمغله اصلك ابقا سيجون مع اليمين قول انك اولمشدر اما اول كيمسه كه كندى فعلنى ادعا ايتش يعنى شوقدر غروش ايجار ايله اسكان ايتدم ديمش معدللاستغلال بولنميان بناحقنده بوسوز خلاف ظاهر اولمغله اثبات و بيانه البته محتاجدر چونكه بينه خلاف ظاهرى اثبات ايجون و يمين اصلى ابقا ايجوندر

و كذا جواهر القتاوانك (رجل اثبت بالبينه على رجل انه اقر كذا طايحاً فاقام المدعى عليه بينه فى دفع دعواه انه اقر باكره فالبينه بينه الاكره فانه يثبت خلاف الظاهر) ديو بيانى اوزره بر كيمسه ديكر بر كيمسنة نك طايحاً اقرارى اوزرينه بينه اقامه ايتد كده مدعى عليه دخى دفع دعواسنده اقرارك اكره ايله وقوعنه بينه كتورسه خلاف ظاهرى مثبت بولنديغى جهتله اكره بينه سى اولى در زير متبايعاندى ايجاب و قبولك صدورى تحققنه مبنى مبايعه ده اصل و ظاهر اولان طوع و رضادر اكره خلاف اصل و منافع ظاهر در بينه ايسه خلاف ظاهرى اثبات ايدنه نكدر بنا برين بايع و مشتريدر هر بريسى طوع و اكره ده اختلاف ايتسه لر اصل اولسى جهتله قول مع اليمين مدعى طوعكدر اكره ماده سى خلاف ظاهر اولمغله (ثبوتى)

ثبوتی اثبات و بیانه محتاجدر چونکه بینہ خلاف ظاہری اثبات
ایچون و یمین اصلی ابقا ایچوندر صلحدہ و مال دعواسندن ابرا
خصوصندہ دخی بعینہ حکم بویله در

التمس در دنجی مادہنک تفصیلندہ دخی بیان قلندیغی و جہلہ صاحب
در روغررک (الاصل فی الوکالۃ الخصوص و فی المضاربتہ العموم فان
باع الوکیل نساء فقال امرہ امرتک بنقد و قال اطلقت صدق الاخر
بناء علی کون التقیید اصلا فی الوکالۃ) دیو بیانلری اوزرہ و کالتدہ
اصل اولان خصوصندر و مضار بہدہ عمودر

بناء علی ذلك و کیل مؤکنتک مالینی و یرہسی یه صائدقدہ مؤکل نقد
ایله بیعہ امر ایتشیدم و کیل دخی سن اطلاق ایدوب بیعی برنسہ
ایله تعین و تقیید ایتامشیدک دیسہ و طرفینک بینہ لری اولماسہ قول
مع الیمین امر مؤکلکدر چونکہ و کالتدہ اصل و ظاہر اولان تقییددر
اطلاق خلاف ظاہردر مؤکل ایسہ بوندہ اصلہ متمسکدر بنا برین
اصلی ابقا ایچون امر و مؤکلہ یمین لازمدر چونکہ بینہ خلاف
ظاہری اثبات ایچون و یمین اصلی ابقا ایچوندر

و کذا صاحب اشباہک (اختلف رب المال مع المضارب فی التقیید
و الاطلاق فالقول للمضارب) دیو ایضاح ایلدیکی و جہلہ رب المال
ایله مضارب بیندہ تقیید و اطلاقدہ اختلاف اولنسہ قول مضاربکدر
مثلا بر کیسہ دیگر کیسنہ دن سفینہ ایله تجارت ایتک اوزرہ مضاربہ
طریقیلہ الدیغی اموال ایله اسکندر یه یه سفرندہ سفینہنک غرقیلہ
مبلغ مذکور تلف اولدقدنصرکہ رب المال بن مبلغ مذکور ی سا کہ

از میره سفر ایتک اوزره و یرمشیدم مضارب دخی سن اطلاق ایدوب
 نسنه تعین ایتامشیدک دیسه و طرفینک یینه لری اولماسه قول مع الیمین
 مضارب بکدر چونکه مضارب به ده اصل و ظاهر اولان عمودر
 تقید خلاف ظاهر در مضارب ایسه بونده اصله متمسکدر بنا برین
 اصلی ابقا ایچون مضارب به یمین لازمدر چونکه یینه خلاف ظاهری
 اثبات ایچون و یمین ابقا ایچوندر

۷۸ (ماده) یینه حجت متعديه و اقرار حجة قاصره در

بوماده فقهانک (الینه حجة متعديه و الاقرار حجة قاصرة) کلاملرندن
 اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

یینه حجت متعديه در یعنی غیریه تعدی و تجاوز و سرایتی واردر
 (و حتی تظهر فی حق كافة الناس) دیو خصوصی بعض مواد ده
 یینه نک كافة ناس حقنده تأثیر و ظهوری اولدیغی فقهاء عظام حضراتی
 طرفندن بیان ایدلمشدر

زیرا یینه آنجق حاکم قضاسیله حجت اولور حاکم ایسه ولایت
 عامه سی بولندیغی جهتله حکم و قضاسی كافة ناس حقنده نافذ
 اولور یعنی محکوم علیهده و محکوم علیهک غیریده دخی سرایت
 و تأثیر بولنور

اما اقرار حجت قاصره در یعنی غیریه تعدی و تجاوز و سرایتی یوقدر
 زیرا اقرارک قضایه احتیاجی و توقف و تعلق بولندیغی و مقرب ولایتی
 آنجق نفسی اوزرینه اولدیغی جهتله اقرار آنجق مقرب کندوسی حقنده
 حجت اولور و مقرب نفسی اوزرینه قاصر بولنور

(بنا برین)

بنابرین بزازیه نك (ادعى على الميت حقا فخصمه الورثة او الوصى
 والحكم على احد الورثة حكم على الكل وان لم يكن في يده شىء من التركة)
 دیو بیانی اوزره بر کیمسه میت اوزرینه حق دعوی ایتسه مدعینک
 خصمی ورته و یاخود وصیدر واحد ورته اوزرینه حکم ورته نك
 جله سی اوزرینه حکمدر هر نقدر اول وارث یدنده ترکه دن برشی
 یو غیسه ده مثلا بر کیمسه فوت اولوب والده سنی و آخر دیارده بولنان
 سائر ورته سنی ترک ایتدکده بر کیمسنه ظهور ایدوب بنم متوفانک
 ذمتنده فلان جهتدن شو قدر بیک غروش الهجق حقم واردر دیو
 متوفانک والده سی یوزرینه دعوی ایدوب بعد اثبات والحکم مبلغ
 مز بوری ترکه دن السه سائر ورته کادکارنده دانه دینی بزم یوزرینه
 دخی اثبات ایله والامبلغ مذ کوری سندن الورز دیمکه حقلری یوقدر
 چونکه بینه حجت متعدیه در واحد ورته اوزرینه بالینه حکم کایسی
 اوزرینه حکمدر

وکذا جامع الفصولینک (فلولم یقم البینه واقربه الوارث اونکل
 ففي ظاهر الروایة يأخذ کل الدین من حصه المقر) دیو بیانی اوزره
 متوفانک ورته سی ترکه سنی اقتسام ایتدکارندنصکره بریسی ظهور
 ایدوب مورثکزدتوفانک ذمتنده فلان جهتدن شو قدر بیک غروش الاجم
 واردر دیو دعوی ایتدکده و بینه اقامه ایده دیکسی وسائر ورته منکر
 بولندیغی حالده ورته دن یالکز بریسی اقرار ایلسه و یامین لازم کوبده
 یمیندن نکول ایلسه دانه بعدالحکم مبلغ مذ کوری تماما مقرک مقبوضی اولان
 حصه وافیه سندن آلور

چونکه اقرار حجت قاصره در و حجت قاصره ایسه آنجق مقرک کندوسی
 حقدده حجت اولور سائر ورثه یه تأثیری یوقدر
 و کذا در المختارک (و یثبت رجوع مشتری علی بایعه بالثمن اذا کان
 الاستحقاق بالینه اما اذا کان الاستحقاق باقرار مشتری او بنکوله فلا)
 دیو بیانی اوزره بر کیمسه نک شرا یبنده اولان بر مال مستحق یعنی
 بر صاحب ظهور ایتدکده مشتری نک انکاری اوزرنه مستحق اول مال
 کندوسنک اولدیغنی اثبات ایدوبده اول مال مستحقه حکم اولنسه
 مشتری و یرمش اولدیغنی ثمن ایله بایعه رجوع ایدر اما مشتری اول مال
 مستحق اولدیغنی اقرار ایلسه یا خود مشتری نک اوزرنه یمین لازم کلوبده
 مشتری یمیندن نکول ایلسه و یرمش اولدیغنی ثمن ایله بایعه رجوعه حتی
 یوقدر چونکه بینه حجت متعدیه و اقرار حجت قاصره در

۷۹ (ماده) کشی اقرار یله الزام اولنور

بوماده اصولیونک (المرء مؤاخذ باقراره) قاعده سندن اخذ اولمش و آندز
 مترجم بولمشدر که کشی اقرار یله مؤاخذ اولنور و آنکله الزام قلنور
 زیرا اقرار حجت قاصره در و بینه کبی حجت ملزومه در و بلکیده آندز
 اولی در که اقرارده کذبک احتمالی عادت جهتیه ابعدر نتکم منافع
 الدقایق صاحبک (لزوم علی المقر ما قر به للمقر له لان اقراره لا یغیر کاذب
 ممتنع عادة) دیو بیانی اوزره مقر اوزرنه اقرار ایلدیکی نسنه بی مقر له
 و یرمسی لازم کلور زیرا مقرک غیر ی ایچون کاذباً اقراری عادة ممتنع
 و عادة ممتنع اولان شیده حقیقه ممتنع کبی عد اولنور بنا برین کشی
 اقرار یله الزام اولنور

(جمع)

حجج شرعیہ دن بریسیدہ اقرار در
 فقہانک (الرجوع عن الاقرار باطل) قاعدہ لری حکمنجہ اقرار دن
 رجوع باطلدر بناء علی ذلک بر کیسه فلان کیسنہ یہ شوقدر غروش
 دینم واردر دید کدنصکره اقرار مدن رجوع ایتدم دیمسنه اعتبار
 اولنمیوب اقرار یله الزام اولنور و مقر بی مقر لهه تسلیمی ایله
 امر اولنور

۸۰ (ماده) تناقض ایله حجت قائلز

یکرمی در دنجی مادهنک تفصیلنده تناقضک تعریفی ومحل خفانک
 غیر یده تناقضک مقبول اولدیغی و خصمک تصدیق وحاکمک
 تکذیبیلده تناقضک مرتفع اولور ایدوکی بیان ایدلمشدر
 مجمع الانهرک (فان رجعا قبل الحكم لايحكم القاضي بشهادتهما الخ)
 دیو بیانی اوزره اگر شاهدلر بعداء الشهادة وقبل الحكم حضور
 حاکمه شهادت لرندن رجوع ایتسه لر انلرک ایلنکاری شهادت لریله
 قاضی حکم ایتز

زیرا آنلرک کلام لرنده تناقض واردر کلام متناقض ایله ایسه حکم
 اولنماز چونکه تناقض ایله حجت قائلز و بو صورتده اتلاف
 بولنمدیغی جهتله شاهدلره ضمانده لازم کلز آنجق تعذیر اولنورلر
 کتاب مذکورک (وان رجعا بعده لا ینقض القاضي حکمه و ضمنا
 ماتلفاه بها) دیو بیانی اوزره شاهدلر بعد الحكم حضور حاکمه
 شهادت لرندن رجوع ایتسه لر قاضی ایلدیکی حکمی نقض ایتز زیرا
 کلام ثانی صدق اوزرینه دلالتده اولکی کلام کبیدر کلام

اول ایسه اتصال قضا ایله تأکید ایش و ترجیح قلمش اولغله
 کلام ثانی انی نقض ایده من چونکه قاضی کلام متناقض ایله
 حکم ایده میه جکی کبی کلام متناقض ایله ایش اولدیغی حکمیده
 بوزه من و بوضورته شاهدلر شهادتلیله علی وجه التعدی اتلافنه
 سبب اولدقلری شی یعنی محکوم بهی ضامن اولورلر

ینه کتاب مذکورک (فان رجع احدهما ضمن الراجع نصفاً) دیو
 بیانی اوزره اکر بعد الحکم والقضا شاهدلرک بریسی حضور حاکمه
 شهادتدن رجوع ایلسه اول رجوع ایدن کیسنه محکوم بهک
 نصفی ضامن اولور زیرا شاهدلرک هر بریسنک شهادتی نصف
 حجت اولور و بریسنک رجوعنه و او بریسنکده شهادتی اوزرینه
 ثبات و بقاسنه مبنی حجت آنجق نصفده باقی قالمش اولور بنا برین
 راجع رجوعیله شهادتده تناقض ایش اولسی جهته کندوسنده
 حجت باقی قالمش اولان محکوم بهک نصفنک ضمانی کندوسی
 اوزرینه لازم کور

۸۱ (ماده) اصل ثابت اولدیغی حالده فرعک ثابت اولدیغی واردر
 بوماده اصولیونک (قد ثبت الفرع مع عدم ثبوت الاصل) قاعده سندن
 اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

منافع الدقایق صاحبی بوماده بی توضیحده (فلو قال لزيد علی عمرو
 الف وانا ضامن به فانکر عمرو لزم الکفیل اذا اداها زید دون
 الاصل) دیو بر مثال ایراد ایشدر که بر کیسه عمروک زیده بیک
 غروش بورجی واردر بن اکا کفیل و ضامنم دیسه و اصیلک یعنی
 (مدیون)

مدیون دینلان عمروك انكارى اوزرینه زید مبلغ مذکوری کفیلدن
 ادعا ایلسه کفیلک مبلغ مذکوری ویرمسی لازم کور
 اصیل منکر اولوب هنوز اوزرینه برشی ثابت اولماش ایسه ده
 اقرار شرعا حجت معتبره اولمغین قائل یعنی کفیل بونده اقرار یله
 مؤاخذه اولنور و کفالت مشروحه سی اوزره مبلغ مذکوری
 ایفاسیله امر اولنور چونکه اصل ثابت اولدیغی حالده فرعک
 ثابت اولدیغی وارد

۸۲ (ماده) شرطک ثبوتی عندنده کاعلق اولان شیئک
 ثبونی لازم کور

بوماده اصولیونک (المعلق بالشرط یجب ثبوته عند ثبوته) قاعده سندن
 اخذ اولمش واندن مترجم بولمشدر بعضلی شرطی (التزام
 لم یوجد فی امر لم یوجد بصیغه مخصوصه) دیو تعریف ایتشدر که
 شرط هنوز ظهور ایتماش برشی صیغه مخصوصه ایله ینه ظهور
 ایتماش برشیده التزام ایتکدر دیمشدر

مرأت و مرقاتک (ومن کلمات الشرط ان وهو اصل فیه و تدخل
 امرأ معدوماً لکنه علی خطر الوجود) دیو بیانی اوزره حروف
 معانیدن بولنان ان کلمات شرطدندر و اذا ومتی کله لری مثلو
 کندوسیله ظرفیت معناسی معتبر اولیوب محضاً شرط ایچون اولسی
 و شرط معناسنه مخصوص بولمسی جهتله شرطیتده اصلدر و بو
 ان لفظی امر معدومه داخل اولور لکن اول امر خطر وجود
 اوزره در یعنی اولوب اولماق و حصوله کلوب کلامک بینده متردددر

وان لفظی تشکیکده استعمال اولوب وجود وانتقاسی قطعی اولان
شیده مستعمل دکلدر

بنابرین منافع الدقایق صاحبک (لایقال ان جاء الغد فکذا لان الغد
مما سیجئ قطعاً) دیو بیانی اوزره اکر یارین کورسه شویله اولسون دینز
زیر یارینک همان کلسی قطعیدر آنده شک بو قدر

ولسان ترکیده بو ان لفظنک معناسنی افاده ایدن ادات شرط اکر
لفظیدر تعلیق دخی بعضیلری (ترتیب امر لم یوجد علی امر لم یوجد بان
واخواتها) دیو تعریف ایشلر و تعلیق هنوز ظهور ایتماش برشی
ان و آنک اخواتی بولنانلر ایله یعنی لو ولولا و اذا و اذاما ومتی
کبیر ایله ینه ظهور ایتماش برشی اوزرینه ترتیب ایتکدن عبارت
اولدیغنی بیان ایشلر واصطلاح فقهیاده تعلیق (ربط حصول
مضمون جمله بحصول مضمون جمله اخری) تعریف مشهور یله
معرف اولوب تعلیق بر جمله نک مضمونک حصولنی جمله اخرانک
یعنی دیگر بر جمله نک مضمونک حصولنه ربط ایتک دیمکدر که ربط
اولنان شیئه معلق بالشرط و جزا و مر بوط علیه اولان شیئه دخی
معلق علیه و شرط دینلور

کلیات ابی البقانک (و شرط صحه التعلیق کون الشرط معدوماً علی
خطر الموجود فان التعلیق بکائن تنجیز و بالمستحیل باطل) دیو بیانی
اوزره شرطک خطر وجود اوزره معدوم اولقلغنی یعنی شرط هنوز
موجود اولیوب مستقبلده ظهور و وجودی ممکن اولان شیردن
(بولنلغنی)

بولمقلغی تعلیقک صحتک شرطیدر زیر اکائنه تعلیق تجیر دریعنی
 قبل التعلیق واقع اولان شرطه تعلیق منجز اولور
 ومعلق علیه اولان شی همان اولخالده واقع اولور ومحال اولان
 شرطه تعلیقده باطل اولور چونکه کلام لغوسویلمش اولور
 ابن عابدینک (کون الشرط معدوماً علی حطر الوجود) جمله سنی
 ایلدیکی تشریحی اوزره شرطک حطر وجود اوزره معدوم اولمقلغی
 شرط آتیده اولوب اولماق وظهور ایدوب ایتماک بیننده مذنب
 ومتردد بر حالده بولمق ومحالده اولماق ولامحاله متحقق ده بولنماق دیمکدر
 وینه ابن عابدینک (ومثال الشرط الفاسد بعثک بشرط کذا ومثال التعلیق
 بعثک ان رضی فلان) دیو بیانی اوزره شوشی سکا شو شرطه صاتم
 دیمک شرط فاسده مثال اولور وشوشی سکا صاتم اکر فلان کیمسه
 راضی اولور سه دیمک شرطه تعلیقه مثال اولور درر وغررک
 (مایبطل بالشرط الفاسد ولا یصح تعلیقہ بالشرط الخ) دیو بیانی اوزره عقود
 شرعیه ایکی نوع اوزرینه اولوب برنجی نوعی شرط فاسد ایله باطل اولان
 وشرطه تعلیق صحیح اولمیاندر ایکنجی نوعی شرط فاسد ایله باطل اولمیاندر
 وبونوع اولده ایکی اصله مستنددر اولکیمسی اولدر که هر عقد که بیع واجاره
 وسائر کبی انده مالی ماله مبادله اوله شرط فاسد ایله فاسدو باطل اولور
 زیر اشروط فاسده باب ر بادندر اولر با ایسه معاوضات مالیه ده اولور
 ومعاوضات غیر مالیه ده وهبه وصدقه مثلوه تبرعاتده ر با اولماز
 چونکه ر با عوضدن خالی برز یاده لکدر وشروط فاسده نک حقیقتی
 ایسه عقد اقتضا ایتیمان وعقدده ملایم اولمیان ز یاده لکدن عبارت

اولمسیله آنده دخی عوضدن خالی فضل بولنمشرر اشته (لاتأكل الربوا)
 (واحل الله البيع وحرم الربوا) آیت جلیله لر یله منهی عنه اولان
 ربانك برنوعیده بودر (شرط ملائم مقتضای عقودی تأکید
 و تأیید ایدن و عقده منافی بولنمیان شرطدر
 ایکنجی اصل اولدر که تملیکات قبیلندن بولنان عقودانك شرط
 محضه تعلیق جائز دکدر تقییدات قبیلندن بولنانلرده ده حکم بویله در
 و طلاق کبی اسقاط محضدن عبارت بولنانلرک مطلقاً یعنی ملائم و غیر
 ملائم شرطه تعلیق جائزدر و اطلاقات و اسقاطات و التزامات
 و ولایات قبیلندن بولنانلر کده شرطه ملائم تعلیق جائزدر
 شرط فاسد ایله باطل اولان و شرط تعلیق صحیح اولمیان برنجی نوع
 (بیع) (و بیعه اجازت) (و قسمت) (و اجاره) (و مال دعواسندن
 صلح) (و مزارعه) (و مساقات) مثلولر معاوضات مالیه دن
 عبارت بولنلر یله شروط فاسده ایله بونلرده فاسد و باطل اولوزلر
 (و رجعت) (و عزل و کیل) کبیلرنده شرطه تعلیق صحیح اولماز
 شروط فاسده ایله باطل اولمیان ایکنجی نوع (قرض) (و هبه)
 (و صدقه) (و نکاح) (و طلاق) (و خلع) (و رهن) (و ایصاء)
 (و وصیت) (و شرکت) (و مضاربه) (و کفالت) (و حواله)
 (و وکالت) کبیلر در که بونلر شروط فاسده ایله باطل اولمازلر زیرا
 بونلر صاحب دررک (و انما لم یبطل هذه التصرفات بالشرط الفاسد
 لانها امامن معاوضات غیر مالیه او من تبرعات او من اسقاطات) دیو
 یسانی اوزره بونلرک بعضیسی معاوضات غیر مالیه دن و بعضیسیده
 (تبرعات)

تبرعات و برطاقیده اسقاطات قبیلندن بوقیلدن بولنانلر ایسه
 شروط فاسده ایله باطل اولمازلر یعنی بونلرده عقد صحیح اولوب
 آنجق شرط باطل اولور بنابرین بر کیمسه برینه شو بیک غروشی
 سکا هبه و یا خود تصدق ایتدم بکا بر ماه مجانا خدمت ایتک اوزره
 دهرک مبلغ مذکور اکتاسلیم ایلسه هبه و تصدق صحیح اولوب
 شرط باطل اولور و موهوبله و یا تصدق علیه اوزرینه اول شرطه
 رعایت ایتک لازم کلز

در المختارک (و ما تصح اضافته الی المستقبل و ما لا تصح) دیو بیانی اوزره
 بونلردن زمان مستقبله اضافتله انعقادی صحیح اولان (اجاره) (و فسخ
 اجاره) (و مزارعه) (و مساقات) (و مضاربه) (و وکالت)
 (و کفالت) (و ایصاء) (و وصیت) (و طلاق) (و وقف)
 مثل اولدردر مستقبله اضافتله انعقادی صحیح اولمانلرده (بیع) (و بیعه
 اجازت) (و فسخ بیع) (و قسمت) (و شرکت) (و هبه) (و نکاح)
 (و رجعت) (و مال دعواسندن صلح) (و دیندن ابرا) کیلدردر
 و بونلر حالا تملیکات قبیلندن بولملریله شرطه تعلیق اولمقدری کی
 زمان مستقبله دخی مضاف قلمازلر

تفصیلات مبسوطه دن منفهم اوله جغی وجهله اطلاقات و اسقاطات
 و التزامات و ولایات قبیلندن بولنان عقودک شرط ملایمه تعلیق
 جائزدر (اطلاق همزه نک کسر یله آچق وصالو یرمک و اسقاط دخی
 دوشرمنک معناسنه دیرلر

ابن عابدینک (فانهما من باب الاطلاقات و الاسقاطات) دیو بیانی اوزره

اطلاقك مقابليدركه برشئ بندائتمك و قيد آلتنده طومتق ديمكدر
 اطلاقات و اسقاطاتی بيانده آنفاً اشارت اولنديغی اوزره و كيل قبل
 الوكاله مؤكلك ماننده و محجور دخی قبل الاذن كندوسی حجر ايدليكي
 ماله تصرفدن ممنوع ايديلر توكيل و فك حجر ايله آنلر ممنوع
 اولدقلى شيدن و اول شيئله قيددن اطلاق ايدلمشلا ايكن و كيلك
 و كالندن عزلى و محجورك تصرفدن منع اولنمسي و ينه حجر آلتينه آلمش
 اولمسي اولجه نائل اولدقلى اطلاق تفيد ايلشدركه و كيل معزول
 مؤكلنك ماننده و محجور دخی حجر ايدلمش بولنديغی نسنه ده تصرف
 ايدمه مامكله مقيد اولمشلردر و كذا زوج و زوجه بينلرنده نكاح قائم
 اولديغی حالده زوجه زوجنك خدمتى و حقوق زوجيتنى يرينه
 كتورمسيله مقيددر حال بويله ايكن زوج زوجه سنى تطليق
 ايتدكه زوجه مز بوره يي ايفاسيله مكلفه بولنديغی حقوقدن اخلا
 و اطلاق ايتش بولنمشيدى مؤخرأ عدتى ايچنده ينه زوجه مطلقه
 رجعيه سنه مراجعتى و ينه آنى قبول زوجه مز بوره يي كافى السابق
 حقوق زوجيته مراعاتى و خدمتى قيديله مقيد ايلشدر

اشته بونلر كى تملكات و تعييدات قبيلندن بولنان شيلرك شرط محضه
 تعليق جائز اولماغله آنلردن بريسى شرط محضه تعليق قلنديغی
 تقديرده باطل اولوب حكيمى قالمز يعنى معلق عليه اولان شرط
 واقع اولسه بيله اكامعلق اولان شيئك دخی ثبوتى لازم كلز

مثلا بر آدم ديكر بر آدمه اكر فلان كيمسه يارنكى كون كلورسه شو منزلنى
 بيك غروشه سكا صاتمدم ديوب اولدخى اولشرطله قبول ايتدم ديسه

(بيع)

بيع باطل اولوب حكيمى قالزيعنى اول كيسه يارين كيسه بيله بيعك
 ثبوتى لازم كلزو كذا بر كيسه زوجه مطلقه رجعيه سنه با كه شو قدر
 غر و شلق هديه و يرمك شرطيله سكامراجعت ايلدم ديسه رجعه
 بو تعليق ايله باطل اولور و كذا بر كيسه كندو و كيلنه سنى و كالتدن
 عزل ايلدم بكا شو قدر غروش قرض و يرمك شرطيله ديسه عزل و كيل
 بو تعليق ايله باطل اولور

۸۳ (ماده) بقدر الامكان شرطه مراعات اولمق لازم كلور
 بوماده اصوليونك (يلزم مراعات الشرط بقدر الامكان) قاعده سندن
 اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

منافع الدقايق صاحبي بوماده بي (فلو شرط المودع بكسر الدال
 عدم دفع الوديعة الى امرأته مثلا فاذا امكن حفظ الوديعة بلا دفعها
 الى امرأته ضمن الدافع الوديعة اذا هلكت في يد امرأته) ديو بر مثال
 ايراديله توضيح ايلشدر كه مودع حين ايداعده وديع و مستودعه
 وديعه بي بالذات كندوسى حفظ ايمسنى و زوجه سنه و يرماسنى شرط
 قيلديغى و مستودعك وديعه بي زوجه سنه و يرمكسز ين بنفسه حفظى
 ممكن اولديغى حالده زوجه سنه و يررده وديعه آنك يدنده تلف
 و ضايع اولور ايسه مستودع ضامن اولور چونكه بقدر الامكان
 شرطه مراعات اولمق لازم كلور

اكر زوجه سنه و يرمكسز ين حفظى ممكن اوله مديغى حالده مستودع
 وديعه بي زوجه سنه و يرو بده انك يدنده تلف و ضايع اولسه ضمان
 لازم كلار زيرا بوجهله دفع تعدى صائلاز

بنابرین عقد ایداعده ایراد اولنان شرط اگر ممکن الاجرا و مفید
 اولور ایسه معتبر در دکل ایسه اول شرط لغو در شویله که مستودعک
 خانه سنده حفظ اولنمق شرطیله بر مال ایداع اولنمشیکن حریق
 وقوعیله دیگر محله نقلنه مجبوریت کلد کده اول شرطه اعتبار اولنمز
 و بو صورته و دیع دیگر محله نقل اولنوبده بلا تعد و لا تقصیر تلف
 و یاضایع اولسه ضمان لازم کلز ز یرا شرطه مراعاتک لزومی شرطک
 ایفا و اجراسی ممکن اولان یرده در و الا (لا یکلف الله نفساً الاوسعها)
 آیت جلیله سی منطوقیجه امکانک خارجنده بولنان بر شرطی یرینه
 کتور مکله هیچ بر کیسه مجبور و مکلف طوتلنز

اصولیونک (شرط الواقف کنص الشارع) قاعده لری وفقهانک
 (نصوص الواقف کنصوص الشارع) قوللری حکمنجه امتثاله
 و کندوسیه عملاک و جو بنده مفهوم و دلالتده و اقفک حکم شرعه
 مخالف بولنیمان شرطی نص شارع کبیدر و هر وجهله شروط
 معتبره دندر ز یرا شروط معتبره دن اولماش اولسه ایدی امتثال
 واجب اولماز ایدی بنابرین (فن بدله بعد ماسعه فانما اثمه علی الذین
 یبدلونه) آیت جلیله سی مفادعالیسنجه و اقفک شرعه موافق شرطی
 مقتضاسنجه عمل اولنمی و تبدیل و تعمیر دن محفوظ طوتلسنه اهتمام
 قلمسی واجب اولور چونکه بقدر الامکان شرطه مراعات اولنمق
 لازم کلور

آنجق قاعده مذکورہ نک اشباه و سائر کتب فقهیه ده (شرط الواقف
 یجب اتباعه الا فی مسائل) دیو بعض مستثنیاتی اولدیغی کوسترلمش
 (وشو)

وشو حالده قاعده مذكوره عمومي اوزره اولديغى وواقفك هر شرطى
 واجب الاتباع بولمديغى وواقفك قاضى وقفك ناظرىنى عزل
 ايتماسنى شرط ايتمش اولمى مخالف شرع شرط باطل ايدوكى شارح
 اشباه جوى طرفندن تصريح وبيان ايدلمشدر بناء على ذلك
 صاحب اشباه ومنافع الدقايقك (لو شرط الواقف ان لا يعزل القاضى
 فللقاضى عزل غير الاهل) و لو شرط ان لا يوجر وقفه اكثر
 من سنة ولكن الناس لا يرغبون فى استيجاره سنة او كان فى الزيادة
 نفع للفقراء فللقاضى المخالفة دون الناظر) شرط الواقف عدم
 الاستبدال وللقاضى الاستبدال اذا كان اصلح) ديو بيانبرى اوزره واقف
 ناظر ك قاضى طرفندن عزل اولتماسنى شرط ايتمش اولسه وناظر ك ايسه
 اهلى اولمديغى وامور وقفه خيانتى ظاهر اولسه قاضى آنى عزل ايدوب
 يرينه اهل وار باب ومستقيم الاطوار برينى ناظر تعيين ايدر
 وكذا واقف وقفى عقارنك برسنه دن زياده مدتله ايجار اولتماسنى
 شرط ايتمش اولسه وناس ايسه سنه واحده ايله استيجاره رغبت
 كو سترمه و ياخود برسنه دن زياده يه ايجار اولتمقلغنده فقرا
 ومرتزقه يه نفع اولديغى باهر اولسه قاضينك شرط واقفه مخالفتى
 و برسنه دن زياده يه ايجار ايتكمكى جائزدر
 وكذا واقف وقفى عقارينك استبدال اولتمقلغنى شرط ايتمش اولسه
 واول وقف عقارك ايسه استبدالنك وقف حقنده انفع واصلح
 اوله جنى باهر اولسه قاضى ايجون آنى استبدال جائزدر
 زير اقضاتك ولايت عامه سى بولمى جهته وقف حقنده دخى اصلح

وانفع اولانی ایشلمک اوزر لینه واجب اولور و شرطه ایسه
بقدر الامکان مراعات اولنمق لازمکلور

غررک (جازخيار الشرط للمتبايعين ولاحد هما) دیو بیانی اوزره
بايع و یا مشتری و یا خود ایکیسی بردن مدت معلومه ایچنده بیعی
فسخ ایتمک و یا خو اجازت ایله انفاذا یتمک خصوصنده مخیر اولمق اوزره
بعده شرط قیلمق جائزدر خیار و صف و خیار نقد و خیار تعیننده
دخی حکم بویه در

صاحب دررک (ان شرط الخیار مخالف لمقتضى العقد وهو الزوم الخ)
دیو بیانی اوزره شرط خیار مقتضای عقدده مخالفدر زیرا
مقتضای عقد عقدک همان لزومیدر شرط خیار ایسه بو کامانع
بولنسی جهتله شرط خیارک شرط مفسد اولمسی لازمکلور ایسه ده
(اذا بايعت فقل لا خلافة ولی الخیار ثلاثة ايام) یعنی برشی مبیاعه
ایتدیگده دیکه سوز ایله آلدامق و آلداتمق اولسون زیرا بنم ایچون
اویچ کون مخیرلک وارددر دیو وارد اولان حدیث شریف ایله علی
خلاف القیاس خیار شرط تجویز بولمش و بو وجهله خیار شرط
منصوص علیه بولمش اولمغله بو مثللو شرطلر ایله عقدک مقتضاسندن
بولنان و یا مقتضای عقدی تأیید و تأکیدیدن شرطلره و اصولیونک
(استمهال الناس حجة يجب العمل بها) و العادة محكمة (قاعده لری
مدلولونجه ناس بیننده متعارف و متعامل اولان شرطلره مراعات اولنمق
لازمکلور

ابن عابدينک (وان يكون في صلب العقد حتى لو احقاه به لم يلتحق)
(دیو)

دیو بیانی او زره شرطك صلب عقده اولمقلغی شرط اولسی
جهتله بعدالعقدالحاق اولنان شرطه اعتبار یوقدر بنا برین بر کیمسه
شراء صحیح ایله بر مقدار خطب اشترا ایلد کد نصکره شراده شرط
ایلد کسزین موصولا بالشراء بایعه بو او طونلری سن منزله د کین ده
کتوره جکسن دیسه عقد فاسد اولماز زیرا بعدالعقدالحاق
اولمش بر شرطدر بعدالعقدالحاق اولنان شرطه ایسه اعتبار یوقدر

۸۴ (ماده) وعذر صور تعلیق اکتسا ایله لازم اولور

بوماده فقهانك (ان المواعید با کتساء صور التعلیق تکون لازمه)
قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

قاموسك بیاننه کوره وعدو جد و زنده قولله بر نسه بی ایده جک
و ایشلیه جک اولمق معناسنه در که سو زو یرمک ایله تعبیر اولنور
و بسوز که جک زمانده برشی ایشمک ایچون اولور

اکتسا همزه نك و تانك کسر یله لباس کیمک و کیمک معناسنه در
کفالت لغته ضم معناسنه در تکم (و کفلها ذکریا) آیت
جلیله سنده کی کفلها کله سی ضمها الی نفسه ایله تفسیر قلمشدر
والله تعالی حضرتلری ذکریا علیه السلامی مریم رضی الله عنها
حضرتلرینک امور و مصالحنه کافل و ضامن قیلدی و ذکریا آنی
نفسنه ضم ایلدی دیمکدر و بو حکایه عجیبه و غریبه سوره آل عمرانده
تفصیلاتیله مبیندر

و اصطلاح شرعه کفالت برشیک مطالبه سی حقنده ذمتی ذمه ضم
ایتمکدر ملتق الابحرک (وهی ضربان بالنفس و بالمال فالاول

تعقده بکفالت بنفسه او برقبته ونحو همایمابیر به عن البدن و بجزء
 شایع منه کنصفه وغیره) دیو بیانی اوزره کفالت ایکی قسم اوزره
 اولوب بر قسمی کفالت بالنفسدرکه بر آدمک شخصنه کفیل اولمقدر
 و بر قسمی دخی کفالت بالمالدرکه بر آدمک ذمتنده اولان مالک اداسنه
 کفیل اولمقدر کفالت بالنفس کفیلک فلان کیسه نک نفسنه یاخود
 رقبه سنه کفیل اولدم دیمسیله یاخود بو ایکی لفظ مثللو لرایله که جمیع
 بدنن کندو لرایله تعبیر اولنور روح و جسد و رأس کی بونلره
 کفیل اولدم دیمسیله و یاخود مکفولدن نصف و عشر کی جزء شایعه
 یعنی فلان آدمک نصفنه و یا عشرینه کفیل و ضامنم دیمسیله منعقد
 اولورو بونده نفس تجزی بی غیر قابل بولندیغندن جزء و بعضی ذکر
 کلی مثابه سنده بولنور

و عرف و عادتده (ضمننه او هو علی اوالی او انا زعیم اوقیل به) مثللو
 تعهد و التزامه دلالت ایدن سو ز لرایله ده یعنی کفیل و ضامن اولدم
 و یا کفیل و ضامن اولشی بنم اوزریمه در یاخود نکادر یاخود بن اکا
 زعیم و قبیل دیمسیله کفالت صحیح و منعقد اولور
 (زعیم و قبیل ایکیسیده کفیل معناسنه در لر آنجق (لا بانا ضامن لمعرفته)
 یعنی کفیلک بن بو آدمک معرفتنه ضامنم و بنانی بیلورم ایو آدمدر
 دیمسیله کفالت صحیح اولماز زیرا بولفظ معرفتی مستلزمدر مطالبه بی
 مستلزم دکلدر کفالت ایسه تسلیم و ضمانی التزام ایلمکدن عبارتدر
 بنا برین بر کیسه برینه شوقدر بیک غروش قرض و یرد کدنصکره
 دیگر بر کیسنه یه سن بنم قرض و یردیکم فلان کیسنه بی بیلور میسن
 (دیدکده)

دید کده اولدخی جواباً اوت بیلورم ایوآدمدر دیمش اولسه مجرد بو یله
دیمکه کفیل اولمش اولمز

و کذا خانیه نك (لمجرد الوعد لایلم شیء) دیو بیانی اوزره وعد
مجرد ایله ده برشی لازم کلز بنا برین بر کیمسه برینه سن بو مالی فلان
کیمسنه یه صات ثمنه بن کفیل اولورم دیمسایله کفیل اولمی لازم
کلز چونکه وعد مجرددر وعد مجرد ایله ایسه برشی لازم کلز فقط
تنقیح حامدیه نك (اما اذا قاله معلق بان قال ان لم یؤده فلان فانا ادفعه الیک
و نحوه یگون کفاله) دیو بیانی اوزره اکر اول کیمسه صورت
معلقه ده سو یلسه یعنی سن بو مالی اول کیمسنه یه صات اکر اچده سنی
و یرمز ایسه بن و یرم دیسه و مالی الان اچده بی و یرمه بو وعدی
ایدن کیمسنه نك اچده بی و یرمی لازم کلور چونکه وعد لر صور
تعلیقی اکتسایله لازم اولور

۸۵ (ماده) بر شینک نفعی ضمانی مقابله سنده در

بو ماده جوامع الکلمدن بولنان (الخراج بالضمآن) حدیث شریفندن
اخذ اولمشدر و اشباه شارخی جوینک بو بابده کوستردیکی
ایضاحاتی اوزره حدیث شریف من کورک سبب ورودی ایسه عصر
سعادتده بر مبعک ردینی ايجاب ایدر عیب قدیمنه مطلع اولان بردات
بایعی ایله حضور نبویده بعد المخاصمه مبعک ردی و جمیع ثمنک اخذ
واسترداد ایله حکم شرعی صادر اولدقده بایعک یانبی الله مشتری مبعی
استخدام ایتشیدی اجرت لازم کلزمی استفساری اوزرینه (الخراج
بالضمآن) حدیث شریفی وارد اولمش و بونده اجرت لازم کلدیکی

بیان اولمشدر که بر شیئک نفعی ضمانی مقابله سنده در یعنی بر شی تلف اولدیغی تقدیرده خساری کیمه عائد ایسه انک ضماننده دیمک اولوب اول کیمسه نك بو وجهله ضمانی اول شیئله انتفاعه مقابل اولور

بنابرین خیار عیبهرد اولانان بر حیوانی مشتری قوللاشمش اولمسندن طولایی بایع اجرت الهمز زیرا قبل الرذ اول حیوان تلف اولیدی خساری مشتری به عائد اوله جق ایدی

شارح مشار الیهک (کل ماخرج من شیء فهو خراج) دیو بیانی اوزره برشیدن ظهور ایدن هر بر شی اول شیئک خراجیدر بناء علی ذلك اشجارک خراجی ثرو میوه سی و حیوانک دخی ذریت ونسلیدر

مضار به (هی شرکتة فی الربح بمال من جانب وعمل من جانب) تعریفیله معرفه اولوب یعنی مضار به بر طرفدن سرمایه و دیگر طرفدن سعی و عمل اولوق اوزره بر نوع شرکتدر و مضار به دهر ب المالك بر بجه استحقاقی مالی ایله و مضار بک دخی سعی و عملیله اولدیغی کبی اشبوماده حکمنجه ربح و نفعه استحقاق بعضاً دخی ضمان ایله اولور تکمیلر باب صنایعدن بری یاننه برشا کرد آلوده تقبل و تعهد و التزام ایلدیکی ایشلری نصف اجرتله اکا کوردیرسه جائز اولور و کسبک یعنی ایش صاحب لردن النان اجرتک نصفنه اول شا کرد عملیله مستحق اولدیغی کبی استاد دخی عملی ضامن و متعهد اولمسيله نصف دیگرینه مستحق اولور چونکه بر شیئک نفعی ضمانی مقابله سنده اولور

۸۶ (ماده) اجرت ایله ضمان جمع اولماز

(بوماده)

بوماده اصوليونك (الاجر والضمان لا يجتمعان) قاعده سندن اخذ
اولمش واندن مترجم بولمشدر

صاحب بدايه نك (لا يضمن الغاصب منافع ما غصبه الا ان ينقض
باستعماله فيغرم النقصان) ديو بياني اوزره غاصب غصب ايتديكي
شيتك منافعي ضامن اولمز آنجق غاصبك استعمليله مغصوبك قيمته
نقصان ترتب ايلسه نقصان قيمتي ضامن اولور

بنابرین بر کیمسه بر آدمك او کوزلرینی غضباً آلوب بر مدت چفت
سورمکله او کوزلر زبون اولوب قیمتلرینه نقصان کلسه اول آدم
او کوزلرینك نقصان قیمتینی غاصبه تضمین ایتدیرر آنجق
بو تضمیندنصکره مغصوب منه غاصبدن اجرت طلب ایده من چونکه

اجرت ايله ضمان جمع اولماز

و کذا غررك (استأجرار ضالذرع بر فذرع رطبة ضمن مانقصت بلا
اجر) ديو بياني اوزره بر کیمسه بغدادی ذرع ایتك اوزره استیجار
ایلدیکی تارلایه رطبه یعنی یونجه ذرع ایدو بده اول تارلایه نقصان
ترتب ایلسه آجر نقصان ارضی مستأجره تضمین ایتدیرر زیرا
یونجه نك عروقنك یرده انتشاری جهتهله یونجه نك ضرری بغدادین
زیاده اولمسيله نقصان ترتب ایلدیکی تقدیرده مستأجرك نقصان ارضی
ضامن اولملغنی لازمدر لکن بعد التضمین اجرت لازم کلز چونکه

اجرت ايله ضمان جمع اولماز

ملتقى الابجرک (ومن لعمله اثر في العين كصباغ وقصار يقصر بالنشاء
والبيض فله حبسها للاجر فان حبسها فضاغت فلا ضمان ولا اجر له)

دیو بیانی اوزره بویاجی وجامه شوی کبی عملنده اثر اولان اجیرک
ویره سییه مقاوله اولنماش ایسه اجرت ایچون یدنده مستأجر فیهی
حبس ایتمکه صلاحیتی وارد و بووجهله حبس ایدو بده اول مال تلف
اولسه ضامن اولماز فقط اجرت دخی اله مز

رکوب ایچون استکی اولنان حیوانه یوک یوکا دیله مز و یوکا دیلو بده
حیوان تلف اولسه ضامن لازم کلور

و کذا بر محل معینه کیتمک اوزره دیو بر حیوان استکرا اولندقده مستأجر
اول حیوان ایله بشقه محله کیده مز و کیدو بده حیوان تلف اولسه ضامن
اولور آنجق بونلرده و خلاف شرط و مقاوله مستأجر طرفندن حرکت
وقوعبولو بده ضامن لازم کلان بونلر کبی سائر موادده دخی بعد التضمین
اجرت لازم کلر چونکه هم اجرت وهم ضامن ایکیسی بریرده
جمع اولماز

۸۷ (ماده) مضرت منفعت مقابله سنده در

بوماده اصولیونک (الغرم بالغنم) قاعده سنندن اخذ اولنمش و آندن
مترجم بولمشدر غرامت غینک فتحی و رانک تخفیفیله اداسی
واوده مه سی لازم اولان سنه در ضمتینله غرم و میک و رانک فتحیله
مغرم دخی اول معنایه در تکم نظم جلیله (فهم من مغرم مثقلون)
وارد اولمشدر

غینک ضمی و نونک سکونیه غنم و میک و نونک فتحیله مغرم طو یملق
مالیدر یعنی غنیمت بولمق دیمکدر ابن عابدین (اذا الغرم بالغنم)
کلامنی ای المضرة بمقابلة المنفعة) دیو تفسیر ایشلشدر که مضرت منفعت

(مقابله)

مقابله سنده در یعنی بر شئک منفعته نائل اولان مضرتنه متحمل
اولور دیمکدر

رد المختارک (ولوخیف الغرق فاتفقوا علی القاء امتعه فالغرم بعدد
الرؤس) دیو بیانی اوزره سفینه ایچنده بولنان بر طاقم کیسنه لر
فورطنه نک شدتی ودر یانک تلاطمندناشی غرق اولمری خوفیله کمی بی
خفیفلتمک اوزره سفینه حوله سندن بعض امتعه بی بالاتفاق دکره
آسه لر بو کیفیت سفینه مذ کورده بولنانلرک هر بر یسنک جانی تخلیص
ایچون ایلبش اولسویه بونده ایجاب ایدن غرامت و ضمان تقسماتی عدد
رؤس اوزرینه در چونکه مضرت منفعت مقابله سنده در و غرامت
غنیمته کوره در

در المختارک (الغرامات اذا كانت لحفظ الاملاك فالقسمة علی قدر الملك
وان الحفظ الانفس فعلی عدد الرؤس ولایدخل صبیان ونساء) دیو
بیان اوزره تکالیف امیرییه اکر محافظه نفوس ایچون ایسه عدد رؤس
اوزرینه تقسیم اولنوب نسوان و صبیان دفتر توزیعه ادخال اولمازلر
واکر محافظه املاک ایچون ایسه مقدار ملک اوزرینه تقسیم اولنور
چونکه مضرت منفعت مقابله سنده در و غرامت غنیمته کوره در

ابن عابدینک (و یجب ان یکون الوقف کمال الیتیم فاذا كانت الدار
مشترکة بین وقفین احتاجت الی المرمه فارادها احد الناظرین و ابی
الاخر یجبر علی التعمیر من مال الوقف) دیو بیانی اوزره ایکی صغیر
یاخود ایکی وقف بیننده مشترک اولان بر عقار تعمیره محتاج اولوبده
حالی اوزره ابقاسی مضر اولدیغی حالده ایکی و صیدن یاخود ایکی

متولیدن بری تعمیر ایتک ایستیوبده دیکری امتناع ایلسه وصی مال
 صغیردن ومتولی دخی مال ووقدن تعمیره جبر اولنور
 وكذا در المختارک (ولو كان لموقوف داراً فعمارته علی من له السکنی
 لامن الغلة) دیو بیانی اوزره سکنایه مشروطه وقف منزلك تعمیری
 غله ووقدن لازم کلیوب انجق من له السکنایه لازمدر
 وكذا ملتقى الابحرک (وکری ماملک علی اربابه لاعلی الشفة ویحبر
 من ابی ومؤنته علیهم من اعلاه واذاجاوز ارض رجل سقطت عنه)
 دیو بیانی اوزره مملوک اولان نهر مشترکک آیقلا نسی اصحابی یعنی حق
 شربی اولانلر اوزرینه در بونلردن امتناع ایدن بولنور ایسه جبر
 اولنور حق شرب اصحابی مؤنت کری واصلاحده تشریک اولنه من
 نهر مشترکک مؤنت کری واصلاحی یوقارودن باشلر وابتدا چله
 حصه دارلر بونده متشارک اولورلر و الك اوست طرفنده کی
 حصه دارک اراضیسندن چکلد کده او خلاص اولور وهکذا اشاغیسنه
 قدر اینر 'مثلا اون کشی بلینده مشترک اولان برنهر آیقلا نه جق اولدقه
 الك اوست طرفنده کی حصه دارک نهایت اراضیسنه قدر اولان قطعه سنک
 مصارفی چله سنک اوزرینه واندن صکره طقوزی اوزرینه وایکنجیسنک
 اراضیسی دخی چکلد کده سکرزی اوزرینه تقسیم ایدیلور صکره
 بوسیاق اوزره کیدیلور وکشاغیده کی حصه دار چله سنک مصرفنده
 مشارک اوله رق الك صکره کندی حصه سنی یالکز یپار بوجهته الك
 یوقاروده کی حصه دارک مصرفنک چله سندن آز وک اشاغیده کی
 حصه دارک مصرفی چله سندن زیاده اولور چونکه مضرت منفعت
 مقابله سنده در و غرامت غنیمته کوره در

ابن عابدینک (والکنیف الخارجة من الدور والازقة کافی دمشق اذا احتاج الی الکری فهو علی عکس نهر الشرب) دیو بیانی اوزره کاریز مشترکی آیقلامق و طریق خاصی تعمیر ایتک نهر شریک عکسنه در یعنی بونلرده اشاغیدن باشلر و مصارف واقعه دن اک اشاغیده بولنان حصه داره چله سندن آز و ایوقاروده بولنان حصه داره چله سندن زیاده و اصابت ایدر ونهر شرب ایله بونک بیننده کی فرق صاحب شرب صوی کندی اراضیسنه ایصال ایتک اوزره تارلاسنگ مابلنک کری و اصلاحنه و صاحبه اوساخ ایسه و سخر کیدر مک اوزره کندی ارضنک مابعدینک یعنی اولک جهتنک کری و اصلاحنه محتاج بولنلرندن نشأت ایدر

۸۸ (ماده) کلفت نعمته و نعمت کلفت کوره در

بنابرین بر ملک مشترک تعمیر و ترمیمه محتاج اولدوقده صاحببری حصه لرینه کوره بالاشترک تعمیر ایله مکلفدر
جامع الفصولینک (جاز الجبر علی الانفاق فی ذرع و دابة مشترکة)
دیو بیانی اوزره مثلاً ایکی کشی بیننده مشترک بر حیوان اولوبده بریسی آتی بسلمکدن ابا ایتمکه دیکری حاکمه مراجعت ایتسه حاکم ایچون امتناع ایدن حصه داره یا حصه کی صات و یا خود مشترک حیوانی بسله دیو جبر ایتک جائزدر و حصه سنی صاتم دیغی حالده مشترکاً بسلمکه مجبوردر چونکه کلفت نعمته و نعمت کلفت کوره در و بوماده کچن سکسان یدنجی ماده یه متفرع و حکمده آنکه متحددر

۸۹ (ماده) بر فاعلك حكمى فاعلنه مضاف قلنور و مجبر اولدقچه

آمرينه مضاف قلنماز

بوماده نك تفصیلی اولا اكر اهك ايضاحنه متوقف بولنمشدر اكر اه همزه نك كسريله بر كسنه يه جبراً بر نسنه يي ايشتمك معناسنه در نكتم آيت جليله ده واقع (لا اكر اه في الدين) لا اجبار في الدين ايله تفسير اولنمشدر كه ديني قبولده اكر اه واجبار يوقدر ديمكدر

كتب اصولده اكر اه (حمل الغير على مايكرهه بالوعيد) ديوتعريف اولنمشدر كه اكر اه وعيد و اخافه ايله غيري كره كورديكي و راضی اولديغی بزايش اوزرينه حمل ايتك و اول ايشي ايشتمك اوزره اكا اجبار ايتمكدر الحاصل اكر اه بر كيمسنيه اخافه ايله رضاسی اولقسزین بزايشي ايشتمك اوزره بغير حق اجبار ايتمكدن عبارتدر كه اول كيمسنيه رانك فتحيله مكره واجبار ايدن كيمسه يه مجبر و اول ايشه مكره عليه و خوفی موجب اولان نسنه يه دخی مكره به دنيلور

و ملتقى الابحرك (و شرطه قدرة المكره على ايقاع ماهد به و خوف المكره و وقوع ذلك) ديوياني اوزره مجبرك تهديديني ايقاعه مقتدر اولسی و مكره بهك وقوعندن مكرهك قورقاسی يعنى مكره عليهي ايشلديكي تقديرده مجبرك مكره بهي اجرا ايده جكنه كندوسنجه ظن غالب حاصل اولسی اكر اهك شرطيدر

اسبابه مباشرت له حصولنده كسب عبادك مدخلي اولان يعنى عوارض مكاتبه دن بولنان اكر اهك ايكي قسم اولديغنی يعنى ملجی و غير ملجی ء قسملرندن عبارت بولنديغنی مجامع الحقايق صاحبی بيان (ايش)

ایش و اکراه ملجئئی (ما یعدم الرضا و یفسد الاختیار و یوجب
 الاجاء کا بکره با تلاف نفس او عضو) دیو تعریف و تمثیل ایش
 و اکراه ملجئئی مکرهک رضاسنی ازاله ایدر و اختیارینی افساد ایدر
 و اجاء و اضطرارینی ایجاب ایدر برشی اولدیغنی بیان ایش و بوکا
 اتلاف نفسی و یاقطع عضوی مثالی کتور مشدر یعنی قسم اول
 عداولنان اکراه ملجئئی اتلاف نفس یاقطع عضو ایله اولان اکراهدر
 دیمش و بونلردن برینه مؤدی اوله جغنی جهتله ضرب شدید ایله
 اولان اکراهک دخی بو قیلدن بولندیغنی کتب فقهیهده تصریح
 ایدمش و فعله مباشرته فاعلک اجاء و اضطرارینی موجب اولان
 اکراه تام و کامل آنجق بوا اکراه ملجئئی بولمشدر

و بوا اکراه ملجئئی تصرفات قولیه و فعلیهده دخی معتبر طو تمشدر
 قسم ثانی اعتبار اولنان اکراه غیر ملجئئی دخی (ما یعدم الرضا
 و لایفسد الاختیار کا بحبس او قید او ضرب) دیو تعریف و تمثیل ایش
 و اکراه غیر ملجئئی مکرهک رضاسنی ازاله ایدر لکن اختیارینی
 افساد ایتیوب بونده فاعل ینه قصد و عزمنده مستقل قالور برشی
 اولدیغنی بیان ایش و بوکاده حبس و یاقید و ضربی مثال کتور مشدر
 یعنی اکراه غیر ملجئئی کندوسنده تلف نفس خوف و خاطره سی
 اولیوب یالکز غم و المی موجب حبس و قید و ضرب کبی شیر ایله اولان
 اکراهدر دیمش و بوا اکراه غیر ملجئئی اکراه ناقص عد اولنوب یالکز
 تصرفات قولیهده معتبر طو تمشدر صاحب مرآتک (فالتصرفات
 الصادرة من المکره منقسمة الی قسمین ما یمكن نسبته الی الحامل وما لا یمكن)

دیو بیانی اوزره مکرهدن صدور ایده جک تصرفات ایکی قسمدر
 بونلردن بر یسی حامله یعنی مجبره نسبتی ممکن اولاندر دیگریده حامل
 و مجبره نسبتی ممکن اولمیوب افعالده فاعله واقوالده متکلمه نسبت
 اولنلندر بیع و شرا و اجاره و اقرار مثللو اقوال اوزرینه جاری
 اوله جق اکر اهده متکلمک غیره آلت اولغه صالح اوله مامسی
 جهتله یعنی مجبر ایچون مطلوب اولان فعل بنفسه ایجاد ممکن اولو بده
 اول فعلی و عید تلف ایله غیر اوزرینه حل ایتدکده یعنی اخافه ایله
 اول ایشی غیره کوردیردکده کو یا بنفسه اول فعلی ایشلش اوله جغنی
 مثللو اکر مجبرک بنفسه و بذاته اول فعله مباحشرتی ممکن اوله میوبده
 اول ایشی غیر اوزرینه حل ایلدیکی تقدیرده اول فعل غیر اوزرینه
 یعنی رانک فحیمله مکره اوزرینه مقصور اولور

اقوال اوزرینه واقع اولان اکر اهده متکلمک غیره یعنی مجبره الت
 اولغه صلاحیتی اولدیغنی با هر در زیرا کندی لساننده اصلا
 اختیار قالماق اوزره کشی غیرک لسانیه حساً تکلم ایده بیلسی صحیح
 اولمز بنابرین بو صورتله مکرهک مجبره آلت اوله بیلسی صحیح و ممکن
 اولمیان یرلرده اقوال احکامیه بالضروره متکلم اوزرینه مقصور
 اولور یعنی مجبره نسبت اولقسزین قول متکلمه مضاف قلنور

و شو حالده متکلمدن مکرههاً صدور ایده جک قول بیع و شرا و اجاره
 و اقرار کی فسخی محتمل و رضایه متوقف عقوددن بولنور ایسه مکرههاً
 وقوع بوله جق عقد محلنده و اهلندن صدور ایتدیکی حالده منعقد

(اولور)

اولور امارضا بولمديغى وفسادك هنوز كندوسنده بقاسى
 جهتله فاسداً منعقد اولور
 مثلا ملتقى الابحرك (فلو اكره على بيع او شراء او اجارة او اقرار بقتل
 او ضرب شديد او حبس مديد خير بين الفسخ والامضاء) ديو بيانى
 و ايراد ايلديكى مثالى اوزره بر كيمسه بر شىء صاتمغه ويا خود صاتون
 آلمغه ويا خود بر عقارى اجاره يه و ير مكه وبارنسنه يى واقرار ايلكه
 قتل ايله ويا ضرب شديد وحبس مديد ايله اكره اولنسه و بونلردن
 مكرها بر ينده ايشلسه بعدز وال الاكره اول عقودى فسخ ايله
 امضا بيننده مخير قننور يعنى فسحنى قابل بو مقوله عقود واقرارده
 رضانك شرط اولسى وانك ايسه اكره سبيله ناه وجود بولمسي
 جهتله كر كسه اكره اكره ملجئ اولسون و كر كسه غير ملجئ
 بولنسون مكره ايسه اول عقود صادره يى فسخ ايلر وديلر سه
 عقدفا سداً منعقد بولنمش اولمسنه مبنى عقد مذكورى امضا و انفاذايلر
 مرقاتك (فان كان مما لا يفسخ ولا يتوقف على الرضا لم يبطل به كالطلاق
 ونحوه فاذا اكرهت امرأة بو عيد تلف او حبس على قبول مال الطلاق
 تطلق بدونه) ديو بيانى اوزره اكر قول مذكور طلاق مثللو فسحنى
 محتمل اولميان ورضايه متوقف بولنميان قبيلدن ايسه اكره ايله اول
 قولك حكيمى باطل اولماز

مثلا بر كيمسه زوجه سنه شو قدر بيك غروش مقابله سنده بنم له مخالعه
 اول يوخسه سنى تلف ايدر مديد كده زوجه مز بوره مكرهه مخالعه
 اولسه مز بوره مطلقه اولور آنجق مبلغ مز بورى و ير مسى لازم كلز
 چونكه (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد) حديث شريفى حكمنجه

طلاق و طلاق مثلولر جد و هزل ایله یعنی کرجک و لطیفه ایله دخی
 واقع اولدیغی کبی اگر اهلهده واقع اولور و طلاق اسقاطات
 قبیلندن اولوب فسحنی محتمل اولدیغی کبی رضایهده متوقف دکلدن
 آنجق بدل خلع دنیلان مالک و یرلمسی رضایه متوقف بولندیغندن
 واکراه ایسه رضایی ازاله ایش اوسیله بوماده ده طلاق و قوعی
 و بدل خلعک و یرلماسی لازم کلور

منلا خسرو بو کیفیت صغیره نك خلعی کبیدرکه بلامال واقع اولور
 دیمشدر و مینه المفتی بو خصوصی (صح قبول الصغیره العاقلة الخلع
 فی حق الطلاق لا البراءة من المهر) دیو توضیح ایشدرکه صغیره میمره
 زوجی ایله مهری و شوقدر اشیاسی اوزرینه خلع اولوب اشیای
 مرقومه بی زوجنه تسلیم ایلسه طلاق واقع اولور آنجق صغیره
 بالغه اولدقده اشیاء مرقومه بی زوجندن اله ییلور

و بحسب الاکراه واقع اولان افعالده ایکی قسمدر بونک بعضیسی
 فاعلک یعنی مکرهک حامل و مجبره آلت اولماسنده اقوال کبیدرکه
 فاعل اوزرینه مقصور اولوب حامل و مجبره تعدی و تجاوزی اولماز
 (اکل کبی که غیرک اغزیله متصور اولماز یعنی ال اغزیله اتمک ینماز
 بناء علیه بو کیلرک احکامندن هیچ برشی مجبر و حامله رجوع ایتز
 مثلا برصائم کیسه دیگر برصائم کیسنه بی افطاره یعنی اوروجنی
 بوزمغه اجبار واکراه ایلسه بونده فاعلک صومی باطل اولور اما
 مجبر و حاملک صومی باطل اولماز زناماده سننده دخی حکم بویله
 درکه غیرک آتیله وطئ متصور اولماز بنا برین برکیسه دیگرینی
 (زنا)

زنا اوزرینه اکراه ایلسه عقرزانی اوزرینه لازم کلور
 و بحسب الاکراه واقع اولان افعالک بعضیسی ده اقوال اوزرینه
 واقع اکراه کبی اولیوب بلکه بونده فاعلک حامل و مجبره آلت اولسی
 محتملدر بناء علی ذلک بویله یرلرده فعلک حکمی فاعلنه مضاف
 اولنیه رق یالکز آمر مجبره مضاف قلنور

نفس و یامال اتلافی اوزرینه اولان اکراه کبیکه بونده مجبر و حامل
 فاعل و مکرهی بالذات اللریله طوتوب بیاغی آلت ضرب و آلت کسر
 کبی بر شخص و یابر مال اوزرینه سوق ایده رک و اول صورتله انی
 استعمال ایدرک نفس و یامال تلفنک میدانه کتورلسی ممکندر بناء
 علی هذا بو صورتله فاعلک حامله آلت اوله بیلسی حیر اداکانده بولنسیله
 بویولده اکراه ایله واقع اولان تلف نفس و یامالده جنایتک موجبی
 یعنی قصاص و دیت و مال تلفنک ضمانی بلا مشارکة الفاعل حاملی
 و آمر مجبری اوزرینه در نتکم کتب اصولده (ولو اکراهه علی
 قتل الغیر عمداً فالقصاص علی الحامل فقط) دیو ایدیلان تصریحات
 اوزره بر کیسه دیگر بر کیسنه بی عمداً قتله بر آدمی اکراه ایلسه
 قصاص یالکز حامل و آمر مجبر اوزرینه در الحاصل افعال
 اوزرینه جاری اولان اکراهده بیان اولنان (اکل) مادهسی کبی
 فاعلک مجبره آلت اولنیه جغی محللرده هر نقدر آمر مجبر وار ایسه ده
 ینه فعلک حکمی فاعلنه مضاف قلنور

اما اتلاف نفس و مال کبی فاعلک مجبره بیان اولنان صورتله آلت
 اوله بیلسی ممکن و متصور اولان موادده دخی فعلک حکمی یالکز آمر

مجره مضاف قنور و بو دخی فاعل و مکره طرفدن اولنان ادعا
 اوزرینه بیان اولنان شرائطک وجودیله برابر اکراه معتبری ایقاعی
 آمر مجبر اوزرینه ثابت اولدیغی تقدیرده اولور
 بنابراین بر کیمسه برینک مالنی اتلاف ایدوبده ضمان لازم کلدکده بن
 آنی فلان کشینک امریله اتلاف ایتشیدم دیمسیله ضماندن بری اوله من
 یعنی بومثللو سوز ایله کندوسنی ضماندن قورتره من
 چونکه بر فعلک حکمی فاعلنه مضاف قنور و مجبر اولدقچه آمرینه
 مضاف قلنه من

بالاده دخی ایماو بیان قلندیغی وجهله اکراه ملجئی تصرفات قولیده
 معتبر اولدیغی کبی تصرفات فعلیه ده دخی معتبر اولور
 اما اکراه غیر ملجئی یالکز تصرفات قولیده ده معتبر اولوب تصرفات
 فعلیه ده معتبر اولمز

بناء علیه بر کیمسه دیکره فلانک مالنی اتلاف ایت یوخسه سنی قتل
 ایدهرم یا خود بر عضوکی کسرم دیوبده مکره دخی اتلاف ایتسه
 اکراه معتبر اولوب ضمان آنجق مجبره لازم کلور

اما فلانک مالینی اتلاف ایت یوخسه سنی ضرب یا حبس ایدرم دیوبده
 اودخی اتلاف ایتسه اکراه معتبر اولوب ضمان آنجق متلفه لازم کلور
 مجبره لازم کلز چونکه بر فعلک حکمی فاعلنه مضاف قنور و مجبر
 اولدقچه آمرینه مضاف قلنماز

۹۰ (ماده) مباشر یعنی بالذات فاعل ایله متسبب مجتمع اولدقده حکم
 اول فاعله مضاف قنور

(بوماده)

بوماده اصولیونک (اذا اجتمع المباشر والمتسبب اضیف الحکم الی
الفاعل) قاعده سندن اخذ اولتمش و آندن مترجم بولمشدر

علمای اصول مباشری (من يحصل التلف بفعله من غیران يتخلل بین
فعله والتلف فعل فاعل مختار) دیو تعریف ایتشلر یعنی مباشر
اول کیمسه درکه فعلیه تلف بیننه فاعل مختارک فعلی یعنی بر فعل
اختیاری حیلولت ایتکسزین محضاً کندی فعلیه تلف حصوله کله
بوندن مستبان اولور که متسبب اول کیمسه درکه کندی فعلیه تلف
حصوله کله آنجق فعلیه تلف میانه سنه فعل اختیاری حیلولت
ایتمش اوله مباشر ایله یعنی بالذات فاعل ایله حصوله کلان اتلافه
مباشرة اتلاف دیندیکی کبی متسبب له حاصل اولان اتلافه دخی تسبباً
اتلاف دینور ذکر اولنان تعریفلر مفادندن نمایان اوله جعی و جهله
مباشرة اتلاف برشیء بالذات تلف ایتکدرکه ایدن کیمسه یه فاعل مباشر
دینور تسبباً اتلاف دخی برشیتک تلفنه سبب اولمقدر

یعنی برشیده دیگر شیتک علی جری العادة تلفنه مفضی اولان برایش
احداث ایتکدرکه ایدن کیمسه یه متسبب دینور تکم برمعلق
قندیلک ایینی کسمک قندیلک یره دوشو بده قیرماسنه سبب مفض اولمغله
ایپی کسان کیمسه مباشرة ایپی تلف ایتمش و تسبباً قندیلی قیرمش اولور
و کذلک بر کیمسه بر طولمی شق ایدو بده ایچنده کی یاغ آقوب تلف
اولسه اول کیمسه مباشرة طولومی و تسبباً یاغی اتلاف ایتمش اولور
سبب لغتده طریق و حبل یعنی ایب معناسنه در تکم (فاتبع سبباً)
نظم جلیلی اتبع و سلاک طریقاً ایله تفسیر قندیغی کبی (فلیمد بسبب

الی السماء) آیت جلیله سنده کی سبب لفظی دخی جبل ایله تفسیر
اولنش و سبب باب معناسنه دخی اولدیغی بیان قلمش و بونلرک
جمله سی مقصوده ایصالده مشترک بولمشدر

اصولون سببی (فایکون طریقاً الی الحکم فقط) دیو تعریف
ایشلردرکه سبب حکم ایچون وضع اولنمیوب و حکمه تأثیری اولور
برشیده اولمیوب آنجق حکمه طریق یعنی حکمه موصل برشیدر
دیمشدر و بیان اولنان سبب و حکم بیننده برعلتک یعنی خارج مؤثرک
توسطی لابدایدو کندن اکر علت سببه مضاف و سبب ایله
حادث اولور ایسه بوضورته سبب علت معناسنه اولوب حکم
سببه مضاف قلمشدر

بنابرین دابه نک مشی و سیری سائق وقائدینک یعنی انی سور یجی
ویدیجی نک طبیعتی اوزره بولماسیله دابه نک فعلی بالضروره سائق
وقائدینه مضاف قلمماسنه مبنی بر حیوانک راکب و یاقائدینه اول حیوانک
ایاغیله باصوب تلف ایلدیکی نسنه بی اول حیوانی اول نسنه اوزرینه
سوقی سببیله ضمان واجب اولور

زیرا حیوانک ایاغیله بصره سی اول نسنه نک تلف و هلاکنه علتدر
اول علت ایسه و طئه یعنی ایاق آلتینه آنوب چینمسنه سبب اولان
سوق دابه یه مضافدرکه اول نسنه نک تلف اولمی حیوانک بصره سیله
وقوعه کلمش ایسه ده اکاده سبب اول حیوانک اول شیء اوزرینه
سوق ایلمسی اولمشدر

(واکر)

واکر سبيله حکم بيننده کي علت متوسطه سببه مضاف قلمناز ايسه
 علت متوسطه نك فعل اختياري اولمغلغی کبی بونده سبب علت
 معناسنه اولمیوب بلکه سبب حقیقی اولمی جهته حکم سببه
 مضاف قلمناز بناء علی ذلک سارقک سرقت ایلدیکی مالی سرقت
 اوزرینه مجرد خارجدن دلالت ایتش بولنان کیمسه یه ضمان لازم کلز
 زیرا بونده سبيله حکم بيننده بر علت توسط ایتشدرکه اول علت فاعل
 مختارک یعنی سارقک فعل اختیاریسیدر حکم اول فاعله مضاف قلمنور
 واول فاعلک ضامن اولمی لازم کلور

و کذا النده حفظ ایدوب طومتق اوزره بر کیمسه بر صبی چوجغه
 سلاح ویردکده اول صبی اول سلاح ایله کندی کندی قتل ایلسه
 اول کیمسه یه ضمان ودیت لازم کلز زیر اصینک کندی ضرب و اتلافی
 کندی اختیار یله صدور ایتشدر دافعه یعنی سلاحی حفظ ایچون انه
 و یرن کیمسه یه مضاف دکندر

و کذا بر کیمسه بر صبی چوجیغه شواغاجه چیق و سلکلیوب میوه سنی
 ۱۱ یره دوکده سن یی یاخود برلکده یه لم دیدکده چوجیق دخی اول
 اغاجه چیقوب و آندن یره دوشوب تلف اولسه او کیمسه یه ضمان
 لازم کلز زیرا بوتقدیرجه اغاجه بینمی کندی اختیار یله و اولکی
 صورتده هروجهله منفعت نفسیه سی ایچون اولدیغی کبی ایکنجی
 صورتده دخی من وجه منفعت نفسیه سی ایچون اولشدر امامتکم
 و حده صیغه سیله سویلتمش ایسه یعنی چوجق سن شواغاجه چیق
 ۱۲ و میوه لینی سیلک بنده آلتنده یره دوشنلری یه یم دیمش اولسه

حکم بونک خلافتہ در کہ بوصورتہ ضمان لازم کلور نیراشو حالده او کیسه اول صبی بی مجرد آلت منزله سنده استعمال الماش اولسبیلہ تلف اکا مضاف قلنور ابن نجیم بوماده بی امثلہ سائرہ سبیلہ برابر (فلا ضمان علی حافر البئر تعدیاً بما اتلف بالقاء غیره) مثالیه توضیح ایشددر کہ برینک اذن ولی الامر اولمقرین طریق عامده قازمش اولدیغی قوی بی یه دیکری برینک حیوانی القایله اتلاف اتسه قوی بی حفر ایدن کیسه یه ضمان لازم کلیموب القا ایدن کیسنه ضامن اولور بو خصوص سببک مباشرتدن منفرد بولندیغی حالده اتلاف مالده عمل وتأثیری اولماسنه مبتیدر کہ حفر بئر بانفراده یعنی مستقل بولندیغی ومباشرتدن عبارت اولان دفع بولندیغی حالده تلف مالی موجب دکادر هر نقدر حفر اولماش اولسه فعلیه ده تلف وقوعه کلز ایدسه ده وصف اخیر آنجق دفع اولسبیلہ حکم دفعه مضاف قلنور چونکه مباشر یعنی بالذات فاعل ایله متسبب مجتمع اولدقده حکم اول فاعله مضاف قلنور

۹۱ (ماده) جواز شرعی ضمانه منافیدر

بوماده اصولیونک (جواز الشرع نیافی الضمان) قاعده سندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر جواز شرعی ضمانه منافیدر ومانع الجمعدر کہ برشیده هم جواز شرعی بولسون همده ضمان لازم کلسون وایکیسی دخی بردن ماده واحده ده مجتمع اولسون بو اولماز بنابراین ابن عابدینک (وللمستعیر ان یودع علی المفتی به وهو المختار) دیو یانی اوزره مفتی به ومختار اولان قوله کوره مستعیر عاریتی آخره (ایداع)

ایداع ایده بیه جکی جهتله عاریت ید مستودعه تعدی و تقصیر نسز
 تلف و ضایع اولسه ضمان لازم کلز
 مثلاً بر کیسه برقریه یه واروب کلنجه نمک ایچون استعاره ایتدیکی
 بارگیری معتاد اوزره بنوب اول قریه یه واردقده بارگیری یوریلوب
 قالمغله اول کیسه بارگیری اول قریه اهاالیسنندن بر کیسنه یه ایداع
 ایتد کدنصر، بارگیری اول کیسنه نک یدنده حتف انقه تلف اولسه ضمان
 لازم کلز چرنکه مستعیرک ایداعنه جواز شرعی وارد جواز شرعی
 ضمانه منافیدرو کذا کنز الدقایقک (وللمودع ان یحفظها بنفسه وبعیاله)
 دیویانی اوزره مستودع و دیعه یی کندو مالی کبی بالذات کندوسی
 حفظ ایتدیکی یا خود عیالنده بولنان و امینی اولان کیسه یه حفظ
 ایتدیردیکی کبی و دیعه یی صاحبنه بالذات و یا خود امینی ایله رد و تسلیم
 ایدر و امینی ایله رد و تسلیم ایتدیکی صورتده صاحبنه واصل
 اولمقسزین بلاتعد و لاتقصیر تلف یا ضایع اولسه ضمان لازم کلز
 و کذا صاحب اشباهک (والمقبوض علی سوم الشراء مضمون
 لاالمقبوض علی سوم النظر) دیویانی اوزره سوم شرایط یقیله قبض
 اولنان مال مضموندر آنجق سوم نظر طریقیله یعنی کورمک یا خود
 کورتمک اوزره قبض اولنان مال کرک بهاسی بیان اولنسون و کرکسه
 بیان اولنسون قابضک یدنده امانت اوله رق تعدی و تقصیر بولمقسزین
 تلف و ضایع اولسه ضمان لازم کلز
 و کذا فقهانک (المرء متصرف فی خالص حقه) دیو واقع اولان
 بیانلری اوزره کشی کندی ملککنک و خالص حقنک کیف مایشا

متصرفی بولندیغندن ملککنده دیلدیکی نسنه بی یایه بیلجکی جهته
 کندو ملککنده قازمش اولدیغی قویویه برینک حیوانی دوشوب
 تلف اولسه ضمان لازم کلز ذکر اولنان مواد جواز شرعی یه مستنددر
 جواز شرعی ایسه ضمانه منافیدر و بوقیلدن بولنان هر بر مواده
 دخی حکم بومر کرده در

۹۲ (ماده) مباشرتعمد اولماسه ده ضامن اولور

بوماده اصولیونک (المباشر ضامن وان لم یتعمد) قاعده سندن اخذ
 اولنش و آندن مترجم بولنشدر مباشرة اتلاف برشی بالذات تلف
 ایتکدرکه ایدن کیمسه یه فاعل مباشر دینلور

صاحب هدایه نك ومنافع الدقایك (ثمان كان مع العلم بحکمه الماثم
 والمغرم وان كان بدونه فالضمان لانه حق العبد فلا يتوقف علی قصد
 ولا اثم لان الخطاء موضوع) والغاصب بمثل ماغصبه ان كان مثلیا
 و بقیمته ان كان قیمیاً) دیو بیانلری اوزره اکر غاصب مال مقصوبی
 غیرک مالی اولدیغنی بیلهرک اخذ و تلف ایلمش ایسه بونده غصبک
 حکمی اثم و مغرمدر یعنی اول مالک اخذ و اتلافیله غاصب هم کناهاکار
 اولور و همده مال مقصوبی ضامن اولور و اکر غیرک مالی اولدیغنی
 بیلزایدیسه بر منطوق حدیث شریف خطا مرفوع اولغله مقصوب
 باقی ایسه عین مقصوبک ردی و مستهلک ایسه مقصوب حق عبد اولوب
 غاصبک تعمد و قصدینه متوقف بولندیغندن مثلیده مثلنک و قمیمده قیمنک
 ضمانی لازم کلور

بنابرین بر کیمسه دیکرک کرک کندو سنده و کرک امینی یدنده اولان مالی
 (کرک)

كرك قصداً و كرك من غير قصد اتلاف ايسه ضمان لازم كلور
 وكذا بر كيمسه كندومالی ظنيله ديكر ك مالني اتلاف ايتسه وكذا
 بر ينك اياغي قايبده دوشهرك آخر ك مالني اتلاف ايتسه ضمان
 لازم كلور چونكه مباشر متعمد اولماسده ضامن اولور

منافع الدقايقك وتاتار خانیهك (فيضمن القاتل بغير حق ديتيه المقتول)
 وعلى القاتل القصاص في العمد والدية في الخطاء) ديو بياني اوزره
 خطاء قاتل بولنان كيمسه مقتولك ديتني ضامن اولسي لازم كلور
 چونكه مباشر در مباشر متعمد اولماسده ضامن اولور
 ۹۳ (ماده) متسبب متعمد اولمدقچه ضامن اولماز

بوماده اصوليونك (والمسبب لا الا بالعمد) قاعده سندن اخذ اولنش
 و آندن مترجم بولنشدر طقسا ننجي مادهك تفصيلنده دخی بيان
 ايدلديكي وجهله متسبب ضامن اولماز مثلاً سرقت وقتل و قطعه
 دلالت كييكه بونلرده سبيله حكم بيننده فاعل مختارك فعل اختياريسي
 تخلل و توسط ايلش اولسييله حكم اول فاعله مضاف قلنور يعنى
 مؤاخذه فاعل مباشر اوزرينه توجه ايدر و فاعل مباشرك ضامن
 اولسي ايجاب ايدر

امامتسبب متعمد اولور ايسه حكم سبيله مضاف قلنور مستودعك
 وديعه اوزرينه ساقى دلالتى كييكه مثلاً مستودع سارق مقوله سندن
 بر طاقم كيمسنلره فلان افدينك بنده شوقدر بيك غروش امانت
 آچهسى واردر خانه مده فلان محلمده طور مقده در يولو سوز
 سويلد كد نصكره اول سارق كر كيدوب اول مالى اولخانه ده بيان اولنان

محلدن آلسه لر مستودعك ضامن اولمقلغى لازم كلور زيرا اوزرينه
حفظى اهم و ملترنم اولان نسنه نك حفظنى ترك ايتمش و بود لا تليه
تعدى و قصد و تعمد ايتلش اولور

ماده مذكوره تفصيلنده بيان ايديلان ومشى وسيرى سائق وقائدى
بولنان انسانك طبعى اوزره جريان ايتكمده اولان دابه نك فعلنك
وايلديكى ضررينك بالضروره سائق وقائدينه مضاف قلمسى دخی
بوقيلدن بولنور

تسببك موجب ضمان اولسنده تعدى شرطدر يعنى متسببك بر ضررى
ضامن اولسى اول ضرره ففضى اولان فعلى حقتسز اوله رق ايتلش
اولسى ايله مشروطدر مثلاً بر كيمسه بلا اذن ولى الامر طريق عامده
برقويى قازو بده اورا يه ديكر ك حيوانى دوشه رك تلف اولسه
ضامن اولور اما كندوملكنده قازمش اولديغى قوي يه ديكر ك
حيوانى دوشه رك تلف اولسه ضامن اولماز

مجمع الفتاوانك (والاصل الآخر ان تسبب الاتلاف اذا كان تعدياً فهو
كالمباشر) ديو بيانى اوزره متسببك اتلافى تعدى ايله اولور سه متسبب
فاعل مباشر كى اولور يعنى بالذات اول شىء تلف ايتمش اولور
مثلاً برينك حيوانى بر كيمسه دن اور كو بده فرار ايله ضايع اولسه
ضمان لازم كلز اما اول كيمسه اول حيوانى قصداً اور كتمش ايسه
ضامن اولور

وكذا بر صياد اوه تفنك اتوبده سسندن ديكر ك حيوانى اور كه رك
(فرار)

فرار ایدرکن دوشوب تلتف یاخود ایاغی سقط اولسه ضامن اولماز
 اما حیوانی اور کتمک قصدیله تفنک آتمش ایسه ضامن اولور
 وکذا بر کیمسه دیکرینک اخورینک قپوسنی آچوبده ایچنده کی حیوان
 فرار ایله ضایع اولسه یاخود قفسنک قپوسنی آچوبده ایچنده کی قوش
 اوچسه ضامن اولور کرچه مستتب متعمدا اولدقجه ضامن اولماز
اماتعدی و تعمدی اولیجق ضامن اولسی لازم کلور

۹۴ (ماده) حیوانک کندولکنندن اوله رق جنایت و مضرتی هدر در
 بو ماده (جرح العجماء جبار) حدیث شریفندن اخذ اولنمش
 و حدیث مذکور دخی (حناية الحيوانات و اتلافها هدر) ایله
 تفسیر قلمشدر

صاحب هدایه نك (ولو انفلت الدابة فاصابت مالا او ادنيا ليلا او نهاراً
 لا ضمان على صاحبها) دیو بیانی اوزره بر حیوان کرك کیمجه و کرك
 کوندوز بوشانو بده کندولکنندن اوله رق برینک ملکنه دخول ایله بر
 ضرر ایسه و یاخود بر آدمی بروجهله یاره لسه صاحبی اول ضرری
 ضامن دکلدر چونکه حیوانک کندولکنندن اوله رق جنایت
 و مضرتی هدر در

اما صاحب قاضیحانک (رجل له كلب عقور كلما مر عليه مار يعضه
 فعض انساناً هل يجب عليه الضمان ان تقدموا الى صاحب الكلب قبل
 العض يضمن وان لم يتقدموا فيه قبل العض لا يضمن بمنزلة الخائض المائل)
 دیو بیانی اوزره بر محله ویا برقریه ده بر کیمسنه نك کلبی عقور یعنی

طالایچی اولوب یانندن مرور ایدن آدملی اصرمسیله ضرری متعین اولدوقده اول کیسه اول محله و یا قریه اهالیسی طرفندن کلبکی ضبط ایله دیو تنبیه و تقدم اولندقدنصکرده دکه میوب ینه صالیوپردکده اول کلب بر کیسینه یی اصیروب جرح ایلسه مذکور دنناشی اول کیسه متأثراً فوت اولسه صاحبک اول کیسه نک دیتی ضامن اولسی لازم کلور آنجق اولجه تنبیه اولنماش ایسه صاحبنه ضمان لازم کلز ثور نطوح یعنی سوسکن او کوز و انهدامه مائل دیوار حقنده دخی حکم بووجهله در

منافع الدقایقک (ان المرور فی طریق المسلمین مباح مقید بشرط السلامة) دیو بیانی اوزره طریق عامده مرور مباحدر و هر کسک طریق عامده کرک بنفسه اولسون و کرک حیوانیله بولنسون مروره حتی واردر آنجق بشرط السلامة در یعنی ممکن التحرز اولان حالاتده بشقه سنه ضرر و یر مامک شرطیله مقیدر زیرا طریق عامده مرور جمله ناس بیننده مشترک ایدو کندن بر آدمک طریق عامدن مروری من وجه کندی حقنده تصرف و من وجه غیر ی حقنده دخی تصرف دیمک اولسیله مرور شرط سلامتله مقید قلمشدر

درر و غررک (ضمن الرأب فی طریق العامة ما و طئت دابة و ما اصابت بیدها اورأسها او کدمت) دیو بیانی اوزره بر کیسه نک طریق عامده بندیکی حیوانی اوک یا خود ارقه یا غیله باصوب و یا باشیله اوروب و یادیشیله اصیروب تلف ایلدیکی نسنه یی راکی ضامن اولور (زیرا)

زیرا بوشلوشیلر ضرورات سیر و تسییردن اولدیغندن احتراز ممکن
ایکن ایدلماش اولغله ضمانی لازم کلمشدر

ملتقى الابحرک (لامانفحت برجلها و اذنبها الا اذا وقعها) دیو بیانی
اوزره بر کیمسه نك طریق عامده بندیکی حیوانی ارقه ایغیله دیوب
و یاقویرغیله چار یو بده بر ضرر ایتسه را کینه ضمان لازم کلمز چونکه
را کبک بونلردن احترازی امکانسز اولغله بو باده وقوعبوله جق
جنایت و مضرت اول حیوانک را کینه نسبت اولنقسزین مجرد
کندولکنندن اوله رق ظهوره کلمش دیمکدر حیوانک کندولکنندن
اوله رق جنایت و مضرتی ایتسه هدردر

آنجق اول حیوانی طریق عامده طور دیردیغی حالده بو صورتده بیان
ایدیلان ضرر واقع اولور ایتسه را کبی ضامن اولور زیرا ایقافدن
یعنی حیوانی طور دیرمقدن تحرز ممکن ایکن احتراز ایتماسی و حقسنز
اوله رق حیوانی طور دیرماسی و طریق مشغول قلمسیله تعدی ایلش
اولسنه مینی ضامن اولسی لازم کلمشدر

صاحب هدایه نك جامع الصغیره نسبت ایدهرک (وکل شیء ضمنه الراكب
ضمنه السائق والقائد) دیو بیانی اوزره قائد و سائق یعنی طریق عامده
حیوانی یدنجی و سوریحی را کب کبیدر یعنی انلردخی آنجق را کبک
ضامن اولدیغی ضرری ضامن اولور

۹۵ (ماده) غیرک مالنده تصرف له امر ایتک باطلدر
بو ماده اصولیونک (الامر بالتصرف فی ملک الغیر باطل) قاعده سنندن

اخذ اولتمش و آندن مترجم بولمشدر که بر کیمسه نك غير اوزرینه ولایتی
اولمقسزین و غیرك مالنده تصرفه اول غیر طرفندن اذن و اجازت و وکالتی

بولتمقسزین آنك مالنده تصرفله امر ایتمی باطلدر

سکسان طقوزنجی ماده نك تفصیلنده دخی بیان ایدیلدیکی اوزره بر کیمسه
برینك مالنی اتلاف ایدو بده ضمان لازم کلد کده بن آنی فلان کشینك
امر بله اتلاف ایتمشیدم دیمسیله ضمانندن بری اوله مز یعنی بومثلوسوزایله
کندوسنی ضمانندن قورتره مز چونکه بر فعلك حکمی فاعلنه

مضافدر و غیرك مالنده تصرفله امر ایتمك باطلدر

و ماده مذکورده تعریف و توضیح قلنان اکر اه ملجی و آمر مجبر
مسئله سی بوقاعده دن مستثنادر آنده مأمور مکره بولمسی جهته
معنودردر و بوخصوصده ضمان آمر مجبر اوزرینه لازمدر

غرر و ردالمختارک (التوکیل بالاستقراض باطل لالرساله) و التوکیل
بقبض القرض صحیح) دیو بیانلری اوزره بنفسه استقراضه مباشرت
جائز اولدیغی کبی قرض قبضه توکیلده صحیحدر آنجق استقراضه
توکیل باطلدر زیر استقراضه توکیل غیرك مالنده تصرفی آخره

تقویضدر اول ایسه جائز دکلدر

اگر شرایه توکیلده غیرك ملک اولان بیعی قبضه و غیرك ملکنده
تصرفله امر ایسه ده بونده عوض واردر که وکیل مبیعك ثمنی و یروب
بعده مبیعی قبض ایده جکدر استقراضه توکیل بونك خلافنه درکه آنده
عوض یوقدر و مجرد غیرك مالنده تصرفله امر ایتمکدر غیرك مالنده
تصرفله امر ایتمك ایسه باطلدر

بنابرین صاحب دررک (حتی لایثبت به الملك) دیو بیانی اوزره

(بر کیمسه)

بر کیمسه برینی استقراضه و کیل ایتسه بونکله موکل ایچون ملک
 ثابت اولیه جنی جهته استقراض واقع و کیل ایچون اولور موکل
 ایچون اولماز

و بودین ایله و کیل مطالبه اولنور موکل مطالبه اولنماز
 رسالت باطل دکلدیر زیرا رسالتده غیرک ملکنده تصرفی آخره
 تفویض یوقدر چونکه رسول محضاسفیر در سفیر غیرک قولنی حکایه و بیان
 ایدن کیمسه در غیرک قولنی حکایه ایدن کیمسه یه غیرک قولنک احکامی
 لازم کلز تنکم غیرک قذفنی حاکی اولان آدم بالذات قاذف اولماز
 و رسالتده حقوق عقد مرسله عائد اولور رسوله اصلا تعلق ایتمز
 الحاصل رسالت بر کیمسه تصرفده مدخلی اولمقسزین بر کیمسنه نک
 سوزینی دیکره تبلیغ ایتمکدن عبارتدرکه اول کیمسه یه رسول و اول
 کیمسنه یه مرسل و دیکرینه مرسل ایله دینلور

بنابرین بزازیه نک (الرسول لایطالب بالدين بل یطالب المستقرض)
 دیو بیانی اوزره بر کیمسه دیکر بر کیمسنه دن شو قدر بیک غروش
 قرض ایستیوب اولدخی ویره جک اولدقدنصکره مبلغ مذکوری
 قبضه آخر بر آدمی ارسال ایتمکله مرسل ایله یعنی اول کیمسنه
 مستقرضه و یردیو مبلغ مذکوری رسوله یعنی اول آدمه و یروب
 اولدخی مستقرضه تسلیم ایلسه مقرر اولان شخص مبلغ مذکوری
 مستقرضدن طلب ایتمکده مجردیدکن الماسدم دیو مبلغ مذکوری
 ویرمه مر لک ایتمه مر

چونکه رسول آنجق بر ینک سوزینی دیکره تبلیغه مأمور اید و کندن
 رسول دین ایله مطالبه اولنماز آنجق مستقرض دین مذکور ایله
 مطالبه اولنور و مستقرضک ایفا و تأدیه سی لازم کاور
 ۹۶ (ماده) بر کیسنه نك ملكنده انك اذنی اولقسزین اخر بر کیسه نك
 تصرف ایتسی جائز دکدر

بوماده اصولیونک (لایجوز لاحدان یتصرف فی ملک الغیر بلاذنه)
 قاعده سنندن اخذ اولنش و آندن مترجم بولنمشدر وزیرده بیان
 اولنه جق بعض مسائل بوقاعده دن مستثنا طو تلمشدر
 شرح طحاو ینک (للاب ان یأکل من مال ولده اذا کان محتاجاً الیه فان
 اكله قدر حاجته لایكون مضموناً) دیو بیانی اوزره فقیر و محتاج اولان
 بر کیسه موسر و غنی بولنان او غلنک مالندن شو قدر آچه یی او غلنک
 اذنسز قدر معروف کندی نفقه سنه صرف ایلسه او غلی باباسنه مبلغ
 مزبوری تضمین ایتدیره مزبونده باباجنس حتمه ظفر یاب اولمش اولغله
 کندوسیچون بر منوال مشروح احد و صرف جائزدر زیرا انک
 نفقه سنی قبل القضاء او غلی اوزرینه واجبدر

و کذا صاحب ذخیره و خانیه نك (وان کان للغائب عند الوالدین او الولد
 او الزوجه مال من جنس حقوقهم فانفقوا علی انفسهم جازولم یضمنوا) دیو
 بیانلری اوزره بر آدم اناو باباسنی ویاولدوزوجه سنی بلانفقه براغوب
 آخر دیاره کیتد کدنصکره مزبوره لر اول آدمک کندولرده ودیعه
 اولان آچه سنندن کندی نفقه لرینه قدر معروف شو قدر آچه صرف
 ایلسه لر مزبوره لره ضمان لازم کلز زیرا بونلرده جنس حقوقلرینه
 (ظفر)

ظفر بولش اولملر يله حقلری مقدارنده انلرايچون ولايت اخذ واردر
 منافع الدقايقك ز يلعيدين تقلا (منهايجوز للولد والوالد الشراء من مال
 المريض ما يحتاج اليه بغير اذنه) ديوياني اوز ره مريضك اوغلي
 و باباسيچون مريضك مالندن مريضك اذني اولمقسزين مريضه
 لازم اولان شيلري اشترا ايللري جائزدر

و كذا كتاب مذ كورك (ومنها اذا انفق المودع على ابوي المودع بغير
 اذنه وكان في مكان لا يمكن فيه اعلام القاضى لم يضمنوا استحساناً) ديو
 بياني اوز ره قاضيه اعلام ممكن اولميان يرده وديع بلاذن موديعك
 مالندن آنك ابويني انفاق ايتسه استحساناً ضمان لازم كلز و ينه كتاب
 مذ كورك (ومنها اذامات بعض الرفقة في السفر فباعوا متاعه و جهزوه
 بثمنه و ردوا البقية الى الورثة لم يضمنوا استحساناً) ديوياني اوز ره
 بر كيمسه طريق سفرده وفات ايتد كده رفقاسي آنك متاعني بيع ايدوب
 ثمنيله متوفايي تجهيز و تكفين و بقيه و فضله سني ورثه سنه رد ايلسه لر
 بونلره استحساناً ضمان لازم كلز كرك بونلر و كرك بونلر كبي شرعاً
 مساخ بولميان بشقه محللرده بر كيمسهنك ملكنده آنك اذني اولمقسزين
 و آنك اوزر ينه ولايتي بولمقسزين آخر بر كيمسه نك تصرف ايتسي
 جائز دكلدر

۹۷ (ماده) بلاسبب مشروع برينك مالني بر كيمسه نك اخذ ايتسي
 جائز اولماز

بوماده اصوليونك (لايحوز لاحدان ياخذ مال احد بلاسبب شرعي)
 قاعده لرندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولمشدر

بنه علی ذاك اوتوز برنجی ماده نك تفصیلندہ دخی بیان ایددیگی اوزره
 بر کیمسه سبب مشر وعده مستند اولیه رقی دیگر بر کیمسه نك مالی
 اخذ ایش اولسه اول کیمسه غاصب اولور وده اخوذ و مفصوبك
 عینی و یا مثلی و یا قیمتی مفصوب منه رد ایتکات اول کیمسه اوزرینه
 واجب اولور شوبه که مال مفصوب عیناً قلم موجود ایسه تفاوت
 اماکن ایله مالک قیمتجه فرق و تفاوتی اوله جفتدن مفصوب بی مکان
 غصبده صاحبانه رد و تسبی و اجدر زیرا او وجهه آخرک مالی
 المقوم و مالکینی ملکات ثمرات و انتفاعدن دور ایتک محضاً ظمدر
 ظمان ایسه دفعی واجب و ابقا و تقرری قطعاً حرام اولدیغندن
 مفصوب بی مفصوب منه رد و تسلیم ایله ظم و ضرری دفع ایتک غاصب
 اوزرینه واجب و اجدر و اگر مال مفصوب عیناً موجود اولیوبده
 غاصب پندره هلاک و تلف اولمش و مکيلات و موزونات مثلو مثلیاتدن
 بولمش بر نسنده ایسه مثل مثلک صورت و معنا جهت نتیجه معادل و اعدلی
 بولنه جفتدن (فاعتدوا علیہ بثل ما اعتدنی علیکم) نظم جلیلی حکم
 نتیجه غاصب اوزرینه مفصوبك مثلی تسلیم لازمدر
 و اگر مثلک الصرام و انقطاعی و یادی ناسدن کیش بولشمی جهته
 غاصب مفصوبك مثلی تسلیمه مقتدر اوله مزایسه حضرت امامه کوره
 مفصوبك بوم خصومت و بوم قضاده کی قیمتی مفصوب منه و یرسی
 لازمدر و اگر مفصوب مستهلک ثاب و دو اب مثلو عددیات
 متفاوتدن اولور ایسه جنسیتجه حته مراعات متعذر اوله جغی
 و جفتدن مثلیه تضمینی امکانسز بولنه جغی جهته بلکز مالیت
 (و قیمتجه)

وقیمتجه سنه رعایت قلنور و غاصب او زرینه آنجق یوم غصبده
اولان قیتمنی ضامن اولمق لازم کلور

تفصیلات مبسوطه دن منفهم اولدیغنی وجهله بیان اولنان صورتلرایله
و یامغصوب منه جانبندن عفوک ظهور یله غاصب او زرنندن حق
ساقط اولور آنردن بشقه هیچ بر وجهله ساقط اولماز بنا برین
بلا سبب مشروع بر ینک مالنی بر کیمسه نک اخذ ایلسی جائز اولماز

۹۸ (ماده) برشیده سبب تملکک تبدلی اول شیئک تبدلی مقسامنه
قائمدر

بوماده اصولیونک (تبدل سبب المملک قائم مقام تبدل الذات)
قاعده سنندن اخذ اولمش و آندن مترجم بولنمشدر

شارح اشباه جوی (فالاسباب ثلثة مثبت للمک وهو الاستیلاء و ناقل
للملک وهو البیع و نحوه و خلافة و هو المیراث) دیواسباب تملکک
او یچ قسمه منحصر اولدیغنی و بونلردن برنجیسی که مثبت ملکدر اوده
مباح او زرینه استیلاء یعنی مالکی اولمیان بر مباح شیء اله چکور مک
ایدو کنی ایکننجیسی دخی ناقل ملکدر یعنی بیع و بیع مثللو ملکی بر مالکدن
دیگر مالکه ناقلدر او چنجیسیده خلافتدر که فقهانک (الورثة
خلفاء المیت) دیویانلری او زره بر کیمسنه نک دیگره خلف و وارث
اولسنندن عبارت بولندیغنی بیان ایشدر

صاحب اشباه جلد ثانیده (القول فی المملک) دیدیکی محملده اسباب
تملکی تعداد صره سننده هبات و صدقاتک دخی اسباب تملکدن اولدیغنی

کشیده سلاک سطور ایشدر

هبه اصطلاح شمر عده (تمليك عين بلا عوض) ديو تعريف
 قلمشدر كه هبه بلا عوض بر مالی آخره تمليك ايتمكدر كه ايدن كيمسه يه
 واهب و اول مال هه و هوب و آني قبول ايدنه هه هوب له دينلور
 هديه بر كيمسه يه اكر اماً كتور يلان يا كو ندر يلان مال اولوب
 صدقه دخي ثواب ايجون هبه اولسان مالدر

كتب فقهيه ده بيان ايدلديكي اوزره هبه ايجاب و قبول ايله منعقد اولور
 و قبض ايله تمام اولور يعنى موهوب له قبض ايله موهوب به مالك اولور
 بجمع الانهرك (يصح الرجوع فيها كلاً او بعضاً ما لم يمنع مانع من الموانع
 الاتية) ديو بياني اوزره كتب فقهيه ده و مجله احكام عدليه ده
 كتاب الهبه ده تفصيل و امثله لر يله بيان قلنان موانع رجوع دن بر مانع
 بولمديغي تقديرده بعد القبض موهوب بك كرك كليسنده و كرك
 بعضيسنده اولسون و كرك موهوب لهك رضاسي و كركسه حاكمك
 قضاسيله اولسون و اهبك هبه سندن رجوع ايلسي صحيح اولور

در المختارك (و خروج الهبة عن ملك الموهوب له بالكلية) ديو بياني
 اوزره بيع و هبه يي اسباب تملك دن بر سبب ايله عين موهوب به نك بالكلية
 موهوب لهك ملكندن خروجي دخي مانع رجوع در زير اصاحب در رك
 (فان تبدل الملك كتبدل العين) ديو بياني اوزره ملكك تبدلي عينك تبدلي
 كيدر و عين موهوب بك تبدلي صورتنده و اهبك هبه دن رجوع نه محل
 قلمديغي كبي مال موهوب ده سبب تملكك تبدلي صورتنده دخي و اهب
 ايجون رجوعه امكان يوقدر بنا برين موهوب لهك موهوب يي
 يرينه بيع ايله يا خود هبه و تسليم ايله بالكلية ملكندن اخراج ايلسي
 (واهبك)

واهبك هبه سندن رجوعنه مانعدر چونكه برشیده سبب تملكك
تبدلی اول شیئك تبدلی مقامنه قائمدر

در المختارک (فلو ضحی الموهوب له بالشاة الموهوبه وصارت لحمًا
لا یمنع الرجوع) دیو بیانی اوزره موهوب له شاة موهوبه بی یعنی
کندوسنه یاغشلمش اولان قویونی قربان ایدوب شاة مزبوره لحم
اولسه واهبک رجوعنه مانع اولماز یعنی مذکور قویونک کسلوب
لحم اولسی رجوعه مانع دکادر زیرا مال موهوب بالکلیه موهوب
لهک ملکندن خروج ایتماشدر

در روغررک (وهب لرجل شیئاً و قبض الرجل فوهب الرجل لا یرحم
رجع الثانی اورد علیه فللاول الرجوع فیه) دیو بیانی اوزره بر
کیسه کندوسنه هبه اولنان برشیئی بعض الفبض آخر بر کیسنه یه
هبه ایلد کندنصکره اول کیسنه یعنی واهب ثانی هبه سندن رجوع
ایتسه یاخود موهوب اول کیسنه اوزرینه رد اولسه واهب اول
ایچون هبه سندن رجوع جائزدر زیرا موهوبک واهب ثانی یه عودت
ایتمسی مجرد رجوع ایلد سبب جدید ایلد دکادر

بنابرین واهب اول ایچون حق رجوع وارددر
اما کتاب مذکورک (ولو تصدق به الثالث علی الثانی ان کان فقیراً
او باعه منه ان کان غنیاً لم یرجع الاول) دیو بیانی اوزره ذکر اولنان
موهوبی شخص ثالث و احب ثانی یه فقیر اولدیغی حالده تصدق
ایدرسه یاخود غنی بولدیغی تقدیرده بیع ایدرسه واهب اول رجوع
ایده مز زیرا موهوب سبب جدید ایلد واهب ثانی یه عود و رجوع

ایش اولسنه مبنی ملک جدید اولمغله واهب اول ایچون بوضورتده
 حق رجوع ثابت اوله مامشدر چونکه سبب تملک تبدل ایتشدر
 برشیده سبب تملک تبدلی ایسه اول شئیك تبدلی مقامنه قائمدر
 منافع الدقایق صاحبی بوقاعده بی (هی لك صدقه ولنا هدیة) حدیث
 شریفیله توضیح ایده رك قاعده مذکوره نك حدیث شریف مذکوره
 مستند بولندیغنی ایما ایشدر و مرویدر که سید عالم صلی الله علیه وسلم
 يوماً من الايام صحابه دن بریره رضی الله عنهانك بولندیغنی خانه بی
 تشریفلرنده بریره جانندن حضور سعادت موفورلرینه تبرکاً خرما
 تقدیم قلندیغنی آنده لحم ایله برچوملك قینامتده اولدیغنی مشاهده
 بیوردقلرنده بریره بی تلطیف ومحضا تطیب ایچون (الاتجعلین لنا
 من اللحم نصیباً) خطاب حکمت مستطابك مشار الیها سمتنه توجیه
 وانعطافیه یعنی یا بریره آندن بزرا ایچون حظون نصیب قلزمیسکز دیونطق
 همایونلری بریره کوشنه ایرشدر لندکده بریره دخی (هی لحم تصدق
 علینا یارسول الله) کلام خضوع انجمنی یعنی یارسول الله اول لحم
 بزله تصدق اولنش برسنه در ذات رسالت پناهیلری ایسه صدقاتك
 اکل وتناولنه رغبت بیورمزسکز جوابنی جناب رسول الله عرض
 ایدنجه فم کهر بار سعادت نبویه دن (هی لك صدقه ولنا هدیة)
 کلمات نعمت مباهاتی جواباً صادر و وارد اولمشدر یعنی یا بریره اول
 لحم سنك ایچون صدقه در وسندن بزرا ایچون ایسه هدیة در بیورلمشدر
 صاحب منار بوحدیث شریفی بیانده (فقد جعل تبدل الملك موجباً
 لتبدل الذات حکماً والعین واحدة) دیو جناب فخرسلك بونده حکم
 (وسبب)

وسبب جهتيله ملكك تبدلنى ذاتك تبدلنه موجب قلدیغنى وعین
واحدہ بولندیغنى یعنی ذاتاً هر نقدر ثانى اولك عینى ایسه ده حکم
وسبب جهتيله ثانى اولك غیرى اولدیغنى وسبب ملك اولان تصدق
واهدانك تبدلنى ذات متصدق به ومهدانك تبدلى مقامنه قائم ایدوکنى
بیان ایلمشدر چونکه برشیده سبب تملکك تبدلى اول شینك تبدلى
مقامنه قائمدر

۹۹ (ماده) کیمکه برشى وقتندن اول استعجال ایلر ایسه محرومیتله
معاتب اولور

بوماده اصولیونك (من استعجل الشئ قبل اوانه عوقب بحرمانه)
قاعده سنندن اخذ اولنمش و آندن مترجم بولنمشدر
ابن نجیم (من فروعها حرمان القاتل مورثه عن الارث) دیومورثنى
قتل ایتمش اولان کیمسه نك مورثك میراثندن محرومیتنى بوقاعده نك
فروع اتندن عد ایلمشدر

بنابرین بر کیمسه برآن اول میراثه نائل اولمق ایچون مورثنى موجبی
قصاص اولان قتل ایله قتل ایلسه مقتولك میراثندن محروم اولور
زیرا کیمکه برشى وقتندن اول استعجال ایلر سه محرومیتله معاتب اولور
صاحب سراجیه مانع ارثى تعداد صر مسنده (الثانى القتل الذى
یتعلق به وجوب القصاص والكفارة) دیو کندوسنه قصاص
وکفارتك وجوبى تعلق ایدن قتلک دخى مانع ارثندن بولندیغنى
بیان ایلمشدر

کنز الدقایقك (والکل یوجب حرمان الارث الا هذا) دیو بیانی اوزره

قتل كرك عمدايله و كرك شبه عمدايله اولسون و كرك سهده خطاء
 واقع اولسون بونلك كايسى قاتلك مقتولك ميراثندن محروميتنى
 موجبدر نتكم حديث شريفده (لاميراث للقاتل) وارد اولمش
 و قاتل ايچون مقتولك مالندن ميراث اولديغى بيان بيورلمشدر
 آنجق بسبب واقع اولان قتل مسيبك ميراثندن محروميتنى موجب
 دكلدر زيرا آنده مسيب حقيقه قاتل دكلدر بنا برين بر كيسه نك
 غيرك ملكنده قازمش اولديغى بر قويويه اول كيسه نك مورثى دوشوبده
 تلف اولسه ضمان حقهده مسيب قاتل زمره سنه الحاق اولمش اولغله
 ديت لازم كلور

آنجق ديتك ماعداسى ائمه حنفيه غننده اصل اوزره ابقا ايدلمش
 اولغين حافرو مسيب اول تلف اولان كيسه نك ميراثندن محروم اولماز
 شارح سراجيه سيد شريفك (وكذا الحال اذا كان القاتل صبياً
 او مجنوناً فلا حرمان عندنا بالقتل) ديو بياني اوزه قاتل صبي و يا خود
 مجنون اولور ايسه آنلر ايچون دخى ميراثندن محروميت يوقدر
 بالاده بيان اولنان صورتلرده قاتلك ميراثندن محروميتى قاتلك بحق
 اولماسنه مبتئيدر زيرا قاتلك ميراثندن محروم اولمقلغى قتل محظور
 و ممنوع اوزره عقوبت اولمق ايچون مشروع قلمشدر
 اما شارح مذكورك (واما اذا قتل مورثه قصاصاً او دفعاً عن نفسه
 فلا يحرم اصلاً) ديو بياني اوزره اكر بر كيسه مورثنى لاحق اولان
 حكيم شرعى يه مبنى قصاصاً قتل ايلمش اولسه و يا خود مقابله و مدافعه
 و محافظه نفس ايچون اولديرمش بولنسه بو صورتلرده قاتل مقتولك
 ميراثندن محروم اولماز

۱۰۰ (ماده) هر کیمکه کندو طرفندن تمام اولان شیئی نقضه سعی

ایدر ایسه سعی مردود در

بوماده فقهانک (من سعی فی نقض ماتم من جهته فسعیه مردود)

قاعدہسندن اخذ اولنش و آندن مترجم بولنمشدر

ابن نجیمک (لاتسمع الدعوی بعد البراء العام نحو لاحق لی قبله)

دیو بیانی اوزره بر کیمسینه فلانی کافه دعاو یدن بری قلدیم یاخودانده

اصلا حقم یوقدر دیسه ابرای عام اولوب آرتق ابرادن مقدم اولان

هیج برحقنی دعوی ایده مز و دعوی ایسه استماع اولنماز

زیرا ابرای عام صحیح ایله ایدیلان ابرانک حکمی ماقبلنده جمیع حقوقه

شمولی و جله سنک محیط و مستوعبی اولمغین ابرادن مقدم اولان جمیع

حقوقی ساقط اولور چونکه ابرای عام جمیع حقوقی کنندی اختیار یله

ذمت خصمندن اسقاط دیمکدر و بونک ایسه (الساقط لایعود)

قاعدہسنبه نقض و اعادهسینه چاره یوقدر بنابرین هر کیمکه کندو

طرفندن تمام اولان شیئی نقضه سعی ایدر ایسه سعی مردود در

و کذا جامع الفصولینک (استباعة المدعی اقرار بانه ملک ذی الید)

دیو بیانی اوزره بر کیمسه آخر بر کیمسینه یدنده بولنسان ملک دکانی

اول کیمسینه دن استشرا ایدوب یعنی آنی صاتون آلمقلغه چالیشوب

بیع ایتمامکله اول کیمسه اول دکان قبل الاستشرا املکمدر

دیو اول کیمسینه دن یعنی ذی الیددن دعوی ایلسه دعواسی مسموع دکادر

و کذا فصولینک (ولو ادعی الایفاء قبل اقراره لایقبل) دیو بیانی اوزره

بر کیمسه دیکر بر کیمسینه دن جهت کفالتدن ذمتکده شو قدر غروش

حقم وارددر دیو دعوی ایتدکده اول کیمسینه اقرار ایدوب دیمدر ادا

ایده می دید که در تصکره دونوب بن مبالغ مذکور می قبل الاقرار سا که ایضا
ایشان ایام دیو دعوسی ایله سه دعواسی مسموع دکادر چونکه
بر شخصک بو مثل و ادعاسی کند و طرفندن تمام اولمش اولان شینک تقضه
سمیدر هر کیمکه کند و طرفندن تمام اولان شیخ تقضه سعی ایدر ایسه
سیمی مردود در

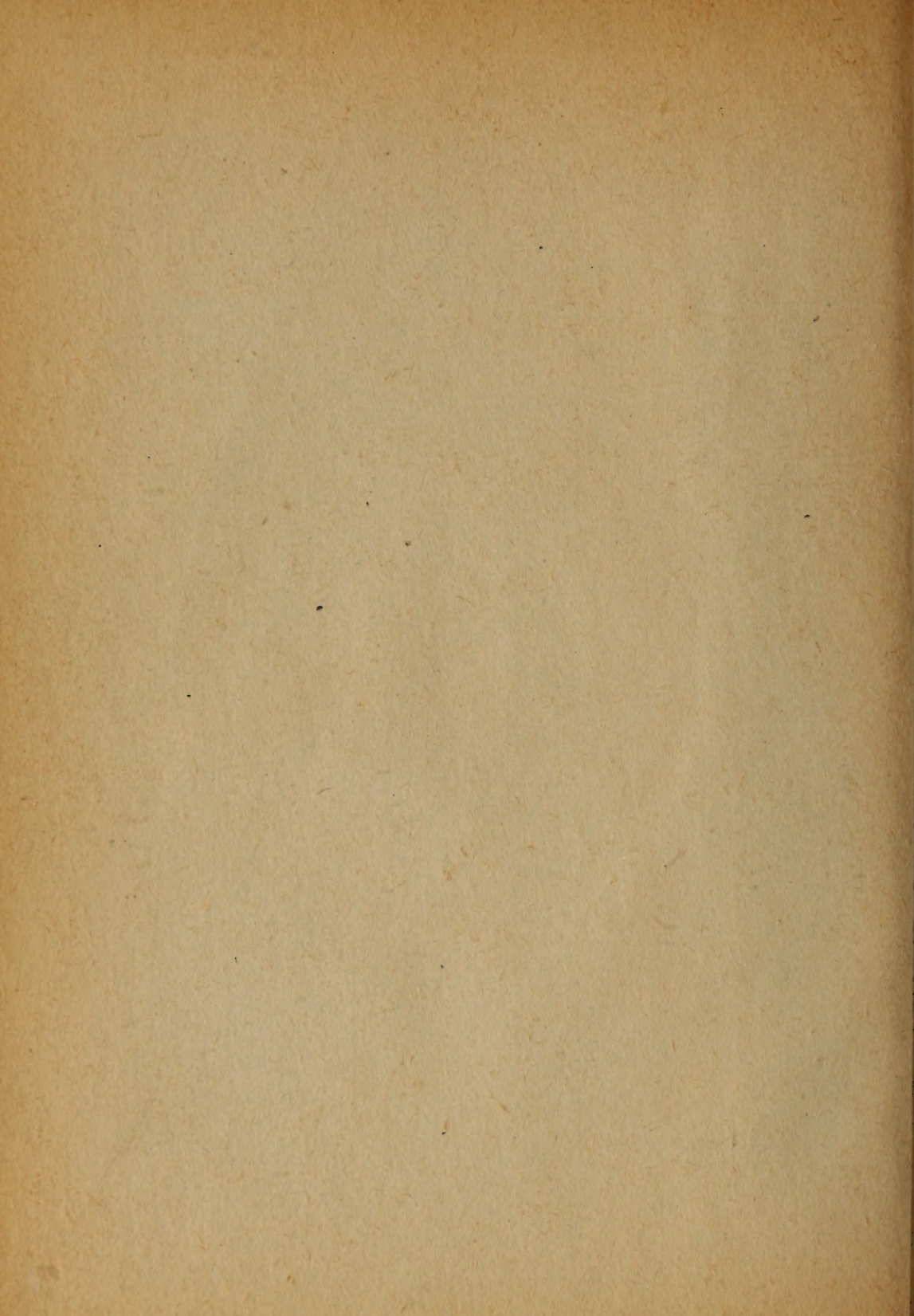
ابن صابدين (باع الأب مال و لده ثم ادعى الابن الفاحش الا اذا اقرانه باعه
بثمن المثل) دیو بیانی اوزره بر آدم کندی صغیر او غلنک مالنی صائد قد نصکره
غبن فاحش ادعاسنه قیام ایتمنی بو قاعده نک مستثنیاتندن عد ایش
بنابرین بر کیمسه کندی صغیر او غلنک مالینی آخره صائد قد نصکره
غبن فاحش دعواسنه قیام ایسه منع اولنمز دیمش آنجق اول مالی ثمن
مثل ایله صائمش ای دو کنی اقرار ایش ایسه بو صورتده ینه دعواسنک
مسموع اولیه جغنی و وصینک دخی مال صغیری منوال مشروح اوزره
بیع و ادعاسی حقنده کی حکمنده بو مرکزده بولندیغنی تصریح ایشدر
(حسی الله لا حول ولا قوة الا بالله)

قد صادف الختام بترتيب جميل في السبع الثاني من الربع الثالث
من السادس الرابع من النصف الثاني من العشر الثاني
من العشر العاشر بعد المائة والالف
من هجرة من له العز والشرف

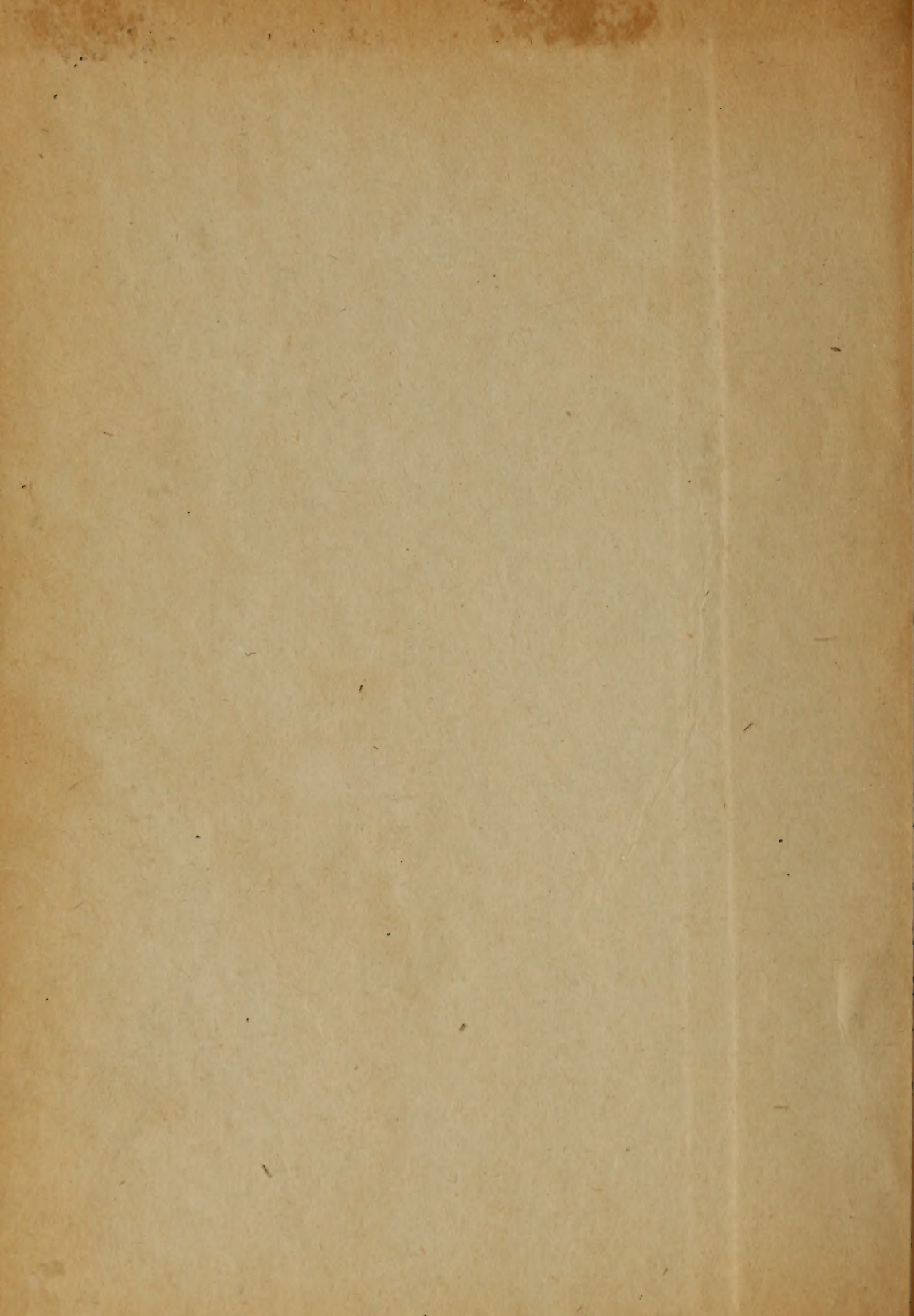
قد طبع بمطبعة الثمانية

الكائنة في دار السلطنة السنية

في ١١ صفر الخير ١٢٩٩ هـ

561

3 1761 06767100 8